

Correctieboek
Vonnissen van het Alkmaarse schepengerecht

Oud-rechterlijke archieven van Alkmaar, 1517-1811, inventarisnummer 45

Rol van criminele zaken
23 april 1665 tot en met 1 oktober 1699

Transcriptie: Transcriptiewerkgroep Regionaal Archief Alkmaar, oktober 2021

Aandachtspunten bij de transcriptie

Toepassen van hedendaagse interpunctie

De vonnissen in dit correctieboek uit de 17^e eeuw zijn geschreven volgens een standaardformule bestaande in principe uit slechts twee zinnen, een hoofdzin waarin de misdaad, het proces en de straf worden omschreven en een korte, afsluitende zin met ondertekening. (Zie ook *Standaard formulering van een correctie* hieronder.)

Een hoofdzin kan uit honderden woorden bestaan, zeker wanneer een beschuldigde veel op zijn of haar kerfstok heeft. Alle onderdelen van zo'n zin - feiten, overwegingen en conclusies - zijn achter elkaar geschreven, met - in het meest gunstige geval - komma's ter onderscheiding van bijzinnen en een punt (of puntkomma) om af te sluiten.

Zo'n lange, doorlopende zin van hedendaagse interpunctie voorzien kan een flinke uitdaging zijn. Zo moeten de leestekens met zorg worden gekozen om een niet te moderne 'smaak' aan de tekst te geven. Behalve de lengte speelt de soms 'afwijkende' zinsopbouw of woordvolgorde in een dergelijke tekst een rol: ook die moet worden opgevangen met behulp van interpunctie om ze voor de moderne lezer begrijpelijk te maken.

Bij het redigeren van de teksten in dit correctieboek bleek het nagenoeg onmogelijk om een correcte interpunctie structureel toe te passen. Soms liep de tekst beter wanneer het toch werd opgedeeld in meerdere zinnen, al zouden die niet geheel grammatisch correct zijn. Een betere leesbaarheid werd ook verkregen door een 'overdadig' gebruik van komma's: hun remmende werking op het oog zorgt ervoor dat de lange, aaneengeregen frasen visueel in overzichtelijke brokken worden opgedeeld. Vooral het scheiden van persoonlijke voornaamwoorden van naamwoorden die de status van de persoon aangeven helpt tegen onjuiste interpretaties:

... gehoord de eijsch ende aenclachte van den heer Dirck van der Does officier
amptshalven op hem gevangen gedaen ende genomen ...

... gehoord de eijsch ende aenclachte van den heer Dirck van der Does, officier,
amptshalven op hem, gevangen, gedaen ende genomen, ...

Standaard formulering van een correctie

In de *Rol van criminele zaken* ("correctieboek"), inv.nr. 45, bestaan de vonnissen doorgaans uit de volgende onderdelen, die elk een eigen standaardbewoording heeft.

Hoofdregel(s) met naam, woon- of geboorteplaats en/of leeftijd van de beschuldigde; soms voorafgegaan door de datum waarop hij of zij werd aangehouden ('geapprehendeerd').

Hoofdttekst (één doorlopende zin) bestaande uit:

- Herhaling naam en andere persoonsgegevens, melding van status als gevangene.
- Beschrijving - tevens afkeuring - van de levenswijze van de beschuldigde, inclusief het gezelschap waarin hij of zij verkeert.
- Beschrijving van de misdaden door de beschuldigde begaan, inclusief eventuele eerdere veroordelingen voor soortgelijke misdaden.

- Standaardbeoordeling van de gepleegde feiten als niet passend in een rechtstaat en daarom strafbaar; meestal wordt daaraan toegevoegd dat de straf ook dient als voorbeeld ter afschrikking van anderen.
- Standaardschrijving van het door de schepenen doorgelopen proces: o aanhoren van aanklacht, eis en conclusie van de officier, o kennisnemen en beoordelen van een evt. bekentenis en andere stukken, o besluit om namens de hogere overheid recht te doen.
- Omschrijving van de straf die wordt opgelegd, met als laatste punt het veroordelen tot het betalen van de ‘kosten ende misen van de justitie’.
- Afsluiting hoofdtekst: “behandeld en uitgesproken op [datum]”.

Verklaring (één doorlopende zin) en ondertekening

Wanneer blijkt dat er geen of onvoldoende geld te innen valt, wordt onder de hoofdtekst een opmerking geplaatst waarin de schepenen verklaren dat de beschuldigde niet in staat is om de kosten te betalen en dat hij/zij per [datum] geapprehendeerd is (als dit laatste niet al boven de kopregel staat). De verklaring wordt ondertekend door een of twee schepenen, soms met een jaartal erbij.

Annotaties

Bijna alle definities van woorden zijn overgenomen uit de online-woordenboeken op de website van de Instituut voor de Nederlandse taal (www.ivdnt.org).

Verder werd geraadpleegd:

- De website van het Regionaal Archief Alkmaar (zoeken naar personen).
- Idem, Pieter Roose, *Straatnamenboek van Alkmaar*, ca. 1800 (<https://www.regionaalarchiefalkmaar.nl/images/Documenten/Artikelen/transcripties/overige/roose.pdf>).
- J.C.M. Cox, “*De Heeren van Alkmaer, Regeerders en regenten, vroedschap en raad (1264-2005)*“, *Gemeente Alkmaar, 2005* (<https://docplayer.nl/6278957-De-heeren-van-alkmaer.html>).
- Wikipedia.

Inhoudsopgave van het correctieboek

Onderstaande inhoudsopgave is opgesteld op basis van de kopregels boven de vonnissen; achterin het correctieboek is ook een register met de namen van de veroordeelden dat destijds is bijgehouden.

Correctie van ...	Bladzijde correctieboek
Guurtie Claas , out lx jaren, van Crommenierdijk	1
Matijs Leijpsen , quacksalver	2
Johannes Binardus van Kerpen , student van Keulen	3v
Claas Spaniaard van Alcaaar	5
Trijn Jans van Edam, out xxiiii jaren, sijnde nogh ongehuwt	7
Criminele vonnisse jegens Jan Hamel , brouwersknegt	8v
Aelbert Cornelissz. Kegge , out 45 jaren, wonende op 't Seglis	9
Sijmon Soet , gebooren tot Noortwijk, out omtrent 40 jaren. <i>Vide</i> [zie] examinatieboek <i>folio</i> 142 <i>et segues</i> [bladz. 142 en volgende]	10
Sweer Sweersz. uijt Oldenburgh, out 20 jaren	11
Henrick Pietersz. Beijn Groenvelt , in de wandeling genaemt Beinis	11v
Aeltge Jans	12
Harmanus Lauris , chirwigijn van Alcaer	12v
Hester Jans van Alcaer	13
Cornelis Teunisz. van Steegh , geboren van Gorcum, out 69 jaren	13
Maritje Willems vande Zijtwint , out 36 jaren	14
Marij Cammen van Antwerpen, out 30 jaren	14
Margreta vander Straten van Antwerpen, out 30 jaren	15
Elsge Christiaans uijt Denemarcken, out 28 jaren	15
Louysje Philidis van Gent, out 28 jaren	15v
Griet Jacobs Fockenburgh van Haerlem, out ontrent 40 jaren	15v
Anna Paulus van Amsterdam, out 63 jaren	15v
Dirck Pietersz. van Harlingen, out 70 jaren	16

Tryntge Bastiaens van Amsterdam, out ontrent 60 jaren	16
Anna Maria	16
Marij Cornelis van Oosterblockert	16v
Pieter Claesz. van Groningen	16v
Cornelisje Aelberts van Castercum	16v
Pieter Egbertsz. van Amsterdam	17
Johannes de Meter van Leijden	17v
Jaecques Neve Jansz. van Antwerpen, <i>alias</i> groote Jaecq	17v
Adam Jansz. , harponier	18v
Jan de Poep van Osnabrugge	20
Maritje Gerrits van Den Helder	21
Claes Pietersz. van Amsterdam	21v
Cornelis Claesz. Hollander , geboortig van Bergen	22v
Jelis Jansz. van Alckmaer	23
Maritje Dirckxs van Alckmaer	23v
Elisabeth Stuart van London	24
Gabriel Jansz. van Leijden	24v
Maritje Hendriks	25
Lijsbet Jans	25v
Jeuriaen Siewertsz. van Dorsten	25v
Hendrikje Reijniers van Uijtrecht	26
Dirck Dircksz. van Sinte Maerten	26v
Engeltje Cornelis van Dockum in Vrieslant	28
Helena Jans Bosch van Alckmaer	29
Josijntje Andries van Leijden	29v
Anna Springers	30
Neeltje Teunis , weesmeijt	30v
Gerrit Ariensz.	31
Cornelis Bisschop van Tongeren	31v

Pieter Fricquet	32
Cornelis [Jansz.] van Gorcum, out ontrent 68 jaeren	32v
Maijcke Pieters van Dort, out ontrent 40 jaer	33v
Cornelis Jansz. van Gorcum, out ontrent 68 jaer	34
Trijntge Ouwels, out ontrent 36 jaeren	34v
Cornelisje Aelberts van Castercum, out ontrent 36 jaeren	35
Catharina Buses van Nimweegen, out 27 jaeren	35v
Anna Claes van Haerlem, out in de veertigh jaeren	36
Lijsbet Cornelis van Berckhout, out 28 jaeren	36v
Anna Cornelis off anders nae haer mans naem Anna Pieters van Oostenden, out 40 jaer	37v
Jannitje Leevens van Leijden, out ontrent 28 jaer	38v
Trijntje Jacobs uijt Vrieslandt, out ontrent 40 jaer	39
Roeloff Jansz. van Edam, out ontrent 12 jaeren	40
Dirck Pietersz. Weijop, gerechtsboode ende geweestene conchergie van de raethuijse der stadt Alcmaer	40
Reijnier Gerritsz. van Breda	42v
Jan de Groot	43v
Willem Pieters. van Leijden, out 58 jaeren	44v
Ariaentje Jooris, out ontrent 77 jaeren	45v
Crimineele vonnisse jeegens Reijnier Jansz., gewoont hebbende over de Geest	46
Claes Mandebrouwer	46v
Aeltje Jans van Alcmaer	47v
Catharina Mesdach van Aernem	48
Anna Pieters van Vlissingen	48v
Willempje Fredrix	49
Michiel Joosten	50
Jannitge IJsbrants van Schellinghout	50v
Joost Jansz. Bruijn van Dordrecht	51
Jan Jacobsz. van Quaeckenbrugge	51v

Hendrick Sluijter uijt Nieuw Neederlant	52v
Reijnier Hendrixz. van Haerlem	52v
Jan Pietersz. van Uijtrecht	52v
Fredrick Jansz. uijt de Schermer	53
Jan Jansz. van Embden	53v
Grietge Maurits van Hoorn	54v
Jeuriaen Sieuwertsz. van Dorsten	55
Jan Gerritsz.	56v
Anthonij Luloffz. van Campen	57
Francijntje Baerents van Enckhuijsen	58v
Lijsbet Luijcas van Amsterdam	59v
Claes Gerritsz. van Hoorn	60v
Geesje Willems van Zwol	61v
Adam Jansz., harponier	62
Willempje Fredriks	63v
Teunis Jacobsz.	65
Jan Cluijsenaer	65v
Aechje Hendricx van Amsterdam	67v
Machtelt de Ridder van Amersfoort	68
Vrou[w]tje Hendrix	68v
Abram Baasjan	69
Pieter IJsac[k]sz.	69v
François Ferrâs	69v
Willempje Goossen	70
Trijn Lieve[n]s	70
Adam Dircxz. van Radensteijn	70v
Cornelis Adamsz.	71
Jan Pietersz. Leertouwer	71
Daniël Stevensz. van Amsterdam	72

Abram Jansz. van Leijden	73
Fredrick Fock van Hamburg	74
Jan Schouten van Alcmaar	74v
Willem Reijniersz. , baes ofte tuchtvaer in het spinhuijs alhier	75v
Hendrick Anthonisz. van Antwerpen	76v
Anna Marij vander Meulen	77v
Adam Jansen , harponier	78v
Trijn Lievens van Hoorn, in de wandelingh genaamt Schagerwit	81
Trijn Blaaugaren	81v
Gerret Dircksen Straetsvaerder van [Sint] Pancras	82
Jan Jansen van Rees, in de wandelingh genaemt Jan de Wasser <i>alias</i> Jan Horrel	83
Thomas van Aras	84
Fransiscus [van] Kreijtsen	86
Sara Jans	87
Jan Haemel	88
Andries Vliet	89
Neeltje Hendriks <i>alias</i> Pi[e]tertje Jans , geboortig van Dordregt	90
IJsbrandt Centen , geboortig van Haarlem	91
Jan Jansz. , geboortig van Leijden	92
Jannitje Pi[e]ters , geboortig van Dordregt	93
Johannes Bruijnstee	94
Jan Cornelissen Taenman	94v
Susanna Adriaans , geboortigh alhier	95v
Harmen Harmensen uijt het Stight van Osnabrugge	96v
Dirck Pietersen , molenaer van Bergen	97
Jelis Robbersen , woonende alhier	97v
Jan Spiegel	97v
Marij Mauwrits	98
Sara Jans	98

Aelbert Klaessen , geboortigh uijt Vrieselandt	98v
Koenraat Koenen van Brunswijck	100
Judith Daniëls	101v
Louweris Blom	102
Daniël Hendricksen van Alckmaer	103
Grietie Tijmons van Embden	104
Jan Pietersen van Woerden, oudt 13 jaeren	105
Jacob Pietersen van Woerden, out 21 jaeren	106
Jan Cabijts van Brugge, out 44 jaren	106v
Jan Claesse van Bommel , out 51 jaren	107
Aertje Barends , gebooren tot Nieuwkerken in Gelderlandt	108
Cornelis Hendriksz. van Alckmaer	115
Hendrick Meijer van Osnabrugge	108v
Deliaantje Francken , out 20	109v
Ariaantje Zegers van Alkmaar	111
Reijnier Willemsen van Alckmaer, out 24 jaren	111v
Marij van Diemen van Amsterdam, out 23 jaren	112
Catharina Pepers	113
Barent Teecke	114
Cornelis Hendricksen van Alckmaer	115
Arnout Wouters	116
Frans Ariensen uijt De Rijp, out ontrent 30 jaeren	116v
Jan Pietersz. van Woerden, out ontrent 18 jaren	117v
Steyntjen Claes van Blockzijl, out ontrent 29 jaeren	118v
David Harmansen Wentselaer , out ontrent 27 jaeren	119
Pieter Thomasz. van Bodegraven, out 65 jaren	119v
Marij Jans agter de kerk, uijt Zeeland	120
Teunis Philipsen de Vos van Alckmaer, out 27 jaren	120
Teuntje Jans van Arnhem - <i>vide</i> [zie] examenboeck folio 149 verso	---

Baan Cornelisz. van Amstelveen, out omtrent negenentwintigh jaren ¹	121
Thijmon Maartensz. van Amstelveen, out 21 jaren ²	122v
Cristoffel Barentsz. van Munster, out 44 jaeren	123v
Pieter Jansz. Meysenagh van Den Bergh, out 26 jaeren	124
Jannitje Schoonvel van Amsterdam, out 19 jaeren	124v
Femmetje Claas van Bergen, out 44 jaeren	125
Adriaan Abrahamsz. van der Toght , <i>alias Kleijn Aijen</i> , van Muijderbergh, out 33 jaar	126
Harmanus Alberts van Hagen in Duijtslant, out 24 à 25 jaeren	127v
Geertruijd Cornelisse van der ... ³ van Leijden, out 30 jaeren	128
Arien Dircksz. , gebooren tot Egmont op Zee, out 21 jaar	129
Crimineel vonnisse tegen het lijck van Geertruijd Haacks van Alckmaar, out 46 jaeren, sighselven in de boeregijsselkamer alhier tusschen den 26 en 27 maart 1699 verwurgt hebbende	130
Abigael Jans van der Plas van Noortwijck, out 30 jaeren	131v
Anthonij Vlotman van Amsterdam, out 29 jaeren, meestercleermaker	132v
Gelij Jans van Amsterdam, out 28 jaar	133v
Register (1665) ⁴	135

¹ Deze correctie ontbreekt in het register achterin.

² Deze correctie ontbreekt in het register achterin.

³ De achternaam van deze vrouw is niet ingevuld, ook niet in het register achterin.

⁴ Het register begin in het jaar 1665 en loopt door tot in oktober 1699.

**Correctie Guurtie Claas,
out lx jaren, van
Crommenierdijck**

Alsoo Guurtie Claas, iegenwoordig
gevangen ende gedaachde, te rugge stellende⁵
alle eere ende vreesse Godes, sich niet en
heeft ontsien haar gedurich en altoos soo
droncken ende vol te drincken dat sij beter
naar een onredelijck schepsel dan naar eene
cristen mensch gelijckt, in welke
dronckenschap sij niet anders practiseert
dan diverije ende vileijnie, sijnde ten
dage van hare apprehentie⁶ soo droncken ende
vol dat sij naauwlijcx van haar selfs wist,
alle het welke noch niet genoegh sijnde
maar omme in soodanich godloos leven
te continueren, ~~ende~~ soo heeft sij haar
van quaat tot erger begeven, steelende
in den voorleden Paesmarct uijt een
burgershuijs een wit cnoppeldoekie⁷
met goeden alsmede eenich linnen
mede uijt een burgershuijs. Over
~~welcke~~ diergelijcke fauten⁸ ende schandelijck
leven sij voor desen tot Sinte Maarten ende
Wummenum gevangen heeft geseten.
Ende alhoewel sij haar wel behoort hadden

[1v]

tot een beter leven te schicken, siende dan
hare faulten openbaar wierden, soo heeft
sij echter lust in ~~de~~ sulck leven genomen ende
daarinne gecontinueert. 't Welcke immers
saacke sijn van quaden gevolge die in een

⁵ te rugge stellen = met de rug ernaartoe staan oftewel zich er niet van aantrekken

⁶ apprehensie = aanhouding, arrestatie

⁷ cnoppeldoekie = knoopdoekje, doekje dat dicht geknoopt is om iets in te bergen; in het bijzonder zakje of builtje om geld in te bewaren

⁸ fauten, faulten = gebreken, tekortkomingen

welgestelde republijcke niet ongestraft
can werden gelaten maar anderen ter exemple
te dienen. Soo is 't dat schepenen der
stadt Alcmaar, gehoort den criminelen eijzen
ende aanclachten van den heere mr. Jacob
van Veen, ~~officier~~ officier der stad Alcmaar,
amptshalven op den gevangen gedaan ende
genomen ende gelet op 't gene conde
moveren⁹ rijpelijk gelet hebbende, doende recht
uijt den naam ende vanwege de hooge
overheijt ende graaflicheijt van Holland
ende West-Vrieslant, condemneren¹⁰ den voornoemde
gevangen gebannen te sijn als sij wert
gebannen bij desen uijt den lande van Hollant
ende West-Frieslant den tijt van vier
jaren, sonder middelerwijle¹¹ daar weder
in te comen op pœne¹² van swaarder straffe;
haar condemneren in de costen ende misen¹³
van de justitie. Gepronuntiëert¹⁴ den 23 april
1665.

Wij, ondergeschreven schepenen in Alcmaar, verclaren
dat de voornoemde gevangen is geapprehendeert¹⁵
den 26^e april ende niet gegoet is om de costen
ende misen van de justitie te voldoen.

W. Baert G. van Vladeracken
1671 1671

2

Correctie Matijs Leijpsen, quacksalver

Alsoo den voornoemden gevangen van
een ergerlijck leven is ende vrijwillig
bekent heeft dat hij omtrent acht jaren

⁹ moveren = in gang zetten, beginnen, bewegen

¹⁰ condemneren = schuldig verklaren, veroordelen [tot]

¹¹ middelerwijle, middelertijt = ondertussen, in de tussentijd

¹² pœne = boete of straf gesteld op de overtreding van een verordening of een gebod

¹³ kosten en misen van de justitie = de gerechtskosten

¹⁴ pronunciëren = uitspraak doen, beslissen

¹⁵ apprehenderen = aanhouden, arresteren

geleden zijn echte vrou genaemt Marij Boomgaarden verlaten heeft ende dat om overspel, soo hij voorgeeft, hem aanstonts wederom voegende ende vleeschelijck converserende met eene Anna Catarina waarmede hij buijten echt wel seven off acht jaren als man ende vrou heeft huijsgehouden en in overspel geleeft. Gaande voorts van het eene quaat tot het ander hem oock ondervonden heeft met eenen Johannes Bijnardus van Kerpen, sijnde een student van Keulen, sijn medegevangen, te practiseren een valsce verclaringe van eenige gereformeerde in Duijtslandt bij de welcke te kennis werde gegeven het verbranden ende verongelucken van een kercke aldaar waarinne de gereformeerde haar godtsdienst gewoon waren te plegen ende alsoo deselve onmachtich waren de deselve kercke wederom op te bouwen, soo versochten sij aan haar medebroederen in Hollandt

[2v]

adsistentie¹⁶ om deselve wederom op te stichten. Ende om dese commissie te beter glimp te geven heeft hij, gevangen, daarop gepractiseert ende oock opgedruct een vals zegel met welcke inventie hij versceijden ende veele penningen van kerckedienaren ende particulieren hebben ontfangen, gaande daarmede van dorp tot dorp haar uijtgevende voor rechte ledematen van de gereformeerde religie. Daar nochtans waarachtich is dat de voornoemde Johannes van Kerpen in de schoolen van de Jesuwijten binnen Keulen is opgevoet ende om haar gepretendeerde oprechticheijt te meerder cracht te geven liet hij, gevangen,

¹⁶ adsistentie = hulp, assistentie

de contribuanten alle in een boeckien aanteyckenen de perfecte somme van 't gene hij tot dien eijnde gegeven hadde om hem daarmede tegens den kercken-raadt in Duijtslandt te verantwoorden. Maar soo ras hij, gevangen, gewaar wiert dat hij nagejaagt worden heeft hetselve boeckien aen stucken gescheurt ende te gelijk met het zegel ende attestatie¹⁷ wechgeworpen ten eijnden dat daarmede sijn valscheijt te beter verholen soude blijven. Alle het welcke klaarlijk blijkt bij sijn eijgen confessie buiten pijn

3

ende banden van ijsere vrijwillig beleden ende alsoo hetselve saaken sijn van een quade consequentie die in een goede republijcque ongestraft niet en kunnen passeren maar andere overspeelders en valsseijtissen¹⁸ ter exemple swaarlijk gestraft behooren te werden. Soo is 't dat schepenen der stad Alcaaar, gehoort hebbende den criminelen eijsch ende aanclachte bij den heer mr. Jacob van Veen, officier der stad Alcaaar, amptshalven op den voors. gevangen gedaan ende genomen mitsgaders gehoort de vrijwillige confessie van den gevangen buiten pijn ende banden van ijsere gedaan, doende recht uijt den naam ende vanwege de hoge overheijt ende graaflicheijt van Hollandt ende West-Vrieslandt, condemneren den voornoemde gevangen gestelt te werden aan de paal in den tuchthuijsse ende aldaar in 't aansien van de andere tuchtelingen wel strengelijck geseselt te werden, bannende hem voorts uijt den lande van Hollandt ende

¹⁷ attestatie = getuigenis

¹⁸ valsseijtissen = plegers van valsheid

West-Vrieslandt voor den tijt van ses
eerstcomende ende achtereenvolgende
jaren, hem belastende middelertijt daar
niet weder inne te comen op pøene van
swaarder straffe, condemnerende hem mede
in de costen ende misen van justitie. Gepronuntiëert
den 17^e september 1665.

Wij, ondergeschreven scepenen der stadt Alcmaer, verclaren dat den voornoemde
gevangen niet gegoet te sijn om costen en misen der justitie te vol-
doen en dat deselve is geapprehendeert den 28 augustij 1665.

T' orronde geteekent¹⁹:

G. van Vladeracken

1671

[3v]

**Correctie Johannes Binardus
van Kerpen, student van
Keulen**

Alsoo den voornoemde gevangen hem
begeven heeft tot een schandelijck leven,
in zijn jonge jaren opgevoet bij den rector
van de Latijnsce Schole binnen Keulen,
alwaar hij na de ordre van het Jesuwietse
collegie is geïnstrueert, van waar hij
hem in de maant van maart lestleden
heeft begeven ende alhier in Noorthollant
is gecomen, sonder dat hij hier te lande
ijetwes te verrichten hadde, bij hem hebbende
veele latijnsce bedelbrieven in voorraat
met sijn eijgen hant geschreven, versoeckende
aan ijdereen adsistentie om sijn begonnen
studie te mogen voltrecken, hem begevende
bij eene Matijs Leijpsen, quacksalver, sijn
medegevangen, met de welck hij heeft
gepractiseert ende met sijn eijgen
handt geschreven een valsche verclaringe
van seeckere verbrande kerck in Duijtslant,

¹⁹ ter oorkonde getekend = bewijskracht aan een geschreven stuk verlenen door een handtekening te zetten

jnhoudende versoeck aan de gereformeerde kercken alhier te lande om adsistentie van gelt tot opbouwinge van de voors. verongeluckte kerck, en om dese verclaring te beter scijn van waarheijt te geven, heeft daarop helpen practiseren en opdrucken

4

een vreemt zegel met andere figuren als men hier te lande gewoon is, met welke onrechtvaardige jnventie hij met sijn complice²⁰ veele ende verscheijden penningen de kerckendienaren ende particulieren heeft afgebedelt ende deselve tot sijn eijgen gebruijck en sijn complice ende bijhebbende concubijnen heeft geconverteert, latende niettemin de contribuanten met haar eijgen hant de somme van haar aalmissen in een boeckien aantelijcken, om alsoo an den genen die haar hadde uijtgesonden haar ontfangen te kennen verantwoorden, bij dese occasie sijn religie verlochenen, hem uijtgevende voor een goet gereformeert christen, daar hij ter contrarie²¹ bij de Jesuwijten in haar religie is geinstrueert ende opgevoet, ende alsoo hij met sijn medecomplicen van 's heeren dienaars vervolcht werden ende pericule liepen om gevangen te werden sijn sij te rade geworden het voornoemde boeckien tegelijck met de attestatie ende het valsce zegel aan stucken te scheuren en te verbreecken, en vervolgens haar quijt te maaken, omdat daardoor haar valsscheijt niet aan den dach soude comen.

²⁰ complice = medeplichtige

²¹ ter contrarie = daarentegen

[4v]

Alle welcke faiten klaarlijk sijn blijckende
bij des gevangen vrijwillige confessie
ende welcke saacken sijn van een quade
consequentie die andere valsarissen
behoorden ter exempel te dienen. Soo is 't
dat schepenen der stadt Alcmaar,
gehoort den criminelen eijsch ende
aanclachten bij den heere mr. Jacob van
Veen, officier, amptshalven op den gevangen
gedaan ende genomen ende gelet op 't
gene ter materie was dienende, doende
recht uijt den naam ende vanwegen
de hoge overheijt ende graaflicheijt van
Hollandt ende West-Frieslant (prefererende
gratie voor rigeur van justitie mits
des gevangens jonge jaren) condemneren
denselven de justitie te aanschouwen²²
van Matijs Leijpsen, sijn complice,
bannende hem voorts uijt den lande van
Hollandt ende West-Vrieslant voor den tijt
van ses eerstcomende jaren, sonder daarinne
middelertijt weder te comen op pœne van
swaarder straffe, hem condemnerende mede in de
kosten ende misen van justitie. Gepronuntiëert
den 17^e dito.

Den ondergeschreven scepenen in Alcmaer verclaren
den voornoemde gevangen niet gegoet te sijn om
kosten en misen der justitie te voldoen en dat
d'selve geapprehendeert is 28 augustij 1665. T' oir-
conde geteekent,
G. van Vladeracken
1671

²² de justitie te aanschouwen van ... sijn complice = verplicht kijken naar het straffen (geselen) van Matijs Leijpsen

Correctie Claas Spaniaard van Alcmaar

Alsoo Claas Spaniaart, tegenwoordich
gevangen ende gedaachde, verworpen
hebbende alle borgerlijcke zeden ende
hem van tijt tot tijt begeven tot droncken-
schap en daerop gevolchde moetwillen
straatschenderijen en onverdraagelijck
gewelt, gelijk hij in den jaere 1658 op
den 6^e september sijn eijgen huijsvrou
bij de tuijten²³ langs de straat heeft
gesleept, jnfligerende²⁴ daarenboven
noch een groote wonde in haar hoofd;
alsmede dat hij op den 27^e october
daaraan volgende Valentijn Willemsz.,
sijnde een jong gesel, van de stadts-
wal heeft gegoit, dat hij door de val
sijn arm aan stucken brack; over
welcke enorme feijten hij op den sesten
november 1658 twee jaren uijt de stad
ende jurisdictie van dien is gebannen,
welcke straffe hem wel hadde behooren
tot een beter leven te brengen maar
hij ter contrarie voortgaande in sijn oude
wegen, beticht is dat hij in den jare
1664 bij nacht in 't Vijvertie met voeten
op den deur van Trijn Jacobs heeft
gelopen, pogende alsoo tegens haar danck

[5v]

met gewelt daar binnen te comen,
het welcke hem misluckende, heeft haar
glaasen ingeslagen en is daarna,
alsser volck op de straat quam, wechgegaan;
gelijck hij op den xxvij^e september

²³ bij de tuijten = bij de haren

²⁴ infligeren = toebrengen

lestleden bij nacht omtrent elf uren
gecomen is ten huijse van Maritge
Gijsberts, wonende op 't hoeckie van de
Ramen, alwaar hij hem aanstonts
moetwillich heeft aangestelt, slaande
den vrouw de lamp uijt de handt
dat hij over de vloer aan stucken viel,
sijn mes in alle boosheijt uijttreckende
ende daarmede over de vloer schrabbende
dat het vier daaruijt vlooch, gevende de
voornoemde Maritge Gijsberts een
sneede tusschen haar strot en kin, dat
het bloet daarbij neerliep; presenterende
daarenboven twee stuijvers aan gelt
aan seecker vroupersoon die daar
was comen sien na haar man, om haar
daarvoor te misbruijcken, het welcke bij
haar geweijsert sijnde, heeft hij haar
met de vuijst onder de voet gestooten,
waarop haar man, genaamt Coen Coensz.,
incomende ende siende dat sijn vrou
soodanich beiegent wierde, heeft hem,
gevangen, in sijn quaat voornemen willen

6

stuijten, ende raackende met den
anderen aan 't worstelen, heeft hij den-
selven Coen Coensz. een sneede in sijn
voorhooff gegeven dat het bloet over
sijn aensicht henen liep, met noch een
sneede door het laaken van sijn arm,
sijnde hij Coen Coensz. noch gequetst
met een groot gadt bovenop sijn handt;
met welcke moetwil hij noch niet
versadicht zijnde, is van daar op straat
geraact, alwaar hij heeft ontmoet
eene Pieter de metselaar, de welcke
hij aanransde, en met een bloot mes een
steeck door sijn cleederen bracht
dat het effen vel raecten, en daarna

met het plomp²⁵ van 't mes een snede
over sijn aangesicht, dat het seer nerpte²⁶,
naadat hij hem alvorens hadde nagelopen;
waarop hij gecomen is in 't Fnidsen
omtrent het Wijde Glop, alwaar hij
rancontrerende²⁷ Jochem Willemsz., Cornelis
Dircxz., Lijsbet Ariens ende Wijbrich
Jacobs, waarvan hij eene van de voornoemde
vrouspersonen, te weten Lijsbet Ariens,
sonder reden een slach om de ooren gaf,
treckende daarop aanstonts sijn mes
waarmede hij Jochum Willemsz. te keer
ginck, seggende rontuijt: “ick sal u niet

[6v]

snijden maar steecken datter de darmen
uijtloopen”, gelijk hij hem oock
verseijde steecken heeft toegebracht
die hij met sijn hoet afweerden.
Alles den rechte genoeg blijckende
ten deele bij sijn eijgen vrijwillige
confessie en menichte van gerecolleerde²⁸
verclaringen hier nevens overgelijjt;
het welke saacken sijn die ongestraft
niet en cunnen passeren maar
andere straatschenders en geweldenaars
swaarlijck ten exemple behooren
gestraft te werden. Soo is ‘t dat
schepenen der stadt Alcmaar, gehoort
den criminelen eijsch ende aanclachte
bij de heer officier op den voors.
gevangen gedaan; gehoort mede de
confessie van den gevangen; geëxami-
neert de verclaringen ende op ‘t gene
conde moveren ende ter materie diende
rijpelijk gelet hebbende, doende recht,
condemneren den gevangen geconfineert²⁹

²⁵ het plomp van een mes = de rug van een mes

²⁶ dat het seer nerpte = dat het veel pijn deed

²⁷ rencontreren, rancontreren = een toevallige, vaak vijandelijke, ontmoeting hebben met iemand

²⁸ recoleren = vroeger afgelegde verklaringen opnieuw, ter bevestiging, voorhouden

te zijn in den tuchthuijsse deser stede
den tijt van ses maanden ofte hetselve
te mogen redimeeren³⁰ met een somme
van hondertendevijftich guldens;
bannen hem voorts den tijt van tien
jaren uijt den lande van Hollandt

7

ende West-Frieslandt, sonder middeler-
tijt daarinne weder te comen op pœne
van swaarder straffe; condemneren
hem mede in de costen ende misen
van de justitie. Gepronuntiëert den
vijftienden october 1665.

**Correctie Trijn Jans van
Edam, out xxiii jaren, sijnde
nogh ongehuwt**

Alsoo Trijn Jans van Edam, tegenwoordich
gevangen, te rugge stellende alle eere ende
vrese Godes, ~~haer en niet heeft ontsien~~ op den
vierden augustij des voorleden iaers 1665, binnen
Amsterdam ontrent de Brouwersstraat
gerancontreert heeft een jongh meijsgien genaempt
Jacomijntge Maijers, oudt tusschen de 10 en 11
jaren, haer vergende³¹ met schoone woorden
dat sij met haer soude gaen, daerbij voegende
dat het met volcomen consent ende voor-
weten van haer moeder was, op welck vals
voorgeven het voornoemde meijsgien haer
heeft laten bewegen en is alsoo met haer,
gevangen, met een schuijt te water van

[7v]

Amsterdam vertrocken, haer begevende

²⁹ confineren = opsluiten overeenkomstig het recht

³⁰ redimeren = afkopen

³¹ vergen = eisen, dwingend vragen, dringend verlangen dat iemand iets doet

na Hoorn ende naer Alcmaar alwaar
sij, gevangen, het voornoemde kindt sijn kleederen
heeft uijtgetrocken ende vercoft oft
in de lombert³² verset, haer wederom
bedelaarskleederen aentreckende die doen³³
vol luijsen waren. Voorgevende aen een-
ijder die haer daernae vraegde dat het
haer susters dochter was, latende alsoo
haer bij de huijsen gaen bedelen tot haer
onderhoudt tot die tijt toe dat de
bedroefde moeder, haer kindt vermiffende,
hetselve in de courant heeft doen stellen,
waerdoor het schelmstuck aen den dagh
is gecomen en door dat middel 't voornoemde
kindt wederomme terechte bij sijn moeder
is geraact. Alle 't welcke saecken sijn
van seer quade gevolge die in een stadt
van rechten niet en behoort geleden sonder
andere verleijders ende menschendienven
swaarlicquen ten exempele gestraft te
werden. Soo is 't dat schepenen
der stadt Alckmaar, gehoort de
criminele eijsch ende aenclachten van den
heere officier mr. Jacob van Veen
amptshalven op de voornoemde gevangen gedaan
ende genomen, gehoort mede desselffs
eijgen confessie buijten pijnende banden

8

van ijsere gedaan ende op alle 't gene ter
materie dienende was rijpelijk geleth hebbende,
doende recht uijtten name ende vanwegen
de hoge overigheijt ende graefflijckheijt
van Hollandt ende West-Frieslandt, prefererende
gratie voor rigeur van justitie,
condemneren de voornoemde gevangen
gebracht te werden ter plaetse daer men
alhier gewoon is criminele justitie te doen

³² lombaert = lommerd, pandjeshuis, bank van lening

³³ doen = toen

ende aldaar door den scherprechter³⁴ wel strengelijck gegeselt te werden; bannende ~~heer vord~~ haer vorders uijt Hollandt ende West-Frieslandt den tijt van twaalff eerstcomende ende achtereenvolgende jaren met interdictie³⁵ van middelertijt daerinne weder te comen op peijne van swaerder straffe; haer belastende dese stadt ende de jurisdictie van dien binnen deses daeghs sonneschijn³⁶ ende de provintie van Hollant ende West-Frieslandt binnen drie dagen te ontruijmen ende condemneren haer mede in de costen ende misen van justitie. Gepronuntiëert den x^e april 1666.

Wij, ondergeschreven scepenen in Alcmaer, verclaren mits desen den voornoemde gevangen niet gegoet te sijn om costen en misen der justitie te voldoen en dat d'selve geapprehendeert is den 30 martij 1666.

Pieter Vrijburch G. van Vladeracken
1671

[8v]

Criminele vonnisse jegens Jan Hamel, brouwers- knecht

Alsoo Jan Hamel, brouwersknecht alhier, bij den heer officier mr. Jacob van Veen tot drie distincte reijssen³⁷ in persoon gedaeght ende ingeroepen sijnde ter sake de manslacht die bij hem soude sijn begaen aen de persoon van Wouter Lamperhooft, ruijter onder de compagnie alhier guarnisoen houdende, niet en is gecompareert³⁸ ende mitsdien in sijne drie

³⁴ scherprechter = beul

³⁵ interdictie = verbod

³⁶ binnen deses daeghs sonneschijn = vandaag vóór zonsondergang

³⁷ drie distincte reijssen = drie verschillende keren

³⁸ niet en is gecompareert = niet is verschenen, niet is komen opdagen

deffaulten³⁹ gecondemneert ende uijt kracht
van dien versteken van keer ende weer ende
den officier geadmitteert te dienen van
intendit⁴⁰ waertoe de voornoemde gedaegde ten
overvloede mede gedaegt ende ingeroepen
sijnde, echter niet en is verschenen,
sulx dat d' heer officier vanwegens
de hooge overicheijt recht heeft versocht
ende tot dien eijnde geformeert sijnen eijs
ende conclusie met de informatiën ende docu-
menten daertoe dienende. Soo is 't dat
schepenen der stadt Alckmaer, alles
gesien ende rijpelijk geëxamineert hebbende
ende gelet op 'tgunt⁴¹ ter materie dienende was ende
heeft mogen moveren, doende recht,
den voornoemde Jan Hamel, gedaegde ende
deffailjant⁴², gecondemneert ende gebannen
hebben, condemneren ende bannen hem met
dese uijt de provintie van Hollant ende

9

West-Vrieslant voor den tijt van tien
achtereenvolgende jaren, sonder mid-
delerwijlen daer binnen wederom te
comen op peijne van swaerdere
straffe; condemneren deselve mede
in de costen ende misen van de justitie
met den aencleven van dien. Gepro-
nuntieert den xxii^e december 1667.

**Correctie Aelbert Cornelisz.
Kegge, out 45 jaren, wonende
op 't Seglis**

Alsoo Aelbert Cornelisz. Kegge, jegenwoordigh
gevangen ende gedaachde, te rugge stellende
alle eere ende vrese Godes, hem niet en

³⁹ default = verstek; afwezigheid

⁴⁰ intendit = geschrift van beschuldiging; eis of conclusie bij verstek, als iemand er niet is

⁴¹ hetgunt = hetgeen

⁴² defaillant, defailjant = partij die niet verschijnt, die verstek laat gaan in een rechtszaak

heeft ontsien op den 16^e maart lestleden
met sijne complice Garbrant, de meesters-
knecht van Bancrasser molen⁴³, uijt versceijden
tuijnen te steelen een seer groot partij
hoenderen, ja soo veele dat sij door de
menigte onmachtich waren d'selve te
connen beheeren, sulx dat versceijde ho[e]nderen
die sij uijt gemelte tuijnen genomen hadden
haar ontvloogen ende van haar wechgeraect waren;
ende van de andere die sij in een groote sack
daartoe al bereijt gesteecken hadden
door de menichte ende het parsen van den
een der ander acht sijn doot geraect ende gesmoort,

[9v]

welcke acht doode ende gesmoorde hoenderen
hij in deselve sack naar Amsterdam heeft
gevoert bij een vrou die een hoendercoopster
was ende de levendige tot Saardam
ende elders, alle 't welcke saecken sijn
van seer quade gevolge, niet lijdelijck in een
stad van regten maar nootsaeckelijcken
dient gestrafft, andere hoenderdieven ten
exemple. Soo is 't dat scepenen der
stad Alcmaar, gehoort den criminelen
eisch ende conclusie bij den heere
mr. Jacob van Veen, officier der voors.
stadt, op ende jegens den voornoemde gevangen
gedaan ende genomen, gehoort mede
de eijgene confessie, buijten pijn ende
bande van ijser gedaan, doende regt
uijt den name ende vanwegen de
hoge overheijt ende graaflicheijt van
Holland ende West-Friesland, condemneren
den gevangen geconfineert te sijn in den
tuchthuijsse deser stad den tijt van ses
maanden omme aldaar te arbeijden ende
hem te reguleren⁴⁴ naar de ordonnantje

⁴³ Bancrasser molen = waarschijnlijk de Twuijvermolen uit 1663 in Sint Pancras

⁴⁴ zich reguleren = zich richten naar; zich aanpassen aan

van deselve huijsse, condemnerende hem
mede in de costen ende misen van de justitie,
mitsdat hij 'tselve sal mogen redimeren
met sestich guldens omme daaruijt
de voors. costen te vinden, mitsgaders
de vergoedinge van de ho[e]nderen bij hem
genomen. Gepronuntiëert den lesten
martij 1668.

Wij, ondergeschreven scepenen in Alcmaer, verclaren
mits desen de voornoemde gevange niet gegoet te
sijn om costen en misen van justitie t' kunnen
voldoen en dat d'selve geapprehendeert is 24 maert
1668. T' oirconde geteekent
[geen ondertekening]

10

**Correctie van Sijmon Soet,
gebooren tot Noortwijck, out
omtrent 40 jaren. Vide examinatie-
boek folio 142 et sequentes⁴⁵**

Alsoo de voornoemde gevangen ende gedaegde vrijwillich
heeft bekent dat hij onlangs geleden geweest
is in compagnij met eene Cornelis, sijnde de hovenier
van den heer burgemeester Van der Lijn, waertegens hij questie
crijgende sijn mes heeft uijtgetrocken, pogende
hem daermede te grieven ende dat om redenen,
soo hij voorgeeft, dat deselve hovenier hem
hadde verweten de oncujsheijt van sijn huijsvrouw,
gelijck hij oock op St. Jansdach laestleden is
gecomen bujten de Geesterpoort, hooch beschoncken
sijnde ende siende de huijsvrouw van de coetsier
van den overleden heere van Bergen over haer
deure leggen, heeft van haer begeert de deure te
openen ende hem bier te tappen, het welcke sij hem
weijgerende, den deure heeft toegesloten, waer-
op hij, gevangen, aenstonts na veele scheltwoorden
sijn mes heeft uijtgetrocken, stootende daermede

⁴⁵ *sequentes* = Lat., volgende (bladzijden)

door de glazen in dier voege⁴⁶, indien de voornoemde vrouw hem niet en hadde ontweeken, het geschapen was hij deselve swaerlick gequest⁴⁷ offwel van leven ter doot sou hebben gebracht. Item dat hij op den 14^e julij laestleden, wesende sondach na den middach, geweest is aen de Lange Laen ten huijsen van eene Jaepje, herbergier aldaer, alwaer mede in huijs was, doch in een ander vertreck, Jacob de Jongh, timmerman, de welcke uijt den huijse gegaen sijnde op het erff om sijn gevoech te doen⁴⁸, is hij, gevangen, hem stilswijgens nagegaen ende hem vindende op het secreet, heeft hem na eenige woorden met sijn mes dat door de schede henen stack, sijn slinckerwangh opgesneden waerop hij aenstonts sonder sijn gelach te betalen, is weghgegaen, welke actie ruchtbaer geworden sijnde, is hij wettelick gedagvaert om over de toecomste⁴⁹ van dit feijt op arti[ke]len⁵⁰ gehoort te werden.

[10v]

Ende comparerende voor d' heeren schepenen heeft hetselve wel stoutelick ontkent ende gepresenteert bij solemnelen eede te verclaren van de toecomste van het quetsen van Jacob de Jongh in 't minste niet te weten, niettegenstaende hem tot verscheijde malen is voor oogen gehouden wat straffe op een valsche eede hier ende hiernamaels te verwachten staet, waerbij hij echter persisteerde⁵¹ ende niet willende tot bekentnisse comen, is hij op den 23^e dito in apprehensie genomen ende nadat hij verscheijde malen is geëxamineert geworden ende sijn gevanckenis verswaert, heeft hij eijndelick buijten pijn van ijsere banden het feijt bekent, gevende reden, soo hij voorgaff, dat hij hetselve uijt wraecklust hadde ge-

⁴⁶ in dier voege = op een dusdanig manier; zodanig

⁴⁷ Verschrijving: gequest ➤ gequetst (gekwetst).

⁴⁸ sijn gevoech te doen = zijn behoefte doen, zich ontlasten

⁴⁹ toecomste = toedracht van een zaak, de omstandigheden waaronder iets plaats heeft gehad

⁵⁰ artikelen = bepaalde punten; details

⁵¹ persisteren = volhouden, bij zijn standpunt blijven

daen omdat sijn huijsvrouw hem hadde bekennt
gemaekt dat de voornoemde Jacob de Jong sijn
huijsvrouw, noch vrijster sijnde, hadde vercracht,
alle het welcke saken sijnde van een quade conse-
quentie die in een lant van rechten niet onge-
straft behoren te blijven. Soo is 't dat
schepenen der stadt Alckmaer gesien den cri-
minelen eijs ende conclusie van d' heer officier mr.
Jacob van Veen op ende jegens den voornoemde ge-
vangen gedaen ende genomen, mitsgaders d' informatiën t' sij-
nen lasten beleijt, gehooft mede de confessie
van deselve buijten pijnende bant van ijser ge-
daen, doende recht uijt de naem ende vanwegen
d' hooge overheijt haer Ed. Gro. Mo. d' heeren Staten
van Hollant ende West-Vrieslant, condemneren den
voornoemde gevangen gebannen te werden, gelijk sij
hem bannen bij dese in het tuchthuijs deser
stede voor den tijt van een jaer om aldaer
te wercken volgens d' ordre van 'tselve huijs,
mits dat hij 'tselve sal mogen redimeren met
een somme van tweehondert gulden eens, condem-
neren wijders hem, gevangen, in de costen ende misen
van justitie met hetgunt daeraen cleeff tot
taxatie ende moderatie⁵² van desen E. gerechte. Gepronuntiëert
den 3^e augusti 1669.

11

Correctie Sweer
Sweersz. uijt Oldenbugh,
out 20 jaren

Alsoo de voornoemde gevangen, te rugge stel-
lende alle eere ende vrese Godts,
sich niet ontsien heeft van jonghsaff sich
te begeven in het geselschap van dieven
ende dieveggen waerover hij volgens
sijne bekentnisse drie malen gevangen
geseten heeft tot Amsterdam alsmede
tot Leijden ende Delft, door alle welcke

⁵² moderatie = regeling, schikking

gevanckenisse hij hem wel hadde behooren
te begeven tot een beter leven ende het oude geselschap
te verlaten, doch dies ter contrarie heeft hij
sich weder begeven tot sijn voorgaende
quaet leven waerover hij alhier geapprehendeert
sijnde, hebben schepenen, gehoort de
criminele eijsch van de heer officier
mr. Jacob van Veen, recht doende uijt
den name ende vanwegen de hooge overheijt
haere Ed. Gro. Mo. de heeren Staten van
Hollant ende West-Friesland, d' voornoemde
gevangen gecondemneert acht dagen te water
ende broodt ende vorders voor de tijt
van ses jaren gebannen uijt de stadt ende
de jurisdictie van dien, sonder middeler-
wijle weder in te mogen comen op peijne
van swaerder straffe ende hem vorders
gecondemneert in de costen ende misen van justitie.
*Actum*⁵³ den ...[datum niet ingevuld]

[in marge: Wij, ondergescreven scepenen in Alcmaer, verclaeren mits desen dat de bovenstaende genemineerde⁵⁴ gevange niet gegoet is om de costen ende misen van de justitie te voldoen en dat d'selve geapprehendeert is op den 14^e julius 1670. T' oirconde geteekent: Henrik de Vos, 1670; W. Baert, 1671]

[11v]

Correctie Hendrick Pietersz.
Beijn Groenvelt, jn de wandelin-
ge genaemt **Beinis**

Alsoo de voornoemde gevangen, te rugge stellende
alle eere ende vrese Godes, sich niet ontsien
heeft ontrent een jaer geleden eenige hoenderen
te stelen tot Munckedam⁵⁵ waerover hij aldaer
aen de kaek gestelt⁵⁶ is geweest ten spectacule
van alle menschen ende alhoewel hij sich door

⁵³ *actum* = Lat., gedaan, behandeld

⁵⁴ genemineerde = genomineerde, genoemde

⁵⁵ Munckedam = Monnickendam

⁵⁶ aan de kaek gestelt = op een verhoging (bijv. schavot) gezet om voor het oog van iedereen gestraft te worden of door het publiek bespot te worden

die straffe een affkeer van sijn quaet leven hadde behooren te hebben, soo is echter sulcx dat hij daerinne continuerende sich vervordert heeft hier ter stede met een blote degen te loopen langhs de straten, daermede hackende ende kervende in leijffens, daernaecomende in de Pietersstraet in een burgershuijs heeft een blote opsteker⁵⁷ uijtgetrocken, pogende op die maniere d'selve tot sijn intentie te dwingen. Verders heeft hij tot Saerdam⁵⁸ van seker persoon gestoolen seven silvere ducaton⁵⁹, heeft mede Jacob de Goijer gedwongen eenigh verdient gelt, soo hij voorgaff, aen hem te betalen, brekende eenige draden van 't werck op touw staende aen stucken, alles blijkende bij sijne vrijwillige confessie buijten pijn van banden gedaen, alle het welcke saken sijn die andere quaetdoenders ter exemple behooren gestraft te werden. Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaer, gesien de criminele eijsch ende aenclachte van de heer officier mr. Jacob van Veen amptshalven op den voornoemde gevangen gedaen, doende recht uijt den name ende vanwege de hooghe overicheijt de heeren Staten van Hollant ende West-Friesland, bannen den voornoemde gevangen de tijt van vier jaren in de tuchthijsses deser stede om aldaer te wercken tot discretie van de regenten ende sich te reguleren naer den ordonnantie van deselven huijsse, condemneren hem mede in de costen ende misen van justitie. Gepronuntiëert den 20 december 1670.

[in marge: Wij, ondergescreven scepenen in Alcmaer, verclaren bij desen dat de nevenstaende genomineerde gevangen niet en is gegoet om d' costen ende misen der justitie te voldoen en dat d'selve is geapprehendeert op den 26 november 1670. Te oirconde geteekent: Henrik de Vos, 1670; W. Baert, 1670]

⁵⁷ opsteker = steekwapen, mes

⁵⁸ Saerdam = Zaandam

⁵⁹ ducaton = zilveren munt ter waarde van 63 stuivers

Correctie Aeltge Jans

Alsoo de voornoemde gevangen haer begeven heeft tot een ergelijck leven, te rugge stellende alle eere ende vrese Godes, sich vervordert heeft op den 19 julij laestleden te comen ten huijsse van Casper van der Heijde, alwaer haer mans voordochter⁶⁰ bij absentie van de voornoemde Van der Heijde en sijn huijsvrouw het huijs aenbevoolen was te bewaren, ende deselve haere mans voordochter uijtgesonden hebbende om voor haer een halff vat smockel bier te veraccijssen ende sij, als doen⁶¹ het huijs alleen in hebbende, heeft met een mes de kas staende in de zijdelcamer opgebroken ende daeruijt gestoolen veertien silvere lepels, een beker met een silver soutvat met twee goude ringen, alle het welke sij tot Amsterdam vercoft heeft voor de somme van vierenseventigh gulden. Verders heeft sij, gevangen, een groot jaer geleden een deur opgedaen tuschen haer huijs ende Heijltje Ariens, haere gewesene buijrvrijster, ende daerdoor gestoolen een ducaton een achtentwintigh, twee slaep plakens, vijff sloopen, een servet, drie silvere lepels, een bloedcoraeld kettingh, drie dick met een silver vergult haeckje ende een doosje met potgelt⁶², welke goederen sij, gevangen, tot Amsterdam in de lombaert geset heeft, alles blijckende bij haer eijgen vrijwillige confessie buijten pijn van banden gedaen, welke diverije niet ongestraft behoort gelaten te werden. Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaer, gesien de criminele eijsch ende aenklachte van de heer officier mr. Jacob van Veen amptshalven gedaen, doende recht uijt den naem ende vanwege de hooge overicheijt de Staten van Hollant ende West-Frieslant,

⁶⁰ voordochter = stiefdochter

⁶¹ doen = toen

⁶² potgeld = gespaard, opgepot geld; spaarduitjes

de voornoemde gevangen gecondemneert hebben
aen de pale staende in den tuchthuijsse

[12v]

gegeselt te werden, bannen haer vorders
in denselven tuchthuijsse de tijt van ses jaren
om aldaer te wercken tot discretie van de
regenten ende sich vorders te reguleren naer
de ordonnantie van deselven huijsse. Doch soo haer
ongesontheijt ofte crachten de geselinge
niet soude connen toelaten, soo wordt haer
voors. bannissement verlanght van ses tot acht
jaren, condemneren haer mede in de costen
ende misen van justitie. Gepronuntiëert
den 20 december 1670.

Wij, ondergescreven scepenen in Alcmaer, verclaren
mits desen dat den voornoemde gevangen niet gegoet is om
de costen en misen van de justitie te voldoen
ende d'selve geapprehendeert is 21 maj 1669. Te oir-
conde geteekent:

Henrik de Vos	W. Baert
1671	1671

Correctie Harmanus Lauris, chirwigijn van Alcmaer

Alsoo Harmanus Lauris voornoemt, gedaeghde ende
defailjant, te rugge stellende alle eere,
vrese Godes ende politique wetten, hem niet
ontsien en heeft contrarie⁶³ het expres gebodt
Godts ende burgerlijcke wetten met Hester Jans,
weduwe van sijne broeder, incest ende bloetschande
te committeren in voege dat sij daervan is
bevruight geworden ende oock een kint gebaert
heeft, 't welck sijnde een feijt van seer quade
ende grouwelijcke consequentie en sonde de-
welcke Godts toorn over landen ende steden soude
verwecken indien hetselve andere bloetschenders

⁶³ contrarie = tegen; in weerwil van

ten exempel niet en worde gestraft, soo
is 't dat schepenen der stadt Alcmaer,
gesien den eijsch ende aenclaghten van de heer
officier mr. Jacob van Veen amptshalve op de
voors. gedaeghde gedaen ende de informatiën tot laste van de-

13

selve gedaeghde beleidt ende op 'tgene conde moveren
ende ter materie dienende was, rijpelijk gelet hebbende,
doende recht uijt den name ende vanwegen
de hooge overicheijt de Staten van Hollant
ende West-Frieslant, den voornoemde gedaeghde ende defail-
jant condemneren gebannen te sijn, als sij hem bannende
mits desen uijt den lande van Hollant ende West-Frieslant
de tijt van vijffentwintigh jaren, sonder middeler-
wijle daer weder in te comen op peijne van swaer-
der straffe; condemneren hem mede in de costen
ende misen van justitie ~~verclarende de goederen~~
~~daer van bij h????den~~ ende executabel.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren den bovenstaende
gebannen onses wetens niet gegoet te sijn omme
de voorengenoemde costen ende misen van justitie
te cunnen voldoen. *Actum* den 22 december 1672.
Dirck van der Does G. v.d. Nijenburgh

Correctie Hester Jans van Alcmaer

Alsoo Hester Jans voornoemt, gedaeghde ende defailjante,
te rugge stellende alle eere ende vrese Godts,
haer niet ontsien en heeft contrarie het expres
gebodt Godts ende burgerlijcke wetten met Her-
manus Lauris, haere mans broeder, incest ende
bloetschande te committeren, voorts *ut supra*⁶⁴.

Schepenen verclaren *ut supra*.
Dirck van der Does
G. v.d. Nijenburgh

⁶⁴ *ut supra* = Lat., zoals hierboven staat beschreven

**Correctie Cornelis Teunisz.
van Steegh, geboren van
Gorcum, out 69 jaren**

Alsoo Cornelis Teunisz. voornoemt, voor desen om sijn quaet leven tot Goringhem gevangen geweest zijnde, sich wel hadden behooren berouw ende leedtwesen van sijn voorgaende quaet leven gehadt te hebben, dien ter contrarie van quaet tot erger

[13v]

voortgaende, heeft sich niet ontsien in onecht te leven met eenen Maritge Willems, sijne medegevangen, ende volgens sijne eijgene confessie d'selven vleselijck te bekennen, strijdende tegens alle goddelijcke ende burgerlijcke politicquelijcke wetten. Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaer, gehoord de eijsch van de heer ende mr. Jacob van Veen, officier derselver stede, op de voornoemde gevangen gedaen, doende recht uijten name ende vanwegen de hooge overicheijt de Staten van Hollant ende West-Friesland, de voornoemde gevangen gecondemneert hebben gebannen te zijn, gelijk d'selven gebannen wordt mits desen uijt de stadt ende jurisdictie van dien de tijt van drie jaren, sonder middelerwijle weder inne te mogen comen op peijne van swaerder straffe, condemnerende den gevangen voornoemt mede in de costen ende misen van justitie. Gepronuntiëert den 6 junij 1671.

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alcmaer, verclaren mits desen dat de voornoemde gevangen niet gegoet en is

om de costen ende misen van justitie te
voldoen ende dat d'selven geapprehendeert is
den 30 maj 1671. Ten oirconde getekent:
Dirck van der Does G. v.d. Nijenburgh

14

Correctie Maritge Willems vander Zijtwint, out 36 jaren

Alsoo de voornoemde gevangen, te rugge
stellende alle eere ende vrese Godts,
haer niet ontsien heeft tegens alle
goddelijcke ende burgerlijcke wetten
in onecht vleeselijck te converseren
met Cornelis Teunisz. van Steegh,
haer medegevangen. Soo is 't dat
schepenen der stadt Alcmaer, ge-
hoort etc. in alles als vooren.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren
in alles als vooren. Ten oirconde getekent
ten daege *ut supra*.
Dirck van der Does G. v.d. Nijenburgh

Correctie Marij Cammen van Antwerpen, out 30 jaren

Alsoo de voornoemde gevangen buijten
pijne bekent heeft dat sij gesonts
lichaems⁶⁵ contrarie de placaten van de
hooge overicheijt niet alleen heeft gaen
bedelen, maer dat sij om de goede
luijden tot miëldadigheijt te bewegen
haer niet ontsien heeft boven haer
kindt noch twee andere kinderen
bij haer te nemen. Soo is 't dat
schepenen der stadt Alcmaer,

⁶⁵ gesonts lichaems = met een gezond lijf, m.a.w. zonder noodzaak om te gaan bedelen

[14v]

gehoort de eijſch van de officier mr.
Jacob van Veen op de voors. gevangen
gedaen, doende recht uijtten name
ende vanwegen de hooge overicheijt de
Staten van Hollant ende West-Fries-
lant de voornoemde gevangen gecon-
demneert hebben, gelijk ſij d'selven con-
demneren mits desen gebannen te ſijn
uijt de ſtadt ende jurisdictie
van dien de tijt van een jaer, ſonder
middelerwijle weder daerinne te
mogen comen op peijne van ſwaerder
ſtraffe, condemnerende hem⁶⁶
mede in de costen ende miſen van
juſtitie. Gepronuntiëert den 11^e
julij 1671.

Wij, ondergeſchreven der ſtede Alcaer
~~secretaris~~ ſchepenen, verclaren mits desen
de voornoemde gevangen niet gegoet
te zĳn om de costen ende miſen van
juſtitie te connen voldoen ende
dat d'selven geapprehendeert is den xi^e julij 1671.
Dirck van der Does G. v.d. Nijenburgh

15

**Correctie Margreta vander
Straten van Antwerpen,
out 30 jaren**

Alsoo de voornoemde gevangen niet tegen-
staend de placcaten van de hooge
overicheijt haer niet ontzien heeft ge-
sonts lichaems te gaen bedelen vol-
gens derselver bekenteniſſe, ſoo
is 't dat ſchepenen *in omnibus ut supra*⁶⁷.

⁶⁶ Verschrijving: hem ➤ haar (betreft een vrouw).

⁶⁷ *in omnibus ut supra* = Lat., in alles hetzelfde als hierboven

Wij, ondergeschreven schepenen, verklaren
*ut supra, actum ut supra*⁶⁸.

**Correctie Elsge Christiaens
uijt Denemarcken, out 28 jaren**

Alsoo de voornoemde gevangen *in
omnibus ut supra*.

Wij, ondergeschreven schepenen, verklaren *ut supra,
actum ut supra*.

[15v]

**Correctie Louysje Philidis
van Gent, out 28 jaren**

Alsoo de voornoemde gevangen etc. *in
omnibus ut supra*.

Wij, ondergeschreven schepenen, verklaren
ut supra, actum ut supra.

**Correctie Griet Jacobs
Fockenburgh van Haerlem,
out ontrent 40 jaren**

Alsoo de voornoemde gevangen etc. *in om-
nibus ut supra*.

Wij, ondergeschreven schepenen, verklaren *ut supra,
actum ut supra*.

**Correctie Anna Paulus
van Amsterdam, out
63 jaren**

Alsoo de voornoemde gevangen *in omnibus ut supra*.

⁶⁸ verklaren *ut supra, actum ut supra* = verklaren zoals hierboven staat, gedaan als hierboven

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren *ut supra, actum ut supra.*

16

**Correctie Dirck Pietersz.
van Harlingen, out 70 jaren**

Alsoo de voornoemde gevangen etc. *in omnibus ut supra.*

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren *ut supra, actum ut supra.*

**Correctie Tryntge Bastiaens van Amsterdam,
out ontrent 60 jaren**

Alsoo de voornoemde gevangen etc. *in omnibus ut supra.*

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren *ut supra, actum ut supra.*

Correctie Anna Maria

Alsoo sij, Anna Marij, haer heeft begeven tot een ergerlijck leven, haeren getrouwde man Claes Jansz. het soo bange maecken, dat hij genoepsaecht is geworden haere bijwoninge te ontvlugten ende sig naer Oost-Indiën te begeven; mitsgaders dat sij bij nacht ende ontijde mans- en vrouwspersonen, van seer slechte alloije sijnde, heeft aengehouden, soo is 't dat schepenen etc. de gevangen ontseggen dese stad ende jurisdictie van dien een tijt van drie jaeren, sonder middellerwijle daerinne te comen, op pøene van swaerder straffe; condemnerende haer in de costen ende misen van justitie. Gepronuntiëert in den tuchthuijse den 1 februari 1672.

[16v]

Correctie Marij Cornelis van Oosterblockert

Alsoo de gevangen haer, den arbeijt ontreckende,
~~haer~~ niet en heeft ontsien van andere liedens
sweet ende handenarbeijt te leven ende de gewoonte te
maecken van bedelen en daerdoor den stad
ende het lant te sijn niet dan een onnutte last,
soo is 't dat schepenen etc. haer de stad ende
jurisdictie van dien ontseggen, sonder daerinne
wederom te comen op pøene van swaerder
straffe ende condemneren haer verders in de costen
ende misen van justitie. Gepronuntiëert den x^e
martij 1672.

Correctie Pieter Claesz. van Groningen

Alsoo de gevangen etc. *in omnibus ad idem*⁶⁹.

Correctie Cornelisje Aelberts van Castercum⁷⁰

Alsoo de voornoemde gevangen vrijwilliglijcken heeft
bekent dat sij, wonende voor dienstmaegt in de
bedijckte Schermeer in de herberge genaemt
Jan Coopjes Keet, aldaer van de vrouw de sack
heeft gecregen omdat sij het mal wesen⁷¹, dat
sij, gevangen, met de knechts aenstelde, niet sien
ende mocht; mitsgaders dat sij gedurende haeren weduwe-
lijcken staedt, haer vleselijcken heeft verlopen
jaer van quad tot erger vallende en tot haere
hoererijs doende den diefstal, ~~haer~~ niet en heeft
ontsien ~~in~~ een seijl te steelen, omme volgens
haer voorgeven haer daarmede te decken,

⁶⁹ *in omnibus ad idem* = in alles hetzelfde als hiervoor

⁷⁰ Castercum = Castricum

⁷¹ mal wesen = gek doen

al het welcke ~~quade~~ snode stucken sijn ende saecken van seer quaden gevolge, soo is 't dat schepenen, gehoort de criminele aenclachte van de heere officier mr. Jarob van Veen ende gelet op alles wes ter materie dienende was ende heeft mogen moveren, doende recht uijt de naem van de Staten van Hollant ende West-Frieslant, de gevangen condemneren voor vier dagen te water ende te brood alhier te sitten ende daernae gebannen te sijn, gelijk sij deselve bannen mits desen buijten dese stad ende jurisdictie van dien den tijt van vijf jaeren, sonder middellerwijle daer weder in te comen, op pøene van swaerder straffe, condemnerende deselve wijders in de costen ende misen van justitie. Gepronuntiëert, binnenscamers den ... julij 1672.

Verclaeren wij, ondergeschreven schepenen, de voors. persone niet gegoet te sijn tot betalinge van de costen ende misen van justitie. *Actum* den 22 december 1672.
Dirck van der Does G. v.d. Nijenburgh

Correctie Pieter Egbertsz. van Amsterdam

Alsoo de voornoemde gevangen, noch maer xiii jaeren out sijnde, hem alreede heeft begeven in 't geselschap van fameuse dieven ende diefeggen, ende hier ter stede is gecomen met ende benefens eenen Jaecques Neve Jansz., in de wandeling genaemt Groote Jaecq, sijnde een persoon die om sijn snoode feijten ende dieverijen tot Amsterdam is geschavotteert, ~~x~~ gebranteekent, mitsgaders aldaer tot diverse malen in den rasphuijse⁷² heeft geseten, sulckx dat hij, gevangen, met recht

⁷² rasphuis = Benaming voor een tucht- of verbeterhuis voor mannelijke landlopers, bedelaars enz. waar deze dwangarbeid moesten verrichten, met name blokken verfhout met groote raspen fijnzagen. Bekend was vooral het in 1595 gestichte Amsterdamse rasphuis, dat in zijn tijd als een modelinstelling gold.

[17v]

voor ~~sijn~~ een sijner complicen ende van deselve slag ende alloije te houden is, soo is 't dat schepenen etc. hem, gevangen, dese stad ende de jurisdictie van dien ontseggen den tijt van twe jaeren, sonder middelerwijle daer weder binnen te comen op pøene van swaerder straffe, condemnerende denselven in de costen ende misen van justitie, tot taxatie ende moderatie van desen E. gerechte. Gepronuntiëert op schepenenkamer den 5 augusti 1672.

Correctie Johannes de Meter van Leijden

Alsoo hij, gevangen, noch eerst ontrent xiiii jaeren out, alrede tot Leijden in hechtenisse heeft geseten ende benefens noch vijf fameuse dieven is uijtgebroocken, sig alsoo ontreckende sijne welverdiende straffe; jae daerdoor noch niets afgescrickt ende gebetert ~~xx~~ wesende, is gebleven in het geselschap van een van de voors. dieven, genaemt Jacques Neve Jansz., ofte anders Grote Jaecq, die tot Amsterdam voor dese was gegeeselt ende gebrantteeckent, mitsgaders tot meermalen geconfineert geweest in den rasphuijse aldaer; soo is 't dat schepenen etc. uitvoeren *in omnibus*.

Correctie Jaecques Neve Jansz. van Antwerpen, alias Grootte Jaecq

Alsoo den gevangen, ter sijde stellende alle vrese Godes ende ontsag der justitie, sig niet en heeft ontsien met eenen Maritje Frans wel acht jaeren

19 [*bladzijde verkeerd genummerd; had 18 moeten zijn*]

lang in concubinacie te leven, ende niet jegenstaende

hij was een graeijnwercker⁷³, met welck ambacht hij eerlijcken de cost hadde connen winnen, de goeden luijden het haere te ontsteelen, sulcke hij wegens sijne snode ende herhaelde dieverijen tot Amsterdam meermalen is geschavotteert, geselselt, eens gebrantteeckent ende vier à vijf reijsen, sonder het precise getal selfs te weten, geconfineert in den rasphuijse aldaer; waerdoor hij niet gebetert sijnde, als nochtans wel hadde behoort, weder sijnen dieffelijcken handel ende wandel heeft hervat ende gecontinueert, ten dien eijnde aenhoudende eenige jongelieden, onder de welke mede sijn Pieter Egbertsz., out xiii, ende Johannes de Meter, out ontrent xiiii jaeren, beijde sijne medegevangens, met welke laeste hij noch Vrouwlichtemis⁷⁴ laestleden uijt den tuchthuijse tot Leijden is uijtgebroocken ende alsoo sijn welverdiende straffe aldaer ontvlucht. Soo is 't dat schepenen etc. condemneren hem, Jaecques Neve Jansz., gebannen te sijn, gelijk sij hem bannen mits desen uijt dese stad ende jurisdictie van dien den tijt van ses jaeren, sonder middelerwijle daerinne weder te comen, op pøene van swaerder straffe, mitsgaders in de costen ende misen van justitie, tot taxatie ende moderatie van desen E. gerechte. Gepronuntiëert op schepenecamer den 5 augusti 1672.

[18v]

Correctie Adam Jansz., harponier

Alsoo Adam Jansz. van Barsingerhorn, harponier, tegenwoordig gevangen, te rugge stellende alle vrese Godts ende ontsag der justitie, sig heeft begeben tot een ergerlijk leven ende nu buijten pijn ende bande van ijsere bekent dat hij eenige gestoolen hoenderen

⁷³ greinwerker = iemand die grein - een soort zijde - weeft of vervaardigt

⁷⁴ Vrouwlichtemis = Maria-Lichtmis, christelijk feest dat op 2 februari wordt gevierd.

alhier op de marckt heeft gesocht te vercopen,
die hem oock aldaer in 't aensien van de omstanders
wierde afgenomen van de rechten eijgenaer, niet
sonder vehemente suspicie⁷⁵, dat hij de man selfs
was, die de voors. hoenderen hadde gestolen,
mitsgaders dat hij tot Amsterdam, met ander
vremt geselschap, uijt de craem van Trijn,
wonende alhier achter de kerck, een laegkoeck
gestoolen heeft, ende noch in de verledene
winter hem niet en heeft ontsien de luijden
haer tuijnen te beroven van alle hetgene hij aldaer
voor de hant was siende en selfs een boom
af te sagen, omme daeruijt schaetshouten te
maecken; jae dat hij op den xxv^e september
laestleden, wesende sonnendag, sig ten sijnen
huijse ende in eenigheijt, vol en dol, in den
brandenwijn gedroncken hebbende, onder de na-
middagpredicatie, secretelijk onder sijn rock
gewapent met een bloot speckmes, is gecomen

19

in de stad, ende onderweg door den Satan
vervoert werdende, voor de deure van den
heer Steenhuijs Dircksz., raed ter admiraliteijt,
loopende met voeten op deselve deur, hem heere
Steenhuijsen uijteijschende, met veele vileijne
scheltwoorden, onder de welcke dat hij was een
lantverrader, van meninge sijnde, indien hij den
gemelten heere Steenhuijsen hadde connen become
denselven wat slagen te geven, met het voornoemde
sijne speckmes, causerende⁷⁶ daerdoor een
buijr- en straetgerucht ende confluentie⁷⁷ van
volckx, waeraf twee à drie hem, gevangen,
tegens sijnen danck, het voors. speckmes hebbende
ontweldigt ende in die actie haer daeraf beseert
ende gequest⁷⁸. Al het welcke saecken sijn van seer
quaden ende bij dese conjuncture van tijden, van seer

⁷⁵ vehemente suspicie = heftige achterdocht

⁷⁶ causeren = veroorzaken

⁷⁷ confluentie = toeloop

⁷⁸ Verschrijving: gequest ➤ gequetst (gekwetst).

dangereusen gewege, die men in een lant van justitie niet can dulden maer anderen ten exempel op 't hoogste strafbaer. Soo is 't dat schepenen der stad Alckmaer, gesien den criminelen eijsch ende aenclachte van de Ed. mr. Jacob van Veen, officier der selver stede, benefens de informatiën ten desen geëxhibeert, ende op alles hetgunt ter materie dienende was en heeft mogen moveren rijpelijk hebbende gelet, doende recht uijt den naem ende vanwege de hoge overigheijt van Hollant ende West-Frieslant, condemneren den gevangen aen de pale, op de plaetse van de tuchthuijse staende, wel strengelijk gegeesselt te werden,

[19v]

ende verders gebannen te sijn, gelijk sij denselven bannen bij desen, voor den tijt van drie jaeren in den tuchthuijse voornoemt, omme aldaer te arbeijden tot discretie van de regenten van 'tselve huijs, ende naer verloop van dien tijt noch voor tien jaeren uijt Hollant ende West-Frieslant, sonder middellerwijle daerinne weder te comen, op pøene van swaerder straffe, ende ontseggen den heere eijser sijnen verderen eijsch op den gevangen gedaen ende genomen, condemnerende wijders den gevangen in de costen ende misen van justitie, tot taxatie ende moderatie van desen gerechte. Gepronuntiëert in den tuchthuijse den xv^e october 1672.

[in marge: Verclaren wij, ondergeschreven schepenen, dat dese gevangen niet gegoet is om de costen ende misen van justitie te voldoen. *Actum* den 22 december 1672. Dirck van der Does, G. v.d. Nijenburgh]

Schepenen der stad Alckmaer, gesien het pardon van haer Ed. Groot Mog. de heeren Staten van Hollant ende West-Frieslant, in derselver placcate van dato den 27 september 1672 geëxpresseert⁷⁹, hebben ten respecte van deselve ontslaegen, gelijk sij ontslaen mits desen den persoon van Adam

⁷⁹ expresseren = uitdrukken

Jansz. voornoemt uijt den tuchthuijse der voors. stede, in welcke hij den tijt van drie jaren was gebannen, ende verders modererende⁸⁰ sijn tien jarig bannissement buijten Hollant ende West-Frieslant op een tijt van vijf eerstcomende jaeren; ter saecke van sijn gepleegde diverijen breder ter sententie hierboven verhaelt; gelastende hem binnen den tijt van vierentwintig uren de stad ende jurisdictie van dien en binnen acht dagen Hollant ende West-Frieslant te ruijmen, op pœne

20

van swaerder straffe; blijvende de verdere inhoud van de voorenstaende sententie in sijn geheel; nopende de costen ende misen van justitie tot taxatie ende moderatie van de gerechte voornoemt. *Actus* gedaen *presentibus omnibus* den 1^e december 1672.

Alvooren dat nae de te doene resumptie⁸¹ 'tgunt voors. is soude gearresteert werden, is den gevangen op den iii^e december van de voors. jaere uijt sijne gevanckenisse ontkomen, deswegen het vooren geëxtendeerde voor ongedaen ende niet geëxtendeert gehouden wert. Aldus gedaen *in judicio*⁸² den 3^e december 1672 in kennisse van mij, secretaris. Mathijs Schooff, 1672.

Jan de Poep van Osnabrugge

Alsoo Jan de Poep, geboortig van Osnabrugge, bij den heere officier mr. Jacob van Veen tegens den 22 september 1672 door edicte⁸³, clockgeslag ende affixie⁸⁴ van billetten was gedagvaert voor desen gerechte in persoon te compareren, omme sig tegens den eijsch van de gemelte heere officier, houdende dat hij, gedaagde, sig niet en heeft ontsien op den vii^e augusti

⁸⁰ modereren = wijzigen

⁸¹ resumptie = onderzoek, herziening, goedkeuring van iets

⁸² *in judicio* = Lat., in het gerecht

⁸³ edicte = een door een overheid uitgevaardigd besluit

⁸⁴ affixie = vastmaken, plakken

wesende voor de middag, den persoon van Jan Jansz., treckschuijtjager, met een carbijn⁸⁵ in de stal van Laurens Dircksz., herbergier buiten de Friese Poort bij de Quaeckebrug, te doorschieten bij zijn navel in dat het achter uijtquam, waervan hij, Jan Jansz., aenstonts is

[20v]

doot gebleven, te verantwoorden ende daerof in gebreecken is gebleven, sulcke tegen hem, defaillant, ten dien dage is gedecerneert⁸⁶ het eerste default, ende hij voor den profijte van dien versteecken van de exceptie declinatoir⁸⁷, ende den heere officier sijne versochte provisie van incarceratie⁸⁸ geaccordeert; ende op den sesten october daeraenvolgende, het tweede ~~default met den profijte als nae rechte~~, den xiii dito, het derde ende den 27 derselver maent het vierde default, alle met den profijte als nae rechten, mitsgaders admissie⁸⁹ omme bij den heer officier te mogen werden gedient van intendit. Soo is 't dat schepenen, gesien ende geëxamineert den voors. criminelen eijsch ende conclusie van de officier op de ingedaegde⁹⁰ ende gecontumaceerde⁹¹ gedaen ende genomen, mitsgaders geëxamineert de stucken ende munimenten⁹² ten desen ingedient, verders gelet op alle hetgunt ter materie dienende was ende heeft mogen moveren, doende recht uijt den naem ende vanwegen de hoge overigheijt bannen den ingedaegde, ende gecontumaceerde uijt den lande van Hollant ende West-Frieslant sijn leven lanck gedurende, op pøene van swaerder straffe indien hij t' eeniger tijt daerin

⁸⁵ karabijn = een kort handvuurwapen

⁸⁶ decernereren = gerechtelijk besluiten, bepalen, vaststellen, gelasten, toekennen, toewijzen, enz.

⁸⁷ exceptie declinatoir = verweermiddel, waarin de bevoegdheid van een gerechtelijke instantie niet wordt erkend

⁸⁸ incarceratie = opsluiting in de gevangenis

⁸⁹ admissie = toestemming

⁹⁰ ingedaegde = iemand die voor het gerecht binnen een bepaalde rechtskring is geroepen

⁹¹ gecontumaceerde = een bij verstek veroordeelde persoon; contumaceren = iemand die uit wederspanningheid niet in rechte verschijnt, het recht ontnemen om zich te verdedigen; ook: bij verstek veroordelen.

⁹² munimenten = bewijsstukken

bevonden wert, condemnerende deselve
mede in de costen ende misen van justitie
tot taxatie ende moderatie van desen gerechte.
Gepronuntiëert den 17 december 1672.

Schepenen verclaren als vooren, datum *ut supra*.
Dirck van der Does G. v.d. Nijenburgh

21

Maritje Gerrits van Den Helder, out ontrent 49 jaeren

Alsoo sij, gevangen, Maritje Gerrits haer niet en heeft ontsien eenen Annitje Egberts, huijsarme kint deser stad, out xiiii jaeren, ten haren huijse aenge te houden ende van haer te ontfangen ~~te hebben~~ een borstrock, een grauwe rock ende twe hemden, waeraf sij het eene uijtwasschende haer eijgen kint heeft aengedaen, gevende aen de voornoemde Annitje Egberts daervoor in recompense⁹³ eene stuijver; ende sij, gevangen, soo met het voornoemde gestolen goet, gecomen selfs ~~set~~ uijt een arm godtshuijs, onder haer te behouden ende tot eijgen gebruijck te employeren⁹⁴, als door het geven van eenig gelt aen de voors. Annitje Egberts, die snode dieverije heeft geheelt, toegestemt, ende haer, Annitje ~~Gerrits~~ Egberts, noch soo jong ende licht te misleijden sijnde, daerdoor heeft aengemoedigt in sulck vuijl bedrijf voort te varen; wesende een saecke van seer quaden gevolge, de welcke men dan oock in een welgestelde stad niet en mag dulden maer anderen ten exempele behoirde te straffen. Soo is 't dat schepenen der stad Alckmaer, gehoort den criminelen eijsch van de heer officier mr. Jacob van Veen ende gelet op alles wat ter materie dienende was ende heeft mogen moveren, doende recht uijt den name ende vanwegens de heeren Staten van Hollant ende West-Frieslant, condemneren de gevangen, Maritje Gerrits, te water ende te broode geset te werden drie

⁹³ recompense = vergoeding, schadeloosstelling

⁹⁴ employeren = toe te passen, te gebruiken

dagen ende daernaē gebannen te sijn; gelijk sij deselve bannen bij desen uijt dese stad ende de jurisdictie van dien den tijt van drie jaeren, sonder middelerwijle daer weder binnen te comen op pōene van swaerder straffe; wijders haer condemnerende in de costen ende misen van justitie.

Actum in judicio den 4 maert 1673.

[21v]

Claes Pietersz. van Amsterdam

Alsoo Claes Pietersz. van Amsterdam, jegenwoordig gevannen⁹⁵, van jongs af - nu noch eerst sestien jaren out sijnde - hem tot een ergerlijck leven heeft begeven, met sig den tucht ende opsigte van sijne vrienden mitsgaders de discipline ende onderrechtinge van sijne meesters te ontrecken, vagabonderende⁹⁶ van de eene plaetse tot de andere onder opset van door diefstal de goede luijden van het hare te berooven, gelijk hij dan in de maend van augustus des verleden jaeres, met sijn broeder, ontrent dertien jaren out wesende, alhier ter stede is aengecomen, haerlieden ten huijse van eene Anna Braeckel in de Bordielsteeg⁹⁷ - een suspecte⁹⁸ vrouwe - wel veertien dagen lang onthoudende, alwaer sij goet cier gemaect ende seven silvere ducats hebben verteert, onderentusschen gedurig toeleggende om weder gelt te becomen ende andere luijden beursen te snijden, sulckx dat sijn voornoemde broeder, onder andere op de Botermarkt onder de Waegē alhier heeft gestolen een beurs waerin waren vijf silvere ducats, een halve rijxdaelder, een stuckje van twaelf stuijvers ende eenig cleijngelt; hangende aen 't znoer van deselve beurs een silvere signetring⁹⁹ die den gevangen van sijn broeder hadde overgenomen

⁹⁵ Verschrijving: gevannen ➤ gevangen.

⁹⁶ vagabonderen = rondzwerven

⁹⁷ Bordielsteeg = de huidige Vrouwensteeg (zie Pieter Roose, *Straatnamenboek van Alkmaar* (ca. 1800))

⁹⁸ suspect = verdacht (waarschijnlijk van prostitutie)

⁹⁹ signetring = zegelring

ende in sijn schoenen verbergt, jae noch aldaer bij sig hadde doen¹⁰⁰ hij geatrapeert¹⁰¹ wierde. Al hetwelcke saecken sijn van seer quaden gevolge, niet tollerabel in een lant daer men goede justitie administreert, neen maer anderen

22

ten exempele strafbaer. Soo is 't dat schepenen der stad Alckmaer, gehoirt den criminelen eijsch van de heere officier *ratione officij*¹⁰² gedaen ende rijpelijcken gelet op de confessie van de ~~gedetineerde~~ gevangen buijten pijn van banden ende isere gedaen, doende recht, condemneren den gevangen - boven de gevangenisse bij hem tot desen dage toe geleden - gebannen te sijn, gelijk sij denselven bannen bij desen uijt dese stad ende jurisdictie van dien den tijt van twe achter-eenvolgende jaren, sonder middelerwijle daer weder binnen te mogen comen op poene van swaerder straffe, wijders in de costen ende misen van justitie.

Actum den 15 februarij 1674. *Præsentibus*¹⁰³ Heijckens, Sevenhuijsen, Bruijninx, A. van Surig, Van der Nienburch *et* Baert¹⁰⁴.

Wij, ondergeschreven schepenen der stad Alckmaer, verclaren de voorengenoemde gevangen niet gegoet te sijn omme de costen ende misen van justitie te connen voldoen. *Actum ut supra*.

[22v]

Cornelis Claesz. Hollander, geboortig van Bergen

¹⁰⁰ doen = toen

¹⁰¹ geatrapeerd = gepakt, gevangen genomen

¹⁰² *ratione officii* (*r.o.*) = Lat., letterlijk: om reden van het ambt; ambtshalve

¹⁰³ *præsentibus* = Lat., in aanwezigheid van

¹⁰⁴ Op basis van de datum waren waarschijnlijk deze schepenen aanwezig: mr. Heyndrick Heyckens, ambtsperiode 1657-1674; Simon Sevenhuysen, ambtsperiode 1673-1674; Nicolaes Bruyninx, ambtsperiode 1673-1678; Jhr. Anthonis Studler van Zurck, ambtsperiode 1673-1680; Jhr. Johan Jansz. van de Nijenburgh, ambtsperiode 1673-1677; mr. Adriaen Baert, ambtsperiode 1674-1682.

Alsoo Cornelis Claesz. Hollander, jegenwoordig
gevangen, ter sijden stellende de vreesse
Godts ende ontsach der justitie, sig niet en
heeft ontsien bij nachte ende ontijde uijt de
Bergermeer, volgens sijne eijgen vrijwillige
belijdenisse, de hecken aldaer in de weijden
staende met haere palen ende al uijt de aerde
te rucken ende nae sig te nemen, alleenelijck
omme deselve ten sijnen huijse te verbranden,
al het welcke genoegsaem smaect naer wout-
rooverije ~~imm~~ immers met recht een schandelijcke
dieverije genaemt mag werden, ten exempele
ende afscrik van anderen ten hoogsten strafbaer.
Soo is 't dat schepenen der stad Alckmaer het-
gunt voors. is¹⁰⁵ met rijpen rade hebbende overwogen te
doende recht, den voornoemde gevangen condem-
neren, boven ende behalven den tijt dien hij tot noch
toe is geconfineert geweest, in den tuchthuijse
alhier opgeslooten den tijt van acht dagen
niet dan met droog broot ende water gespijst ende
gelaeft te werden, mitsgaders God ende justitie
met gebogen knien ende gevouwen handen om vergiffe-
nisse te bidden ende de costen ende misen van
justitie te betalen. *Actum et præsentiibus, ut
ante*¹⁰⁶.

23

Jelis Jansz. van Alckmaer

Schepenen der stad Alckmaer, gehoord dat
Jelis Jansz., jegenwoordig gevangen, buijten
pijne ende banden van ijsere heeft beleden dat hij
uijt de lijnbaen van Pieter Pietersz. Comans
heeft gestolen een wiel en eenig ander hout
ende dat gebracht ten huijse van Maritje Dirckx
om sig slegs benefens deselve en noch ander geselschap
daerbij te warmen, sonder verder nut daervan te trecken.
Daer nochtans hetselve de voornoemde Pieter Comans

¹⁰⁵ hetgunt voors. is = hetgeen hiervoor geschreven is

¹⁰⁶ *ut ante* = Lat., als te voren

een goede summe hadde gecost en wijders gecon-
sidereert¹⁰⁷ dat dit een saecke is van quaden gevolge
die in den Republiqque daer men gewoon is
justitie te administreren, tot scrick van anderen
behoort gestraft te werden, doende recht,
condemneren den voornoemde gevangen voor den tijt
van acht dagen te water ende brood geset te werden,
mitsgaders God ende justitie om vergiffenisse te
moeten bidden en de costen ende misen van
justitie te betalen. *Actum et præsentibus
ut ante.*

[23v]

Maritje Dirckx van Alckmaer

Alsoo Maritje Dirckx, jegenwoordig gevangen,
ter sijden stellende de vrese Godts ende het ontsag
der justitie, haer heeft begeven tot een schande-
lijck leven, aenhoudende eene Jelis Jansz., haer
medegevangen, Neeltje, Claesje Aris en ander
geselschap is gewoon bij nacht ende ontijde aldaer
oncujsheijt te bedrijven, in sooverre dat sij,
gevangen, van een Coerlantsche¹⁰⁸ ruijter
in onecht is beswangert geworden, ende heeft
geheelt¹⁰⁹ ende gedooft dat in den verleden winter
de voornoemde ruijter ten haren huijse heeft ingebracht
ende verbrant verscheyden gestolen hout ende nu onlangs noch de voornoemde Jelis Jansz., jae
heeft is
sij, gevangen, soo stout geworden dat sij selfs nu
eenige dagen verleden haer heeft vervordert
~~bij nacht ende ont~~ eenig hout te steelen ende ten
haeren huijse te doen verbranden, als onder anderen
uijt een van de binnenbanen alhier een galge, sonder
dat oock 't gedencken aen die naem haer verhinderde
ende te rugge hielt. Alle het welcke saecken
sijn van seer schadelijcken gevolge, immers bij dese
conjuncturen van tijde in de welcke het verbreecken

¹⁰⁷ considereren = vaststaan, vaststellen, constateren

¹⁰⁸ Koerland = regio in Letland

¹⁰⁹ helen = verborgen houden

ende steelen van hecken, bancken ende leuninghen toeneemt ende seer begint te grasseren¹¹⁰ en dienvolgende ten hoogsten dient gestraft, soo is 't dat schepenen der stad Alckmaer, gehoort de confessie van de gevangen, gelet op den eijsch bij den heere officier gedaen, doende recht, condemneren haer, gevangen, gebannen te sijn, gelijk sij deselve bannen bij desen voor den tijt van twe jaeren in den tuchthuijse alhier omme volgens d' ordonnantie van 'tselve huijs aldaer te arbeijden, mitsgaeders in de costen ende misen van justitie. *Actum et presentibus ut ante.*

24

Elisabeth Stuart van Londen

Alsoo Elisabet Stuart van Londen, jegenwoordigh gevange, te rugge stellende alle eere ende vreesse Gods ende het ontsagh der justitie, haer begeben heeft tot een quaet ende ergerlijck leeven, in voegen dat sij op den eersten maij verleeden, sijnde dinghsdagh, tot Ooterleeck ten huijse van seeckere schoenmaecker alwaer sij in was genoomen om te vernaghten, heeft gestoolen twee rocken, een bos gaere ende meer ander goet, mitsgaeders een si[l]vere knoop die sij, ~~ge~~ gevange, van de schoenmaeckers hemtrock hadde gesneeden, alle het welcke saecken sijn van schandelijcke dieverije ende oversulx¹¹¹ andere ten exempel ten hoogsten straffbaer, soo is 't dat scheepenen der stadt Alckmaer, gehoort de confessie van de gevange ende den crimineelen eijsch bij den heer officier Dirck van der Does *ratione officii* op haer, gevange, gedaen, doende recht uijt den naem ende vanweegen de de Ed. Gr. Mog. heeren staeten van Hollant

¹¹⁰ grasseren = zich in alle richtingen verbreiden

¹¹¹ overzulks = daarom, om die reden

ende West-Vrieslant, ~~xx~~ hebben de voornoemde gevange gecondemneert, ~~gexxx~~booven den tijt die sij tot noch toe geconfineert is geweest, in den tuchthuijse alhier opgeslooten te werden den tijt van acht daegen ende niet dan met droogh broot ende waeter gespijst ende gelaeft te werden, ende voorts gebannen uijt de stad ende de jurisdictie van dien voor den tijt van twee jaeren, sonder ondertusschen binnen de voors. twee jaeren daerin weederom te moogen coomen op pøene van swaerder straffe, mitsgaeders gecondemneert in de costen ende misen van justitie. *Actum* den 8^e majj 1674.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren deese boovenstaende gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 2^e majj 1674.
Ant. Studler van Zurck Johan van der Nijenburch¹¹²

[24v]

Correctie **Gabriel Jansz. van Leijden**

Alsoo Gabriel Jansz., jegenwoordich gevangen, ter sijde stellende de vreesse Godts ende het ontsagh der justitie, sich niet en heeft ontsien vier jaeren langh met eenen Maritje Hendricks, wettige huijsvrouw van Michiel de Rouw, huijs te houden ende te boeleeren¹¹³, waerbij hij alreede twee kinderen heeft verweckt ende ~~dat~~ sij jegenwoordich van het derde swanger gaet; niettegenstaende hij, gevange, nu ontrent dertich jaeren geleden in de Hooghlantse Kerck tot Leijden met Marijtje Pieters, noch in leeven sijnde, is getrouwt bij de welcke hij noch een dochter,

¹¹² De familienaam Nijenburgh werd ook als Nijenburch gespeld.

¹¹³ boeleeren = een vrijage hebben; in afkeurende zin, van verboden omgang tussen een man en een vrouw; in ontucht, in overspel leven

out ontrent sesentwintich jaeren ~~out~~ is, hebbende,
Marij Gabriels genaemt, ende sich alsoo in
schandelijcke overspel heeft verlopen
ende alsoo hetselve een saecke is van grouwelijcke
sonde die den toorn Gods ontstecken ende ver-
wecken ende derhalve in een landt ende goede
republijcke ongestraft niet en cunnen pas-
seeren maer andere overspeelders ten exempel
swaerlijck gestraft behoorde te werden, soo
is dat scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort den crimineelen eijsch ende aenclachte
bij den heer Dirck van der Does, officier
derselver steede, amptshalven jegens
deesen gevangen gedaen ende genoomen,
gehoort meede de confessie bij de gevange
buijten peijne ende bande van ijsere gedaen,
doende recht uijt de naem ende vanweegen de
hooge overichijt ende graefflijckhijt van
Hollandt ende West-Frieslant, verclaeren de voornoemde
gevangen eerloos ende mijneedich, banne
voorts de voornoemde gevange uijt Hollandt
ende West-Vrieslant voor den tijt van thien
jaeren, sonder binne de voors. tijt daer

25

weederom inne te coomen op peijne van
swaerder straffe ende condemnereen hem
in de costen ende misen van justitie.
Gepronuntiëert den 20^e september 1674.

[in marge: *Solutum f 0-12-0*¹¹⁴]

Correctie Maritje Hendricks

Alsoo Maritje Hendricks, echte huijsvrouw
van Michiel de Rouw, jegenwoordich
gevangen, ter sijde stellende de vreesse
Gods ende het ontsach der justitie, sich

¹¹⁴ *solutum = in solutum*, Lat., contant betaald; het bedrag lijkt 12 stuivers te zijn

niet en heeft ontsien vier jaeren
langh met eenen Grabriel¹¹⁵ Jansz., echte
man van Maritje Pieters, huijs te houden
ende te boeleeren in sooverre dat sij bij de-
selve alreede twee kinderen ~~hee~~ in
onecht heeft geprocreëert¹¹⁶ ende van
het derde swanger gaet ende sich alsoo
in schandelijcke overspel heeft verlopen
ende alsoo hetselve een saecke is van
grouwelijcke sonde die den toorn Gods
ontstecken ende verwecken ende derhalve
in een landt ende goede republijcke ongestraft
niet en cunnen passeeren maer andere
overspeelders ten exempel swaerlijck
gestraft behoorde te werden, soo
is 't etc. *in omnibus ut supra, usque ad finem*¹¹⁷.

[in marge: *Ad idem*¹¹⁸]

[25v]

Correctie Lijsbet Jans

Alsoo Lijsbet Jans, jeegenwoordige gevange,
ter sijden stellende alle eere ende vreesse
Gods ende het ontsagh der justitie, sigh
niet en heeft ontsien met een getrouwt
persoon, Claes genaemt, te converseeren¹¹⁹
bij nacht ende ontijde, ende wijders beken
heeft dat sij gesonts lichaems contrarie
de placcaeten van de hooge overighijt haer
tot bedelarije heeft begeeven, soo is 't
dat scheepenen der stadt Alckmaer,
gehoort den criminelen eijsch bij den
heer officier Dirck van der Does *ratione officii* op
haer, gevange, gedaen ende genoomen, doende

¹¹⁵ Verschrijving: Grabriel ➤ Gabriel.

¹¹⁶ procreëren = voortbrengen, op de wereld zetten.

¹¹⁷ *Ad finem (usque)* = Lat., tot het einde (toe)

¹¹⁸ *Ad idem* [in marge] = Kennelijk verwijzend naar de aantekening daarboven, om aan te geven dat ook de vrouw contant heeft betaald.

¹¹⁹ converseren = omgaan, verkeren (met), hier in de betekenis van geslachtsgemeenschap hebben (met)

recht uijt den naem ende vanweegen de
hooge overigheijt ende graeffelijckheijt
van Hollandt ende West-Vrieslant, hebben de
voornoemde gevange de stadt ende jurisdictie
van dien ontseijt voor den tijt van een
jaer ende ses weecken sonder middelerwijle daer weder inne
te coomen op pøene van swaerder straffe ende gecondemneert
in de kosten ende misen van justitie. *Actum*
den 18^e september 1674.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren dat deese
neevenstaende gevange niet gegoet is om de kosten ende misen van justitie te kunnen voldoen
ende dat deselve is geapprehendeert den 7^e september 1674. *Actum ut supra* ende ten oirconde
geteekent: Anthon Studler van Zurck, Johan van der Nijenburgh]

Jeuriaen Siewertsz. van Dorsten

Alsoo de voornoemde gevange sich niet en
heeft ontsien op gisteren groote insolentie¹²⁰
ende moetwil te pleegen voor het huijs van
den heer officier ende deselve met seer
impertinente woorden te bejeegenen, sijnde
hetselve een saecke van seer quaede
ende schaedelijcke gevolge ende derhalve
andere ten exempel ten hooghsten straff-
baer, soo is 't dat scheepenen der stadt
Alckmaer, gehoort den crimineelen eijsch
bij den heer officier gedaen, doende recht
uijt den naem ende vanweegen etc. *ut supra usque*
ad finem.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren *ut supra* ende dat de-
selve is geapprehendeert den 12^e september 1674. *Actum ut supra*.
Anthon Studler van Zurck Johan van der Nijenburch

¹²⁰ insolentie = brutaliteit, onbeschaamdheid

Hendrickje Reijniers van Uijtrecht

Alsoo Hendrickje Reijniers, jeegenwoordige
 gevange, ter sijde stellende alle eere ende
 vreesse Gods ende het ontsagh der justitie,
 sigh niet en heeft ontsien buijten echt met
 verschijde manspersoonen te boeleeren
 in sooverre dat sij daerdoor een kint
 heeft geteelt (dat jeegenwoordigh lasaris is ende met de klap gaet beedelen¹²¹) ende nu nogh selfs
 getrouwt
 sijnde, met andere manspersoonen schandelijck te con-
 verseeren, jae selfs met eenen Jan Watjes die sij weet een geslaegen dieff te sijn, van wien sij
 oock twee rodde duffelse rocken heeft overgenoomen die sij wist dat gestoolen waeren, gelijk
 meede een lap car-
 saij¹²² van deselve nature waervoor sij eenendetwintigh stuijvers hebbende betaelt, deselve daegh
 daeraen in de lombart heeft gebracht, heelende alsoo de gestoole goederen van de voors. Jan
 Watjes;
 het welcke saecke sijnde
 die in een lant van justitie niet en
 behooren te werden getolereert maer
 andere ten exempel ten hooghsten gestraft,
 soo is 't dat scheepenen der stadt
 Alckmaer, ~~xxxxxxxxxx~~¹²³ behoort de criminelen
 eijsch bij den heer officier Dirck van der Does
 amptshalven op haer, gevange, gedaen ende genoomen
 alsmeede de confessie van deselve gevange
 buijten pijn ende banden van ijsere beledende,
 voornoemde gevange gebannen hebben uijt de
 stadt ende jurisdictie van dien voor den tijt
 van een jaer ende ses weecken sonder middeler-
 wijle daer wederom inne te comen op poene
 van swaerder straffe, mitsgaeders gecon-
 demneert in de costen ende misen van justitie.
Actum ende gepronuntieert den 15^e december
 1674.

¹²¹ lazarus zijn; met de klap bedelen = Het kind van de vrouw lijdt aan lepra en bedelt met een lazarusklap in zijn/haar hand om omstaanders te waarschuwen.

¹²² karsaai = grove, gewoonlijk gekeperde, wollen stof

¹²³ Onleesbare, doorgehaalde tekst; het woord 'gehoort' is daar overheen geschreven.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stad
Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange
niet gegoet te sijn om de costen ende misen
van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve
is geapprehendeert den 27^e november 1674.
Anthon Studler van Zurck Johan van der Nijenburch

[26v]

Correctie Dirck Dircksz. van Sinte Maerten

Alsoo Dirck Dircksz., geboortigh van Sinte Maerten,
jeegenwoordigh gevange, te rugge
stellende de vreese Godes ende het
ontsagh der justitie, hem begeeven
heeft tot een ergerlijck leeven ende
diverse schandelijcke dieverijen, hem
niet ontsiende nu ontrent drie jaeren
verleeden eenige pullen tot Schaegen te
steelen en van sijn eijgen gebuuren
tot Sinte Maerten voornoemt een sack
met lijwaet¹²⁴, mitsgaeders eenige neus-
doecken ter velde te bleeck leg-
gende; jae heeft hij, gevange, ten
tijde eenige militie ende ruijterije
tot Sinte Maerten ende daerontrent was
geinquartert sinisterlijck weeten
die occasie waer te neemen ende hem
vervordert ~~vervordert~~ selffs uijt de weijt
van eene jonge Claes dieffelijck
nae hem te neemen een jongh lam ende hetselve
tot Schaegen voornoemt ter marckte
gebraght hebbende, aen een
Vries man, hem onbekent, voor vier
gulden thien stuijvers te vercoopen
sonder den eijgenaer dien prijs te
restitueeren, achtende dat met dit
boos feijt de voors. militie doch
soude werden gedebiteert ende hij,

¹²⁴ lijwaet =lijnwaad, fijn linnen

gevangē, alsoo soude blijven
buijten suspicie¹²⁵ ... gelijck het
hem tot noogh toe is geluckt.
Wijders dat den gevangē, over
eenige van sijne begaene dieverije

27

weesende geïncarcereert, t' sijner
versoecke desselffs vaeder het sloth
van de gevanckenis heeft geforceert
ende met een bijtel affgeslaegen waer-
door hij, gevangē, 's heeren slootten
violeerende¹²⁶, sighselven de welver-
diende straffe heeft weeten te ont-
trecken ende andermael, bij denselven
officier sijnde geapprehendeert, heeft
hij denselve sooverre geïnduceert¹²⁷
dat hij, gevangē, geevende 't sestig
gulden aen gelde ende onder belofte van
beeterschap wierde gerelaxeert¹²⁸
ende offwel hij, gevangē, sijne belofte
hadde behooren te houden ende sigh
tot beeter leeven te begeeven, soo
is 't noghtans dat hij sijnen voorige
boosse wech weeder heeft ingeslae-
gen ende niet geschroomt te landewaerts
te vagabundeeren, de huijslieden
haere hoenderen te ontsteelen
als onder andere tot Langedijck,
Huijswaert ende nu noogh op den 12^e februari
laestleden bij de strijckmoolens van de
Heerenhuijgenwaert. vier Alle
het welcke saecken sijn van een
seer quaede gevolge ende andere
ten exemple straffbaer, soo is 't
dat scheepenen der stadt Alckmaer,
gehoort den crimineelen eijsch

¹²⁵ suspicie = verdenking

¹²⁶ violeren = schenden

¹²⁷ induceren = overreden

¹²⁸ gerelaxeerd = vrijgelaten

ende conclusie bij den heer Dirck
van der Does als officier derselver
stede op ende jeegens de voors.
gevangene gedaen ende genoomen,
mitsgaeders gehoort de confessie van denselve

[27v]

gedetineerde buijten pijn ende bande
van ijsere gedaen ende op alles
rijpelijk hebbende geleth, doende
recht uijt de naem ende vanweegen
de hooge overicheijt over Hollant ende
West-Vrieslant, condemneeren de
voornoemde gevangene gebraght te werden
ter plaetse daer men alhier ge-
woon is crimineele justitie te
doen ende aldaer door den scherp-
rechter strengelijck met
roeden gegeesselt te werden,
wijders gebannen te sijn, gelijk
sij hem bannen in den tuchthuijse
deeser stede voor den tijt van
vijff jaeren om aldaer te ar-
bijden ende hem te reguleeren
naer de ordre ende ordonnantie
van denselve huijsse, mitsgaeders
in de costen ende misen van justitie.
Gepronuntiëert den 9^e maert
1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stad
Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevangene
niet gegoet te sijn om de costen ende misen
van justitie te kunnen voldoen ende dat
deselve is geapprehendeert tusschen den
12^e ende 13^e februari 1675. *Actum ut supra.*
Jacob Vrijburgh Willem Bosch
1675

Correctie Engeltje Cornelis van Dockum in Vrieslant

Alsoo Engeltje Cornelis van Dockum in Vrieslant, jeegenwoordigh gevange, haer niet en heeft ontsien contrarie de placcaete van de hooge overicheijt te gaen beedelen en de burgerije met leugenen, onder voorgeeve dat sij een kraemvrouw van neegen daegen was, het gelt bedriegelijck uijt de beursse te locken ende alsoo de rechte armen haere eigentlijcke aelmoesse te onttrecken ende, gaende van het eene quaet tot het andere ende nogh erger, haer niet en heeft ontsien tot Coedijck uijt een huijsmans huijs, alwaer sij uijt meededoogentheijt was ingenoomen om te vernachten, te steelen een ringh, mitsgaeders eenige wolle ende linde cleederen, alsmeede een silvere kettinckje, het welcke sijnde saecken die in een stadt van rechten andere ten exemple ten hoogsten straffbaer sijn, soo is 't dat scheepende der stadt Alcmaer, gehoort den crimineelen eijsch bij den heer officier Dirck van der Does amptshalven op haer, gevange, gedaen ende genoomen, gehoort meede de confessie van deselve buijte pijnende bande van ijsere gedaen,

[28v]

doende recht uijt den naem ende vanweegen de hooge overicheijt over Hollant ende West-Vrieslant, condemneeren de

gevangne met roeden in haer armen
gebraght te werden ter plaetse
daer men gewoon is alhier crimineele
justitie te doen ende aldaer ten
toon te staen ende te aenschouwen
de justitie ende straffe die aen Dirck
Dircksz. van Sinte Maerten sal werden
bedient ende geëxecuteert; bannen
haer, gevangne, voorts uijt den
lande van Hollant ende West-Vrieslant
voor den tijt van ses jaeren,
sonder middelerwijle daer weederom
inne te coomen op pøene van
swaerder straffe ende condemneeren
haer in de costen en misen van
justitie. Gepronuntiëert *ut supra*.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt
Alckmaer, verclaeren de voorenstaende
gevangne niet gegoet te sijn om de
kosten ende misen van justitie te kunnen
voldoen ende dat deselve is geappre-
hendeert den den¹²⁹ 2^e martij 1675. *Actum ut supra*.
Jacob Vrijburgh Willem Bosch
16765

29

Correctie Helena Jans Bosch van Alckmaer

Alsoo Helena Jans Bosch, geboortigh van
Alckmaer, te rugge stellende alle eere ende
vreese Godes ende het ontsagh der justitie,
haer niet en heeft ontsien verscheijde maellen
met menschendreck ende andere vuijligheeden
te besmeeren de deuren, vensters, balcen
ende anders bij der verscheijde burgeren deeser stadt
en heeftsij dies niettegenstaende sulcx
*in facie judicis*¹³⁰ schandelijck heeft derven¹³¹ te lochenen,

¹²⁹ Verschrijving: 2 x het woord "den".

nietjeegenstaende uijt haer voorgaende eijgen confessie ende de andere informatiën bij den heer officier diesaengaende beleijs, het voors. feijt klaerlijck quam te consteeren¹³², spottende alsoo met God ende sijn heijlige justitie. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alckmaer, gehoort de voorgaende confessie van haer, gevange, mitsgaeders geleth op de informatiën bij den heer officier Dirck van der Does ten deesen overgeleijt ende op 'tgeene verder ter materie dienende was, doende recht uijt de naem van de hoge overicheijt over Hollant ende West-Vrieslant, condemneeren de gevange, booven den tijt die sij alreede in apprehensie is geweest, nogh veerthien daegen aldaer te verblijven ende alleenlijck met waeter ende broodt gespijst ende gelaeft te werden; condemneeren haer wijders in de costen ende misen van justitie. Gepronuntieert binnens scheepenenkaemere op den 10^e april 1675.

[in marge: het extendeeren betaelt¹³³]

[29v]

Josijntje Andries van Leijden

Alsoo Josijntje Andries, geboortigh van Leijden, haer niet en heeft ontsien contrarie de placcate van de hooge overicheijt te gaen beedelen gesonts lichaems ende niet alleen met vagabundeeren, plaegen van de burgeren ende huijslieden omme deselve haere aelmissen aff te perssen haer is geneerende, maer dat meer is dat sij, gevange, niet vreesende God noghte sijn

¹³⁰ *in facie judicis* = Lat., in het aangezicht van de rechter

¹³¹ derven = hier wordt durven bedoeld

¹³² consteren = door bewijzen, documenten, handelingen e.d. vast komen te staan, (onomstootelijk) blijken

¹³³ het extenderen [is] betaald = de extra 14 dagen straf (= de extensie) is betaald

heijlige justitie, haer niet en heeft
ontsien binnen deese stadt dieffachtigh
te steelen een hembt, het welck sij nae-
derhant heeft vercocht voor derthien stuijvers,
het welcke waerlijck sijnde een saecke
van seer dangereurse ende pernicieuse¹³⁴
gevolgen ende oock daerom anderen ten exem-
pel ten hooghsten straffbaer, soo
is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort de confessie van haer, gevange,
buijten pijnende banden van ijsere gedaen
ende daerop den criminelen eijsch bij den
heer Dirck van der Does *ratione officii* op denselve
gedaen, doende recht uijt den naem ende van-
weegen de hoge overicheijt over Hollandt ende
West-Vrieslandt, hebben haer gebannen,
gelijck sij denselven bannen bij deesen
uijt de stadt ende jurisdictie van dien voor
den tijt van twee jaeren, sonder midde-
lerwijle daer wederom inne te coomen op
pøene van swaerder straffen ende condem-
neeren haer wijders in de costen ende misen
van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den
den¹³⁵ 23^e martij 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt
Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange niet
gegoet te sijn om de costen ende misen van
justitie te kunnen voldoen ende dat de-
selve is geapprehendeert den 21^e maert 1675.

Actum ut supra.

Jacob Vrijburgh Willem Bosch
1675

30

Anna Springers

Alsoo de voornoemde gevange haer niet alleen

¹³⁴ pernicious = verderfelijck, schadelijck, gevaarlijck

¹³⁵ Verschrijving: 2 x het woord "den".

niet en heeft ontsien contrarie de placate van de hooge overicheijt gesonts lichaems te gaen beedelen maer daerenbooven lange tijt haer heeft begeeven in het geselschap van hoeren ende boeven, met deselven vagabundeerende ende veele oneerlijcke, jae selffs vleeschelijcke conversatie¹³⁶ pleegende in sooverre dat sij haer niet en heeft ontsien soodaenige schandelijcke actiën selffs met getrouwde persoonen te pleegen ende deselve nogh daegelijcks tot haeren huijse is aenhoudende, spottende alsoo met God ende sijn heijlige gebooden, blijckende alles bij de eijgene confessie van de voors. gevange buijten pijnende ende banden van ijsere beleeden. Alle het welcke sijnde saecken die in een stadt van rechten ende goede politie niet en behoorde te werden getoolereert maer andere vagabunden ende overspeelsters ter exempel gestrafft, soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort de aenclachte ende eijsch van de heer officier Dirck van der Does amptshalven op haer, gevange, gedaen ende genoomen, alsmeede de voors. confessie van haer, gevange, deselve gebannen hebben, gelijk sij haervers bannen bij deesen voor den tijt van vier jaeren uijt de stadt ende juridictie van dien, sonder middelerwijle daer wederom inne te comen op pœne van swaerder straffe ende gecondemneert in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 5^e april 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 29^e april maert 1675. *Actum ut supra*.

Jacob Vrijburgh Willem Bosch
16765

¹³⁶ vleeselijke conversatie = eufemisme voor geslachtsgemeenschap

Neeltje Teunis, wees- meijt

Alsoo de voornoemde gevange, te rugge stellende alle eere ende vreesse Goodes ende het ontsagh der justitie, haer begeeven heeft tot een schandelijck ende ergerlijck leeven, niettegenstaende sij van kintsbeen aen tot den teegenwoordige tijt toe in het weeshuijs deeser stadt was opgevoet ende oock nogh daerom des te meerder sigh had behooren te schicken tot deught ende een onberispelijcken wandel, maer sij ter contrarie niet ontsien en heefthaer te begeeven in het geselschap van fameuse hoeren ende benefens deselve diversche seer schandelijcke oneerlijckheeden te pleegen, gelijk sij op seeckeren tijt benefens nogh twee andere vrouwspersoonen ten versoecken van een manspersoon die haer onbekent was haer moedernaect hebben ontkleet, daervoor sij met malckanderen hebben genooten een silvere ducaton; alsmeede op een andere tijt naect geseeten heeft op de schoot van een getrouwt manspersoon ende haer van deselve aen haer vrouwlijckheijt heeft laeten voelen; jae, dat meer is, in boosheijt soo is overgegeeven dat sij selffs in het aengesicht van de rechter in haere bekennisse schandelijck heeft derven te varieeren: dan het een, dan het ander ter neederstellende; alle het welcke saecken sijnde van seer dangereuse gevolge ende die in een welgestelde republijcque niet behooren te werden getolereert maer andere ten exempel gestrafft, soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort de aenclachte van de heer officier Dirck van der Does amptshalve op haer, gevange, gedaen ende genoomene conclusie,

alsmeede gehoort de confessie van deselve
gevangene buiten pijn ende banden van ijseren
beledenen, doende recht uijt den naem ende vanweegen
de hooge overicheijt over Hollandt ende West-Vrieslant,
bannen de voornoemde gevangene in de tuchthuysse deeser
stede voor den tijt van twee jaeren, omme aldaer
te arbeijden volgens de ordre ende ordonnantie
van deselve huysse ende condemnieren haer in de
kosten ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert
den 5^e april 1675.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen der stad Alckmaer, verclaeren de voornoemde
gevangene niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van Justitie te kunnen voldoen ende dat
deselve is geapprehendeert den 2^e januarij 1675. *Actum* den 5^e april 1675 ende des ten oirconde
geteeckent: J. Vrijburgh, Willem Bosch, 1675]

31

Correctie Gerrit Ariensz.

Alsoo de voornoemde gevangene hem niet alleen is
geneerende¹³⁷ is geneerende contrarie de
placate van de hooge overicheijt met gesonts
lichaems te gaen beedelen, maer daerenbooven
sigh niet en heeft ontsien dte landewaerts
te vagabundeeren, de arme huyslieden te
plaegen ende het haere te ontroove, gelijk
hij, gevangene, tot Langedijck heeft gestolen
vier hoenderen ende een entvoogel¹³⁸, mits-
gaeders ter selver plaetse eenigh lijwaet,
alles blijckende bij sijn eijgen confessie
buiten pijn ende banden van ijseren beledenen,
alle het welcke saecken sijnde van seer
quaede gevolgen ende die daerom in een landt
van rechten niet getolereert maer andere
ten exemple behoorden te werden gestraft.
Soo is 't dat scheepenen der stad
Alcmaer, gehoort den eijsch ende conclusie
bij den heer Dirck van der Does amptshalven

¹³⁷ zich generen = zich onderhouden

¹³⁸ entvogel = eend

op ende jeegens hem, gevange, gedaen ende
genoomen alsmeede desselffs voors. confessie,
doende recht uijt den naem ende vanweegen
de hooge overicheijt over Hollandt ende West-
Vrieslandt, confineeren de voornoemde gevange
in de tuchthuijse deeser stede voor den
tijt van een jaer booven den tijt die hij aldaer
alreede heeft geseeten, omme aldaer te
arbeijden volgens de ordre ende ordonnantie
van denselven huijse; hem wijders con-
demneerende in de costen ende misen van justitie.
Actum ende gepronuntieert den 5^e april 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt
Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange
niet gegoet te sijn om de costen ende misen
van justitie te kunnen voldoen. *Actum ut supra.*
Jacob Vrijburgh Willem Bosch
1675

[31v]

Correctie Cornelis Bisschop van Tongeren

Alsoo de voornoemde gevange, te rugge
stellende alle eere ende vreesse Goodes ende
het ontsagh der justitie, hem alleen niet en
heeft ontsien onder anderen vier hoenderen,
die hem bekent waere dat door sijn macker
gestoolen waeren, aen een Joode in de Bever-
wijk te vercoopen, maer daerenbooven
hem schandelijck in overspel is verloopende,
als hebbende sijne echte vrouw Catalina
Jans, met de welcke hij tot Amsterdam
was getrouwt ende bij de welcke hij vijff kinderen
hebbende geprocreëert, nu schandelijck
verlaete ende jeegenwoordigh is boe-
leerende met eenen Annitje Stoffels,
in bed en taefel met deselve huishou-
dende; alles blijckende bij de eijgen

confessie van den gevange buiten pijn
ende banden van ijsere beleeden, alle
het welcke saecken sijnde die den toorn
Gods over den lande seer ontsteecken
ende die dienvolgende andere heelders ende over-
speelders in een landt van rechten
ten hooghsten straffbaer sijn. Soo
is 't dat de scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort den criminelen eijsch ende conclusie
bij den heer Dirck van der Does, officier
deeser stadt, amptshalven op hem,
gevangene, gedaen ende genoomen alsmeede
de voornoemde confessie van de gevange,
doende recht uijt den naem ende van-
weegen de hooge overicheijt over Hollandt
ende West-Vrieslandt, hebben den voornoemde
gevangene gebannen, gelijk sij denselven
bannen bij deesen uijt den lande van
Hollandt ende West-Vrieslandt voor den tijt van
ses achtereenvolgende jaeren, sonder
middelerwijle daer wederom inne te coomen op
pøene van swaerder straff ende condemneeren hem
in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende
gepronuntieert den 1^e junij 1675.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren de neevenstaende
gevangene niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat
deselve is geapprehendeert den 28^e mej 1675. *Actum ut supra*. J. Vrijburgh, W. Bosch, 1675.]

32

Correctie Pieter Fricquet

Alsoo de voornoemde gevange, niet ontsiende
Godt noghte sijn heijlige jus[t]itie, hem
begeeven heeft tot een ergerlijck leeven,
hier ende elders vagabundeerende, gelijk
hij, gevange, schandelijck heeft gedeserteert
den dienst die hij onder den ouden graeff
van Stirum had genoomen als hebbende
voor de tweede reijse dienst genoomen onder

den capiteijn Brederode te waeter sonder
noghtans behoorlijck afscheijt van sijn voor-
gaende capiteijn ontfangen te hebben;
daerenbooven hem niet ontsiende de
arme huijslieden te plaegen ende het
haere te ontsteelen; gelijk hij nu
ontrent een jaer geleeden uijt de tweede
waetermoolen bij de drie huijsen ontrent
deese stadt drie ho[e]nderen gestoolen
heeft, het welck hij noghtans alvooren
~~nochtans~~ stoutelijck in het aengesicht
van den rechter heeft derven ontkennen;
wijders binnen deese stadt op verleeden
woonsdagh met een bloot mes sijn onsolentiën
pleegende; alles blijkende bij de eijgene
confessie van de gevange buijten pijn
ende banden van ijsere gedaen. Alle het-
welcke saecken sijnde die in een stadt
van justitie niet getolereert maer
andere quaetdoenders ten exemple ten
hoogsten behoorde te werden gestraft.
Soo is 't dat scheepenen der stadt
Alcmaer, gehoort den eisch ende conclusie
bij den heer officier Dirck van der Does
amptshalven op hem, gevange, gedaen
ende genoomen alsmeede de voors. con-
fessie van de gevange, doende recht
uijt den naem ende vanweegen de hooge
overheijt over Hollandt ende West-Vrieslandt,

[32v]

hebben den voornoemde gevange geconfineert
in den tuchthuijse deeser stede omme
aldaer drie maenden te arbeijden ter
discretie van de regenten, mits dat
hetselve bij hem sal moogen werden
geredimeert met een somme van vijftigh
guldens, naer expiratie¹³⁹ van welcke
drie maenden ofte gedaene redemptie¹⁴⁰

¹³⁹ expiratie = verstrijken, afloop

den voornoemde gevange wert gebannen
uijt de stadt ende jurisdictie van dien
voor den tijt van een jaer ende ses weecken,
sonder middelerwijle daer weederom inne
te coomen op pøene van swaerder
straffe ende condemneeren hem wijders
in de costen ende misen van justitie.
Actum ende gepronuntieert den 23^e julij
1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen in
Alcmaer, verclaeren de voorenstaende
gevange niet gegoet te sijn om de
kosten ende misen van justitie te kunnen
voldoen ende dat deselve is geapprehendeert
den 17^e julij 1675. *Actum ut supra*.
Jacob Vrijburgh W. Bosch
1676

Correctie Cornelis [*Jansz.*] van Gorcum, out ontrent 68 jaeren

Alsoo Cornelis Jansz., geboortigh tot
Gorcum, niet ontsiende Godt nochte sijn
heijlige justitie, hem in sijne oude
ende affgeslooffde jaeren nogh begeeven
heeft tot een ergerlijck leeven, de
goede lieden het haere sinisterlijck ontstee-
lende, gelijk hij, gevange, binnen

33

deese stadt gestoolen heeft een
kaepertje, een groene kaesje, eenighe
koecken, een tinne kannitjen ende eenighe
cietroenen, alsmeede binnen de stadt
Graeve¹⁴¹ eenige musjens¹⁴², alles blijckende

¹⁴⁰ redemptie = afkoop

¹⁴¹ Graeve = mogelijk het dorp Graft, van voormalige gemeente Graft-De Rijp, thans gemeente Alkmaar

¹⁴² musjens = mussen (vogels; een lekkernij)

bij des gevangens eijgen confessie buiten
pijne ende banden van ijsere beleeden. Alle
het welcke saecken sijnde die in
een stadt van rechten niet ongestrafft
behoorde te passeeren. Soo is 't dat
scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort den eijsch ende conclusie bij den
heer Dirck van der Does, officier
deeser stadt, amptshalven op ende jeegens
hem, gevange, gedaen ende genoomen
alsmeede de voors. confessie, doende
recht uijt den naem ende vanweegen
de hooge overheijt over Hollandt ende
West-Vrieslandt, condemneeren den
gevange twee etmaelen te waeter
ende te broodt geset te werden, ende
voorts gebannen te sijn, gelijk sij
denselve bannen bij deesen uijt den
lande van Hollandt ende West-Vrieslandt
voor den tijt van ses achtereenvolgende
jaeren, sonder middelerwijle daer weederom
inne te coomen op pøene van swaerder
straffe; hem wijders condemneerende
in de costen ende misen van justitie.
Actum ende gepronuntieert den 25^e julij
1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der
stadt, verclaeren de boovenstaende gevange
niet goet te sijn om de costen ende misen
van justitie te kunnen voldoen ende dat de-
selve is geapprehendeert den 21^e julij 1675.

Actum ut supra

Jacob Vrijburgh

W. Bosch

1675

**Correctie Maijcke
Pieters van Dort, out ontrent
40 jaer**

Alsoo de voornoemde gevange buijten
pijne ende banden van ijsere heeft beleeden
dat sij contrarie de placcaete van de
hooge overigheijt gesonts lichaems heeft
gaen beedelen ende haer daerenbooven
niet en heeft ontsien buijten echt te
slaepen bij een kreupel manspersoon
die haer op de wegh was gerencontreert
ende alsoo haere vujle hoererijs te pleegen;
het welcken sijnde saecken die in
een stadt van rechten niet getolereert
maer andere hoeren ende boeven ter exemple
behoorde te werden gestrafft. Soo is 't
dat scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort den eijsch ende conclusie bij den
heer officier Dirck van der Does amptshalve
op haer, gevange, gedaan ende genoomen
alsmeede de confessie van voors. ge-
vange, doende recht uijt den naem ende
vanweegen de hooge overigheijt over Hollandt
ende West-Vrieslandt, hebben den voornoemde
gevange gebannen, gelijk haer Ed.
deselve bannen bij deesen uijt de
stadt ende jurisdictie van dien voor den
tijt van een jaer ende ses weecken sonder
middelerwijle daer wederom inne te
coomen op pœne van swaerder
straffe ende condemneeren haer in de
kosten ende misen van justitie. *Actum*
ende gepronuntieert den 30^e julij 1675.
Wij, ondergeschreven scheepenen der
stadt Alcmaer, verclaeren de booven-
staende gevange niet gegoet te sijn om de
kosten ende misen van justitie te kunnen voldoen
ende dat deselve is geapprehendeert den 28^e julij.

Actum ut supra.

J. Vrijburgh Willem Bosch
1675

34

**Cornelis Jansz. van Gorcum,
out ontrent 68 jaer**

Alsoo de voornoemde gevange, vilipendeerende¹⁴³
God ende sijn heijlige justitie, hem niet
en heeft ontsien binnen deese stadt te
vertoeven ende in drie daegen te verblijven
niet teegenstaende hem bewust was
hoe hij bij crimineele sententie van
deesen Ed. gerechte van dato den
25^e deeses over sijne gepleeghe
dieverijen was gebannen uijt den lande
van Hollandt ende West-Vrieslandt voor den
tijt van ses achtereenvolgende jaeren
ende daerenbooven het eene quaet doende
bij het ander, hem opnieuw vervordert
heeft te steelen eenigh gewicht ende
een koper keeteltje, misbruijkende
alsoo de barmhertigheijt ende gratie wegens
sijne hooge ende swacken ouderdom aen hem
beweesen, het welcke niet ongestraft
in een stadt van rechten kunnende
passeeren. Soo is 't dat scheepenen
des stadt Alcmaer, gehoort den
crimineelen eijsch ende conclusie bij den
heer officier Dirck van der Does ampts-
halven op ende jeegens hem, gevange, gedaen
ende genoomen, alsmeede de confessie van
denselve gevange bujten pijn ende
banden van ijsere gedaen, doende recht
uijt den naem ende vanweegen de hooge
overigheijt over Hollandt ende West-Vrieslandt,
condemneeren den voornoemde gevange gebannen
te sijn in den tuchthuijse deeser stede

¹⁴³ vilipenderen = verachten, smadelijk bejegenen

om aldaer te arbeijden tot discretie van de regenten van deselve huijse ende dat ter tijt ende wijle toe de heeren van den gerechte indertijt gehoort de beeterschap van sijn comportedement¹⁴⁴ op sijn relaxatie¹⁴⁵, anders sullen hebben gedisponeert¹⁴⁶; hem wijders condemneerende in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 3^e augustij 1675.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren de neevenstaende gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te cunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 29^e julij 1675. *Actum* den 3^e augustij 1675. J. Vrijburgh, W. Bosch, 1675.]

[34v]

Correctie Trijntge Ouwels, out ontrent 36 jaeren

Alsoo de voornoemde gevange buijten pijnende ende banden van ijsere heeft beleeden dat sij contrarie de placcate van de hooge overigheijt gesonts lichaems heeft gaen beedelen ende daerenbooven, gaende van quaet tot erger, haer niet en heeft ontsien te steelen van het bleeckvelt ten huijse van een persoon, Jan genaemt ende woonachtigh op het Rissevoort¹⁴⁷ binnen deese stadt, alwaer sij om te vernachten uijt meedoogentheijt was ingenoomen, twee hembden, in plaetse van haere schuldige danckbaerheijt met haere vuijle dieverije hem beloonende, het welcke sijnde een saecke die andere dieveggen in een stadt van rechten ten hooghsten straffbaer is; soo is 't dat scheepenen

¹⁴⁴ comportedement = gedrag

¹⁴⁵ relaxatie = vrijlating

¹⁴⁶ disponeren = hier: bewogen zijnde om een besluit te nemen

¹⁴⁷ het Rissevoort = het Ritsevoort

der stadt Alcmaer, gehoort den
eijsch ende conclusie bij den heer
officier Dirck van der Does *ratione officii* op
haer, gevange, gedaen ende genoomen als-
meede desselffs voors. confessie, doende
recht uijt den naem ende vanweegen
de hooge overigheijt over Hollandt ende
West-Vrieslandt, condemneeren haer,
gevange, drie daegen te waeter ende
te broodt geset te werden ende wijders
gebannen te sijn, gelijk sij denselven
bannen bij deesen voor een jaer ende ses
weecken uijt de stadt ende jurisdictie van
dien, sonder middelerwijle daer weederom
inne te coomen op pøene van swaerder
straffe, haer wijders condemneerende in de
kosten ende misen van justitie. *Actum*
ende gepronuntieert den 17^e augustij
1675.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren de nevenstaende
gevange niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat
deselve is geapprehendeert den 15^e augustij 1675. *Actum* den 17^e dito. J. Vrijburgh, W. Bosch,
1675.]

35

**Correctie Cornelisje
Aelberts van Castercum,
out ontrent 36 jaeren**

Alsoo Cornelisje Aelberts van Castercum
haer begeeven heeft tot een seer ergerlijck
leeven, niet alleen contrarie de placcaete
van de hooge overigheijt gesonts lichaems
gaende beedelen, maer haer schandelijck
in hoererije ende dieverije verloopende waer-
over sij oock in den maent van julij in den
jaere 1672 bij crimineele sententie van
deesen Ed. gerechte is gecondemneert
vier daegen te waeter ende te broot geset

te werden ende wijders voor den tijt van vijff jaeren gebannen uijt deese stadt ende jurisdictie van dien, welcke correctie haer wel hadde behooren te strecken tot beeterschap van haer leeven. Soo is 't dat sij ter contrarie ende dies niet teegenstaende haeren ouden wegh weeder is ingeslaegen, het eene quaet voegende bij het andere, in sooverre dat sij, gevange, haer niet en heeft ontsien des nachts tusschen den 6^e ende 7^e deeses neevens een Maertje uijt de wijck ende Arij, desselffs man, geboortigh tot Leijden, binnen deese stadt uijt een schottelkraem te steelen vier schottels, de welcke haer op heeterdaet van de wacht weederom sijn affgenoomen; hetwelcke sijnde een saecke die in een stadt van justitie niet getolereert maer andere ten exemple behoorde te werden gestraft. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort den eijsch ende conclusie bij den heer officier Dirck van der Does amptshalven op ende jeegens haer, gevange, gedaen ende genoomen, alsmeede de confessie van deselve gevange buijten pijnende ende banden van ijsere gedaen, doende

[35v]

recht uijt de naem ende vanweegen den hooge overigheijt over Hollandt ende West-Vrieslant, bannen haer, gevange, voor den tijt van drie jaeren in den tuchthuijse deeser stede omme aldaer te arbeijden naer discretie van de regenten der selver huijse ende condemneeren haer wijders in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 9^e september 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange

niet gegoet te sijn om de costen ende
misen van justitie te kunnen voldoen
ende dat deselve is geapprehendeert
den 6^e ende 7^e september 1675. *Actum ut supra.*

Jacob Vrijburgh Will. Bosch
1675

**Correctie Catharina
Buses van Nimweegen¹⁴⁸,
out 27 jaeren**

Alsoo de voornoemde gevange buijten pijn
ende banden van ijsere heeft beleeden dat
sij contrarie de placcaete van de hooge
overigheijt gesonts lichaems heeft gaen
beedelen ende daerenbooven haer
niet en heeft ontsien de goede lieden
het haere te ontsteelen, gelijk sij,
gevange, seer listelijcken een hoen
heeft weeten te steelen, hetselve
met eenigh broodt aenlockende ende alsoo
opvattende, het welcke waerlijck een
saecke is van seer quaede consquentiën
ende die derhalven in een stadt van

36

rechten andere ten exempel behoorde
te werden gestrafft. Soo is 't dat
scheepenen der stadt Alcaer, gehoort
de criminele aenclachte van den heer
officier Dirck van der Does amptshalven
op ende jeegens haer, gevange, gedaen ende
genomen, alsmeede de confessie van den-
selve gevange, doende recht uijt den
naem ende vanweegen de hooge overigheijt over
Hollandt ende West-Vrieslandt, condemneeren de
gevange drie etmaelen te waeter ende te
broodt te sitten ende wijders gebannen te
sijn voor den tijt van een jaer ende ses weecken

¹⁴⁸ Nimweegen = Nijmegen

uijt de stadt ende jurisdictie van dien, sonder middelerwijle daer weederom inne te comen op pøene van swaerder straffe ende con- demneeren haer in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 20^e september 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren de voorenstaende gevangene niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen. *Actum ut supra.*

J. Vrijburgh W. Bosch
1675

Correctie Anna Claes van Haerlem, out in de veertigh jaeren

Alsoo de voornoemde gevange, sighselven den behoorlijcken arbeit ontreckende, alleen met den beedelsack (contrarie de placcaete van de hooge overigheijt gesonts lichaems) ~~haer~~ soeckt te geneeren ende doende bij het quaet nogh erger, haer tot het pleegen van dieverijen heeft begeeven waerover sij tot

[36v]

Hoorn voor deesen gevange heeft geseeten; alles blijckende bij de vrijwillige confessie buijten pijnende banden van ijsere beleeden, soo is 't *etc. ut supra* hebben haer, gevange, de stadt ende jurisdictie van dien ontseijt voor den tijt van een jaer ende ses weecken, sonder middelerwijle daer weederom inne te coomen op pøene van swaerder straffe ende gecondemneert in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 5^e october 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stad
Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange
niet gegoet te sijn om de costen ende misen
van justitie te kunnen voldoen ende dat
deselve is geapprehendeert den 29^e
september 1675. *Actum ut supra.*
J. Vrijburgh W. Bosch
1675

**Correctie Lijsbet
Cornelis van Berckhout,
out 28 jaeren**

Alsoo Lijsbet Cornelis van Berckhout,
jeegenwoordigh gevange ende gedetineerde, te rugge
stellende alle eere ende vreesse Godts
ende het ontsagh der justitie, haer
begeeven heeft tot een seer ergerlijck
leeven, pleegende tot diversche
maelen seer schandelijcke dieverijen,
gelijck sij, gevange, nu ontrent vier
weecken geleeden haer niet en heeft
ontsien te steelen een manshembt,

37

het welcke op de bleeckerije van eene
persoon, Gerrit genaemt, buijten het wae-
terpoortje deeser stad woonachtigh ende
haere buurman, te bleecke lagh, waerbij
sij, gevange, hetselve niet laetende nogh
verder in deese haere boose dieverijen
is voortgegaen, steelende nu ontrent
drie weecken geleeden van hetselve
bleeckvelt nogh twee hembden, plee-
gende hetselve telckens bij avont ende
ontijde. Ende hetgeene nogh meerder
is: haer soo verre in deese haere boose
dieverijen overgeevende heeft sij niet
ontsien daertoe meede te persuadeeren¹⁴⁹

¹⁴⁹ persuaderen = overhalen, overtuigen om iets te doen

ende aen te porren haer dienstmeijsje, nogh seer jongh van jaeren sijnde ende Mijmerigh genaemt. Den voors. haeren dienstmeijsje op voorleede maendagh des s'nachts opweckende, heeft deselve aengemaent om met haer op de kaep te gaen¹⁵⁰; gelijk sij dan vervolgens daerop tesaemen des s'nachts tusschen een ende twee uijren sijn uijtgegaen heeft sij, gevange, haer begeeven bij het pothuijs¹⁵¹ van eenen Pieter insgelijcks eene bleecker ende haer buijrman, bij het welcke pothuijs sij de wacht hield terwijl de voors. Meijmerigh was steevende vier sloopen die aldaer op het bleeckveld van de voors. Pieter te bleecke waeren leggende, gelijk sij meede eenige plancken van heijningen ende anders andere toebehorende ende, aldaer vertrouwt, nae haer heeft genoomen ende verbrant, alle hetwelcken immers saecken sijn van seer schaedelijcke ende schandelijcke gevolge, de welcken derhalve in een stadt daer men gewoon is goede justitie te administreren, niet getolereert maer

[37v]

andere ter exemple behoorde te werden gestraft. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcaer, gehoort den eijsch ende conclusie bij den heer officier Dirck van der Does amptshalven op ende jeegens haer, gevange, gedaen ende genoomen alsmeede de confessie van haer, gevange, buijten pijn ende banden van ijsere gedaen, doende recht uijt den naem ende vanweegen de hooge overigheijt over Hollandt ende West-Vrieslandt, hebben haer, gevange, gebannen, gelijk

¹⁵⁰ op de kaep gaen = het dievenpad bewandelen.

¹⁵¹ pothuijs = uitbouwsel over kelder of werkplaats.

sij denselve bannen bij deesen voor den
tijt van thien jaeren uijt den lande
van Hollandt ende West-Vrieslandt, sonder
middelerwijle daer wederom inne te coomen op
pøene van swaerder straffe; haer wijders
condemneerende in de costen ende misen van justitie.
Actum ende gepronuntieert den 15^e october 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer, verclaeren de
voorenstaende gevange niet gegoet te sijn om de costen ende
misen van justitie te cunnen voldoen ende dat deselve is geappre-
hendeert den 12^e october 1675. *Actum ut supra*.

J. Vrijburgh W. Bosch
1675

**Correctie Anna Cornelis,
off anders nae haer mans naem
Anna Pieters van Oostenden,
out 40 jaer**

Alsoo de voors. gevange, te rugge
stellende alle eere ende vreesse Godts
ende het ontsagh der justitie, haer van
jonghs op heeft begeeven tot een
ergerlijck leeven ende in het geselschap
van fameuse dieven ende dieveggen, sijnde
nu ontrent vijffthien jaeren geleeden
over haere meenighvuldige begaene
dieverijen tot Amsterdam publijckelijck
geschaevotteert, gegeesselt ende gebrant-
teeckent, welcke justitie ende tucht

38

haer wel hadde behooren te strecken
tot beeterschap haeres leevens, soo heeft
sij echter in plaetse van dien haeren
ouden boosen padt wederom ingeslaegen,
koomende op gisteren van Amsterdam
herwaerts vergeselschap met eene
vrouwspersoon, Jannitje genaemt, haere

meedecomplie, met intentie ende voor-
neemen om alhier eenige dieverijen te
pleegen, gelijk sij oock haere voors.
intentie op huijden¹⁵² in het werck hebben
gestelt, steelende van de sijde van een
vrouwspersoon een silver tuijghje het
welck sij, gevange, van haere meede-
complice heeft overgenooome omme te
bewaeren; gelijk sij meede haer tweemaelen heeft laeten gebruikken om occasie te geeven tot
pleegen van hoererije. Het welcke sijnde saecken
die in en stadt van rechten andere
ten exemple ten hoogsten straffbaer
sijn, soo is 't dat scheepenen der
stadt Alcmaer, gehoort den eijsch
ende conclusie bij den heer officier Dirck
van der Does amptshalven op ende jeegens
haer, gevange, gedaen ende genoomen
alsmeede de vrijwillige consessie buijten
pijne ende banden van ijsere bij deselve
gedaen, doende recht uijt den naem ende
vanweegen de hooge overigheijt over Hollandt
ende West-Vrieslandt, bannen haer, gevange,
in den tuchthuijse deeser stede voor
den tijt van vijff jaeren, omme aldaer te
arbeijden ende haer te reguleeren naer de
ordre ende ordonnantie van de regenten
der selver huijse, ende condemneeren haer
wijders in de costen ende misen van justitie.
Actum ende gepronuntieert binnenscaemers
op den 26^e november 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcmaer,
verclaeren de voorenstaende gevange niet gegoet
te sijn om de costen ende misen van justitie te cunnen
voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 16^e november
1675 *Actum ut supra*.

J. Vrijburgh W. Bosch
1675

[38v]

¹⁵² huijden = heden, vandaag

**Correctie Jannitje Leevens
van Leijden, out ontrent
28 jaer**

Alsoo Jannitje Leevens, geboortigh tot
Leijden, te rugge stellende alle eere ende
vreese Godts ende het ontsagh der justitie,
haer niet alleen niet en heeft ontsien
contrarie de placcate van de hooge
overigheijt gesonts lichaems te gaen beedelen
maer sigh daerenbooven heeft begeeven
in het geselschap van fameuse dieven
ende met deselve verscheijde dieverijen te
pleegen, gelijk sij, gevange, neevens
Claes de Schilder, jeegenwoordigh voort-
vluchtigh, op den tweeden deser des
's avonts in de Botterstraet binnen deese stadt
gestoolen heeft seeven kaesen waer-
van sij, gevange, vier ende voornoemde Claes
de Schilder drie stucxs gestoolen heeft
alsmeede op deselve tijt uijt een
vleijshoudershuijs binnen deese stadt een
lamsbout, het welck sij onder haer schort
gebonden hebbende tegelijck met de
voors. kaesen gebracht heeft ten huijse
van Trijntje Jacobs, haer meedegevange
ende huijsvrouwe van de voornoemde Claes de
Schilder. Alles blijkende bij haer eijgen
confessie buijten pijnende ende banden van
ijsere beleeden, sijnde sij nochtans soo
overgeeven in boosheijt dat sij de voors.
feijten alvooren tot verscheijde maelen
in het aengesicht van den rechter heeft
derven te ontkennen ende alsoo de heeren
scheepenen met loogenen gesocht te
abuseeren¹⁵³. Alle het welcken saecken
sijnde van seer quaede gevolgen ende die
derhalve in een stadt van justitie niet

39

¹⁵³ abuseren = misleiden

ongestraft behoorde gelaeten te werden.
Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort de criminele aenclachte ende conclusie
bij den heer officier Dirck van der Does ampts-
halven op ende teegens haer, gevange, gedaen
ende genoomen, alsmeede de voors. confessie
van haer, gevange, doende recht uijt den
naem ende vanweegen de hooge overigheijt over
Hollandt ende West-Vrieslandt, condemneeren de
voornoemde gevange door een der dienaeren van de
justitie binnenscaemers met roede gegeesselt
te werden ende wijders gebannen te sijn uijt
den lande van Hollandt ende West-Vrieslandt
voor den tijt van drie jaeren, sonder middeler-
wijle daer wederom inne te coomen op pøene
van swaerder straffe, haer wijders condem-
neerende in de costen ende misen van justitie.
Aldus gepronuntieert binnenscaemers ende
geëxecuteert op den 11^e december 1675.

Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt
Alcmaer, verclaeren de voorenstaende gevange
niet gegoet te sijn om de costen ende misen
van justitie te cunnen voldoen ende dat de-
selve is geapprehendeert op tussen de 2^e ende 3^e december 1675.

Actum ut supra.

J. Vrijburgh W. Bosch
1675

**Correctie Trijntje Jacobs
uijt Vrieslandt, out ontrent
40 jaer**

Alsoo de voornoemde gevange haer niet en heeft
ontsien lange jaeren huijs te houden met
een Claes de Schilder, haer getrouwde
man die sijn echter wel wist dat een
geslaege dieff ende booswicht¹⁵⁴ was; jae
selffs over sijne gepleegde dieverijen,

¹⁵⁴ booswicht = kwaadaardige iemand; schurk

nu ontrent twee jaeren geleden, publijckelijck
binnen de stadt Haerlem was gegeesselt
sonder nochtans sijne meenighvuldige dieverijen
aen het licht te brengen maer ter
contrarie deselve heeft geheelt, daervan

[39v]

eenigermate geproffiteert ende van tijt tot
tijt de goederen bij hem gestoolen in haer
huijs ingenoomen ende bewaert. Daerenbooven
meede gehenght¹⁵⁵ ende gedooght heeft dat
haer soontje, Roeloff Jans. genaemt, out
ontrent twaelff jaeren, meede in de voors.
dieverijen wiert opgequeeckt, ende alsoo
buijten tucht ende goede discipline van
haer van kintsbeen aen jammerlijcken
heeft laeten mislijden. Alle het welcke
saecken sijnde die in een welgestelde
stadt niet getolereert maer andere
heelsters ter exemple behoorde te werden
gestraft. Soo is 't dat scheepenen der
stadt Alcmaer, gehoort den eijsch ende
conclusie bij den heer officier Dirck
van der Does amptshalven op ende jeegens
haer, gevange, gedaen ende genoomen, alsmeede
de confessie van haer, gevange, buijten
pijne ende banden van ijsere beleeden, doende
recht uijt den naem ende vanweegen de
hooge overigheijt over Hollandt ende West-Vrieslandt,
condemneeren de voornoemde gevange gebracht
te werden ter plaetse daer de justitie
van Jannitje, haer meedegevange,
staet bedient te werden ende de voors.
justitie aen te schouwen; wijders
gebannen te sijn, gelijk sij denselve
samen bij deesen uijt deese stadt
ende de jurisdictie van dien voor den tijt
van twee jaeren, sonder middelerwijle
daer weederom inne te coomen op poene

¹⁵⁵ hengen = toelaten, gedogen, dulden

van swaerder straffe; haer wijders
condemneerende in de costen ende misen van
justitie. *Actum* ende gepronuntieert
ut supra.

40

Correctie Roeloff Jansz. van Edam, out ontrent 12 jaeren

Alsoo de voornoemde gevange, niet vreesende
God nocte sijn heijlige justitie, nu out
sijnde 12 jaeren, hem de tucht ende goede disci-
pliene ontreckende, begeeven heeft tot het
pleegen van diversche dieverijen, niet alleen
appelen ende broodt steelende, maar selffs
sijn schoonvaeder¹⁵⁶, Claes de Schilder genaemt,
altoos in sijne dieverijen behulpsaem sijnde,
gelijck hij oock onder anderen geassisteert
heeft die vuijle dieverijen die sijn voornoemde
stieffvaeder ende Jannitje Leevens, sijn meede-
gevange, op den tweede deeses des 's avonts
in de Botterstraet alhier gepleecht hebben,
staende hij, gevange, doenmaels op schiltwacht.
Alles blijckende bij de eijgene confessie
van de gevange buijten pijnende ende banden
van ijsere beleeden, het welcke saecken
sijnde die in een stadt van rechten niet
getolereert maer andere ter exemple
behoorde te werden gestrafft. Soo is 't
etcetera ut supra usque ad finem.

Correctie Dirck Pietersz. Weijop, gerechtsboode ende geweesene conchiergie van de raethuijse der stadt Alcmaer

Alsoo Dirck Pietersz. Weijop, gerechts-
boode ende geweesene conchiergie van de
raethuijse deeser stadt Alcmaer, jeegen-

¹⁵⁶ Verschrijving/vergissing: schoonvaeder ➤ stiefvader.

woordigh gedetineerde, soo ten opsichte
van sijn ampt, als iterative¹⁵⁷ ende ernstige
recommandatiën¹⁵⁸ aen hem gedaen, gehouden

[40v]

ende verplicht was alle goede voorsorge
ende getrouwe toesicht te hebben over de
respective caemeren van den stadthuijse
alhier, deselffdē te bevrijden niet
alleen voor alle ongeoorlooffde toe- ende
opganck, beijde van vremden ende domestijcquen,
maer in sonderheijt oock te vigileeren dat
ter voors. plaetsen geen moetwil, veel
min eenige schelmstucken, wierden
gepleecht; echter deesen aengaende
soo verre ende soo groffelijck naelaetigh in de
voors. sijne bedieninge is geweest, dat
hij, soo in voorgaande tijden als nu
onlanghs, andere persoonen, 't sij van
buijten off van sijn eijgen huijsgesin, occasiën
heeft gegeven van te kunnen koomen
op scheepenekaemere alhier ende de
huijsarmebose¹⁵⁹ aldaer hangende met
force op te breecken ende alsoo de
voors. onnosele armen seer schandelijck
van haer aelmoessen te berooven. Wijders
dat hij, gedetineerde, teegens de trouwe
in sijn voors. bedieninge gerequireert¹⁶⁰, hem
niet ontsien heeft op diversche reeckeningen
bij hem tot laste van de stadt overgelee-
vert, in te brengen posten van sant ende
asbeusemen¹⁶¹, welcke nochtans noijt aen de
voors. stadt bij hem waeren geleevert,
alsmeede tot twee à drie maelen in
uijtgeeve te verantwoorden de bellechieren¹⁶²

¹⁵⁷ iteratief = herhaaldelijk, keer op keer

¹⁵⁸ recommandatie = dringende aanbeveling, opdracht

¹⁵⁹ huisarmebose = bus waarin geld wordt bewaard voor armen die thuis wonen (d.w.z. die niet in een gasthuis zijn opgenomen of in het openbaar bedelen)

¹⁶⁰ gerequireert = noodzakelijk, verplicht

¹⁶¹ asbeusemen = asbezemen, die gewoonlijk naast een haard hingen om as mee te vegen

welcke hem door de heeren gedeputeerden
van deese stadt geordonneert waeren
aen de dienstbooden te vereeren, sonder
dat hij nochtans waerlijck deselve
uijtgegeeven hadde, maer in teegendeel
ter quaeder trouwe achtergehouden ende

41

gefraudeert heeft. Jae hetgeene meer is, hem
niet en heeft ontsien in verscheijde boelcedullen¹⁶³
bij hem als boode gehouden veel frauden ende
falsciteijten te pleegen, gelijk hij ter
saecke van een boelhuijs, bij hem gehouden
ten versoecke ende behoeven van eene Claes
Cornelisz., in de Prins woonachtigh, denselve
met voorweeten eenigh gelt te weijnigh
heeft gegeeven. Op eenen anderen tijt
verandert het slot van sseeckere boelcedullen
gehoude ten behoeve van de naegelate kinderen
van Johannes Roemer van Staveren, alreede
bij de secretarissen deeser stadt opgenoomen,
hetselve verminderende met een somme van
achthien gulden, alleenlijck met dat oogh-
merck om daermeede te proffiteeren ende goet
te maecken eenige posten weegens waeren
bij hem selffs in 't voors. boelhuijs gecocht.
Daerenbooven meede vervordert in seecker
boelcedulle bij hem gehouden ten behoeve
van¹⁶⁴ in de Bonte Kraij woonacht-
tigh, twee blaeden aen den anderen te
placken ende alsoo verscheijde posten op de-
selve te verduijsteren, alleenlijck om hem
met soo een vuijl ende godloos gewin te verrijcken
ende de rechte eijgenaers in het haere te
verkorten. Alles blijckende door de confessie
bij den gedetineerde buijten pijnende banden
van ijsere gedaen, welcke sijnde saecken

¹⁶² bellechieren = bellesieren, foaien

¹⁶³ boelcedul = boedelcedel, boedelbeschrijving, inventaris

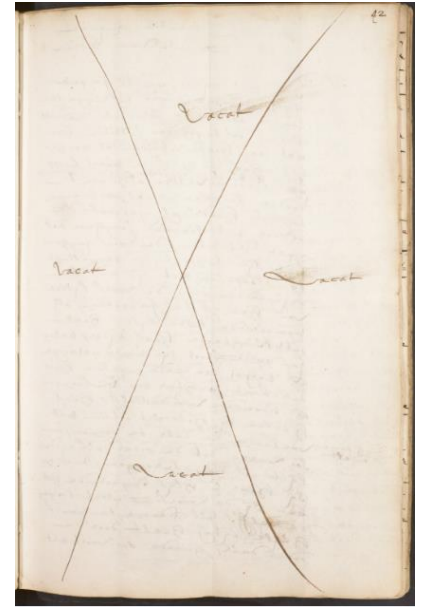
¹⁶⁴ De naam van de persoon is niet ingevuld.

niet alleen van seer groote naelatigheijt ende versuijm in sijn voors. ampt, maer oock van notoire valsheijt ende dieverije, de welcke daeromme in een stadt daer men gewoon is goede justitie te hanthaeven, niet getolereert maer anderen ten exemple gestraft behoorde te werden. Soo is 't dat scheepenen der stadt, gehoort den eijsch ende conclusie bij den heer officier Dirck van der Does amptshalven op ende jeegens hem, gedetineerde, gedaen ende

[41v]

genomen ende voorts rijpelijk geleth hebbende op al hetgunt in deesen te considereeren stont, doende recht uijt den naem ende vanweegen de hooge overigheijt ende graeffelijckheijt van Hollandt ende West-Vrieslandt, verclaeren den gedetineerde vervallen te sijn van sijn voors. ampt ende bedieningen ende wijders inhabel¹⁶⁵ om hetselve ofte diergelijcke binnen deese stadt te bedienen; condemneeren hem voorts in een somme van hondertendevijffich karolusguldens ten behoeve van de voors. huijsarmen ende wijders gebannen te sijn, gelijk sij hem bannen bij deesen uijt deese stadt ende jurisdictie van dien voor den tijt van thien eerstcoomende ende achtereenvolgende jaeren, sonder middelerwijle daer wederom inne te coomen op pøene van swaerder straffen, mitsgaeders in de costen ende misen van justitie, den heer officier sijnen verderen eijsch ontseggende. Aldus geconcludeert ende gearresteert op den 20^e januarij 1676 ende gepronuntieert op de ordinaris officiersrolle den 23^e dito daeraenvolgende.

¹⁶⁵ inhabel = niet bekwaam, niet geschikt voor het uitoefenen van een taak, functie, of verplichting in het algemeen en in juridische zin, niet geschikt voor het uitoefenen van een recht

Bladzijde expres leeggelaten; grote kruis erdoor met 4 x het woord Vacat

[42v]

**Correctie Reijnier
Gerritsz. van Breda**

Alsoo Reijnier Gerritsz., jeegenwoor-
digh gevangende ende gedetineerde, te rugge stel-
lende alle eere ende vreesse Godts
ende het ontsagh der justitie, hem
niet en heeft ontsien des nachts
tusschen den 29^e ende 30^e maert laestleden,
sijnde hij nu al eenige jaeren getrouwt geweest,
op de Oude Vesten alhier aen te
randen seecker vrouwspersoon,
Lijsbet Hendricxs genaemt, die
aldaer met seecker jonghman was
gaen wandelen, de voors. jonghman
met sijn schee¹⁶⁶ in sijn aengesicht
te slaen ende met sijn mes te
drijven om alsoo de voors. Lijsbet
van hem aff te forceeren, als
wanneer deselve Lijsbet haer
ontvluchtende haer wijders neevens
Jan de Groot, sijn meedegevangene,
ende nogh een derde persoon haer
onbekent achternae sijn geloopt
ende koomende voor desselffs huijs,
hebben sij haer niet ontsien met
voeten op de deur te loopen, in
sooverre dat de onderdeur (dogh ongegrendelt) eijnde-
lijck is opgesprongen, waerop
sij haer in huijs begeevende heb-
ben sij de voors. Lijsbet teegen
desselffs wil ende danck ten voors.
huijse uijtgehaelt door de

¹⁶⁶ schee = schede voor een mes

onderdeur, gaende soo voort met

43

deselve langhs de straet gints ende weeder, haer ondertusschen drijgende met sijn mes te snijden, totdat sij eijndelijck sijn gekoomen in het Silverstraetje alhier, trachtende aldaer de voornoemde Lijsbet oneerlijcke aen te tasten ende te voelen, in sooverre dat sij, hem bij het haair vattende, door sijn overstallige dronckenschap heeft weeten onder de voet te haelen, ende alsoo sijn quaet voorneemen te beletten, raeckende alsoo met force uijt sijne handen; alles blijckende bij de informatiën daervan beleyt ende de eijgene confessie van de voors. gevange buijten pijnende banden van ijsere gedaen, alle het welcke saecken sijn die in een welgestelde staet ende stadt niet getolereert maer andere vuyjle straetschenders ter exemple swaerlijck gestraft behoorde te werden. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort den crimineelen eijsch ende conclusie bij den heer officier Dirck van der Does amptshalven op ende jeegens de voors. gevange gedaen ende genoomen alsmeede de confessie van deselve, doende recht uijt den naem ende vanweegen de hooge overheijt ende graefflijckheijt van Hollandt ende West-Vrieslandt, hebben den voornoemde gevange gebannen, gelijk

[43v]

sij hem bannen bij deesen voor den
tijt van twaelff jaeren uijt de lande
van Hollandt ende West-Vrieslandt, son-
der middelerwijle daer weederom
inne te coomen op pøene van
swaerder straffe, ende condemneeren
hem wijders in de costen ende misen
van justitie. Geconcludeert ende
gearresteert op den 7^e april ende ge-
pronuntieert binnenscaemers den 8^e
dito.

Correctie Jan de Groot

Alsoo Jan de Groot, jeegenwoor-
digh gevangende ende gedetineerde, verach-
tende de vreese Godes ende alle
burgerlijcke eere, hem niet en
heeft ontsien met ende beneffens
Reijnier Gerritsz., sijn medegevangende,
ende nogh een derde, hier en daer in
droncken gelaegen te gaen sitten
drincken in sooverre dat sij, vol ende
sat sijnde van dat eene quaet, sijn
gegaen tot erger en op den 29^e
maert des nachts ~~eene seecker~~ siende
gaen seecker vroupersoon, Lijsbet
Hendricx genaemt, met een jonghman
langhs de Oude Vesten, deselven

44

met sijn meedemackers aen te randen,
seggende 'Het is van de swier' ende
naedat de voornoemde Lijsbet Hendricxs
was geëchappeert¹⁶⁷, deselve meede
te vervolgen ende coomende op de Laet

¹⁶⁷ echapperen = ontsnappen, ontkomen

voor desselffs huijs te roepen ende seggen
'Hier woonen de hoeren'; wijders bij
ende present is geweest dat de voors.
Reijnier Gerritsz. de deur onder de
voet heeft gelooopen, hem meede
daerop begeevende in haer huijs
ende deselve teegens haer wil daer
uijt helpende, voorts meede beneffens
sijn meedegevange ende de voornoemde Lijsbet
langhs de straet te loopen, haer
alsoo voortstootende ende drijvende,
gelijck hij oock geholpen heeft
de voors. Lijsbet te stooten uijt
het huijs van Trijn Roij alwaer sij
uijt verbaestheijt was ingevlucht,
ende alsoo voorts geassisteert ende helpen
pleegen de vuijle straetschenderije
van sijn meedegevange; alles blijckende
bij de informatiën daeraff geleijt, mits-
gaeders de eijgene confessie van de
voors. gevange, buijten pijn ende bande
van ijsere gedaen, het welcke
saacken sijnde die in een stadt
van goede justitie niet getole-
reert maar andere ten exemple
gestraft behoorden te werden. Soo
is 't dat scheepenen der stadt
Alcmaer, gehoort den crimineelen

[44v]

eijsch ende conclusie van den heer
officier Dirck van der Does amptshalven
op ende jeegens de voornoemde gevange
gedaen ende genoomen, alsmeede
de confessie van deselve gevange,
doende recht uijt den naem ende
vanweege de hooge overheijt
ende graefflijckheijt over Hollandt
ende West Vrieslandt, hebben den
voornoemde gevange gebannen, gelijk

sij hem banne bij deesen uijt de
stadt ende jurisdictie van dien
voor den tijt van acht jaeren,
sonder middelerwijle daer weederom
inne te coomen op pœne van
swaerder straffe ende condemneeren
hem in de costen ende misen van
justitie. *Actum* ende gepronuntieert
ut supra.

**Correctie Willem Pieters.
van Leijden, out 58
jaeren**

Alsoo de voornoemde gevange, te-
rugge stellende alle eere ende vreesse
Godes ende het ontsagh der justitie,
hem niet en heeft ontsien met een
vrouw, Griet Jans genaemt, sijn meede-
gevange, nu ontrent vier jaeren te
boeleeren, niet tegenstaende hij

45

een echte vrouw nogh in leevende lijve
is hebbende, gelijk hij, gevange, con-
trarie de placcate van de hooge overig-
heijt, gesonts lichaams te landewaerts
gaet beedelen ende de onnosele landt-
saeten te vexeeeren¹⁶⁸; alles blijckende
bij des gevangens confessie, buijten
pijne ende banden van ijsere gedaen,
alle welcke saecken niet alleen
strijdigh sijn teegens de burgerlijcke
wetten, maer in sonderheijt strijdigh
teegens de ordonnantie Godts, ende daer-
om andere boose ende godloose over-
speelders ter exemple ten hooghsten
strafbaer. Soo is 't dat scheepenen
der stadt Alcmaer, gehoort den

¹⁶⁸ vexeren = hinderen, plagen, overlast bezorgen

crimineelen eijsch ende conclusie op ende jeegens de voornoemde gevange gedaen ende genoomen, gehoort meede de confessie van de voors. gevange, doende recht uijt den naem ende vanweegen de hooge overigheijt ende graefflijckheijt over Hollant ende West Vrieslandt, bannen de voornoemde gevange uijt den lande van Hollant ende West Vrieslandt voor den tijt van drie jaeren, sonder middelerwijle daer wederom inne te coomen op pøne van swaerder straffe, ende condemneeren hem in de costen ende misen van justitie. *Actum* den 12^e maert 1676.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 12^e maert 1676.
Jacob Vrijburgh, W. Bosch, 1676.

[45v]

**Correctie Ariaentje
Jooris, out ontrent 77
jaeren**

Alsoo de voornoemde gevange van een ergerlijckk leeven is, haerselven onthoudende in het geselschap van verscheijde dieven ende dieveggen, alsmeede haer geneerende met gesonts lichaems te gaen beedelen teegens de beveelen van de hooge overicheijt, soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer op de aenclachte van den heer Dirck van der Does, officier deeser stadt, gehoort desselffs eijsch ende conclusie amptshalven op ende jeegens de voornoemde gevange gedaen ende genoomen, alsmeede de confessie van deselve gedetineerde, mitsgae-

ders gesien de respective examinatiën van Geertje ende Lijsbet Reijniers voor de heeren bailluw ende mannen van leen der heerlijkheit Bergen¹⁶⁹ gedaen ende wijders gelet op 'tgunt ter materie dienende was, doende recht uijt de naem ende vanweegen de hooge overicheijt ende graefflijckheit van Hollandt ende West-Vrieslant, hebben haer, gedetineerde, gebannen, gelijk sij haer bannen mits deesen uijt de stadt van Alcaer ende jurisdictie van dien voor de tijt van twee jaeren sonder middelerwijle daer weederom inne te coomen op pœne van swaerder straffe ende voorts in de costen ende misen van justitie.

[in marge: het extendeeren betaelt]

~~Wij, ondergeschreven scheepenen der stadt Alcaer, verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den...~~

46

Crimineele vonnisse jeegens Reijnier Jansz., gewoont hebbende over de Geest

Alsoo Reijnier Jansz. voornoemt, bij den heer officier Dirck van der Does tot drie distincte reijzen in persoon gedaeght ende ingeropen sijnde (ter saecke hij, ingedetineerde, hem niet en heeft ontsien niet alleen gesonts lichaems te gaen beedelen maer daerenbooven de handt te houden aen verscheijde vuijle dieverijen, deselve dieven ende dieveggen vervolgens teevens haer gestoole

¹⁶⁹ bailluw ende mannen van leen der heerlijkheid Bergen = aanduiding voor de rechtbank van het Baljuwschap Bergen, waarin de baljuw de officier van justitie is en de 'leenmannen' de oordeelsvindes zijn, zoals scheepenen in de stad.

goet te huijsvesten ende te logeeren,
gelijck hij nu onlanghs van 't gestoole goet
tot Bergen uijt het huijs van Ariaentje
Jacobs, volgens de bekentnisse van Jan
Watties, Geertje ende Lijsbet Reijniers ten
sijnen huijse is gebracht ende begraven
opdat het bij ondersoeck niet gevonden
soude werden, en volgens de confessie
van Geertje Reijniers van de penningen ge-
procedeert van de voornoemde gestoolen
goederen bij hem daervan genooten te sijn)
niet en is gecompareert ende mitsdien in
sijne drie defaulten gecondemneert ende uijt
crachte van dien versteecken van keer ende
weer ende den officier geadmitteert te die-
nen van intendit, sulx waertoe de
voornoemde gedetineerde ten overvloede meede als booven
met klockgeslagh ende affixie van billetten
gedaeght ende ingeroepen sijnde, echter
niet en is verscheenen, sulx dat de
heer officier vanweegens de hooge
overigheijt recht heeft versocht ende

[46v]

tot dien eijnde geformeert sijnen eijsch ende
conclusie met de informatiën ende documenten
daertoe dienende. Soo is 't dat scheepe-
nen der stadt Alcaer, alles gesien
ende rijpelijck geëxamineert hebbende, mits-
gaeders geleth op al hetgunt ter
materie dienende was ende heeft moogen
moveren, doende recht uijt den naem ende
vanweegen als vooren den voornoemde
Reijnier Jansz., gedaeghde ende defaillant,
gecondemneert ende gebannen hebben,
condemneeren ende bannen hem bij deesen
uijt den lande van Hollandt ende West-
Vrieslant voor den tijt van drie eerst-
coomende jaeren, sonder middelerwijle
daer wederom inne te coomen op

pœne van swaerder straffe, mitsgaders in de costen ende misen van justitie, den heer officier sijne verderen eijsch ontseggende. *Actum* den 9^e julij 1676.

Correctie Claes Mandebrouwer

Alsoo de voornoemde gedetineerde, niet vreesende God nochte zijn gebod, hem niet en heeft ontsien sijne wettige overheijt schandelijk te lasteren ende vilipendeeren in sooverre dat hij op den achsten augustij verleeden, alvooren jammerlijcke door den dranck ende Satan vervoert sijnde, met een obstinate boosheijt is gekoomen voor ende ontrent de heeren van de gerechte bij occasie dat deselve de brantschouwe

47

waeren doende ende sulx *in officio*, deselve heeren te injuriëeren¹⁷⁰, desselffs gedaene schouwe ende gewijsde irreverentelijk te improbeeren¹⁷¹, jae selffs met een onverdragelijcke disrespect den persoon van den heer officier te bejeegenen, denselven door een vileijne boosheijt in 't aenhooren van al de weerelt ende in presentie van den rechter uijtscheldende voor een guijt ende andere impertinente woorden meer, met drijgementen denselven verder te willen affronteeren; welcke saecken immers in een stadt van goede ordre ende rechten niet tolerabel maer andere soodaenige boose menschen ten exempel waerlijk straffbaer sijn. Soo

¹⁷⁰ injuriëeren = beledigen

¹⁷¹ improberen = het afwijzen van een persoon op grond van zijn laakbaar gedrag; hier is het een geval van de omgekeerde wereld: de beschuldige keurt de personen van de rechters en hun werkwijze af

is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort den aenclachte ende crimineelen eijsch
bij den heer officier Dirck van der Does *ratione officii* op den gedeti-
neerde gedaen ende genoomene conclusie,
wijders rijpelijck gelet op al hetgeen
ten deesen te considereeren stont, doende
recht uijt den naeme van de hooge overicheijt ende
graefflijckheijt over Hollandt ende West-Vries-
landt, condemneeren den gedetineerde
in gespanne vierschaere¹⁷² met gebooge
knien ende gevouwen hande God ende de
justitie om vergiffenisse te bidden ende
daernae geconfineert te sijn, gelijk
zij hem confineeren mits deesen in den
tuchthuijse deeser steede om aldaer
den tijt van drie maenten te arbeijden
tot discretie van de regenten van den-
selven huijse (mits dat hij hetselve sal
moogen redimeeren met een somme van
vijffthigh gulden) ende condemneeren hem, gede-
tineerde, wijders in de costen ende misen van
justitie. Gepronuntiëert den 17^e october 1676.

[47v; tevens linksboven als 48 genummerd]

Correctie **Aeltje Jans van Alcmaer**

Alsoo Aeltje Jans, jeegenwoordige ge-
vange, niet vreesende God nochte sijn
heijlige justitie, haer niet en heeft
ontsien enoughsaem van kintsbeen
aen te begeeven tot schandelijcke
dieffstal waerover sij oock ontrent
haer twaelffde jaer alhier in den tucht-
huijse geconfineert is geweest voor
seeckeren tijt, welcke rechtvaerdige
straffe behoort hadde haer leeven
te corrigeeren ende haer aenlijdinge
te geeven tot een vroom ende oprecht

¹⁷² in gespannen vierschaar = ouderwetse formulering voor een zitting van het schepengerecht.

leeven, daer sij ter contrarie niet
alleen het eene quaet heeft gedaen
tot het ander, maer selffs van quaet tot
veel erger is voortgevaeren, aenge-
sien sij op den 27^e september laestleden
haer vervordert heeft open te breecken
de muur tusschen haer, gevange, ende
desselffs buurvrouw Jannitje Pieters,
door welck gebroocken gat sij in
haer hembt is gekoomen in het
huijs van haer voors. buurvrouw met
intentie om van daer te haelen eenige
spijs tot haer onderhout, hebbende
meede eenigen tijt geleeden gestoolen
uijt de keet van Jan Willemz. een
schoot vol sout; alles blijckende bij
de eijgene confessie van haer, gevange,
welcke saecken in een stadt van
goede ordre ende daer men gewoon is behoor-
lijke justitie te hanthaeven niet
tolerabel maer andere ter exemple

48

straffbaer sijn. Soo is 't dat scheepenen
der stadt Alcmaer, gehoort den eijsch ende
conclusie bij den heer officier Dirck van der
Does amptshalven op haer, gevange, gedaen
ende genoome mitsgaeders de voors. confessie,
doende recht uijt den naem ende vanweegen
de hooge overicheijt ende graefflijckheijt over
Hollant ende West-Vrieslandt, bannen den
voornoemde gevange in den tuchthuijse deeser
stadt ter tijt ende wijle scheepenen,
indertijt gehoort de beeterschap
van haer comportedent¹⁷³, op haere relaxie¹⁷⁴
sullen hebben gedisponeert ende inmiddels
aldaer te arbeijden ter discretie van de
regenten van deselve huijse; condemneere

¹⁷³ comportedent = gedrag

¹⁷⁴ Verschrijving: relaxie ➤ relaxatie (vrijlating).

haer wijders in de kosten ende misen van justitie.
Actum den 12^e november 1676.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 27^e september 1676.
Anthoni Studler van Zurck

Correctie Catharina Mesdagh van Aernem

Alsoo de voors. gevange, te rugge stellende alle eere ende vreesse Godes ende het ontslagh der justitie, haer begeeven heeft tot schandelijcke ergernisse ende dieverijen, haeren wettigen man lichtveerdelijck verlaetende ende den beedelsack ende roverijen omhelsende, gelijk sij, gevange, nu onlanghs in de veerman tusschen Amsterdam ende Alcmaer vaerende, gestoolen heeft een rock die sij naederhant aen een uijdraeghster alhier heeft vercocht voor een somme van twee gulden ende thien stuijvers; bij welcke boose dieffstal sij haer niet en heeft ontsien te voegen een erger, niet naelaetende des heeren weegen ende wollen te violeeren: soodat sij op de vesten deeser stadt rencontreerende een kint met welcke

[48v]

sij eerst simulatelijcke¹⁷⁵ eenige minsaeme reedenen ende discourssen heeft gevoert ende ondertusschen het voors. kintshoofd van desselffs mutsje ontblootende, heeft sij een silver ijsertje daeronder sijnde gestoolen ende naer haer genoomen, settende daernaer het voors. kintsmutsje weeder op, welcke vuijle stucken ende dieverijen

¹⁷⁵ simulatelijk = geveinsd

bij bekentnisse van de voors. gevange buijten
pijne ende banden van ijsere gedaen sijn, con-
steerende die in een stadt van rechten
niet tolerabel maer andere ten exempel
straffbaer sijn. Soo is 't *etc. in omnibus ut supra.*
Actum den 25^e november 1676.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde
gevange niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van
justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is geapprehen-
deert den ... [*de datum is niet ingevuld*]
1677
Anthoni Studler van Zurck

Correctie **Anna Pieters van Vlissingen**

Alsoo de voornoemde gevange sigh
begeeven heeft tot een ergerlijck leeven in
sooverre dat sij hier ter stede alreede
over haer beedelarijen in den tuchthuijse
voor eenigen tijt geconfineert is geweest,
welcke detentie haer wel hadde behoort
te brengen tot een beeter leeven ende
comportement, dogh het is sooverre daer
vandaen geweest dat sij in plaetse van
dien van quaet tot erger is voortgevae-
ren ende van de beedelarijen tot den
dieffstal is overgaen, steelende ten
huijse van eenen Neeltje Ariens, alwaer
sij dienst genoomen had tot mej toe,
een silvere leepel die sij naederhant
heeft verset, haelende naederhant

49

op reeckeninge van de knecht eenige brandewijn.
Consteerende al het voors. bij eijgene confessie
van de gedetineerde buijten pijn ende bande
van ijsere gedaen, welcke saecken dan
andere ten exemple straffbaer sijn, soo

is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort etc. doende recht, bannen de voornoemde
gevangene in den tuchthuijse deeser stede
den tijt van vijff vierendeeljaers¹⁷⁶, omme
aldaer middelerwijle te arbeijden tot discretie
van de regenten van deselve huijsen ende
condemneeren haer wijders in de costen ende
misen van justitie. *Actum* den 11^e februari
1677.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de
voornoemde gevangene niet gegoet te sijn om de costen ende
misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is ge-
apprehendeert den 7^e februari
1677.

Anthon Studler van Zurck
Adriaen Baert
1677

Correctie Willempje Fredrix

Alsoo de voornoemde gedetineerde,
niet vreesende God nochte de heijlige
justitie, haer begeeven heeft tot een
schandelijck ende onkuijsch leeven, wande-
lende nae de begeerlijckheeden van
haer boos ende verdurven herte, in soo-
verre dat sij haer niet en heeft ont-
sien eerloosselijck te schenden den
bandt des huwelijxs met haeren wetti-
gen man aengegaen (sijnde deselve haer man verleede Karstijt over twee jaeren gevaeren naer
Indiën) ende jeegenwoordigh te boeleeren
ende in overspel te leeven met eenen
Fredrick Jochemz. bij de welcke sij
bekent heeft jeegenwoordigh swanger
te sijn; gaende oock somwijlen met de-
selve beedelen ende vagabundeeren; alle

[49v]

¹⁷⁶ een vierendeeljaars = een kwartaal

welcke saecken over landen ende luijden
den toorne Gods swaerlijck coomen te
ontsteecken ende derhalve in een welge-
stelde ordre ende politie alwaer men
gewoon is goede justitie te hanthaven
niet getoolereert maer andere ter
exemple behoort gestraft te werden.
Soo is 't dat scheepenen der stadt
Alcmaer, gehoort de aenclachte mitsgaders
den eijsch ende conclusie bij den heer officier
Dirck van der Does amptshalven op
haer, gevange, gedaen ende genoomen als-
meede de confess[i]e van de gedetineerde
buijten pijnende banden van ijsere gedaen,
doende recht uit den naem ende van-
weegen de hooge overicheijt ende graefflijckheijt
over Hollandt, Zeelant ende West-Vrieslant,
hebben den voornoemde gevange ge-
bannen, gelijk sij haer bannen bij deesen
uit deese stadt ende de jurisdictie van
dien den tijt van vijffthien jaeren,
sonder middelerwijle daer wederom inne
te coomen op pøene van swaerder
straffe ende condemneeren haer in de
kosten ende misen van justitie. *Actum
ut supra.*

Wij, ondergeschreven scheepenen, verclaeren *ut supra* ende dat
deselve is geapprehendeert de 11^e februari 1677.

Anthoni Studler van Zurck Adriaen Baert

1677

1677

50

Michiel Joosten

Alsoo Michiel Joosten, jeegenwoordigh
gedetineerde, hem niet en heeft ontsien
tegens de placcaeten van de hooge overicheijt
gesonts lichaems te gaen beedelen ende

daeronder veel valsche practijcquen te
gebruijcken, gelijk hij, gevange, hem
nu wel twee jaeren langh ~~hem~~ voor al
de weerelt voor stom heeft uijt gegeeven
ende ten dien eijnde onder sijne beedelarije
een schellitge¹⁷⁷ gebruijckt, omme daerdoor
de goede burgerije bedriegelijk het gelt
uijt de beurs te locken ende alsoo de
rechte armen haer aelmussen te ont-
steelen; daerenbooven, nogh droncken
sijnde, hem niet en heeft ontsien op gis-
teren met groot geweld te loopen op
de deur van eene Sara Macarè, in soo-
verre dat door sijn geweld de onderdeur
is opgesprongen ende hij hem verstout¹⁷⁸
~~met~~ in het voors. huijs in te gaen alwaer
hij is gevonden op een stoel sittende; alle
welcke saecken consteeren bij eijgene
confessie van de gevange buijten pijene ende
banden van ijsere gedaen, welcke saecken
van straetschenderije ende godloose bedriege-
rije andere ten exempel strafbaer sijnde,
soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer
op de aenclachte ende crimmineelen eijsch van den
heer officier Dirck van der Does denselve
gevange gecondemneert hebben acht
daegen te waeter ende te broot geset te
werden ende voorts gebannen uijt de
stadt ende jurisdictie van dien voor den
tijt van drie jaeren, sonder middelerwijle
daer wederom inne te coomen op pøene van
swaerder straffe, mitsgaeders gecondemneert
in de costen ende misen van justitie. *Actum*
den 5^e october 1677.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen in Alckmaer, verclaeren de neevenstaende gevange
niet gegoet te sijn om de costen en misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is
geapprehendeert den 30^e september laestleden. *Actum* den 5^e october 1677.]

¹⁷⁷ schellitge = schelpje

¹⁷⁸ zich verstouten = de euvele moed hebben (om iets kwaardardigs te doen)

Correctie Jannitge IJsbrants van Schellinghout

Alsoo Jannitge IJsbrants van Schellinghout, jeegenwoordigh gedetineerde, haer niet en heeft ontsien bujten vreesse van God ende sijn heijlige justitie haer te begeeven tot schandelijcke dieverijen, selffs ten huijse van haere wooninge ende verblijff, gelijk sij, gevange, bujten pijn ende bande van ijsere heeft bekent dat sij ten huijse van eene Michiel, alhier op de Breestraet woonachtigh alwaer sij als slaepster was ingenoomen, uijt seeckere sack met vlas alle mergen¹⁷⁹ twee bosschen heeft gestoolen tot seeventhien à achthien bossen toe, vercoopende deselve het stuck tot seven stuijvers; gelijk sij meede ten tijde dat sij als dienstmeijt woonde in de Blinde Weerelt¹⁸⁰ alhier haere vrouwe, wien sij alle dienst ende getrouwigheijt ~~schuldigh~~ schuldigh was, schandelijck heeft ontstolen vier servetten ende deselve aen seecker uijtdraeghster, Cornelisge genaemt, verkocht, maeckende alsoo weederom die onrechtvaerdige buijt tot gelt; sijnde hetselve saecken die in een landt ende stadt van goede ordre ende justitie niet getolereert maer andere ten exempel straffbaer sijn. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort den crimineelen eijsch ende conclusie amptshalven op haer, gevange, gedaen ende genoomen bij den heer officier Dirck van der Does, doende recht, condemneeren de gevange ses daegen

¹⁷⁹ mergen = morgen, een perceel land

¹⁸⁰ De Blinde Wereld = huis of logement

te waeter ende te broot geset te werden ende
wijders gebannen te sijn uijt deese stadt
ende juridictie van dien souder middelerwijle daer wee-
derom in te coomen op pøene van swaerdere
straffe, haer wijders condemneerende in de costen ende misen van justitie.
Actum den 8^e januarij 1678.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de neevenstaende gevange
niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is
geapprehendeert op huijden. *Actum* den 8^e januarij 1678. J. Vrijburgh, W. Bosch]

51

Correctie Joost Jansz. Bruijn van Dordrecht

Alsoo Joost Jansz. Bruijn van Dordrecht,
jeegenwoordigh gevange, niet vreesende
God noghte sijn heijligh gebod, hem
begeeven heeft tot schandelijck over-
spel, verlaetende sijn wettige huijs-
vrouwe ende boeleerende met een hoere
bij de welck hij selffs een kint heeft
geprocreert; maeckende sijne godloose
boele haer werck omme voor haer
ende hem te beedelen ~~ende~~ niet teegen-
staende sij beijde gesont ende fris van
lichaeme sijn. Ontsteelende alsoo de
rechte armen haer aelmissen ende
vullende haer op van schandelijck gewin.
Welcke saecken, alsoo sij rechtveerdigh
den toorn van God Almachtigh over
landen ende lieden koomen te ontsteecken,
niet getolereert maer andere ten exemple
swaarlijck straffbaer sijn, soo is 't dat
scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort
de aenclachte ende criminueelen eijsch ende con-
clusie van den heer officier Dirck van der
Does amptshalve op hem¹⁸¹ gedaen ende genoomen,
mitsgaders de belijdenisse van de gedetineerde,

¹⁸¹ op hem = op de gedetineerde. Deze schrijver laat vaak in de standaard formulering het woord 'gedetineerde' of 'gevange' achterwege.

doende recht, verbannen deselve in de
tuchthuijse deeser stadt voor den tijt van
twee jaeren omme aldaer te arbeijden naer
de ordre ende ordonnantie van deselve huijse;
naer expiratie van welcke twee jaeren,
hij verder wert gebannen uijt de lande
van Hollant ende West-Vrieslandt voor den
tijt van ses jaeren, sonder middelerwijle
daer weederom inne te koomen op pœne van
swaerder straffe ende condemneeren hem
in de costen ende nusen van justitie
Actum den 20^e januarij 1678.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de neevenstaende gevange
niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te voldoen ende dat deselve is
geappregendeert den 20^e januarij 1678. *Actum ut supra*. J. Vrijburgh, W. Bosch]

[51v]

[in marge: Hier moet comen de correctie van **Aegje Hendricx van Amsterdam**, staende
hiernaer folio 63 verso.]

Correctie Jan Jacobsz. van Quaeckenbrugge

Alsoo Jan Jacobsz. van Quaeckenbrugge,
jeegenwoordigh gedetineerde, vilipendeerende
de placcaete van de hooge overicheijt,
gesonts lichaems heeft gaen beedelen,
te landtwaerts ende in de steden
vagabundeerende ende de goede ingeseetene
het haere onrechtvaerdigh affknib-
belende, jae sooverre sijnselve
in die stoutheeden heeft toegegeeven
dat hij op den sesten februarij laestleden be-
neffens sijne drie andere meedegevangen
haer hebben geadresseert aen den
heer officier alhier ende onder een valsch
voorgeeven dat sij van een verlooren reijs
quaemen, van deselve een reijspenning
hebben gesolliciteert, het welck haer

wel sijnde geluckt ende ieder van
haer van denselven heer officier een
schellingh hebbende ontfangen, onder
belofte omme daermeede haer reijs
voorts naer huijs te voltrecken. Dogh
in plaetse van dat, sonder eenige vreese
voor de heijlige justitie te hebben,
in haer beedelarije binnen deese stadt
continueerende, de goede burgerije oock
door die leugenen abuseerende, het
haere geëxtorqueert¹⁸² hebben; welcke
saecken in een welgestelde republijcke
niet getolereert maer andere soodae-
nige luije draffsacken¹⁸³, ~~ten exempel~~ vagabunden
ende valsche bedriegers ten exemple

52

waerlijk straffbaer sijn. Soo is 't dat
scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort
de aenclachte ende crimineelen eijsch ende
conclusie bij den heer officier Dirck
van der Does amptshalve op hem¹⁸⁴
gedaen ende genoomen ende de confessie
van de gedetineerde, doende recht,
condemneeren deselve gevange gebannen
te sijn in de tuchthuijse deeser stadt
voor den tijt van een jaer ende ses weecken
omme aldaer te arbeijden volgens de
ordre ende ordonnantie van de regenten
van deselve huijse, ten waere
scheepenen in der tijt gehoort de
beeterschap van sijn comortement op
sijne relaxatie anders sullen hebben
gedisponeert, naer expiratie van
welcke tijt ofte gedaene relaxatie
hij verders gebannen wert uijt deese
stadt ende de jurisdictie van dien voor

¹⁸² extorqueren = van het Latijnse *extorquerer*; extorsie = afdwingen door geweld, afpersing enz.

¹⁸³ drafzak = een zak met afval of drab gevuld, figuratief gebruikt voor persoon = dikbuik

¹⁸⁴ op hem = op de gedetineerde

den tijt van een jaer ende ses weecken
sonder middelerwijle daer weederom inne te
coomen op pœne van swaerder straffe
ende condemneeren hem in de costen ende
misen van justitie. *Actum* ende gepronun-
tieert den 22^e februari 1678.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, ver-
claeren de voornoemde gevange niet gegoet te
sijn om de costen ende misen van justitie te
kunnen voldoen ende dat deselve is geappre-
hendeert den 9^e februari 1678. *Actum ut supra*.
J. Vrijburgh, W. Bosch.

[52v]

**Correctie
Hendrick Sluijter uijt Nieuw
Neederlant**

Alsoo Hendrick Sluijter, jeegenwoor-
dich gevange *etc. in omnibus ut supra usque
ad finem*.

Wij, ondergeschreven scheepenen *ut supra*. *Actum ut supra*.
J. Vrijburgh, W. Bosch.

**Correctie Reijnier Hendrixz.
van Haerlem**

Alsoo Reijnier Hendrixz., jeegenwoordigh
gevange *etc. in omnibus ut supra usque
ad finem*.

Wij, ondergeschreven scheepenen *ut supra*. *Actum ut supra*
J. Vrijburgh, W. Bosch.

**Correctie Jan Pietersz.
van Uijtrecht**

Alsoo Jan Pietersz. van Uijtrecht

etc. in omnibus ut supra usque ad finem.

Wij, ondergeschreven scheepenen in
Alcmaer, verclaeren *ut supra. Actum ut supra.*
J. Vrijburgh, W. Bosch

53

[in marge: betaelt]

Correctie Fredrick Jansz. uijt de Schermer

Alsoo Fredrick Jansz., jeegenwoordigh gedetineerde, ~~hem~~ niet ontsiende God noghte sijne heijlige gebooden, hem begeeven heeft tot een gantsch ergerlijck ende onkuijsch leeven, jae sooverre hem daerin te buijten heeft gegaen dat hij op den 16^e martij laestleden des 's avonts is koomen kloppen aen een huijsje van seecker vrouwspersoon alhier op de Oude Vesten woonachtigh ende in hetselve geraeckende naer veele oneerlijcke discoursen soo verre is gekoomen, dat hij het voors. vrouwspersoon teegens haer wil ende danck onder haer kleederen heeft gevoelt ende oneerlijck aengetast ende hetselve daer niet bij laetende, is verder voortgevaeren met sijn mes te schermen ende door dat middel haer te doen gaen op het bed, pleegende aldaer met haer schandelijcke actiën, alle welke saecken in een republijcque van goede ordre ende justitie niet tolerabel maer andere ten exemple waerlijck straffbaer sijn. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort den eijsch ende conclusie bij den heer officier Dirck van der Does amptshalven op hem, gedetineerde, gedaen ende ge-

noomen, mitsgaeders de confessie

[53v]

van denselve gedetineerde ende op 't-
gunt verder ter materie dienende was
rijpelijk geleth hebbende, doende
recht, hebben de voornoemde gevange
gebannen, gelijk sij denselven bannen
bij deesen uijt den lande van Hollandt
ende West-Vrieslandt voor den tijt van
vier eerstcoomende jaeren, sonder midde-
lerwijle weederom daer inne te koomen
op pœne van swaerder straffe; con-
demneerende deselve wijders in de
kosten ende misen van justitie. *Actum*
ende gepronuntieert den 26^e martij 1678.

Correctie Jan Jansz. van Embden¹⁸⁵

Alsoo Jan Jansz. van Embden, jeegenwoor-
digh gedetineerde, hem niet en heeft
ontsien contrarie de placcaete van de
hooge overicheijt gesonts lichaems te gaen
beedelen ende van quaet tot veel
erger voortgaende bij die onrechtvaardige
beedelarije, roverije ende dieffstal heeft
toegedaen; gelijk hij, gevange, alhier
van een jongetje van 9 à 10 jaeren out
met force ende geweld gestoolen heeft
een keeteltje, vercoopende hetselve
voor sesendedertigh stuijvers. Welcke
boose feijt niet teegenstaende waerlijk
bij hem was geperpetreert¹⁸⁶, volgens
de eijgen confessie bij hem op 't laest
daer over gedaen, soo heeft hij echter

54

¹⁸⁵ Emden = stad in de Duitse deelstaat Nedersaksen, gelegen aan de Eems

¹⁸⁶ perpetreren = verrichten, begaan, vooral in negatieve zin (misdad)

bestaen sulx diversche maelen in 't aengesichte van den rechter te derven loochenen ende ontkennen, onder diere¹⁸⁷ protestatiën, jae selffs aenroepinge van Goedes heilige naem, trachtende alsoo door die godloose leugenen de waerheijt te verduijsteren ende den rechter te abuseeren; gelijk hij meede in sijne confessie schandelijk varieerende - dan heeft verclaert te coomen van Embden, dan wederom uijt Den Haagh, betoonende daermeede enoughsaem te sijn een eerloosen landtlooper ende met burgeren ende boeren plaegen hem te geneeren, welcke saecken in een lant van goede ordre ende justitie niet toleberabel maer andere soodaenige vagabunden ten exemple waerlijk straffbaer sijn. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer, gehoord de eijsch ende conclusie van de heer officier Dirck van der Does amptshalve op hem¹⁸⁸ gedaen ende genoomen, mitsgaeders de locheningen, variatiën ende confessie van de gedetineerde bujten pijn ende banden van ijsere gedaen, doende recht, condemnneeren deselve gebannen te sijn uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslant, voor den tijt van een jaer ende ses weecken sonder middelerwijle daer wederom inne te koomen op pœne van swaerder straffe ende condemnneeren hem wijders in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 29^e martij 1678.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren den voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 27^e martij laestleden. *Actum ut supra*.
J. Vrijburgh, W. Bosch.

¹⁸⁷ dier = duur; hier schertsend bedoeld: hoogdravende protesten

¹⁸⁸ op hem = op de gedetineerde

Correctie Grietge Maurits van Hoorn

Alsoo Grietge Maurits, woonachtigh tot Hoorn, jeegenwoordigh gedetineerde, haer begeeven heeft tot een schandelijk ende ergerlijck leeven, maeckende eenlijck haer werck omme teegens de placcaete en van den hooge overicheijt gesonts lichaems te gaen beedelen, vullende alsoo haere luije buijck met onrechtvaerdige aelmoessen, gelijk sij, gevange, buijten pijn ende banden van ijsere heeft geconfesseert, plaegende alsoo de arme huijslieden ende opgeseeten ten plattelande, waerover sij oock alreede een dagh à twee tot Schaghen in apprehensie is geweest, welke detentie haer niet afschrickende, sij echter in haer quaet comportement is gecontinueert. Ende voegende bij dat quaet noch erger, heeft sij, gedetineerde, haer niet ontsien met eenen Jeuriaen Siewertsz. van Dorsten, haer meedegevange, schandelijk in onecht te leeven, selfs niet jeegenstaende de geruchten liepen dat deselve een getrouwde vrouw in het leeven was hebbende. Alle welke saecken sijn van seer quaede ende schaedelijcke consequentie, de welke dienthalve andere soodaenige lantloopsters ter exemple waerlijck straffbaer sijn. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcaer, behoort de aenclachte mitsgaeders eijsch ende conclusie bij den heer Dirck van der Does amptshalven op haer, gevange, gedaen ende genoomen, als-

meede de voors. confessie van de gedetineerde, hebben de ~~voornoemde~~ selve gecondemneert acht daegen te waeter ende te broot geset te werden ende naer expiratie van die tijt gebannen te sijn uijt den hstade ende jurisdictie van dien voor den tijt van een jaer ende ses weecken, sonder middelerwijle daer wederom inne te coomen op pøene van swaerder straffe, condemneerende haer wijders in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuncieert den 5^e julij 1678.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 20^e junij 1678. *Actum ut supra*.
J. Vrijburgh, W. Bosch

Correctie Jeuriaen Siewertsz. van Dorsten¹⁸⁹

[in marge: betaelt]

Alsoo Jeuriaen Sierwertsz. van Dorsten, jeegenwoordigh gedetineerde, hem niet en heeft ontsien buijten alle tucht ende vreesse Godts te leijden een gantsch ergerlijck ende schandelijck leeven, in sooverre dat hij dan met de eene, dan wederom met een andere hoere boeleerende alle godloosheijt gierighlijck heeft weeten te bedrijven, totdat hij in den beginne van den jaere 1677 van meeninge sijnde te trouwen met eenen Jannitge Claes ende sijne [55v]

~~sijne~~ huwelijxe proclamatiën werdende geschut¹⁹⁰ door eenen Jannitge Claes van

¹⁸⁹ Dorsten = stad in de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen

Hagesteijn, die alreede twee kinderen bij hem hadde geteelt ende - soo sij vertrouwde - van het derde swanger gingh, door de heeren burgemeesteren deeser stadt hem wierde geinjungeert¹⁹¹ de voornoemde Jannitge Haegesteijn te moeten trouwen ofte andersints benefens haer de stadt ontruijmen, welcke rechtmaetige beveelen van sijne wettige overheijt hij niet respecteerende al weederom met een andere hoere heeft aengespanne ende met deselve de stadt gesocht te bewoonen. Voegende bij deese abominable feijten op den 20^e junij 1678 des heeren straeten te ontveijligen, alsoo hij droncken ende sat sijnde met een bloot mes feijtelijck heeft aengeranst eenen Jan Gerritsz. ende desselffs handt met snijden ende steecken seer gewont; booven alle welcke saecken de gedetineerde, schandelijck in sijne confessiën varieerende, den rechter getracht heeft met leugens te abuseeren, spottende alsoo met God ende sijne heijlige justitie, als seggende nergens als tot Schagen gevange geweest te sijn ende naederhant ~~dat hij~~ belijdende oock tot Uijtrecht gevange te sijn geweest, het welck hij wijnigh tevooren stoutelijck hadde ontkent; alle

56

welcke saecken in een stadt van goede ordre ende justitie niet getolereert maer andere soodaenige booswichten ten exemple straffbaer sijn. Soo is 't dat scheepenen der stadt Alcmaer op de aenclachte van de heer officier Dirck van der

¹⁹⁰ schutten = tegenhouden, beletten

¹⁹¹ injungeren = (iemand iets) dwingend opleggen, opdragen, gelasten, voorschrijven, enz.

Does gehoort, desselffs eijsch ende conclusie op de voors. gedetineerde gedaen ende genoomen, alsmeede de confessie van de gedetineerde, ende op alles wes ter materie dienende was hebbende geleth, doende recht uijt den naem ende vanweege de hooge overicheijt ende graefflijckheijt over Hollandt, Zeelant ende Vrieslandt, hebben condemneeren de gevange gebannen te sijn voor den tijt van een jaer ende ses weecken in den tuchthuijse deeser stadt omme aldaer te arbeijden naer discretie van de regenten van deselven huijse, naer expiratie van welcke tijt de gevange verder wert gebannen uijt den lande van Hollandt en West-Vrieslandt voor den tijt van twee jaeren, sonder middelerwijle daer weederom inne te comen op pøene van swaerder straffe, condemneerende hem wijders in de costen ende misen van justitie. *Actum* den 7e julij 1678.

[56v]

Correctie Jan Gerritsz.

Alsoo Jan Gerritsz., jeegenwoordigh gedetineerde, buijten pijn ende banden van ijsere heeft beleeden dat hij ontrent een jaer geleeden met seecker vrouws-persoon eenige daegen te landwaerts heeft gelooopen ende alsoo sijne wettige huijsvrouwe voor die tijt schandelijck verlaeten, jae sooverre die schrickelijcke sonde van overspel legende, dat hij bij het gemelte vrouws-persoon (volgens haer seggen) een kint heeft geprocreert. Sijnde hij, gedetineerde, verder soo verre vervoert ge-

weest dat hij hem niet en heeft ontsien
van den heer Admirael Willem Bastiaenz.
te ontfangen een somme van elff guldens
sijnde een maent gagie ten dien eijnde
hem verpflichtende als matroos het
vaederlandt te sullen dienen, dogh
echter des niet tegenstaende trouw-
looslijck sijnen schuldige dienst
heeft verlaeten ende met het gemelte
gelt sighselven dieffachtigh den
dienst van het landt heeft ontrocken;
welcke enorme feijten andere ten
exemple waerlijck traffbaer sijnde. Soo
is 't dat scheepenen der stadt
Alcmaer, gehoort de aenclachte
mitsgaeders crimineelen eijsch en

57

conclusie bij den heer officier Dirck van der
Does amptshalven op hem¹⁹² gedaen ende genoo-
men, mitsgaeders de confessie van de voors.
gedetineerde, doende recht, bannen de-
selve uijt den lande van Hollandt
ende West-Vrieslandt voor den tijt van ses
eerstcoomende jaeren, sonder middeler-
wijle daer weederom inne te coomen op
pøene van swaerder straffe ende con-
demneeren hem verder in de costen ende
misen van justitie. *Actum* ende gepronun-
tieert den 30^e julij 1678.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, ver-
claeren de voorenstaende gevange niet gegoet
te sijn om de costen ende misen van justitie
te kunnen voldoen ende dat deselve is geap-
prehendeert op den 20^e juli 1678.
J. Vrijburgh W. Bosch

Correctie Anthonij Luloffsz.

¹⁹² op hem = op de gedetineerde

Alsoo Anthonij Luloffsz., jeegenwoordigh gedetineerde, buijten pijn ende banden van ijsere heeft beleeden dat hij contrarie de placæten van de hooge overicheijt gesonts lichaems heeft gaen beedelen, hebbende sulx van sijne jonge jaeren aff albereijts¹⁹³ gepleecht, waerover hij oock tot Amsterdam in het willige werckhuijs¹⁹⁴ eenige tijt is geconfineert geweest, welcke detentie hem hadde behooren te

[57v]

strecken tot beeteringe sijnes leevens ende omme onder de exercitie van een eerlijck ambacht hem vromelijck te geneeren, daer hij in teegendeel van quaet tot erger is voortgegaen, hem niet ontsiende te begeeven in het geselschap van fameuse dieven ende oock daer beneevens schandelijck in onecht te leeven met Francijntje Baerents, sijn meedegevange, bij de welcke hij oock een kint heeft geprocrëert; soeckende de heeren van de gerechte telckens met godlose leugenen te abuseeren als teegens de waerheijt voorgeevende met deselve getrouwt te sijn; jae soo verre in boose stucken hem overgeevende dat hij met nogh eenige van sijne complicen met voorbedachten raedt ende voorneemen alhier tot Alcmaer is gekoomen om de goede luiden het haere te onsteelen, welck schandelijck voorneemen hij het met hulpe van eenen

¹⁹³ albereids = alreeds

¹⁹⁴ het willige werckhuis = 't Willige Rasphuis, pakhuis van de West Indische Compagnie aan de IJgracht, later Prins Hendrikkade, te Amsterdam; van 1650-1782 in gebruik geweest als werkhuis (Het Nieuwe Werkhuis) en rasphuis.

jonge genaemt Jan, Francijntje Baerents
ende Lijsbet Luijcas, beijde meedegevange,
oock heeft in het werck gestelt,
steelende achter de Waege eenige
tinnekannen ende vandaer verder
gaende tot eenen kooperslaegers nogh

58

vier koopere keetels ende twaelff panne-
koeckspannen; werdende hem wijders
door beijde sijne meedegevangens aenbe-
ticht dat hij benefens de gemelte Jan
heeft gestoolen de groote vijsel; alle
welcke saecken in een staet ende
stadt van ordre ende justitie niet geto-
lereert maer ten hooghsten straff-
baer sijn. Soo is 't dat scheepenen
der stadt Alcmaer, gehoort den eijsch
ende conclusie van de heer officier Dirck
van der Does ampsthalven op de gevan-
ge gedaen ende genoomen mitsgaders de
geseijde confessie van de gedetineerde,
doende recht uijt den naem ende van-
weegen de hooge overicheijt ende graeff-
lijkheijt over Hollant ende West-Vries-
lant bannen de gevange in den tucht-
huijse deeser stadt voor den tijt
van drie jaeren omme aldaer te
arbijden volgens de ordre ende ordonnantie
van de regenten van deselven huijse,
naer expiratie van welke drie
jaeren de gevange verder wert
gebannen uijt den lande van Hollant
ende West-Vrieslant voor den tijt van
gelijke drie jaeren, sonder middelerwijle
daer weederom inne te koomen op pøene
van swaerder straffe ende condemneeren
hem verder in de costen ende misen van justitie.
Actum den 13e januarij 1679.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de gevange niet
gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te voldoen
ende dat deselve is geapprehendeert den 6^e januari 1679. *Actum ut supra.*
J Vrijburgh W. Bosch.

[58v]

Correctie Francijntje Baerents van Enckhuijsen

Alsoo Francijntje Baerents, jeegen-
woordigh gedetineerde, niet ontsiende
God noghte sijn heijlige justitie,
haer begeeven heeft tot een schan-
delijck ende gantsch ergerlijck leeven,
boeleerende met eenen Anthonij Jansz.,
haer meedegevange, bij welcke sij
alreede een kint in onecht heeft
geprocreëert ende met deselve
gesonts lichaems gaende beedelen
vullende alsoo haer luije buijcken
met onrechtvaerdige aelmissen;
voegende bij deese abominable feijten
nogh erger in der voegen¹⁹⁵ dat sij ge-
saementlijck benefens Lijsbet haer meede-
gevange ende eene jonge genaemt Jan
met opset ende voorneemen haer hebben
begeeven naer deese stadt omme aldaer
de goede burgerije het haere te
ontvremden ende alsoo met de
voornoemde voorenbedachte raedt des avonts
uijtgående heeft sij, gevange, geholpen
tot ende geadsisteert de dieverije van de
tinnekannen achter de Waegh, sijnde
oock vandaer gesaementlijck gegaen ten
huijse van eenen kooperslaeger alhier,
steelende aldaer vier koopere keetels
ende twaelff pannekoekspannen, hebbende
sij nogh ten tijde van haere apprehensie

¹⁹⁵ in der voegen dat = tot zo ver dat

in haer arm een groote vijsel die sij sijt
 bij Anthonij ende de jonge gestoolen te sijn;
 sijnde sij nogh daerbeneevens soo overge-
 geeven in boosheijt dat sij in 't aengesichte
 van de rechter schandelijck in haer confessie
 heeft derven te var[i]ëeren ende haere
 gepleeghde dieverijen in den beginne
 stoutelijck te ontkennen; alle welcke
 saecken in een stadt van rechte niet
 getolereert maer andere soodaenige boose
 diveggen ten exempel swaerlijck straff-
 baer sijn. Soo is 't dat scheepenen
 der stadt Alcmaer, gehoort den eijsch
 ende conclusie bij den heer officier Dirck
 van der Does amptshalven op haer, gevan-
 ge, gedaen ende genoomen alsmeede
 dat al hetgunt voors. is enoughsaem
 bij de confessie van de gedetineerde
 buijten pijnende banden van ijsere gedaen
 comt te consteeren, doende recht uijt
 den naem ende vanweegen de hooge overicheijt ende
 graefflijckheijt over Hollandt ende West-
 Vrieslant, bannen haer, gevange, in den tucht-
 huijse deeser stadt voor den tijt van drie
 eerst coomende jaeren omme aldaer te ar-
 beijden volgens d' ordre ende ordonnantie van de
 regenten van deselve huijse; naer expi-
 ratie van welcke drie jaeren sij verder
 wert gebannen uijt den lande van Hollant
 ende West-Vrieslant voor gelijcke drie jaeren, sonder
 middelerwijle daer wederom inne te coomen
 op pœne van swaerdere straffe ende con-
 demneeren haer verder in de costen ende
 misen van justitie. *Actum* den 13^e januarij 1679.

[*in marge*: Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de bovenstaende
 gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende
 dat deselve is geapprehendeert den 6^e januarij 1679. *Actum ut supra*.

J. Vrijburgh, W. Bosch]

**Correctie Lijsbet
Luijcas van Amsterdam**

Alsoo Lijsbet Luijcas, jeegenwoordigh gedetineerde, haer niet en heeft ontsien contraerie de placacten van de hooge overicheijt gesonts lichaems te gaen beedelen; begeevende haer in het geselschap van hoeren ende boeven, gelijk sij oock tot dien eijnde ontrent 17 à 18 weecken geleeden ontrent het dorp van Wassenaer kennisse heeft gemaect met Anthonij Jansz. ende Francijntje Baerents, haer meedegevangens, hebbende de detentie waerinne sij voor deesen in het tuchthuijs alhier is geweest, haer van soodaenigh quaet geselschap niet affgeschrickt, maer in teegendeel in vilipendie van de heijlige justitie haer van quaet tot veel erger heeft begeeven, voegende bij haere schandelijcke beedelarijen nogh veele godloose dieverijen, gelijk sij, gevange, benefens haere meedecomplien haer naer deese stadt hebben begeeven met volkoomen opset ende voorneemen omme binnen deselve occasie tot steelen te soecken g ende deselve naer haere meeninge hebbende gevonden, heeft sij, gevange, geadsisteert de vuijle ende snoode dieverijen van de tinnekannen achter de Waegh, alsmeede van de vier koopere keetels

ende de twaelff pannekoeckspannen, welcke vier koopere keetels sij in de lombart hebbende gebracht, daerop vier gulden aen gelt heeft ontfangen; alles blijkende bij confessie van de gedetineerde buiten pijnende banden van ijsere gedaen, welcke saecken in een landt van justitie niet getolereert maer andere ten exemple waerlijck straffbaer sijn. Soo is 't dat scheepenen der stad Alcmaer, gehoord den eijsch ende conclusie van de heer officier Dirck van der Does amshalven op haer, gevange, gedaen ende genoomen alsmeede de confessie van de gedetineerde, doende recht uijt den naem ende vanweegen de hooge overicheijt ende graefflijckheijt over Hollandt ende West-Vrieslandt bannen de gevange in den tuchthuijse deeser stad voor den tijt van twee jaeren omme aldaer te arbeijden volgens d' ordre ende ordannantie van de regenten van deselve huijse, naer expiratie van welcke twee jaeren de gevange verder wert gebannen uijt Hollandt ende West-Vrieslant voor den tijt van een jaer sonder middelwijle daer weeder in te coomen op pœne van swaerder straffe ende condemneeren haer in de costen ende misen van justitie. *Actum* den 13^e januarij 1679.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de de costen ende misen van justitie te voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 6^e dito *Actum ut supra*.

J. Vrijburgh
W. Bosch

**Correctie Claes Gerritsz.
van Hoorn**

Alsoo Claes Gerritsz. van Hoorn,
jeegenwoordigh gedetineerde, buijten pijn
ende banden van ijsere heeft beleeden
dat hij contrarie de placate van de
hooge overicheijt gesonts lichaems ende
benedens sijne huijsvrouwe gaet
beedelen, plaegende alsoo de arme
opgeseetenen ten platten lande ende
derselver aelmissen onrechtveerdighlijck
affvorderende. Bij welck hij nogh
erger voegende hem niet en heeft
ontsien aen te houden ende te heelen
de dievereijen van verscheijde jongens,
deselve tot dievereijen aenlockende
ende alsdan het gestoole goet door sijn
vrouw laetend vercoopen; jae selffs
benedens de gemelte jongens die-
verije te gaen pleegen, gelijk hij,
gevangene, benedens seeckere jonge,
Huijbert genaemt, des nachts tusschen
den 17^e ende 18^e februarij hebben gestoolen
eenigh hout op de oude vesten alhier,
daertoe den gemelte jonge animee-
rende met die worde “Comt, laet ons
een houtje beschaeren¹⁹⁶ om te warmen”,
streckende vervolgens nergens anders
toe als om de onnoosele jeucht te

61

deboucheeren ende ellendighlijck te ver-
lijden, welcke saecke in een landt van
goede ordre ende justitie niet tolerabel
maer andere ten exemple waerlijck straff-
baer sijn. Soo is ‘t dat scheepenen

¹⁹⁶ beschaeren = zich heimelijk toe-eigenen

der stadt Alcmaer, gehoort de aenclachte
ende conclusie van de heer officier Dirck
van der Does amptshalven op hem, gevange,
gedaen ende genoomen mitsgaeders de voornoemde
confessie van de gevange, doende recht
uijt den naeme ende vanweegen de
hooge overicheijt ende graefflijckheijt over
Hollandt end West-Vrieslandt, bannen
de gevange uijt denselve lande
van Hollandt ende West-Vrieslandt voor
den tijt van drie eerstcomende jaeren
sonder middelerwijle daer weederom inne
te comen op pøene van swaerder
straffe, condemneeren hem verders
in de costen ende misen van justitie.
Actum den 23^e februarij 1679.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer,
verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet
te sijn om de costen ende misen van justitie
te cunnen voldoen ende dat deselve is
geapprehendeert den 18^e februarij laestlijck.
J. Vrijburgh W. Bosch

[61v]

Correctie Geesge Willems van Swol

Alsoo Geesge Willems van Swol buijten
pijne ende banden van ijsere beleden heeft
dat sijn contrarie de placacten van de
hooge overicheijt gesonts lichaems gaet beedelen
ende oock selffs de diakonie derselver aelmissen
onrechtveerdelijck affvordert; voegende
bij die schandelijcke actiën nogh erger
heeft sijn, gevange, haer niet ontsien
in de brouwerije alhier, ~~xxxxx~~ genaemt De
Eenhoren, te steelen twee schorteklee-
den ~~de welke gedxx~~ ende d hetselve dieffstal,
niet vreesende God noghte sijn heijlige

justitie, stoutelijck derven te ontkennen
totdat eijndelijck haer wroegende gewisse
met veele reedenen van overtuijginge tot
bekentenisse is gebracht, welcke gantselijck
detestable¹⁹⁷ saecken in een landt van goede
ordre ende justitie niet getolereert maer
andere ten exemple gestraft behoorden
te werden. Soo is 't dat scheepenen der
stadt Alcmaer op de aenclachte van de heer
officier Dirck van der Does mitsgaeders desseffs
informatiën ende crimineelen eijsch geleth
hebbende, alsmeede op de confessie bij de
gevangene gedaen, doende recht uijt den
naem ende vanweegen de hooge overicheijt ende
graefflijckheijt bannen haer, gevangene,
uijt den lande van Hollandt ende West-
Vrieslandt voor den tijt van een jaer ende ses
weecken, sonder middelerwijle daer weederom
inne te koomen op pœne van swaerder
straffe ende condemneeren haer verders
de costen ende misen van justitie. *Actum*
den 22^e april 1679.

[in marge: Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de nevenstaende gevangene niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te kunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert den 19de april 1679. *Actum* den 22^e dito. J. Vrijburgh, W. Bosch]

62

[in marge: Hier moet comen de correctie van **Machtelt de Ridder van Amersfoort**, staende hiernaer folio 68.]

Correctie Adam Jansz., harponier

Alsoo Adam Jansz., harponier, jeegenwoordigh gevangene,
te rugge stellende alle eere ende vreesse Gods
ende het ontsagh der heijlige justitie, hem
begeeven heeft tot een dissoluit¹⁹⁸ ende godloos

¹⁹⁷ detestabel = verfoeilijk

¹⁹⁸ dissoluit = ongebonden, losbandig, ongeregeld

leeven, jae seffs tot dieverije, insolentiën¹⁹⁹
ende straetschenderijen waerover hij bij crimi-
neele sententie van deesen edele gerechte
in den jaere 1672 aen de pael staende in den
tuchthuijse deeser stede strengelijck is
gegesselt ende gebannen in den tuchthuijse
voornoemde voor den tijt van drie jaeren, naer
verloop van welcke drie jaeren hij verder
gebannen was uijt Hollandt ende West-Vrieslant
voor den tijt van thien volgende jaeren;
welcke correctie hem wel hadde behooren
te brengen tot een beeter ende geschickter
leeven ende van ander boose stucken te deter-
reeren²⁰⁰, daer hij ter contrarie van quaet
tot erger overgaende weederom veele schande-
lijcke dieverijen heeft gepleeght, gelijk
hij, gevange, nu buijten pijnende banden
van ijsere heeft beleeden dat hij ten
huijse van seeckere weduwe woonende op den
dijck alhier heeft gestoolen een koopere
keetel ende eenige koetongen, alsmeede
van de straet drie vaeten opgenoomen, de-
selve aen stucken geslaegen ende verbrant

[62v]

te hebben; dat hij daerenbooven uijt
vier marcktschuijten die alhier op de ordinarie
marcktdagh waeren gekoomen, dieversche
waeren heeft gestoolen, als uijt een
schip eenige kaerssen ende drie kannen met
olie, uijt d' andere een parthije toebacq,
uijt de 3de een kop booter, wat toebacqs-
pijpen ende broodt ende de 4de eenige leedige
sacken; op een ander plaets twee kaesen
ende nogh een kaes van een berrie, welcke
hem naederhant weederom affgenoomen is;
jae hetgunt veel meer is, hem niet en

¹⁹⁹ insolentiën = daden die van onbeschaamdheid, onbetamelijkheid, grofheid, lompeid, brutaliteit getuigen;
handelingen die daarvan blijk geven.

²⁰⁰ deterreren = weerhouden, afschrikken

heeft ontsien naerdat hij tot Hamburg
van seecker coopman, wiens naem hem
onbekent is, tot matroos op een sloop
was aengesteld om eenige kaes ende andere
waeren naer Biscailen te helpen overvoe-
ren ende vercoopen, te vervorderen neevens
nogh twee jonge borsten (capteerende²⁰¹
de occasie dat de schipper om victualiën²⁰²
was vertrocken) het gemelte sloop met
desselffs laedinge ter quaeder trouwe van-
daer te vervoeren naer Enckhuijsen, het-
selve te vercoopen, de coopenningen daer-
van procedeerende frauduleusselijck onder
den andere te verdeelen ende in dier voegen²⁰³
den gemelten coopman daarvan
schandelijck te ontvremden; bij alle welcke
abominable feijten hij, gevange, noch
gevoeght heeft het berooven van
twee distincte moolens, in het steelen

63

van twee zeijlen van deselven die aldaer als
vertrouwde goederen naer gewoonte waeren vast-
gehecht, welcke saeck hij eerst hert-
neckelick heeft derven ontkennen ende alsoo
getracht den rechter met leeuken te
abuseeren, dogh naederhant in overtuijginge
van sijne gewisse meede heeft geconfesseert.
Alle welcke saecken in een landt daer men
gewoon is goede justitie te administreeren
niet getolereert maer andere soodaenige
dieven ende roovers ten exemple waerlijck
straffbaer zijn. Soo is 't dat slooppen
der stadt Alcmaer, behoort den aenclachte,
crimineelen eijsch ende conclusie bij den heer
officier Dirck van der Does amptshalven op

²⁰¹ capterende de occasie = misbruik maken van de afwezigheid van de kapitein; capteren = trachten iets te
verwerven of te verkrijgen, vaak met de bijgedachte dat dit gebeurt op een doordachte, berekenende, soms ook
sluwe, arglistige wijze.

²⁰² victualiën = proviand, voorraad voedsel e.d.

²⁰³ in dier voegen = op die manier

de gevange gedaen ende genoomen, mitsgaeders
de eijgen confessie van de gevange, doende
recht uijt den naem ende vanweegen de hooge
overicheijt ende graefflijckheijt over Hollandt ende
West-Vrieslandt, condemneeren de gevange
gebracht te werden ter plaetse daer
men alhier gewoon is crimineele justitie
te doen ende aldaer door den scherprechter
met den strop om den hals wel strengelijck
met roede gegeesselt ende met het
waepen deeser steede gebranteijkent
te werden; bannen hem verder in den
tuchthuijse deeser stadt voor den tijt
van acht eerstcoomende jaeren omme aldaer

[63v]

te arbeijden tot discretie van de regenten
van deselve huijse; naer verloop van
welcke acht jaeren den gevange verder
wert gebannen uijt den lande van
Hollandt ende West-Vrieslandt voor den
tijt van vijffendetwintigh jaeren sonder
middelerwijle daer weederom inne te
coomen op pœne van swaerder straffe
ende condemneeren hem in de costen ende misen
van justitie. Aldus geconcludeert ende gearresteert
op den 13^e december 1679, gepronuntieert
ende geëxecuteert den 16^e dito daeraen
volgende.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde
gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van
justitie te cunnen voldoen ende dat deselve is geapprehendeert
tusschen den 18^e ende 19^e november 1679. *Actum ut supra.*

Cornelis Baert J. Brant
1679 1679

Correctie Willempje Fredrix

Alsoo Willempje Fredrix, jeegenwoor-
digh gedetineerde, niet vreesende
God nocte de justitie, haer begeeven
heeft tot een schandelijck ende gantsch ergerlijck
leeven, in sooverre dat sij niet alleen
teegens de placæten van de hooge overicheijt gesonts
lichaems heeft gaen beedelen, maer
daaerenbooven de heijlige band des
huwelijx die sij 6 à 7 jaeren geleeden
binnen de stadt Hoorn met eenen Abel
Fransz. van Elseneur²⁰⁴ hadde aengegaen,

64

trouwloosselijck heeft geschonden ende verbroocken
ende haer in alle godloosheijt overgeevende
in overspel met eenen Fredrick Jochemsz.
heeft geleeft, waerover sij in den jaere
1677 bij crimineele sententie van deesen
edele gerechte gebannen geweest
sijnde voor den tijt van 15 jaeren uijt
deese stadt ende de jurisdictie van dien,
heeft sij haer niet ontsien in vilipendie
van de voors. sententie het gemelte
bannissement te violeeren ende weederom bin-
nen deese stadt te coomen, doende alsoo
evanesceeren²⁰⁵ de hoope van beeter com-
portement die door de voors. correctie
tegemeet wiert gesien. Jae in teegen-
deel van quaet tot erger overgaende,
heeft sij niet alleen haer opnieuw
weederom begeeven tot overspel, boe-
leerende met eenen Lauris, in de wandeling
genaemt Lauris met de pruijck, die sij
wist dat een geslaegen dieff was, maer
daerenbooven nogh geheelt ende aenge-

²⁰⁴ Elseneur = de Deense havenstad Helsingør

²⁰⁵ doen evanesceeren = doen verdwijnen

houden verscheijde andere fameuse dieven
ende dieveggen, derselver gestoolen goet
te helpen vercoopen ende van het gelt
daervan coomende meede part ende deel te
genieten; varieerende nogh daerenbooven
schandelijck in haere confessie ende bevoorens
veele saecken hartneckelijck teegens
de waerheijt ontkennende; alles blijckende

[64v]

bij de eijgene bekentenisse van de gedeti-
neerde buijten pijnende banden van ijsere
gedaen. Alle welcke saecken in eene
staet ende stadt van goede ordre ende justitie
niet getolereert maer andere soodaenige
boose echtbrecksters ende heelsters
ten exemple waerlijck straffbaer sijn.
Soo is 't dat scheepenen der stadt
Alcmaer, gehoort de aenclachte,
mitsgaeders crimineelen eijsch ende conclusie
bij den heer officier Dirck van der Does
amptshalven op haer, gevange, gedaen
ende genoomen, mitsgaeders de confessie
van de gevange, doende recht uijt
den naem ende vanweegen de hooge
overicheijt ende graefflijckheijt over Hollandt
ende West-Vrieslandt, condemneeren haer,
gevange, gebracht te werden ter
plaetse daer men alhier gewoon is
crimineele justitie te doen ende aldaer
door den scherprechter met roede
gegeesselt te werden ende voorts
gebannen te sijn in den tuchthuijse
deeser stadt voor den tijt van twee
eerstcoomende jaeren, gereeckent van de
tijt aff dat sij in deselve is gebracht,
omme aldaer te arbeijden tot discretie

van de regenten van deselve huijse; naer
 expiratie van welcke twee jaeren sij,
 gevange, verder wert gebannen uijt
 uijt²⁰⁶ deese stadt ende jurisdictie van dien voor
 den tijt van drie volgende jaeren sonder
 middelerwijle daer weederom inne te comen
 op poene van swaerder straffe ende con-
 demneeren haer in de costen ende misen
 van justitie. Aldus geconcludeert ende gearres-
 teert, mitsgaeders gepronuntieert ende geëxecu-
 teert *ut supra*.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de
 voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de costen
 ende misen van justitie te cunnen voldoen ende dat deselve
 is geapprehendeert den 26^e september 1679. *Actum ut supra*.
 Pieter Sijms Johan. Brant
 1680 1679

[Correctie Teunis Jacobsz.]²⁰⁷

Alsoo Teunis Jacobsz., jeegenwoordigh
 gedetineerde, hem niet en heeft ontsien
 eerst ten versoecke van Gerrit Weijertsz.
 Velthuijs, impostmeester²⁰⁸ van het zout, te
 passeeren²⁰⁹ seeckere verclaeringe tot nadeel
 van eenige zoutgrossiers binnen deese
 stadt ende naederhant ter requisitie van de-
 selve soutgrossiers onder solemneele
 eede te passeeren een andere verclaeringe
 tenderende²¹⁰ omme de eerste verclaeringe
 te maecken vruchteloos ende illusoir ende
 genoughsaem strijdigh teegens deselve;
 welcke laeste met eede geconfir-

²⁰⁶ Verschrijving: 2 x het woord "uijt".

²⁰⁷ Het kopje ontbreekt in het boek; de correctie staat wel in index achterin.

²⁰⁸ impostmeester = belastingpachter

²⁰⁹ passeren = laten doorgaan; goedkeuren

²¹⁰ tenderende = met de bedoeling

[65v]

meerde verclaeringe bij hem, gedetineerde,
weederom is geretracteert²¹¹ ende buijten
pijne ende banden van ijsere beleeden
deselve ter quaeder trouwe ende
tegens de waerheijt gepasseert
te hebben. Alle welcke saecken
in een staet ende stadt van goede ordre
ende justitie ten hoogsten straffbaer
sijn, soo is 't dat scheepenen der
stadt Alcmaer, gehoort de crimi-
neele aenclachte ende conclusie
van den heer officier Dirck van der
Does amptshalve op hem, gedetineerde,
gedaen ende genoomen, doende recht,
bannen den gedetineerde uijt deese
stadt ende jurisdictie van dien voor den
tijt van drie eerstcoomende jaeren
sonder middelerwijle daer weederom
inne te koomen op pœne van
swaerder straffe ende condemneeren
hem in de costen ende misen van justitie.
Actum den 8^e februarij 1680.

Jan Cluijsenaer

Alsoo Jan Cluijsenaer, woonende alhier,
bij den heer officier Dirck van der Does tot
drie distincte reijzen in persoon gedaeght
ende ingeroepen sijnde ter saecke hij, ingedaeghde,
(soo den heer eijsscher poseert) hem niet en
heeft ontsien op den 23^e october 1679 te
begeeven ten huijse van Laurens Dirxz.,

66

herbergier buijten deese stadts Vriessepoort,
in het geselschap van Hendrick Hoogerduijn,
Dirck Claesz. Koocker, Jan Adriaensz. Grol ende

²¹¹ retracteren = terugtrekken, terugnemen

eenen Hendrick Jansz., schoenlapper, welcke Hendrick Jansz. seer beschoncken sijnde ende singende, hadde den ingedaeghde hem niet ontsien de voornoemde Hendrick Jansz. nae te bellen²¹², soeckende alsoo occasie omme met hem te coomen in querell; gelijk oock nae eenige woorden hij, ingedaeghde, hem niet en heeft ontsien de voornoemde Hendrick Jansz. een slagh toe te brengen dat hij ter aerde was needervallende ende het-selve vervolgende in voegen dat Hendrick Hoogerduijn genootsaect was hem daervan aff te trecken, waerop hij, ingedaeghde, al meede quæstie hadde gemoveert ende sijn mes in de scheede uijt sijn sack getrocken teegens de voornoemde Hoogerduijn totdat Laurens Dirxz., herbergier, genootsaect wierde hetselven te moeten teengngaen in sooverre dat hij de voornoemde ingedaeghde ten sijnen huijse hadde uijtgeset, waerinne hij met veele schoone beloften van ruste ende vrintschap weederom gelaeten sijnde, hadde hij hem verder met veele sinistre practijcke[n] weederom weeten in te wickelen in de gunste ende geneegentheijt van het voornoemde geselschap, soodat sij uijterlijck weederomme goede vrinden wierden ende met malckanderen omdroncken totdat het tijt wierde te vertrecken ende naer huijs te gaen, gelijk sij gesaementlijck deden ende

[66v]

koomende met malckanderen ontrent de brugge van de Vriessepoort, hadde hij, ingedaeghde, hem weederom niet ontsien in sijn godloose boosheijt voortgaende sijn mes te trecken teegens de voornoemde Hoogerduijn ende Dirck Claesz. Koocker,

²¹² nabellen = naroeven, uitschelden

kunnende door geen minnelijcke aen-
spræcke ter needer werden gestelt
ende tot ruste gebracht, maer in
teegendeel hadde verscheijde sneeden
in de hoet ende kleederen van de voornoemde
Dirck Claesz. Koocker toegebracht
totdat sij beijde genootsaect wierden
haer ter weer ende in postuur van
defentie te stellen, waerop hij,
ingedaeghde, siende sijn boos voorneemen
voor de vuijst niet te kunnen uijt-
wercken, hadde geveijnst de vlucht
te neemen, dogh welhaest weeder-
keerende, hadde hem onder belofte
van oprecht vrintschap geadresseert
aen de voornoemde Dirck Claesz. Koocker,
seggende: 'Ick sal geen meerder
quæstie maecken, laeten wij ge-
lijckelijck de stadt ingaen', waerop sij elck-
ander de rechterhant geevende, hadde
hij, ingedaeghde, seer verraedelijx met sijn
linckerhant hem, Dirck Claesz.
Koocker, een horrible sneede in sijn
aengesicht geïnfligeert²¹³, beginnende
van het oore aff ende eijndigende op
de kin ende daerenbooven nogh in

67

sijn slinckerhant een groote sneede met
quetsinge van een arterie ende pees, waer-
door hij, Dirck Claesz. Koocker, een groote
quantiteit bloets quijt wierde. Prætex-
eerende²¹⁴ de voornoemde heer, eijscher, dewijle²¹⁵
de voors. Dirck Claesz. Koocker op den
16^e november daeraen volgende deeser
weerelt was overleeden, dat de wonde
bij de ingedaeghde den voornoemde Dirck

²¹³ infligeren = (iemand iets) aandoen, toebrengen

²¹⁴ pretexeren = voorgeven, voorwenden

²¹⁵ dewijl = omdat

Claesz. Koocker geinfligeert waeren geweest doodelijck ende lethael, hebbende daeromme oock geconcludeert dat den ingedaeghde, in handen van de justitie geraeckende, *tanquam homicida ordinaria mortis pœna*²¹⁶ soude werden gestraft ende alsoo den ingedaeghde niet en is gecompareert ende mitsdien in sijne drie defaulten gecondemneert ende uijt krachte van dien verstecken van keer ende weer ende den officier geadmitteert te dienen van intendith, waertoe den voornoemde perpetrant²¹⁷ ten overvloede meede gedaeght ende ingeroepen sijnde, echter niet en is verscheenen ende oversulx het 9^e default gedecerneert ende den heer officier vanwege de hooge overicheijt recht heeft versocht ende tot dien eijnde gefurneert²¹⁸ sijnen eijsch ende conclusie met de informatiën ende documenten daertoe dienende, soo is 't dat scheepenen der stadt Alcaer, alles gesien ende rijpelijk geëxamineert hebbende, mitsgaeders geleth op 'tgunt ter

[67v]

materie dienende was ende heeft moogen moveeren, doende recht, den voornoemde Jan Cluijsenaer, gedaeghde ende defaillant, gebannen hebben ende bannen hem mits deesen voor eeuwich uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslant op pœne - soo hij ten eenigen tijde daerinne gevonden wert - alsdan andere ten exemple publijckelijck gestraft te werden soodaenigh bevonden sal werden

²¹⁶ *tanquam homicida ordinaria mortis pœna* = Lat., als gewone moord; [met de] doodstraf ...

²¹⁷ perpetrant = dader

²¹⁸ fourneren = voorzien, leveren

te behooren ende verders gecondemneert
in de costen van deese processe, ge-
pronuntieert den 29^e februarij 1680.

Correctie Aechje Hendricx van Amsterdam

[in marge: Dese moet comen hiervoren folio 51 verso.]

Alsoo Aechje Hendricx, jegenwoordich gedeti-
neerde, haer niet en heeft ontsien tegens de plac-
caten van de hooge overicheijt gesonts lichaems te
gaen bedelen ende niet alleen dat maar daerendeboven
haer schandelijck met eenen Joost Jansz. Bruijn, die
zij wel wiste dat een getrouwde vrouw hadde, in
overspel te leven, gelijk zij daerbij oock alrede een
kint heeft geteelt, alle 't welcke blijckende bij beken-
tenisse van de gevanghen, buijten pijnende banden van
ijssere gedaen; welcke saecken in een stadt van
justitie niet tolerabel maer andere ten exempel straf-
baer zijn, soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaer,
gehoort den aenclacht, mitsgaeders eijsch ende conclusie van den
heer officier Dirck van der Does amptshalven op haer,
gevangen, gedaen ende genomen, deselve condemneren
veertien dagen te water ende te broodt geset te werden
ende voorts gebannen te zijn uijt den lande van Hollandt ende
West-Vrieslandt voor den tijt van één jaer ende ses weecken

68

sonder middelerwijle daer wederom inne te coomen
ende condemneren haer verder in de costen ende misen
van justitie. *Actum* den 20e januarij 1678.

Correctie Machtelt de Ridder van Amersfoort

[in marge: Dese moet comen hiervooren folio 62]

Alsoo Machtelt de Ridder van Amersfoort, jegenwoordig
gedetineerde, sich volgens hare bekentenisse niet heeft

ontsien tegens de placcaten van de hoge overicheijt gesont lichaems te gaen bedelen ende daerenboven bij den heer officier Dirck van der Does wierde aengeclaegt dat zij voor de deur van de heer burgemeester Schagen seer vele moetwillicheden hadde bedreven, welcke saacken sijn van seer quaden gevolge ende anderen ten exempele waerlijc strafbaar. Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaer, gehoort de aenclachte, mitsgaeders eijsch ende conclusie op de voors. gevange gedaen ende genomen, de voornoemde gevangen condemneren in den tuchthuijse deser stede voor den tijt van drie maenten omme aldaer te arbeijden tot discretie van de regenten van denselven huijse; naar expiratie van welcke tijt zij verder wert gebannen uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslandt voor den tijt van een jaar ende ses weecken, sonder middelerwijle daer weder inne te comen op pøene van swaarder straffe ende condemneren haar wijders in de costen ende misen van justitie. *Actum* den 8^e junij 1679.

[68v]

Correctie Vroutje Hendrix

Alsoo Vrouwtje Hendricks, jegenwoordich gedetineerde, haar niet en heeft ontsien tegens de placcaten van de hooge overicheijt gesonts lichaems te gaen bedelen ende daerenboven een seer ontuchtich en schandelijck leven te leijden, haar verlopende in den dronck ende hoererie, sooverre dat zij daardoor een dochter heeft geteelt, de welcke zij in plaats van in alle tucht ende manierlijckheijt op te brengen, tot stelen heeft aengeraden; gelijk deselve door hare quade inductie²¹⁹ alhier op de Laat is gegaen in een winckel, haar tegens de waarheijt uijtgevende voor de najster van seeckere Trijn Jans, versoeckende eenige bordetjes met coort om deselve quaesuijs²²⁰ haar vrouw te laten besien doch deselve alsoo diefachtich stelende, al 't welcke blijckende bij confessie van de gevange buijten pijn

²¹⁹ inductie = aansporing.

²²⁰ quaesuijs = zogenaamd.

ende banden van ijsere gedaen, 't welck saacken
zijn van seer quaden gevolge ende andere soodanige ver-
bosterde²²¹ ende ontaarde moeders ten exempele strafbaar.
Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaar, gehoort
de aenclachte, mitsgaeders eijsch ende conclusie bij den heer
officier Dirck van der Does amptshalven op haar, gevangen,
gedaen ende genomen, alsmede de confessie van de gedetineerde,
deselve confineren in den tuchthuijse deser stede voor
den tijt van ses maanden, te reeckenen van dien tijt
aff dat zij daar gebracht is; naar welckers exspiratie
zij verder gebannen wert uijt den lande van Hollandt
ende West-Vrieslandt voor den tijt van twee jaren sonder
middelerwijle daar weder inne te comen op pœne van
swarder straffe. *Actum* den 29^e februarij 1680.

69

Correctie Abram Baasjan

Alsoo Abram Baasjan hem niet en heeft ontsien
contrarie de placcaten van de hooge overicheijt gesonts
lichaems te gaen bedelen, ja, hetgunt noch stricter
ende scherper is verbooden, hem te begeven in het
geselschap van diegene die haar voor heijdenen
sijn debiterende, gaende alsoo gesamentlijck te landt-
waarts vagabunderen omme onder veel valsche præ-
texten²²² de onnosele lieden haar gelt af te knevelen,
streckende vervolgens alleenlijck omme de opgese-
tenen ten plattenlande te vexeren ende lastelijck te
vallen ende omme de rechte armen hare aelmissen te ont-
trecken ende haar luije buijcken onrechtvaerdelijck met
deselve te vervullen. Welcke samen rottinge, ontveijli-
ginge van 's heeren wegen ende anders in een welgestelde
republijcke in tijts geweert ende gesepareert moeten werden,
ten eijnde de ingesetenen gerust ende vejlich moogen
blijven wonen. Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaer,
gehoort den aenclachte, item eijsch ende conclusie van den
heer Dirck van der Does, officier, op hem, gevangen, gedaen
ende genomen, geleth mede op de confessie van den gevangen

²²¹ verbosterde = verbasterde; oorspronkelijke zuiverheid verloren, bedorven, ontaard

²²² pretext = schijnbare reden; voorwendsel

buijten pijn ende banden van ijsere gedaen, doende recht uijt den name [ende] vanwege de hoge overicheijt ende graeflicheijt van Hollandt ende West-Vrieslandt, bannen den gevangen uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslandt voor den tijt van drie eerstcomende jaren sonder middelerwijle daar weder inne te comen op pøene van swaarder straffe ende condemneren hem verders in de costen ende misen van justitie. *Actum* den 9^e maart 1680.

[69v]

Correctie Pieter IJsacsz.

Alsoo Pieter Ysacksz., jegenwoordich gedetineerde, sich niet en heeft ontsien contrarie de placaten van de hooge overicheijt gesonts lichaems te gaen bedelen ende met veele insolentie te landewaarts vagabunderen, welke beijde saacken in een goede republijcke niet getolereert, maer met alle ijver geweert behooren te werden, soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaar, gehoort de eijsch ende aenclachte van den heer Dirck van der Does, officier, ampt[s]halven op hem, gevangen, gedaen ende genomen, alsmede de confessie van den gedetineerde, buijten pijn ende banden van ijsere gedaen, deselve geconfineert hebben als sij hem confineren bij desen in den tuchthuijse deser stede, voor den tijt van een jaar ende ses weecken, te reekenen van dien tijt aff dat hij aldaar is gebracht, na welke tijt hij verder wert gebannen uijt den lande van Hollandt ende West-Frieslandt voor den tijt van drie volgende jaren, sonder middelertwijle daar weder in te coomen op pøene van swaarder straffe ende condemneren hem in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 1^e augusti 1680.

Correctie François Ferrâs

Alsoo Fransoij Ferrâs *etc. in omnibus ut supra ad finem usque.*

70

Correctie Willempje Goossen

Alsoo Willempje Goossen *etc. in omnibus ut supra usque ad finem.*

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de drie voorenstaende gevangens geapprehendeert te sijn op den 7^e julij 1680 ende niet gegoet om de costen ende misen van justitie te voldoen.

Actum ut supra.

Pieter Sijms J. van Focquenbroch
1680

Correctie Trijn Lieve[n]s

Alsoo Trijn Lievens, jegenwoordich gevangen, te rugge stellende alle vrese Gods ende ontsagh der hooge overicheijt, haar niet alleen heeft begeven tot gesonts lichaems te gaen bedelen, maar daerenboven tot een schandelijck en hoerachtich leven, in sooverre dat sijn woonende ten huijse van Barber Jans Heijn, bij deselve geslapen ende naderhant met verscheijde andere ongetroude manspersoonen vleeschlijcke conversatie gepleecht heeft; blijckende alle hetselve bij haar eijgen confessie, buijten pijn ende banden van ijsere gedaen, welcke saacken sijnde van seer quade consequentie ende in een stadt van rechte niet tolerabel, maar andere ten exempel straffbaar. Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaar, gehoort de eijsch ende conclusie bij den heer Dirck van der Does, officier, amptshalven op haer, gevangen, gedaen ende genomen, alsmede haare confessie, doende recht uijt de naem ende vanwegen de hoge overicheijt van Hollandt ende West-Vrieslandt, haar, gevangen, geconfineert

hebben als sij haar confineren mitsdesen,
in den tuchthuijse deser stede tot acht dagen na
Pinxter aancoomende, omme aldaer te arbeij-
den ter discretie van de regenten; naar expiratie

[70v]

van welcke tijt sij verders wert gebannen uijt
dese stadt ende jurisdictie van dien voor den tijt van
een jaar, sonder middelerwijle daar weder in
te coomen op pøene van swaarder straffe, ende
condemneren haar in de costen ende misen
van justitie. *Actum* den 10^e october 1680.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren dat de voors. gevangen geappre-
hendeert is den 3^e october 1680 ende niet gegoet om de costen ende
misen van justitie te voldoen. *Actum ut supra*.
Pieter Sijms J. van Focquenbroch

Correctie Adam Dircxz. van Radensteijn²²³

Alsoo Adam Dircxz. van Radesteijn hem
begeeven heeft tot een ergerlijck leeven,
teegens de placaeete van de hooge overicheijt
gesonts lichaems gaende beedelen ende
de rechte armen alsoo haere aelmissen
ontsteelende, waerbij hij hem niet en
heeft ontsien valsche ende vercierde
vonden te gebruijcken teegens de
waerheijt, de lieden soeckende wijs te
maecken dat hij een schip hadde ver-
looren ende soo van een ongeluckige reijs
te lande was gearriveert, gaende in
sijne goddeloose leugenen soo verre dat hij
hem niet en heeft geschaemt ten huijse
van de heer officier selffs hulp te pleegen;
welcke saecken in een landt van goede
ordre ende justitie straffbaer sijnde, soo is 't
dat scheepenen der stadt Alcmaer,

²²³ Rade[n]stei[j]n = dorp in Silezië

gehoort den eijsch ende conclusie bij den heer officier Dirck van der Does amptshalven op den gedetineerde gedaen ende genoomen, alsmeede de eijgene confessie van de-

71

selve gedetineerde, doende recht, confineeren deselve in de tuchthuijse deeser stadt voor den tijt van een jaer ende ses weecken omme aldaer te arbeijden volgens d' ordre ende ordonnantie van de regenten derselver huijse, naer expiratie van welcke tijt deselve verder wert gebannen uijt de stadt ende jurisdictie van dien voor den tijt van drie jaeren sonder middelerwijle daer wederom inne te coomen op pøene van swaerder straffe; ende condemneeren hem verder in de costen ende misen van justitie.
Actum den 14^e martij 1681.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om de costen en misen van justitie te cunnen voldoen
~~*Actum ut supra*~~ ende dat deselve op huijden is geapprehendeert.
Actum ut supra. J. van Focquenbroch Simon Assendelft
1682

Correctie Cornelis Adamsz.

Alsoo *etc. in omnibus ut supra usque ad finem.*

Wij, ondergeschreven scheepenen, verclaeren *ut supra.*
J. van Focquenbroch Simon Assendelft
1682

Correctie Jan Pietersz. Leertouwer

Alsoo Jan Pietersz. Leertouwer, jeegenwoordigh gedetineerde, niet vreesende God nochte sijn

heijlige justitie, hem begeeven heeft tot
een gantsch ergerlijck leeven, plaegende
daegelijx de opgeseetene ter platten-

[71v]

lande met sijne geduurige beedelarijen
ende met derselver aelmissen sijnen luijen
buijck vullende; jae, van quaet tot
erger voortgaende heeft hij, gedet-
tineerde, hem niet ontsien tot twee
distincte reijzen, als des nachts tussen
den 21^e ende 22^e, mitsgaeders tussen den
22^e ende 23^e mej laestleeden, neegen
diversche schaepen in het landt
loopende van haere wol te ontrooven
ende hetselve alhier getracht te
vercoopen, welck schandelijck feijt
hij, gedetineerde, tot verschijde maelen
hertneckigh heeft derven ontkennen,
ende alsoo den rechter met leugen
getracht te abuseeren; alles blijckende
bij de confessie van de gedetineerde, buijten
pijne ende banden van ijsere gedaen, soo is 't
dat scheepenen der stadt Alcmaer,
gehoort de aenclachte ende crimineelen
eijsch van den heer officier Dirck van der
Does amptshalven op hem, gedetineerde,
gedaen ende genoomen, mitsgaeders de voors.
confessie van deselve gedetineerde,
doende recht, bannen deselve in
den tuchthuijse deeser stadt voor
den tijt van twee jaeren omme aldaer
te arbeijden volgens d' ordre ende ordon-
nantie van de regenten derselve huijse,
naer expiratie van welcke tijt hij,

72

gedetineerde, verder voor eeuwich wert
gebannen uijt den lande van Hollant ende

West-Vrieslandt, sonder sijn leevendaegen
oijt daer weederom inne te coomen op
pene van swaerder straffe, ende condemneeren
hem in de costen ende misen van justitie.
Actum den 14^e junij 1681.

Wij, ondergeschreven scheepenen in Alcmaer, verclaeren
de voornoemde gevange niet gegoet te sijn om
de costen ende misen van justitie te cunnen voldoen.
Actum ut supra. J. van Focquenbroch Simon Assendelft
1682

Correctie Daniël Stevensz. van Amsterdam

Alsoo Daniël Stevensz., gedetineerde, hem niet en heeft
ontsien van kintsbeen aan te begeven in 't geselschap
van fameuse dieven, waarover hij verscheijde maalen
tot Amsterdam ende elders in hechtenisse is geweest
ende exemplaarlijck gestraft²²⁴, welke correctiën hem
wel hadden behooren te brengen tot een beter
leven, soo is 't dat hij in 't tegendeel, van quaat tot
erger overgaende, hem verder begeven heeft in
het geselschap van dieven ende beursesnijders, gelijk
hij met sijn medegevangens ende Jan de Wael tot
Amsterdam aan de Leliesluijs compagnie hebbende
gemaakt, gesamentlijck na dese stadt zijn gecomen
omme op de Paardemarct beursen te steelen,
welcke waarheijt hij, gedetineerde, stoutelijck ende hert-
neckiglijck heeft derven ontkennen, niettegen-
staande hetselve bij beijde sijne medegevangens
eenpariglijck was geconfesseert, schandelijck mede
variërende in sijn andere confessien. Booven
alle welcke saacken hij, gedetineerde, in de laest-

[72v]

leden kermisse tot Rotterdam heeft begaen
een gantsch abominabel schelmstuck als
hem aldaer addresserende aan de dienaars

²²⁴ exemplaarlijck gestraft = gestraft om als voorbeeld te dienen om anderen af te schrikken

van de justitie, seecker eerlijck burger, wese-
sende een herbergier in Den Bosch, suspect
maackende van dieverije, jaa onwaerachtelijck
voorgevende dat het een gequalificeerde dief
was, præsenderende daarop te gaen in hech-
tenisse, daar ter contrarie naar ondersoek
bevonden is denselven persoon een eerlijck
man te zijn, die daaromme oock behoorlijck
is gerelaxeert, hebbende hij, gedetineerde, onder-
tusschen sinisterlijck weten te echapperen
ende de handen van de justitie te ontgaen,
spottende alsoo opentlijck met de heijlige justitie
als wel wetende dat het een valsche ende
versierde beschuldiging was ende bij hem, gedetineerde,
alleen uijtgevonden omme godloselijck te re-
vengeren, dat de voors. persoon kenden [de] heer
bij wien hij, gedetineerde, diende, conform de
waarheijt hadde bekent gemaect dat hij,
gedetineerde, een dief was. Alle welcke
detestable feijten in een staat ende stadt van
goede ordre ende justitie niet tolerabel maar
andere soodanige booswigten ten exempelen
hoogsten strafbaar zijnde, soo is 't dat schepenen
der stadt Alcmaar, gesien de crimineele
aanclagt ende conclusie bij den heer officier Dirck van der
Does amptshalven op hem, gedetineerde, gedaen ende
genoomen, gehoort mede de confessie van de gede-
tineerde, doende recht uijt den name ende van-
wegen de hooge overicheijt ende graefflijckheijt
van Hollandt ende West-Vrieslant, condemneren
den gevangen aen de pael staende in den
tuchthuijse alhier wel strengelijck met
roeden gegeeselt te werden; confineren
hem verders in den tuchthuijse deser stadt voor

73

den tijt van een jaar, ingaande met het pro-
nuntieren deses, omme aldaer te arbeijden
volgens de ordre ende ordonnantie van de regenten
van denselven huijse, naar expiratie van

welcke tijt hij verder wert gebannen uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslandt voor den tijt van ses eerstcoomende ende achter-eenvolgende jaaren, sonder middelerwijle daer weder inne te comen op pœne van swaerder straffe; condemneren hem mede in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende gepronuntieert den 4^e november 1681 ende geëxecuteert denselven dito.

Correctie Abram Jansz. van Leijden

Alsoo Abram Jansz. van Leijden, jegenwoordich gedetineerde, niet ontsiende Godt nochte de heijlige justitie, hem begeven heeft in het geselschap van fameuse dieven, hare werck alleen maackende omme beursen te snijden ende dieffachtich naar haer te nemen, in sooverre dat hij, gedetineerde, buijten pijn ende banden van ijser heeft beleden dat hij op den 3^e september laestleden van Amsterdam binnen dese stadt is gecoomen met sijn medegevangens ende Jan de Wael, die geëchappeert is, opgesteld hebbende omme hier op de Paardemarct beursen te gaen stelen, welck desseijn²²⁵ hij, gedetineerde, op den volgenden dach in het werck hebbend gestelt, van seecker huijsman op de Paardemarct heeft gestolen een swarte leere beurs, waermede hij met Fredrick, sijn medegevangen, achter

[73v]

achter²²⁶ de wal gaende, bij naartellinge²²⁷ bevonden hebben in deselve te zijn negen gulden, drie stuijvers waarop hij, gedetineerde, in het aensien van Fredrick, sijn medegevangen, de beurs in't gras heeft wechgeworpen, aen hem

²²⁵ dessin = plan

²²⁶ Verschrijving: 2 x het woord "achter".

²²⁷ naartellinge = natelling (van het geld in de beurs)

overleverende het voors. gelt, die hetselve naderhant onder sijne knie heeft gebonden, alwaar het oock door de dienaars van de justitie is gevonden, welcke saacke hij, gedetineerde, alvorens hertneckigh heeft derven ontkennen tegens de waarheijt, voorgevende dat zij van Enckhuijsen affquamen. Alle welcke saacken andere ten exempel straffbaar sijnde, soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaar, gesien de criminele aanclagte ende conclusie bij den heer officier Dirck van der Does ampsthalven op hem, gedetineerde, gedaan ende genoomen, doende recht in den name ende vanwegen de hooge overicheijt ende graafflijckheijt over Hollandt ende West-Vrieslant, condemneren den gedetineerde aan de pael staende in den tuchthuijse deser stadt met roeden gegeeselt te werden, bannen hem voorts uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslandt voor den tijt van ses eerstcomende ende achtereenvolgende jaren, sonder midlerwijle daer weder inne te coomen, op pœne van swaarder straffe; ende condemneren hem mede in de costen ende misen van justitie. *Actum* ende geëxecuteerd als voren.

74

Correctie Fredrick Fock van Hamburgh

Alsoo Fredrick Fock, gedetineerde, vilipenderende alle eere ende vrese Gods ende het ontsagh van de heijlige justitie, in het geselschap van sijn medegevangens van Amsterdam gegaen is, alwaer hij aen de Leliesluijs compagnie hadden gemaakt, coomende alhier à desseijn omme op de Paardemarct beursen te stelen, het welcke oock in presentie ende aansien van hem, gedetineerde, door Abram, sijn medegevangen, in het werck zijnde gestelt ende zij daarop gesamentlijck achter de wal gaende, hebben bij naartellinge daerinne bevonden negen gulden, drie stuijvers, waer-

op in sijn bijsijn de beurs door zijn medegevangen ~~de beurs~~ in het gras wechgeworpen is ende het gelt aen hem, gedetineerde, overgelevert, hetwelcke hij naderhant achter de ~~kerck~~ wal onder sijn knie heeft gebonden, alwaar het bij de dienaars van de justitie is gevonden, welke notoire waarheijt hij, gedetineerde, schandelijck tot diversche maalen in het aensien van de rechter heeft derven ontkennen ende getracht deselve door sijne godlose leugens groffelijck te abuseren. Welcke saacken andere ten exempel straffbaar zijnde, soo is 't *etc. ut supra usquam ad finem.*

[in marge: Den 27^e september 1681 heeft den heer officier aen den eijgenaer *in judicio* gerestitueert het gelt uijt de beurs tot 8 gulden 6 stuijvers.]

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de drie voorenstaende gevangens geapprehendeert te sijn op den 4^e september 1681, ende niet gegoet om de costen ende misen van justitie te voldoen.

Actum ut supra.

J. van Focquenbroch Simon Assendelft
1682

[74v]

Geapprehendeert de 4^e maart 1682

**Correctie Jan Schouten
van Alcaar**

Alsoo Jan Schouten, woonende alhier, tegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle vreesse Gods ende het ontsagh van de heijlige justitie, hem niet en heeft ontsien op den 28^e februarij laastleden, des nachts omtrent elff uren, op de publijcke straate ontmoetende eene Cornelia Fredricx, huijsvrouw van Allert Weijdman woonende binnen dese stadt, deselve op een seer ontfatsoenlijcke wijze aan te randen ende te seggen: “Beest, geeft mij een soen”, het welcke bij haar wesende geweygert, als zeggende een getroude vrouw te sijn, daarop te antwoorden: “Dan moet gij meer hebben”, haar

daarop verder aanvallende, met slaan ende stooten, trachtende haar met force over het heck van de procureur Hertogh te werpen, 't welcke door 't opspringen van het heck mislukt, ende sij, Cornelia, onder de voet gevallen sijnde, haar met hevicheijt een schop in de zijde te geven, niettegenstaande zij hem, gedetineerde, van te vooren hadde gebeden haar niet meer te misdoen, seggende dat zij bevrucht was, door welcke mishandelinghe zij oock enige dagen met pericul²²⁸ van moeder en vrucht het bedde heeft moeten houden; zijnde daarenbooven aan haar hals ende zijde seer pijnelijk; bij welck abominabelheijt hij, gedetineerde, het noch niet willende laten, maar in sijne boosheijt voortgaande, heeft sich vervoegt aan het huijs van eene Grietje Claas woonende in de Achterstraat, begerende daar inne te zijn ende dreijgende, tenzij men hem inliet, het geheele huijs op zijn hoornen te zullen neemen, met meer diergelijcke dreijgementen, tot hij, gedetineerde, eijndelijck door de buuren is gewaarschout geworden te vertrecken, off dat zij anders haar buurvrouw souden te hulpe coomen, vanwaar hij, gedetineerde, met een gelijcke quaataardicheijt is gelooopen naar het huijs van den heer Cornelis

75

Kessel, raad deser stadt, waarnemende de gelegentheijt dat dien heer eenige vrinden tot sijne huijse soude uijtlaten, trachtende met een groote hevicheijt ende geweld daarinne te comen, niettegenstaande de gemelte heer sich daar tegensstelde ende eijndelijck genootsaackt wierd hem, gedetineerde, met den blooten deegen den ingangh te beletten; als wanneer hij, gedetineerde, met veele boose ende vileijne scheltwoorden op de deur rasende ende hem heer Kessel uijt eijschende, van de wagt is gevat geworden. Welcke quade feijten hij, gedetineerde, ten deelen heeft bekent ende ten deelen noch schandelijck ende hertnec-

²²⁸ pericule = perikel, gevaar

kiglijck heeft durven ontkennen, poogende de heeren schepenen door sijne loogenen groffelijck te misleijden, niettegenstaande hij, gedetineerde, door genoegsame blijcken wierde overtuijght. Alle welcke saacken sijnde van seer quaden gevolge, tenderende tot ontveijliginge van 's heeren straaten ende oversulcx in een welgestelde staat ende stadt daar men justitie administreert, geensins tolerabel, maar andere soodanige pijpestelders ende moeijtemaackers ten exempele ten hoogsten straffbaar, soo is 't dat schepenen ~~der schepenen~~ der stadt Alcmaar, gehoort den criminelen eijsch ende aanclachte bij den heer Simon van Veen, officier der voornoemde stadt, amptshalven op hem, gedetineerde, gedaan ende genomen, gesien mede d' informatiën bij denselven heer overgeleijt, waaruijt alles 'tgeene voors. is klaarlijck quam te consteren, doende recht uijt den name ende vanwege de edele grootmogende heeren Staten van Holland ende West-Vrieslandt, hem, gedetineerde, geconfineert hebben als zij hem confineren bij desen in den tuchthuijse deser stadt voor den tijt van twee eerstcoomende jaaren, omme aldaar te arbeijden ter discretie van de regenten ende hem voorts te reguleren naar d' ordre ende ordonnantie van denselven huijse; naar expiratie van welcken tijt hij verders wert ghebannen uijt den lande van Hollandt ende West-

[75v]

Vrieslandt voor den tijt van twaelff eerstcoomende ende achtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijle daer weder inne te coomen, op pøene van swaarder straffe, ende condemneren hem mede in de costen ende misen van Justitie. *Actum* ende gepronuntieert in openbare vierchare op den 20^e martij 1683.

Wij, ondergeschreven schepenen der stat Alcmaer, verclaren de voorenstaande gevangen niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van justitie te voldoen.

A. van Egmond F. van Teijlingen
vander Nienburgh

Correctie Willem Reijniersz., baes ofte tuchtvaer in het spinhuijs alhier

Alsoo Willem Reijniersz., baes ofte tuchtvaer in het spinhuijs alhier, hem tot verscheijde reijzen sijn ampt aengaende naer behoren niet heeft gecomporteert, jae selffs door sijn nonchalange²²⁹ occasie ende geleegentheijt aen den geconfineerdens²³⁰ heeft gegeven omme uijt te breecken ende haer de behoorlijcke tucht te ontrecken; gelijk oock onder anderen ten tijde dat Adam Jansz., harponier, ende meer andere geconfineerdens sijn uijtgebroocken, hij, tuchtvaer, de slooten ongeslooten hadde gelaeten; ende nu oock geduurende het confinement van Jan Schouten, voor denselven wijn, bier ende andere dranck doen haelen, ende acces bij deselve aen iedereen vergunt contrarie de

76

ordre hem bij de heeren van de gerechte deeser stadt daerontrent gegeven. Jae hem Jan Schouten alleen - sonder dat hij, tuchtvaer, ofte ijmant van sijnentweegen daerbij ofte -ontrent waer, vrij ende vranck op de plaets in den tuchthuijse heeft laeten wandelen; gaende, dat meer is, daerop buijten de stadt, waerdoor dan Jan Schouten voornoemt geleegentheijt is

²²⁹ nonchalance = nalatigheid, achteloosheid

²³⁰ geconfineerdens = gevangenen

gegeeven omme op sondagh verleeden
uijt den tuchthuijse te echappeeren;
alles blijckende bij de eijge confessie
van de gedetineerde. Soo is 't dat
scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort
de aenclachte ende crimineelen eijsch
van den heer Sijmon van Veen, officier
deeser stadt, amptshalven op hem²³¹
gedaan ende genoomen, alsmeede de confessie
van de gedetineerde, ende verder op alles
geleth hetgunt in deesen te considereeren
stont, doende recht, verclaeren
den voornoemde Willem Reijniersz. vervallen
te sijn van sijn ampt als tuchtvaer alhier
ende inhabiel om hetselve oijt ofte
oijt weederom te kunne bekleeden,
condemneeren hem wijders in de costen ende
misen van justitie. *Actum* den 5^e junij 1683.

[76v]

Geapprehendeert den 31^e maij 1683

Correctie
Hendrick Anthonisz. van
Antwerpen

Alsoo Hendrick Anthonisz. van Antwerpen,
niet vreesende God nocte sijn heijligen
justitie, hem begeeven heeft tot een
schandelijck ende seer ergerlijck leeven,
boeleerende met eenen Marij Jaaques
ende oock met deselve gesonts lichaems
gaende beedelen, in der voegen dat hij,
gevangne, benefens de voornoemde Marij Jaac-
ques tot Uijtrecht den tijt van een
jaer in den tuchthuijse ~~tot Uijtrecht~~
geconfineert is geweest ende nae-
derhant oock binnen de stadt Leijden
eenige daegen gevange sijnde geweest;
bij den edele gerechte derselver stadt

²³¹ op hem = op de gedetineerde

onder anderen sijn gebannen uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslandt voor den tijt van vijfftiigh jaeren, welcke correctiën hem wel hadden behooren te brengen tot beeter leeven ende comportement, dogh niet alleen voortgaende in sijn ~~hoepen~~ openbaere hoererije ende beedelarije heeft hij, gevange, in vilipendie van de justitie, sigh oock niet ontsien binnen Hollant te verblijven ende nogh daerendebooven veele insolentiën aldaer te pleegen, gelijk hij, gevange,

77

eeven buijten deese stadts Geesterpoorte in seecker huijs de glaesen, ramen ende andere heeft stucken geworpen, ende buijten de deure geraeckt sijnde, hem niet ontsien heeft de deur ende vensters met voeten op te loopen, sulx dat daer uijt een geheel buuren gerucht is ontstaen, alle welcke saecken in een wel gestelde republijcke niet getolereert, maer anderen ten exemple gestraft behooren te werden. Soo is 't dat scheepenen der stad Alcmaer, gehoort de aenclachte ende crimineelen eijsch bij den heer Sijmon van Veen amptshalven op den gevange gedaen ende genoomen, mitsgaeders de confessie van de gevange, doende recht, bannen den gevange in den tuchthuijse deeser stad voor den tijt van een jaer, omme aldaer te arbeijden volgens d' ordre ende ordonnantie van de regenten van 'tselve huijs, naer expiratie van welke tijt de gedetineerde verder wert gebannen uijt de lande van Hollandt ende West-Vrieslant voor den tijt van vijfftiigh jaeren, sonder middelerwijle daer wederom inne te koomen, op

poene van swaerder straffe, ende con-
demneeren hem verder in de costen ende misen
van justitie. *Actum* den 19^e junij 1683.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaeren de voorenstaende gevange niet gegoet
te sijn om de costen ende misen van justitie te voldoen.

A. van Egmond F. van Teijlingen
vander Nienburgh

[77v]

Geapprehendeert den 14^e junij 1683

Correctie

**Anna Marij vander
Meulen**

Alsoo Anna Marij vander Meulen,
jeegenwoordigh gedetineerde, niet
ontsiende God noghte sijn heijlige
justitie, haer schandelijck in overspel
heeft verlopen met eenen Lambert
Cornelisz, met de welcke sij nu geheele
drie jaeren heeft geboeleert, niet
jeegenstaende sij wel wiste dat
haer man Gerard Bosijn, sijnde een
brillecraemer, nogh in het leeven was,
die sij dan trouweloosselijck heeft
verlaeten, gaende nogh daeren-
booven met de voornoemde Lambert
Cornelisz. gesonts lichaems beedelen
ende de opgeseeten ten plattenlande
plaegen, ontsteelende alsoo de rechte
armen haer aelmissen; welcke
hooghgaende ende Godtergende sonde
van overspel mitsgaeders verdere
quaede comportementen andere ten
exempel ten hoogsten straffbaer
sijn. Soo is 't dat scheepenen der
stadt Alcmaer, gehoort de aenclachte
ende crimineelen eijsch van den heer Sijmon
van Veen amptshalven op haer, gevange,

gedaen ende genoomen, mitsgaeders de confessie van de gedetineerde, doende recht, bannen de gevange in den tuchthuijse deeser stadt voor den tijt van twee jaeren, naer expiratie van welcke tijt sij verder wert gebannen uijt deese stadt ende jurisdictie van dien voor den tijt van vijffendetwintigh jaeren sonder middelerwijle daer weederom inne te coomen op pøene van swaerder straffe, ende condemneeren haer in de costen ende misen van justitie. *Actum* den 29^e junij 1683.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de voorenstaande gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te voldoen.

A. van Egmond F. van Teijlingen
vander Nienburgh

[78v]

Geapprehendeert den 28^e april 1684

Correctie

Adam Jansen, harponier

Alsoo Adam Jansen, harponier van Barsing-
erhorn, gevangen, postponerende ende
te rugge stellende alle eere ende vreese
Godts en het ontsagh der heijlige justitie,
hem begeeven heeft tot een disoluijt ende
goddeloos leven, jae selfs tot dieverijen,
insolentiën ende straetschenderijen, waer-
over hij bij criminelen sententiën van desen
edelen gerechte in den iare 1672 aen de
pael staende in den tuchthuijse ~~voornoemt~~
deser stede strengelijck is gegeesselt
ende gebannen in den tuchthuijsen voornoemt
voor den tijdt van drie iaren, naer verloop

van welke drie iaren hij verder gebannen was uijt Hollandt en West-Vrieslandt voor den tijdt van tien achtereenvolgenden iaren, welcken correctiën hoewel hem wel hadden behooren te brengen tot een beter en geschickter leven en van anderen boosen stucken te deterreren, hij nogtans ter contrarie van quaet tot erger overgaende, wederomme veelen schandelijken dieverijen en rooverijen heeft gepleeght waerover hij ten andermalen geapprehendeert ende teregt gestelt sijnde in den iare 1679; buijttten pijn en banden van ijsere heeft bekent onder anderen sijnen schelmstucken, uijt vier dieversen marcktschuijten, die alhier op de ordinare marcktdagen waren gekoomen, verscheijden waren gestoolen te hebben; dat hij daerenboven, naer dat hij tot Hamburgh van seeckere koopman wiens naem hem onbekent was, tot

79

matroos op een scheepie was aengesteld om eenige kaes en anderen waren naer Biskaijen te helpen overvaeren en verkoopen, hem niet en heeft ontsien te vervorderen nevens nogh twee jonge borsten (capterende de occasie dat de schipper om victualie was vertrocken) het gemelte scheepie met desselfs laedinge ter quaeder trouwe van daer te vervoeren naer Enckhuijsen, hetselve te verkoopen, de kooppenningen daarvan procederende fraudeuselijck onder den anderen te verdelen en in dier voegen den gemelten koopman daarvan schandelijck te ontvremden; bij alle welke abominabele feijten hij, gevangen, nogh gevoeght heeft het berooven van twee dinstincte molens in het steelen van twee zeijlen van deselven, die aldaer als vertrouwde goederen naer gewoonten waeren vastgeheght,

over welcken enormen en schandigen delicten hij als doen niet anders hebbende te verwachten als het vonnisse van den doot, soo hebben schepenen evenwel, in sijn persoon præfere[re]nde gratie voor rigeur van justitie, hem gecondemneert publijckelijck, ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te oeffenen, met den strop om den hals strengelijck met roeden gegeesselt en met het wapen deser stede gebranteijckent te werden, hem bannende verder in den tughthuijse deeser stadt voor den tijdt van aght iaren, en naer verloop van deselven voorts uijt den lande van Hollandt ende West-Vrieslandt voor den tijdt van vijffentwintigh iaren, sonder middelwijle daer wederomme inne te mogen koomen op pœne van swaerder straffe; welcke gratieuse sententie hij, gedetineerde,

[79v]

al wederomme misbruijckende, daer hij in tegendeel met een verslagen hart den tijdt sijner uijtlatinge in den voorschreven tuchthuijse hadde behooren aff te waghten ende sigh tot deught te stellen, soo heeft eghter hij, gevangen, zigh niet en ontsien neffens sijn mede geconfineerdens met force uijt den voors. tughthuijse uijt te breecken, blijvende daerenboven niet alleen in Hollandt ende West-Frieslandt maer selfs oock in dese stadt ende de jurisdictie van dien, tot vili-pendie van de justitie en violatie van het voors. bannissement, doende alsoo evanesceren de hoope van beter comportement die door de voors. correctie tegemoet wierde gesien, jae in tegendeel van quaet tot erger overgaende, heeft sigh al wederomme tot sijn voorgaende dissoluijt leven en ouden voorgaenden schelmerijen begeben, waerover ten derdemaelen geapprehendeert, geëxamineert ende tereght sijnde gestelt, soo heeft hij, gedetineerde, hoewel eerst den

reghter door hartneckigen leugen en traghtende te abuseren, door sijn wroegende gewisse en fundamentele redenen naderhant overtuijght sijnde, buijtten pijn en banden van ijseren heeft beleden dat hij, gevangen, tot vilipendie van sijn laeste confinement de gevangenis met geweld heeft gevioleert, opgebroocken ende daeruijt ontsloopen, en gebleven tot cleijnaghtinge van sijn voorgaende sententie binnen dese stadt ende jurisdictie van dien; bekennde daerenboven in de dorpe van Koedijck te hebben geforceert ende oopengebroocken de deure met het uijtbrecken van eenigen glazen van het huijs van Cornelis Claessen Groen, sijn neef, soo als die met desselfs huijsvrouw in de predicatie²³² waren,

80

de sleutels van de kas uijt een bon²³³ genoomen, deselve kas daermede geopent ende daeruijt gestoolen een swarte laeckense broeck, een nieuw hembt, twee nieuwe laeckens, een kussensloop daer hij het goet in gepackt heeft, een graauwe met een grofgreijne magghaije²³⁴ schort en een paer nieuwe karmosijne²³⁵ kousen, daermede naer Amsterdam gegaen en hetselve daer t' sijnen profijte verkoft, hoewel hij, gevangen, eerst daermede eenen Klaes Kalff, hebbende met hem hier in den tughthuijse geseten, sogte te bekladden, seggende die de gemelte huijsbraecken en dieverijen te hebben geperpetreert, soeckende soo op allen middelen den reghter te misleijden; bij alle welcken abominabelen feijttten hij, gevangen, nogh heeft bekent toegedaen ende sigh niet ontsien te hebben (dogh, soo hij seght, droncken sijnde) weijnigh tijds voor sijn

²³² in de predicatie waren = van huis waren vanwege het bijwonen van preken

²³³ bon = hok of vak in een kast

²³⁴ magghaije = niet gevonden

²³⁵ karmosijn = roodkleurig

voorgaende apprehensie sijn huijsvrouwe, sijnde ontrent, soo hij selfs heeft geconfesseert, 15 weeken ter draght, soodanigh te slaen, schoppen ende te stooten dat sij even daernae van een misschienis ofte stortingh²³⁶ is bevallen, waerbij hij, gevangen, het nogh niet latende, heeft hij sijne alsoo mishandelde ende in de kraem leggende vrouw, die uijt vrees van quaeder tractement²³⁷, soo hij seght, de deur uijtliep, haer soodanigh te bejegenen dat hij haer met sijn voet in haer naers²³⁸ de deur uijtschopt; en niet sonder vehemente suspicie dat hij haer van het kraembedde heeft afgetrocken, geschopt en geslagen, ende dat hij het misschienis in het vier heeft geworpen, doodende niet alleene alsoo de vrucht die sijn huijsvrouwe bij haer droegh door het ontijdigh affgaen derselven, maer oock sijn vrouwe in

[80v]

perijkel van het hare stellende. Ende alsoo de voorschreven feijten sijn van de uijtterste horreur en boosheijt, soo naer goddelijcken als menschelijcken reghten ende de placcaten deser landen ten hoogsten strafbaer, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, gehoort den aenklaghten, criminelen eijs en conclusie bij den heer officier Sijmon van Veen amptshalven op den gevangen gedaen en genoomen, mitsgaders de eijgen confessiën van denselven buijttten pijn en banden van ijseren gedaen, ende verder gesien de informatiën daertoe overgeleijt en op alles wat ter materie dienende was en heeft mogen moveren rijpelijck gelet, doende reght uijt de naem en vanwegen de hooge overigheijt ende graeffelijckheijt

²³⁶ misschienis, stortingh = vrucht van een miskraam

²³⁷ tractement = behandeling, bejegening

²³⁸ naers = naars, aars

van Hollandt ende West-Frieslandt, hebben den voornoemden gevangen gecondemneert, gelijk sij hem condemneren bij desen gebraght te werden ter plaetse daer men alhier gewoon is criminele justitie te doen en aldaer door den scherpreghter met de koorde gestraft te werden ~~ter plaetse daer men alhier ge-
woon is criminele justitie~~ datter de doot naevolght, consenterende uijt singuliere²³⁹ gratie dat desselfs doode lighaem sal mogen werden begraven, ende condemneren hem vorders in de kosten ende misen van justitie. Gepronuntieert in den openbare vierschare den 3 junius, anno 1684.

Wij, onderschreven schepenen, verclaren de voorenstaande gevange niet gegoet te sijn om de kosten ende miesen van justitie te voldoen.

A. van Egmond F. van Teijlingen
vander Nienburgh

81

Geapprehendeert den 29^e junij 1684

Correctie

**Trijn Lievens van Hoorn,
in de wandelingh genaamt
Schagerwit**

Alsoo de voornoemden gevangen sijn begeben heeft tot een ergerlijck ende seer ontugtigh leven, waerover sij voor desen in den tughthuijse deser stede geconfineert gezeten heeft den tijdt van ontrent drie verdel²⁴⁰ jaers, 'tgeen haer wel hadde behooren te brengen tot een deughtsamer leven en comportement, soo is sij eghter in 't tegendeel van quaet tot erger voortgegaan, begevende sijn bij dieven en dieveggen ende diergelijcken schuijm

²³⁹ singulier = buitengewoon

²⁴⁰ verdel jaers = vierendeel, een vierde deel van een jaar, kwartaal

van menschen, deselven aenhoudenden ende herbergende; niet nalatende haare vuijle en schandige hoererije, maer daerin volgens haer eijgene confessie dagelijks continuerende, houdende tot dien eijnden veele eerlijcken luijden haer kinderen op ende diergelijcke vuijlen, schandelijcken dingen meerder, welcke saeken sijn van quaden gevolgen ende geensints tolerabel in een stadt van justitie maer anderen ten exempel strafbaer; zoo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, gehoort de aanklaghte van de heer officier Sijmon van Veen amptshalven op haer gedaen en genoomen, deselven gedetineerden bannen uijt dese stadt ende de jurisdictie van dien den tijdt van ses aghtereenvolgenden jaren zonder middelerwijle daer weder innen te koomen op pøene van swaerder straffe ende condemneren haer in de kosten en misen van justitie. *Actum* den 4 julij 1684.

Wij, ondergeschreven schepenen in Alckmaer, verclaeren den voornoemden gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te kunnen voldoen. *Actum ut supra.*

A. van Egmond F. van Teijlingen
vander Nienburgh

[81v]

Geapprehendeert den 14^e september 1684

Correctie

Trijn Blaaugaren

Alzo de voornoemde gevangen voor dezen over hare menigvuldige boosheden ende snode dieverijen alhier ter stede diverse malen publiquelijck is gestraft, 'tgeen haar wel hat behoren te beteren ende afschrik te doen krijgen van haar zondig leven, zo is 't egter in tegendeel van dien dat dezelve haar weder heeft begeven binnen deze stat, contrarie haar voorgaande bannissementen, ende gestolen een schort, viole-

rende alzo niet allenig de vonnissen van
dezen edele geregte, maar makende daarmede
weder een begin van vuijle dieverijen; alle
het welke zaken zijn die zo niet en behoren
ende in een stat van regten niet getollereert
kunnen werden maar anderen ten exempel ten
hoogsten strafbaar. Zo is 't dat schepenen
der stat Alkmaar, gehoort de aanklagte
van d' heer Simon van Veen, officier derzelve
stat, amptshalven op de voornoemde gedetineerde
gedaan ende genomen, mitsgaders de vrijwillige
confessie van dezelve gevange, ende wijders gelet
op 'tgunt ter materie dienende was ende move-
ren mogte, regt doende, uijt den naam en
vanwegen de hoge overigheijt ende graaflijkheijt van
Hollant ende West-Vrieslant (præfererende gratie
voor rigeur van justitie) de voornoemde gevangen
bannen uijt den lande van Hollant ende West-Vrieslant
den tijt van twe jaren langer als haar voor-
gaande bannissementen ten reguarde van deze stat
zijn inhoudende, zonder middelerwijle daar
weder inne te komen op pøene van zwaarder
straffe; ende condemneren haar in de kosten ende misen
van justitie. *Actum* den 26^e september 1684.

Wij, onderschreven schepenen, verclaren de voornoemde gevangen niet gegoet te
sijn om de kosten ende misen van justitie te connen voldoen.

A. van Egmond F. van Teijlingen
vander Nienburgh

82

Correctie
Gerret Dircksen Straetsvaerder
van Pancras

Alsoo Gerret Dircksen Straetsvaerder, geswooren
turftonder²⁴¹ tot Pancras, iegenwoordig gedetineerde,
sigh niet en heeft ontsien in augusto laestleden,

²⁴¹ turftonder = ook turftonner; iemand belast met het uitmeten van turf met behulp van een ton

in vilipendie van sijne gedane eedt ende ontslagh van de beveelen van de hooge overigheidt, direct iegens sijn beter weten verscheijden wagens op te vullen ende met turff te laaden sonder alvoorens die getont te hebben, ende daerenboven maer 120 tonnen turff voor eenen Allert Arissen Backer aen te geven daer hij noghtans wel ontrent 240 tonnen hadde voor deselven gearbeijt, ontreckende alsoo hij, gedetineerde, fraudeuleuselijck den impostmeester ende het gemeenelandt²⁴² hare gerechtigheijt, tot welcke defraudatie hij, meergemelte gedetineerde, confesseerde selfs oorsaeck gegeven ende sijn dienst om eenigh gelt en gewin aen den voornoemden Backer gepresenteert te hebben, denselven alsoo malitieuuselijck seducerende, daer noghtans hij ter contrarie alle defraudatiën behoorden te prevenieren²⁴³ ende in conformite van sijne gedane eedt opreghtelijck te handelen; al het welck een saecke sijnde van seer quade consequentie ende ten hooghsten strafbaer, soo is 't dat schepenen-commissarissen²⁴⁴ der stadt Alckmaer, gehoort den aenclaghte, criminelen eijs en conclusie van jonkheer Adriaen van Egmont vander Nienburgh, baljuw van der Nienburgh,

[82v]

op hem, gevangen, gedaen, en gelet op de confessie van deselven buijttten banden van pijn en ijsere gedaen, doende reght uijt de naem ende vanwegen de hooge overigheidt ende graeffelijckheijt van Hollandt ende West-Frieslandt, verclaren den gevangen vervallen van sijne turfftondersbedieninghe en inhabil omme hetselve ofte anderen oijt meer te bedienen, bannen

²⁴² gemeeneland = al het land dat tot een bepaald waterschap behoort

²⁴³ preveniëren = voorkomen

²⁴⁴ schepenen-commissarissen = schepenen aangewezen als commissarissen voor de 'gemeenelands-middelen' in het ressort Alkmaar

hem voorts uijten landen van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van aght eerstaghtereenvolgenden jaren, sonder middelerwijlen daer weder inne te mogen koomen op pœne van swaerder straffe en condemneren hem verders in de kosten en misen van justitie. Gepronuntiëert *in judicio stante rota*²⁴⁵ den 30 september 1684.

83

Geapprehendeert den 17^e augustus 1684

Correctie

Jan Jansen van Rees, in de wandelingh genaemt Jan de Wasser, alias Jan Horrel

Alsoo Jan Jansen van Rees, in de wandelingh genaemt Jan de Wasser alias Jan Horrel, jegenwoordigh gedetineerde, alhier opentlijck voor den edele gereghte buijten banden van pijn ofte ijsere heeft bekent ende beleden, ende haer Ed. oock uijt goeden informatiën gebleecken is dat hij, gevangen, te rugge stellende alle vreesse Godts, sigh niet en heeft ontsien van sijner jeught aff aen een dissoluijt en een ongebonden leven te leijden, veelen moetwilligheden ende ondeughden te bedrijven, met fameuse dieven, hoeren en boeven daegelijcks te converseren, soodanigh dat hij over sijnen snooden practijcquen ende gepleeghe dieverijen in den jare 1679 bij die van den gereghte tot Uijtrecht in den tughthuijse voor eenigen tijdt is geconfineert geweest ende daernaegebannen uijt de stadt ende de vrijheijt van dien voor den tijdt van tien achtereevolgenden jaren; dat alhoewel hij door de voornoemde straffe sigh hadde behoort gehadt te beteren, hij noghtans sigh wederomme tot sijn voorgaende leven hadde begeben

²⁴⁵ *in judicio stante rota* = Lat., tijdens de zitting in het gerecht

ende tot sijn oude schelmstucken was uijtgespat, houdende tot Amsterdam openbaer boordeel en hoerhuijs, verleijdende alsoo de jeught tot alle debauches²⁴⁶; dat hem van de heeren van den gereghen aldaer is aengeseijt eerlijcker huijs te houden, dat hem bij continuatie van sijn quaedt leven

[83v]

de stadt voor een jaer is ontseijt, ende nader gelast niet alleene deselve ontsegginghe te voldoen maer oock de voornoemde ontsegginghe vermits²⁴⁷ sijne inobediëntie oock drie maenden is verlengt geworden; dat hij daernaer wederom ingekoomen sijnde, op de ossemarckt heeft gekoft een os ende sijnen name wel aengegeven maer noghtans voor de tijdt van betalinghe is doorgegaen, nietjegenstaende hij drie vierendel²⁴⁸ van de gemelte os, sooals deselve aen de balck hingh, voor gereet geldt²⁴⁹ hadde verkoft; dat hij tot Weesp van een persoon genaemt (soo hij, gevangen, seght) De Moff een paert hebbende gehuurt, hetselve tot Bommel voor tien gulden heeft verkoft ende t' sijnen genoegen ende profijten die penningen verteert; dat hij daerenboven in den verleden maent julius of augustus tot Enckhuijsen ten huijse van Webje Jans, daer hij logeerde, gestoolen heeft een silveren riem ende een silveren raex²⁵⁰ ende die tot Hoorn aen een silversmit verkoft; ~~alle het welke~~ hoewel hij, gedetineerde, eerst alle hetselve hertneckigh was ontkennde, traghtende soo op allerhanden middelen den reghter te abuseren; alle het welke

²⁴⁶ debauches = liederlijkheid, losbandigheid

²⁴⁷ vermits = als gevolg van

²⁴⁸ vierendel = vierendeel, een kwart

²⁴⁹ gereed geld = contant geld

²⁵⁰ raex = ketting (raex = reeks)

sijn snooden ende quaden stucken, in lande van justitie intolerabel ende anderen ten exempel straffbaer, soo is 't dat schepenen van Alckmaer, gehoort den aenclaghte ende criminelen eijs van

84

den heer Sijmon van Veen amptshalven op hem, gevangen, gedaen ende genoomen, doende reght uijt de naem ende vanwegen de hooge overigheijt ende graeffelijckheijt van Hollandt ende West-Frieslandt, condemnieren den gevangen gebraght te werden ter plaetse daer men gewoon is openbare ende criminele justitie te doen, ende aldaer strengelijck met roeden te werden gegeesselt datter het bloet naevolght, en bannen hem verders uijt den landen van Hollandt ~~xxxxlandt~~ ende West-Frieslandt voor den tijdt van vijftien aghtereenvolgenden iaren, sonder middelerwijle daer weder inne te mogen koomen op pøene van swaerder straffe, ontseggende den heer eijser sijnen verderen eijs op den gevangen genoomen, en condemnieren hem wijders in de kosten en misen van justitie. Gepronuntiëert in de openbare vierschare op den 4 november 1684.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaaren den voorenstaande gevangene niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te cunnen voldoen.

A. van Egmond Pieter Baert
vander Nienburgh 169

Geapprehendeert den 6^e september 1684

Correctie

Thomas van Aras

Alsoo Thomas van Aras, inwoonder ende burger alhier, iegenwoordigh gedetineerde, ten deele vrijwilligh ende opentlijck heeft bekent

ende beleden ende ten dele haer Ed. uijt goede
informatiën is gebleecken dat hij, gevangen,
al van over lange geweest sijnde van een
seer querelleusen aert, veelmalen en op

[84v]

verscheijden ~~wijlen~~ tijden tegens diversen persoonen
heeft moeijten en questiën gesoght ende gemaect
tot sooverre dat hij dickwils anderen heeft gequest²⁵¹
ende van hen wederom gequest is geworden; dat
mede hij, gevangen, sigh niet en heeft ontsien
nu ontrent vier jaer geleden, onder prætext
van gelt van meester Jacob Zeeman te moeten
hebben, ten huijse van meester Dirck de Groot,
alwaer de voornoemde Zeeman alsdoen²⁵² van
Hoorn was gekoomen, naerdat hij, gevangen,
eerst geklopt hadden, in te dringen en de
voornoemde heer Zeeman aldaer in 't salet²⁵³
vindende, deselven te vragen off hij hem, ge-
vangen, alsnu wilden betalen offe dat hij hem
anders souden doen betalen, ende alsoo de voornoemde
heer Zeeman protesteerde aen hem, gevangen, niet
schuldigh te sijn, sijn mes hebbende uijtgehaelt
denselven heer Zeeman door handen van den
secretaris Steenhuijsen heeft gedwongen hem,
gevangen, sijn prætentie te moeten voldoen.
Dat mede hij, gevangen, ontrent denselven tijdt
tegens Gerret Wijjertsen Velthuijs, paghter van
verscheijden gemeenelandtsmiddelen, alhier
in de oude schuttersdoelen questie hebbende
gemaect ende daerover eerst alhier voor
desen edele gereghte ende naermaels bij provo-
catie ten hove proces sijnde ontstaen, sigh
niet en heeft ontsien ter dier oorsaecke den-
selven Velthuijs alomme te dreijgen het leven
te sullen benemen indien deselven hem,
gevangen, geen contentment en quame te

²⁵¹ Verschrijving: gequest > gequetst (gekwetst).

²⁵² alsdoen = alstoen, (versterking van) toen; in die tijd, destijds

²⁵³ salet = ontvangkamer, salon

geven, tot sooverre dat deselve Velthuijs
ende de sijnen, het quat humeur van hem,
gevangen, wel kennende, door aenraeden
van veele eerlijcken luijden en jnsonderheijt

85

van Jacobus Borstius, predicant alhier, ende Vrederik
Houtman, fabriek²⁵⁴ deser stede, op het iteratiewijk
aenhouden ende bedreijgen van de gevangen, is ge-
nootsaecht geworden de voors. questie, omme
meerder gevaer ende perijckel te vermijden, met
vierhondert gulden aen gelt van hem, gevangen,
aff te koopen, onder belofte dat de gevangen
niet den voors. Velthuijs voortaan in allen
burgerlijcken ende christelijcken vruntschap
souden koomen te leven; ende dit alles niet
iegenstaenden, de voors. Velthuijs tot sijn ende
der sijner lijffsversaekertheijt, *sauvegarde*²⁵⁵ van de
hooge overheijt hadde gejmpetreert²⁵⁶ ende behoor-
lijk aen hem, gevangen, hadde gedaen exploi-
teren²⁵⁷; dat wijders het hem, gevangen, niet
genoegh is geweest de voors. *sauvegarde*
alsoo eenmael over te treden ende violeren
maer nogh van quat tot erger gaende ende
naerdad de voorschreven penningen bij hem,
gevangen, waeren ontfangen, den voorschreven
Velthuijs niet alleen weder alomme te
bedreijgen hem 't leven te sullen benemen
maer sigh sooverre van sijn boosheijt te
laten vervoeren, dat hij, gevangen, in het eijnde
van het verleeden jaer op de oude schutters-
doele alhier, den voorschreven Velthuijs op de
kamer van de veijlinghe siende, heeft derven
seggen ende dreijgen, dat jndien de voornoemde
Velthuijs daer niet vandaen gingh, dat hij
hem onder de voet soudentooten, treckende
tot dien eijnde sijn mes uijt sijn sack, ende

²⁵⁴ fabriek = bouwmeester, architect, leider openbare werken

²⁵⁵ *sauvegarde* = beschermbrief

²⁵⁶ impetieren = verwerven, verkrijgen

²⁵⁷ exploiteren = in werking gezet

naer denselven Velthuis toetredende, soude
sijn boos voornemen oock hebben soeken
te volvoeren, ten ware hetselve hem
door tusschenkoomende personen niet

[85v]

was belet. Dat mede hij, gevangen, nogh
verder gaende, op voorleden saterdagh
veertien dagen, op den publicque koemarkt
sigh weder niet heeft ontsien den voors.
Velthuijs (naerdathij, gevangen, even te-
vooren hadde gedreijght soo hij deselven
daer vont, te sullen om zijn ooren slaen)
ende soo hij hem dan te waere wilden stellen
met een mes in de huijdt soude stooten,
hebbende tot dien eijnde op dien dagh oock
een nieuw mes gekoght ende bij hem gestooken
(alsoo hij, gevangen, anders noijt gewoon was
een mes bij hem te dragen) soo als hij, Velthuijs,
besigh was met zijn koeijen te verkoopen
sonder woort off weerwoort soodanigh
in zijn aengesicht te slaen dat denselven
seer vehement uijt zijn neus en mont bloede
langhs desselfs kleederen tot op der
aerden toe. Soekenden daerboven nogh
querel tegen diegeene welck voor de voornoemde
Velthuijs wilden spreecken, violerende
ende schendende alsoo weder op verscheijden
manieren de publicque *sauvegarde* van
de hooge overigheijt, bij dewelcken hem,
gevangen, uijt den naam derselver was
belast den voorschreven Velthuijs noghte
den sijnen noghte met woorden noghte
wercken eenighsints te misdoen, op de
verbeurte van lijff en goet. Ende alsoo
alle hetselve zijn saecken van een
overgekoomen²⁵⁸ mensch, die nogh Godt
nogh de justitie niet en ontsiet ende derhalven
in den uijtterste gront straffbaer, soo is ‘t

²⁵⁸ een overgekomen mens = iemand die de grens van wetten/fatsoen heeft overschreden.

dat schepenen, gehoort d' aenklaghte en criminelen eijs van den heer Sijmon van Veen, officier deser stede, op den gedetineerden ampts-halven gedaen ende genoomen, ende specialijck gelet op de confessie van den gedetineerden ende de informatiën bij den heer eijser overgelevert, doende recht, bannen denselven voor den tijdt van vijffentwintigh aghtereenvolgenden jaren uijt den landen van Hollandt en West-Frieslandt sonder middelerwijle daer weder jnne te mogen koomen op pœne van swaerder straffe, ende dese stadt te ruijmen voor der sonnenondergang ende condemneren denselven in de kosten ende misen van de justitie. *Actum* den vii^e november 1684.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaeren de voorenstaande gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te cunnen voldoen.

Geapprehendeert den 7^e april 1685

Correctie

Fransiscus Kreijtsen

Alsoo Fransiscus van Kreijtsen sikh heeft begeven tot een dissoluijt en ongebonden leven soodanigh dat selve nu twee jaren geleden daerover alhier in den tughthuijse gedetineert ende onder belofte van hem te beteren wederom daer uijt is gerelaxeert geweest, sikh eghter niet jegenstaende sijne hooge ende reets geavancierden jaren niet en heeft ontsien hem weder te begeven tot sijn voorige quade leven, voortgaende van quaet tot erger, ende omme hetselve te beter te komen uijtvoeren, alomme onder prætext dat sijn broeder in Ongarijen bij de

[86v]

Turcken gevangen ende tot welckers lossinghe een merckelijcke somme van nooden was, soo in steden als ten plattenlanden met valsche ende daertoe gefabriceerden bewijsen soo van de kercken als anderen particulieren te vorderen ende te ontfangen een merckelijke somma van penninghen; daertoe, om sijnen gepretendeerden oprehtigheijt te meerder kraght te doen hebben ende sijnen bedrogh voor een seekere waerheijt te doen passeren, de contribuanten hare gifte in een boekjen latende opteijckenen; de penninghen met sijn medecompicen te verdomineren²⁵⁹ ende te verteeren; ende alsoo de mildadigheijt der medelijdenden personen te misbruijcken ende de reghten armen het hare te onthouden ende te ontsteelen; ende alsoo datselve sijn saeken van seer quaden gevolge, anderen ten exempel ten hoogsten straffbaer, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, gehoort hebbende den criminelen eijs ende aenklaghte bij den heer Sijmon van Veen, officier deser stadt, amptshalven of den voors. gevangen gedaan ende genoomen, mitsgaders gehoort de vrijwillighe confessie van den gevangen buijttende bande van ijsere ende pijnge gedaen, doende reght uijt de naem ende vanwege de hooge overigheijt ende graeffelijckheijt van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren den gevangen gebraght te werden op de plaets van den tughthuijsen, aldaer aen de pael gebonden te werden ende met roede gegeesselt ter discretie van den heer rapporteur; bannen hem voorts uijt de landen van Hollandt ende West-Frieslandt voor den tijdt van tien jaren sonder middelerwijk daer weder jnne te mogen koomen op poene van swaerder straffe, en condemneren hem mede in de kosten en misen van justitie. Gepronuntiëert den 30^e maij 1685.

²⁵⁹ verdomineren = verkwisten, verbrassen, erdoor jagen

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaeren den voorenstaende gevangen niet gegoet te sijn om de costen en miesen van justitie te cunnen voldoen.

Pieter Baert Nicolaas Vrijburgh

87

Geapprehendeert den 24^e maij 1685

Correctie Sara Jans

Alsoo Sara Jans, iegenwoordigh gedetineerde, naer langen jaren met haer jegenwoordigen man, IJda Jansen Wassenaer, in groote onlust ende onminne hebbende geleeft, hem volgens sijn claghte als hij op de vaert was om sijn kost te winnen ende sijn huijs te onderhouden sij, gedetineerde, hem tot verscheijde male alle het sijne - tot het bedde incluijs - hadde doorgebracht²⁶⁰, sulcks dat hij, te huijs koomende, genootsaect wiert op het stroo te slaepen; ende als hij des niet jegenstaende weder met haer versoent sijnde, sijn huur weder hadde gejngbraght, eghter het goet ende al hetgeene hij weder won, onmiddelijck met de haren te verdoen ende verquisten, sulcks dat hij, IJda Jansen, daerover genootsaect is geweest sig aen desen edele gereghete te addresseren ende te claegen, met dien effecte dat tusschen beijde bij dezelve een provisionele separatie van bedde ende tafel ende deijlinghe van henluijder gemeijne kinderen in den jare 1675 ende 1676 is gemaect; ende alsoo sij, gedetineerde, de voornoemde deijlinghe van kinderen, als met haer wille ende toestant²⁶¹ sijnde gemaect, wel hadde behoort te acquiesceren²⁶², sij, gedetineerde, eghter de kinderen welcke haer man toegewesen waren op te rockenen²⁶³ ende te debaucheren ende hem die te ontrecken; deselven onderwijlen niet ter deught ende eere

²⁶⁰ doorbrengen = opmaken (aan vermaken), verkwisten

²⁶¹ toestant = toestemming

²⁶² acquiesceren = zonder protest accepteren

²⁶³ oprokkenen = ophitsen, opruien, aanzetten tot kwaad

maer ten haerer groot nadeel ende verderff op
te trecken ofte in 't wilt heen te laten
loopen; onderwijlen dagelijcks, jae voor ende ontrent
de deur van haer voors. man, als elders, ende
specialijck op den 13 deses, soo alleene als met
haer daertoe opgemaecte complicien,
publijcke buuregerughten aen te reghten,
haer voors. man onder anderen voor een

[87v]

hoerenjaeger uijt te schelden, welcke twee
à drie kinderen bij sijn jegenwoordige dienstmaeght
hadde loopen, dervende sijn, gedetineerde, als sijn daer-
over bestraft wierden, van haer geven dat sijn van
den heer eijser ende desselfs heer voorsaet²⁶⁴ *in officio*
daertoe specialijck ordre ende last hadde dat sijn,
gedetineerde, daerover voor desen edele gerechte ont-
bouden sijnde, sijn, gedetineerde, niet en heeft ontsien
dat haer man twee à drie kinderen bij sijn meijt
hadde, opentlijck staende te houden, met præ-
sentatie soo lange in detentie te willen gaen
ende blijven tot dat sijn sulcks soude hebben bewesen,
het welck sijn, gevangen, eghter tot nogh toe niet
heeft komen doen; dat sijn mede bovendien veele
vuijlen actiën dagelijcks heeft aengeright, als onder
veele anderen, dat sijn, gedetineerde, onder een valsch
prætext dat sijn een weduwe met vier kinderen was,
daer sijn eghter gelijk blijkt een getrouwde vrouw
was wien de man de kost wel won ende konde
soo sijn gewilt hadde tevooren winnen, de diakonije
te bedriegen ende deselven gelt ende weeckelijck
broodt aff te gaen, veelen kijvagiën²⁶⁵, buure-
gerughten ende geveghten aen te reghten, tot
sooverre toe dat sijn den persoon van Gerretie
Snoek, huijsvrouw van Tobias Avontuur, met
een boos opset bij schoonen dage van boven
de burgwal weder in het water heeft geworpen,
met meer diergelijcken dagelijcksen jnsolentiën,

²⁶⁴ voorzaat = voorganger

²⁶⁵ kijvagie = van kijven: ruziemaken

streckende tot groote onrust, schandale en quade
exampel van de gansche gemeente ende andere
oversulcks ten hoogsten straffbaer, soo is 't dat
schepenen van Alckmaer, sijne al het voorgaende
haer edelaghbare seer wel bewust, hebbende gehoort
de aenklaghte en criminele eijs van den heer officier Sijmon van
Veen amptshalven op haer, gedetineerde, gedaen ende
genoomen ende gelet op hetgeene in desen te consi-
dereren stont, doende recht, bannen deselven
uijt de stadt ende de jurisdictie van dien
voor den tijdt van tien eerstkoomende en
aghtervolgenden jaren, sonder middelerwijle daer
weder jnne te mogen koomen op pøene van
swaerder straffe ende deselven te ruijmen binnen
de tijdt van veertien dagen en condemneren
deselve in de kosten en misen van justitie.
Actum den 8 junij 1685.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de nevenstaande gevange niet gegoet te
sijn om de kosten ende miesen van justitie te cunnen voldoen. Pieter Baert, Nicolaas Vrijburgh]

88

Geapprehendeert de 20^e november 1686

Correctie

Jan Haemel

Alsoo Jan Haemel, iegenwoordigh gevangen,
die voor desen bij desen edele gerechtte voor den
tijdt van tien jaren was gebannen uijt den
landen van Hollandt ende West-Frieslandt
ter saeke van seeckere begaene manslagh
hem bij de heer meester Jacob van Veen, officier, te
dier tijdt te laste geleijt ende bij vier defaulten
uijtgewonnen, nu wederomme naer de expiratie
van dien hier binnen is gekoomen ende wel
behoort hadde gehadt sigh van sijnen voorgaende
ergerlijck leven te beteren ende door het
gedencken van sijn vorige bannissement genoeg
getughticht te wesen, sigh niet en heeft ontsien
al wederomme tot sijn voorgaende dissoluijt,

ongebonden ende aenstootelijck leven te
begeven, tot sooverre selfs dat hij, te rugge
stellende alle vreesse Godts ende ontsagh van de
justitie, hem heeft vermenght ende vleeschelijck
geconverseert met eenen Jannetie de Plaa
ende soo eenigen tijdt in concubinagie geleeft
ende met den anderen geboeleert, niet jegenstaen-
de hij, gevangen, een wettigh getrouwde vrouw
hadde ende alsoo notorie overspel gepleeght;
ende alsoo hetselve is een saecke van een
grouwelijcken sonde, die de toorn Godts ont-
steecken ende volgens de goddelijcken en
politicquen wetten ten hoogsten straffbaer
en derhalven in een landt en goede republique
niet ongestraft en behoorden te werden
gepasseert maer anderen overspeelderen ten
exempel ten ~~hoogsten gestraffbaer~~ uijtterste

[88v]

gestraft, soo is 't dat schepenen der
stadt Alckmaer, hebbende gehoort de aen-
klaghte ende den criminelen eijs ende con-
clusie bij den heer Sijmon van Veen ampts-
halven op den gevangen gedaen ende
genoomen, ende specialijck de vrijwillige
confessie buijttten pijn van ijseren banden
gedaen, doende reght uijt de naem ende
vanwegen de hooge overigheijt des
graeffelijckheijts van Hollandt en West-Frieslandt,
condemneren den gevangen gebannen
te sijn, gelijk sij deselven bannen bij dese
uijt de lande van Hollandt en West-Frieslandt
voor den tijdt van tien aghtereenvolgende
jaren, sonder middelerwijle daer wederom
binnen te mogen koomen op pœne van
swaerder straffe, ende condemneren hem
wijders in de kosten ende misen van de
justitie. Gepronuntiëert op de rolle *in judicio*
den 20 december 1686.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de voorenstaande gevange niet gegoet te sijn om de costen ende misen van justitie te cunnen voldoen.

Adriaen Studler van Zurck Nicolaas Vrijburgh

89

Geapprehendeert de 28 november 1686

Correctie Andries Vliet

Alsoo Andries Vliet, burger ende inwoonder alhier, bij den heer officier Sijmon Van Veen tot drie distincten reijzen bij edicte, klockgeslag en affixie van biljetten in persoon gedaeght en jngeroepen sijnde omme te compareren voor desen edele gereghte ende sigh te defenderen²⁶⁶ tegens den eijs van den gemelten heer officier houdende dat hij, jngedaeghde, sigh niet en heeft ontsien op den 23^e van den verleden maent januarius des avonts ontrent 10 uren ten huijsen van Arent Joosten, herbergier alhier in de Garnaet Appel²⁶⁷, sonder eenighe de minsten redenen deselve met zijn mes te aggresseren ende aen te vallen ende deselve onder de voet gekregen hebbende, seer schelmaghtigh gesoght heeft hem de hacken aff te snijden, gevende hem tot dien eijnde twee seer diepen ende periculeusen sneeden even boven de hiel van sijn eenen been, soo dat deselve Arent daerdoor terstont oock weerloos ende onmaghtigh om op te rijzen wierde gemaect. Dat hij, jngedaeghde, eghter sulcks daerbij nogh niet laetende, denselven Arent Joosten alsoo in onmaght leggende nogh drie bovenover sijn hoofd en een over sijn neus, lippen en kin heeft gegeven en gejnfligeert, sulcks dat deselve daerdoor een geruijmen tijdt seer periculeuselijck het bedde onder doctors- en meestershanden heeft moeten

²⁶⁶ zich defenderen = zich verdedigen

²⁶⁷ herberg De Granaatappel, op de hoek van de Paternostersteeg en Dubbele Buurt in het centrum van Alkmaar

houden, niet en is gecompareert ende
hem daerjegens te verantwoorden gebleven
in gebreecken, ende mitsdien in sijn drie

[89v]

defauten gecondemneert en uijt kraghte van
dien versteeken van keer en weer ende den
heer eijser geadmitteert te dienen van jntendit,
waertoe den voornoemde jngedaeghde ten
overvloede medegedaeght ende jngeroepen
sijnde, eghter niet en is verschenen, sulcks
dat den heer eijser vanwegen de hooge
overigheijt recht hebbende versoght ende
tot dien eijnde geformuleert sijnen eijs en conclusie
met de informatiën ende documenten daer-
toe dienende, soo is 't dat schepenen
der stadt Alckmaer, hebbende gesien den
voorschreven criminelen eijs ende conclusie
van den heer officier voornoemt op den jngedaeghde
ende gecontumaceerde gedaen ende genoomen,
mitsgaders geëxamineert de stucken en muni-
menten ten desen jngedient ende verders
gelet op al hetgeene in dese ter materie
dienende was en moveren moghte, doende
recht uijt de naem ende vanwegen de hooge overigheijt
des graeffelijckheijts van Hollandt ende
West-Frieselandt, hebben den voornoemden jngedaeghde
ende gecontumaceerde gecondemneert gebannen
te sijn, gelijk sij deselven bannen bij dese
uijt den lande van Hollandt en West-Frieselandt
voor den tijdt van tien agtereenvolgende
jaren, sonder middelerwijle daer wederom
binnen te mogen koomen op pœne van
swaerder straffe, en condemneren deselven
mede in de kosten en misen van de justitie.
Gepronuntiëert *in judicio* den 12 december 1686.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de voorenstaande gevange niet
gegoet te sijn om de costen en misen van justitie te cunnen
voldoen.

Nicolaas Vrijburgh

90

Geapprehendeert den 7^e april 1687

**Correctie van Neeltje Hendriks,
anders Pitertje Jans, geboortig
van Dordregt**

Alzo Neeltje Hendriks, geboortig van Dordregt,
jegenwoordig gedetineerden, te rugge stellende alle
eere ende vreesse Godts mitsgaeders 't ontsag van
d' heijlige justitie, haar niet en heeft ontsien
zig te begeven in 't gezelschap van vuijle dieven
ende dieveggen en zulx haar te geneeren met
steelen, ende dieven ende gestolene goederen aan
te houden, waarover zij ontrent drie vieren-
deljaars geleden tot Rotterdam geatrappeert en
in hegtenisse is geraakt ende aldaar geschavotteert,
gegezelt ende gebranttekent en wijders geban-
nen voor den tijt van twintig jaren uijt Hollant ende
West-Vrieslant ende dat alles onder een valsche naam
van Pitertje Jans; *item* dat zij, gevangen, over
ontrent dertien jaren aldaar is gecondemneert om aan
te zien dat haar moeder binnenskamers wiert
gegezelt over diergelijke dieverijen, werdende
zij, gevangen, verders vermits hare jonkheijt geëxcuseert,
welke justitie haar wel hadde behoren te
strekken tot afschrikkinge van diergelijke quade
feijten ende verbeteringe van haar zondig leven.
Zo is het egter in tegendeel, dat zij, gedetineerden,
in haren boosen handel en kwaat leven continuë-
rende, in vilipendie van de justitie ende om het
voors. bannissement te violeeren, alhier in de laatste
Paasch-vrijemarkt met Jannitje Piters, Jan
Jansz.²⁶⁸ ende IJsbrant Centen, hare - gedetineerdens - mede-
gevangenen, met opzet en desseijn van Haarlem is

²⁶⁸ De schrijver heeft Hansz. geschreven, maar bedoelde Jansz.

gekomen ende op zondagavont ontrent negen uren,
zijnde geweest de 6^e april, zekre kraam,
staande in de Pastoorsteeg binnen deze stad,

[90v]

door 't forceren en uijtbreken van spijkers, heeft
geopent ende daaruijt nevens hare compli-
cen en medegevangenen gestolen een stuk
gefriseerde baaij, een stuk sarge ende een om-
hanghrok²⁶⁹, welke goederen door de wagt
vervolgt, bij haar ende hare voornoemde complices ook
zijn gevonden. Gelijk ook zekre ham, die zij,
gedetineerde, mede in deze stad op het Kruijswerk
tot de bakkers hadde gestolen, en waarvan
zij gesamentlijk doende waren te eten.
Alsmede dat zij, gevange, haar heeft verstout in
de gemelte markt uijt zekre kraam des mor-
gens ten tien uren ende zulx op 't helderste van de
dag te steelen drie laagjes koek, mede bij haar
ende hare complices bevonden. Mitsgaders dat zij,
gedetineerde, met Jannitje Piters, hare voornoemde mede-
gevange, tot Haarlem in de lombart heeft ge-
bragt twee linne lakens, die zij zekerlijk wist
dat door haar medemakkers Jan Jansz. ende
IJsbrant Centen, van wien zij dezelve ook had
overgenomen, binnen deze stad gestolen waren,
ende daarop ontfangen twe gulden tien stuivers, waar-
van zij voor haar portie heeft genoten de ge-
regte vierdepart, makende haar zelfs alsoo dee-
lagtig aan dezelve dieverije. Tragtende zij,
gevange, door deselve feijten hartnekkiglijk t' ont-
kennen den regter met leugen en t' abuseeren, dog
naderhant in overtuijginge van haar gewisse heeft
alles geconfesseert, welke zaken in een
stad van goede ordre ende daar men gewoon is
behoorlijke Justitie te hanthavenen niet tolerabel
maar anderen ten exempel strafbaar zijn.
Zo is 't dat schepenen der stadt Alkmaar,

²⁶⁹ baaij = grof, op molton gelijkend flanel; sarge = serge; gekeperde wollen stof; omhangrok = een los kleed, omslagdoek

gehoort de aanklagte en criminelen eijsch ende conclusie bij den heer officier Simon van Veen amptshalven

91

op haar, gevange, gedaan ende genomen, mitsgaders de voors. confessie buijten pijn ende banden van ijser gedaan, ende op alle 'tgene verder in dezen te considereren stont ende moveren mogte, rijpelijk gelet hebbende, doende regt, in den name ende vanwege de hoge overigheijt ende graaflijkheijt van Hollant ende West-Vrieslant, de voornoemde gevangen condemneren gebragt te werden ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen ende aldaar door den scherpreger wel strengelijk met roeden geselt ende met het wapen dezer stede gebrantteijkt te werden, bannen haar verder uijt den lande van Hollant ende West-Frieslant voor den tijt van vijftwintig eerstkomende jaren, zonder daar middelwijle wederom inne te komen, op pøene van zwaarder straffe, ende condemneren haar in de kosten ende misen van justitie, ontseggen den heer eijser etc. Aldus geconcludeert ende gearresteert op den 9^e mej 1687 ende gepronuntieert ende geëxecuteert den 10^e dito.

Geapprehendeert den 7^e april 1687

Correctie van IJsbrant

Centen, geboortig van Haarlem

Alzo IJsbrant Centen, jegenwoordig gedetineerde, geboortig van Haarlem, zig niet en heeft ontzien zig te begeven in 't geselschap van vagabonden ende diergelijke schuijm van menschen, ende met zijn gezonde leeden te gaan bedelen om alzo zijn luijen buijk te vullen met onregtvaardig verkregene ende afgeparste giften, gelijk hij, gevangen, in de voorleden Bartelmies-markt²⁷⁰ is gevonden ge-

²⁷⁰ Bartholomeus-markt = markt gehouden op Hemelvaartsdag

weest binnen deze stad met een Lasarus-klap en brieven lopende, waarop hij geatrappeert zijnde, de

[91v]

stad is uijtgebracht, latende hij, gevangen, het daar niet bij blijven maar verder voortgaande in zijn snooden en boosen handel, heeft hij, gedetineerde, met Neeltje Hendriks, Jannitje Piters ende Jan Jansz., zijne complicen, in de laaste Paasch-vrijemarkt hier wederom van Haarlem met desseijn gekomen zijnde, op zondag-avont ontrent negen uren, zijnde geweest den 6^e april, gestolen ende helpen steelen uijt zekre kraam staande in de Pastoorsteeg alhier een stuk baaij, een stuk sarge ende een omhangrok. Mitsgaders agter de Vest bij de banen, twee linne slaaplakens, waarvan hij, gevange, zijn aandeel tot twaalf stuivers en agt penningen in een rijxdaalder, daarvan, bij inbrengen in de lombart tot Haarlem door Neeltje Hendriks en Jannitje Piters voors., gekomen ook heeft genoten. Voorts dat hij, gevange, zig ook heeft verstout van zekre eerlijke vrouw, die hem, gevange, nog de voors. zijnde medemakers vermits haren kwaden handel langer in huijs wilde hebben, te bekladden met te zeggen dat zij zoude hebben gekogt een kopere vijsel ende een vaatje booter, die zij beijde wist dat gestoole goederen waren, zoekende zig in dier voegen ten onregte te revengeren. Dat hij, gevange, verders zig heeft deelagtig gemaakt aan zekre ham die hij zekerlijk wist dat door Neeltje Hendriks voornoemt op 't Kruijswerk ten huijse van een bakker was gestolen, en daarvan met zijn medegevangenen etende, met de voors. gestolene goederen van de wagt is agterhaalt. Alle welke zaken niet tegenstaande waar ende waaragtig, volgens de confessie bij hem,

gevangene, op 't laast daarover gedaan, hij
 egter heeft bestaan verscheijde malen *in facie*
 van den regter malitieuuselijk te ontkennen, ja
 zelfs oijt of oijt hier in deze stad voor dezen
 te zijn geweest, alhoewel hij in voegen als voren
 in de gezeijde Bartelmies-markt al bedelende
 is gevonden, welke bedelbrieven en klap hem
 doen²⁷¹ ontnomen zijnde ende hem jegenwoordig alhier
in judicio verthoont, bij hem, gevangene, ook geägnos-
 ceert²⁷² zijn geworden voor de zijne. Ende alzo 't-
 gene voors. staat zaken zijn van gequalificeerde
 dieverije en daarom *in summo gradu*²⁷³ strafbaar,
 zo is 't dat schepenen der stad Alkmaar,
 gehoord de aanklagte ende criminele eijtsch bij
 den heer officier Simon van Veen amptshalven op hem,
 gevangen, gedaan ende genomen, mitsgaders de voors.
 confessie buijten pijn ende banden van ijser gedaan,
 ende op alle 'tgene in dezen verder te considereren
 stont ende moveren mogte rijpelijk gelet hebbende,
 doende regt, in den name ende vanwege de hoge
 overigheijt ende graaflijkheijt van Hollant ende West-Vrieslant,
 de voornoemde gevangene condemneren gebragt te werden
 ter plaatse daar men gewoon is criminele
 justitie te doen en aldaar door den scherp-
 regter wel strengelijk met roeden geseselt
 te werden, bannen hem verder uijt den lande
 van Hollant ende West-Vrieslant voor den tijt van
 twintig eerstkomende jaren, zonder *etcetera ut supra*.

Geapprehendeert den 9^e april 1687

**Correctie van Jan Jansz.,
 geboortig van Leijden**

Alzo Jan Jansz., jegenwoordig gevangene, zig niet
 en heeft ontsien zig niet alleen te begeven in

²⁷¹ doen = toen

²⁷² agnosceren = erkennen

²⁷³ *in summo gradu* = Lat., ten strengste, ten hoogste graad

[92v]

't gezelschap van een partij vagabonden ende diergelijke schuijm van menschen ende dagelijx met gezonde leeden de opgezeten ten plattelande met zijn vujle bedelarijen moeilijk te vallen maar dat hij, gevange, ook met zijn nagenoemde complicen, met opset en desseijn van Haarlem hier in de stad gekomen zijnde, heeft gestolen van 't venster van een bakker op 't Ritsevoort een roggenbroot. Dat hij verders met en benefens IJsbrant Centen, Neeltje Hendriks en Jannitje Piters, zijne medegevangenen, op den 6^e april jongstleden, des avonts ontrent negen uren, zijnde des sondags in de Paaschmarkt, uijt zekre kraam staande in de Pastoorsteeg binnen deze stad, heeft helpen steelen een stuk baaij, een stuk sarge ende een omhangrok, als latende hij, gevange, zig gebruiken om voor schiltwagt op te passen ende 't goet gestolen zijnde, nevens de verdere zijne mededieven te vervoeren ende weg te dragen. Item dat hij, gevange, met en benefens de gemelte IJsbrant Centen ende zulx tesamen hebben gestolen alhier agter de Vest bij de banen twe linne slaaplakens en van de rijxdaalder daarvan, bij inbrenginge in de lombart tot Haarlem door de voors. Neeltje Hendriks ende Jannitje Piters gekomen, zijn vierdedeel tot twaalf stuivers en agt penningen genoten. Dat hij, gevange, zig wijders deelagtig heeft gemaakt aan zekre ham die hij wist ende hem kennelijk ware dat door gemelte Neeltje Hendriks alhier mede was gestolen en daarvan met zijne medegevangenen etende met de voorts. gestolene goederen door de wagt is geatrapeert. Welke

93

voors. quade feijten hij, gevange, eerst wel stoutelijc heeft derven ontkennen, dog nader-

hant in overtuiging van zijn gewisse geconfesseert.
Alle welke zaken in een stad van goede
ordre ende daar men gewoon is behoorlijke justitie
te administreren, niet verdraaglijk maar andren
ten exempel strafbaar zijn. Zo is 't dat
schepenen der stad Alkmaar, gehoort de aan-
klagte ende criminelen eijsch bij den heer officier
Simon van Veen amptshalven op hem, gevange,
gedaan ende genomen, mitsgaders de voors. confessie
buijten pijn ende banden van ijser gedaan, ende op alle
'tgene verder in dezen te considereren stont ende mo-
veren mogte rijpelijk gelet hebbende, doende regt
in den name ende vanwege de hoge overicheijt ende
graaflijkheit van Hollant ende West-Vrieslant, de voornoemde
gevangene condemneren gebracht te werden ter plaatse
daar men gewoon is criminele justitie te
doen en aldaar door den scherpreger met
roeden geselselt te werden, bannen hem voorts
uijt den lande van Hollant ende West-Vrieslant
voor den tijt van twaalf eerstkomende jaren,
etcetera ut supra.

Geapprehendeert den 7^e april 1687

**Correctie van Jannitje Piters,
geboortig van Dordregt**

Alzo Jannitje Piters, jegenwoordig gedetineerde,
te rugge stellende alle eere ende vreesse Gods
mitsgaders 't gezag der heijlige justitie, haar niet
en heeft ontsien zig te begeven niet alleen in
't gezelschap van vuijle dieven ende dieveggen ende tot
bedelen bij de goede opgezetenen ten plattenlande
maar ook tot steelen ende rooven, als hebbende zij,
gevangene, met ende benefens Neeltje Hendriks, Jan
Jansz. ende IJsbrant Centen, hare medegedetineerdens,

[93v]

in de laaste Paasch-vrijemarkt van Haarlem
met desseijn hier gekomen zijnde, op zondag-
avond ontrent negen uren, zijnde geweest den

6^e april, uijt zekre kraam staande in de
Pastoorsteeg binnen deze stad, die door
Neeltje Hendriks voornoemt in haar, gevangens,
præsentie door 't forceeren van de spijkers op-
gebroken was, helpen steelen een stuk baaij,
een stuk sarge ende een omhangrok, ende die
voorts helpen vervoeren ende buijten de stad brengen.
Welke goederen, door de wagt vervolgt, bij haar
ende hare voornoemde complicen ook zijn gevonden;
gelijk ook zekre ham, waarvan zij, gevange,
nevens hare medegevangenen op 't atrapperen
doende was te eten, die zij zekerlijk wist
dat door de voornoemde Neeltje Hendriks was
gestolen. Mitsgaders dat zij, gevange, haar heeft
verstout omme twe linne slaaplakens, die
door Jan Jansz. ende IJsbrant Centen voornoemt binnen
deze stad gestoolen ende haar ter handt gestelt
waren, nevens gemelte Neeltje Hendriks tot
Haarlem in de lombart te brengen ende van de
penningen daarvan geprocedeert, zijnde een rijxdaalder,
een geregt vierdepart voor hare portie na
haar te nemen ende overzulx haar schuldig ende
deelagtig te maken aan dezelve dieverije.
Welke voors. quade feijten de voornoemde gevange
eerst wel hartnekkig heeft derven ontkennen,
dog naderhant in oertuijginge van haar gewisse
geconfesseert. Zijnde alle de voors. zaken in
een stad van goede ordre ende daar men gewoon
is behoorlijke justitie te hanthavenen niet tole-
rabel maar anderen ten exempelp strafbaar.
Zo is 't dat schepenen der stad Alkmaar ... voorts
ut supra.

94

Geapprehendeert den 7^e april 1687

Correctie Johannes Bruijnstee

Alsoo Johannes Bruijnstee, geboortigh van Middelburg
in Zeelandt, iegenwoordigh gedetineerde alhier, sigh
van sijner jongen jeught aff aen seer rebel ende on-

gehoorsaem tegens sijnen ouderen heeft gedragen, tot sooverre selfs dat hij veelmalen deselven is ontloopen ende geheelen naghten en dagen uijt en wegh is gebleven, hem begevende ondertusschen tot vagabonderen ende bedelarijen, soo dat de voornoemden, sijnen ouderen, sijn genootsaect geworden hem, gedetineerde, in den tughthuijse tot Middelburgh vast te doen setten ende eenigen tijdt te houden; dat hij, gedetineerde, sijnde gerelaxeert ende wederom uijtgelaten, in 't plaetse van sijn te beteren ende sijnen ouderen alle behoorlijck respect ende gehoorsaemheijt te bewijzen, sijn wederomme heeft geabsenteert ende van quaet tot erger gaende, hem niet alleen begeven tot sijn voorgaende manier van leven van te vagabonderen ende te bedelen maer selfs het geselschap van schelmen en dieven te frequenteren²⁷⁴ ende laestleden Paesmarckt in compagnie en geselschap van eenen Aernout, e[e]n beursesnijder²⁷⁵, alhier binnen Alckmaer te koomen ende hem niet te ontsien uijt den huijse van een winkelier op het Dronckenoot²⁷⁶ twee stucken stoffen te stelen ende daarvan wederomme een stuck te veijlen. Ende alsoo hetselve sijn saeken die voornaementlijk in soo een groenen hout ende soo jongen jaren tot affschrick van verder quaet ende voorkoominghe van meerder verderff ende oock anderen ten exempel ten hoogsten straffbaer sijn, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, gehoort de aenklaghte, criminelen eijsch ende conclusie bij den heer officier Van Veen amptshalven op den gevangen gedaen ende genoomen, gelet op de confessie van hetgunt voors. is bij den gevangen vrijwilligh

²⁷⁴ frequenteren = (iemand) vaak opzoeken, intensief omgaan met

²⁷⁵ beurzesnijder = een dief die geld steelt door een beurs open dan wel geheel los te snijden

²⁷⁶ het Dronckenoot = het Verdronkenoord

[94v]

buijten pijnen en banden van ijser gedaen ende op al hetgeene in dese te considereren stont ende wat eenighsints moveren mogte, doende reght uijt de naem ende vanwegen de hooge overigheijt des graeffelijckheijts van Hollandt ende West-Frieslandt, condemnieren hem, gevangen, ter plaetse daer men hier gewoon is criminelen justitie te doen gebraght ende aldaer door den scherpreghter met roeden gegeeselt te werden, bannen hem voorts uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van tien aghtereenvolgenden jaren, sonder midelerwijle daer wederomme jnne te mogen koomen op pœne van swaerder straffe, en condemnieren hem wijders in de kosten en misen van de justitie, en ontseggen den heer eijser sijnen verderen eijs ende conclusie op den gevangen gedaen ende genoomen. *Actum* en geëxecuteert *ut supra*.

Geapprehendeert den 7^e april 1687

Correctie

Jan Cornelissen Taenman

Alsoo Jan Cornelissen Taenman, geboortigh van Hoorn, iegenwoordigh gevangen, sigh niet en heeft ontsien (naedat deselve een geruijmen tijdt sigh van sijnen vrienden en woonplaetse hadde geabsenteert ende ondertusschen door het leijden van een dissoluijt ende ongebonden leven allen sijnen middelen gedilapideert²⁷⁷) in april laestleden oock alhier binne dese stadt te koomen ende met droncken drincken ende bedelen hem eenigen dagen op te houden tot soo verre selfs, dat

²⁷⁷ 'gedelapideert' = niet gevonden in een Nederlands woordenboek (in het Engels betekent 'delapidated' bouwvallig, in slechte conditie door slecht beheer) maar de betekenis hier is duidelijk - hij heeft al zijn middelen opgemaakt, is er helemaal doorheen.

hij, gevangen, op den 26e der selver maent sigh niet alleen niet en heeft ontsien seer vol en sat sijnde alomme door de stadt te loopen bedelen maer oock (als de goeden luijden in consideratie van zijn dronckenschap aelmissen weijgerden te geven) tegens haer wille met geweld in derselver huijsen in te dringhen, dreijgende deselven ingevalle sij hem geen gelt wilden geven te slaen ende te smijttten, selfs tot soo verre dat daerover een goede confluentie van buuren ende burgers bij den anderen - ende oock den heer eijser bij geval daerbij - sijnde gekoomen ende derselver klagers gehooft ende hem, gevangen, eerst met goeden reden vermaent hebbende, den heer eijser daerover niet alleen qualijck te bejegenen ende toe te spreken maer oock bij wegen van feijten hem aen te tasten, seggende onder anderen (niet jegenstaende de buuren rontomme hem seijden dat hij voor hem sien soude wat dat hij dede, dat het den heer officier was dien hij aentaste) tegens den heer eijser: “Ick heb de bruij van jouw en van jouw rakkers en dieffleijders,” tastende soo meteenen nae desselfs rappier²⁷⁸ en het gevest gevat hebbende, alsoo te traghten den heer eijser hetselve te ontweldigen, soodat deselve genootsaekt was sigh daertegen te verweeren ende hem onder de voet te smijttten, in welcke beweghinghe den heer eijser genootsaekt wierde onder de voet te vallen. Ende alsoo al hetselve sijn saeken van seer dangereusen ende periculeusen gevolge, dat het ontsagh der heijlige jusitie ende het respect van de respectieven officieren van de hooge overigheijt op soodanigh een wijze soude werden gevilipendeert, soo is ‘t dat schepenen der stadt Alckmaer, gehooft de aenklaghte, criminelen eijs ende conclusie bij den heer officier Sijmon van Veen op den gevangen ampsthalven gedaen ende genoomen, ende gelet op al 'tgunt in dese te considereren stont ende eenighsints moveren moghte, doende recht in de naem ende vanwegen de hooge overigheijt des graeffelijckheijts

²⁷⁸ rappier = lange, puntige deken; gevest = handvat

van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren den gevangen gebannen te sijn, gelijk sij deselven bannen bij dese uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van ses eerst-koomenden ende aghtereenvolgenden jaren, sonder middelerwijle daer wederomme binne te mogen koomen op pøene van swaerder straffe, condemneren hem wijders in de kosten en misen van justitie en ontseggen den heer eijser sijnen verderen eijs ende conclusie op den gevangen gedaen en gekoomen. Gepronuntiëert ter plaetse ende op dato *ut supra*.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen van Alckmaer, verclaren de ses voorenstaande gevangens niet gegoet te sijn om de kosten ende mise van justitie te cunnen voldoen. Cornelis van Egmont van de Nijenburgh, Jacob van Oudensteijn, 16??]

[95v]

Geapprehendeert den 19^e junij 1687

Correctie

**Susanna Adriaans,
geboortigh alhier**

Alsoo Susanna Adriaans, geboortigh van Alckmaer, wettige huijsvrouw van Rembrant Schepenhuijsen, haer niet en heeft ontsien haer te begeven tot een ergerlijck en ontugtigh leven, tot sooverre dat sij, te rugge stellende alle vreesse Godts ende het on[t]sagh van de heijlige justitie, op den 18^e junij laestleden 's avonts ontrent te negen uren koomende uijt de kroegh De Dorstige Harten buijten op de stadscingel door de Kennemerpoort deser stadt is gegaen, vergeselschapt met een manspersoon, op het naestgelegen bolwerck ende aldaer met deselve - niet jegenstaende, sij, gevangen was een getrouwde vrouw ende hij een getrouwt man - in 't gesichte van veelen menschen vleeschelijck te converseren. Ende daerenboven het pesthuijs, alwaer sij tot sieke-moeder was aengesteld, schandelijck van

de goederen haer toevertrouwt te berooven
ende dieffaghtigh te steelen ende te doen
verkoopen ses beddens ende aght peuwlewen²⁷⁹
mitsgaeders in de banck van leeninghe
te versetten van het meegemelte pesthuijs een
deeken met een roode spreet²⁸⁰ ende
daer op te lighten de somma van vijff-
entsestigh stuijvers. Ende alsoo het-
selve zijn saecken die de reghtveerdige
toorn Godts ontsteeken ende in
een welgestelde republijcque ende landt
van ordre niet ongestrafft en kunnen

96

werden gepasseert maer anderen ten exempel
ten hoogsten straffbaer, soo is 't dat schepenen
der stadt Alckmaer, gehoort den aenklaghte,
criminelen eijsch ende conclusie bij den heer officier
Sijmon van Veen amptshalven op haer, gevan-
gen, gedaen ende genoomen, ende gelet op al
hetgunt in dese te considereren stont ende
moveren moghte, ende specialijck op de vrij-
willige confessie bij de gevangen gedaen,
doende reght uijt de naem ende [van]wegen de
hooge overigheijt des graeffelijckheijts
van Hollandt ende West-Frieslandt, verklaren
haer, gevangen, vervallen van haere jegenwoordige
ampt, voorts meijneedigh, infaem, eerloos en
jnhabil om eeningen anderen ampten oijt
wederom in dese lande te bedienen; condem-
neren haer verder gebannen te sijn, gelijk
sij deselven bannen bij dese uijt den landen
van Hollandt ende West-Frieslandt voor den
tijdt van al haer leven langh gedurende
sonder oijt daer wederom jnne te mogen
koomen op poene van swaerder straffe,
ontseggen den heer eijser sijnen verderen eijsch
ende conclusie op de gevangen gedaen ende

²⁷⁹ peuw, peluw = (hoofd)kussen

²⁸⁰ spreet = waarschijnlijk een streep of strook

genoomen; en condemneren haer wijders in de kosten en misen van de justitie, alsmede ten behoeve van het pesthuijs alhier in de somma van vijffthigh gulden. Aldus gedaen ende gepronunetieert *in judicio* den 19^e julij 1687.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de voorenstaande gevangen niet gegoet sijn om de kosten ende mise van justitie te cunnen voldoen.

Cornelis van Egmont van de Nijenburgh Jacob van Oudensteijn

[96v]

Geapprehendeert den 5^e junius 1688

Harmen Harmensen uijt het sticht van Oosnabrugge

Alsoo Harmen Harmensen, geboortigh uijt het sticht van Oosnabrugge, jegenwoordigh alhier gevangen, sigh niet en heeft ontsien te begeven tot een onstightelijck en ergerlijck leven, tot sooverre selfs van sigh te verstouten omme met eenen Seeckeren, sijnen compagnon, jegenwoordigh gevangen tot Edam, over eenigen weecken aldaer ter stede te klimmen over de heijninghe van seecker predikant ende van het veldt te steelen ende wegh te nemen een dasje en een bont luur²⁸¹, mitsgaeders een partije duijven; dat hij, gevangen, het daerbij nogh niet laetende sigh heeft vervordert oock nae hem te nemen ende te rooven diversen eenden ende oock bekent al hetselven gedaen ende gestoocken te hebben in een sack die geleijt off gehangen op een paert dat hij, gevangen, aen den dijck bij Edam vont weijden, ende daermede benefens sijnen voornoemden compagnon tot aen Schermerhorn gereden te sijn, alwaer sij hetselve weder hebben laeten loopen. En alsoo al hetgunt voors. is²⁸², sijn saecke van notoire dieffegewelt en overlast jn lande van goede policie²⁸³ gansch jntoleraebel ende

²⁸¹ luur = luier, doek, windsel, lap

²⁸² al hetgunt voors. is = al hetgene [dat] hiervoor geschreven is

anderen ten hoogsten straffbaer, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, hebbende gehoort den aenklage, criminelen eisch en conclusie bij den heer officier Sijmon van Veen amptshalven op den gedetineerde gedaen ende genoomen, ende op alles rijpelijk hebbende gelet waerop in dese te considereren stont ende wel voornaementlijk op de vrijwillighe confessie van den gevangen buitden pijn van ijseren bande gedaen, doende recht uijt de naem ende vanwege de hooge overigheijt des graefelijckheijts van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren den gevangen gebannen te sijn, gelijk sij deselven bannen bij desen uijt de voornoemde lande van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van vijftien eerstkoomende en aghtereenvolgende jaeren, sonder middelerwijle daer wederom binnen te mogen koomen op pœne van swaerder straffe; ende condemneren hem wijders in de kosten en misen van de justitie. *Actum* en gepronuntieert *in judicio* den 26^e junius 1688.

97

Geapprehendeert den 8^e junius [1688²⁸⁴]

Dirck Pietersen, molenaer van Bergen

Alsoo Dirck Pietersen, molenaer, geboortigh van Bergen jn Kennermerlandt, jegenwoordigh alhier gedetineerde, ende voor desen ter saecke van dieverijen en gepleegden moetwilligheden bij vonnisse van dese edele gereghte van dato den 4 december 1687 uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van ses agtereenvolgenden jaeren gebannen sonder middelerwijle daer weder binnen te mogen koomen op pœne van swaerder straffe, sijn niet en heeft ontsien - niet jegenstaende den voornoemde bannessemente - niet alleene te blijven binnen den gemelte lande van Hollandt ende West-Frieslandt, maer selfs hem soo verre te verstouten, dat hij sijn wederomme heeft begeven binnen de jurisdictie ende de muuren van desen stadt ende alsoff het-

²⁸³ policie = verordeningen waarbij het stedelijk bestuur geregeld wordt

²⁸⁴ het jaartal ontbreekt

selve niet genoeg en waere, daer wederom uijt te spatten tot sijnen gewoonen moetwilligheden, tot sooverre selfs dat hij van een vrouwspersoon in sijn wangh gequest²⁸⁵ is geworden, schendende ende versmaedende soo met voorenbedaghte raede op d' irreverenste²⁸⁶ wijze het schuldigh respect dat hij aen het voornoemde vonnisse verplicht was en behoort hadde te defereren²⁸⁷, ende alsoo al hetselve sijn saecken van seer quaeden gevolghe streckende tot vilipendie van de justitie ende het uijtterste disrespect van het voors. vonnisse, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, hebbende gehoort den aenklaghte, criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Sijmon van Veen amptshalven op den gedetineerde gedaen en genoomen ende verder gelet op al hetgunt in desen te considereren stont, doende reght uijt de naem ende vanwege de hooge overigheijt des graeffelijckheijts van Hollandt en West-Frieslandt, bannen den gevangen uijt de voornoemde lande van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van twintigh eerstkomende en aghtereenvolgenden jaeren, sonder middelerwijle daer wederomme binnen te mogen koomen op pøene van swaerder straffe, en condemneren hem voorts in de kosten en misen van de justitie. *Actum* ende gepronuntieert *in judicio* den 26^e junius 1688.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de twee voorenstaande gevangenen niet gegoet te sijn om de coste en mise van justitie te cunnen voldoen.

Cornelis van Egmont van de Nijenburgh Jacob van Oudensteijn.

[97v]

Geapprehendeert den 6 september 1688

Correctie

Jelis Robbersen, woonende alhier

Alsoo Jelis Robbersen, iegenwoordigh gevangen, vrijwilligh heeft bekent dat hij sigh niet en heeft ontsien, in veraghtinge

²⁸⁵ Verschrijving: gequest ➤ gequetst (gekwetst).

²⁸⁶ d' irreverenste wijze = de meest oneerbiedige wijze

²⁸⁷ defereren = zich aan conformeren, gehoorzamen aan

van allen borgerlijcken zeden en politicquen wetten ende ter contrarie de expresse teneur van de keuren²⁸⁸ deser stadt, niet alleene questiën te moveren met eenen Jan Spiegel ende daarmede handtgemeen te worden, maer oock selfs sigh soo verre te laeten vervoeren dat hij alvoorens door een obstinaete en voorbedaghte boosheijt is heenen gegaen om een ander en suffisanter²⁸⁹ mes als hetgeene hij bij hem hadde te haelen omme sich daervan in het geveght tegens de voornoemde Jan Spiegel te bedienen ende dat hij deselve daarmede oock gequest en verscheijden wonden gejnfligeert heeft. Ende alsoo al hetselve sijn saecken van pure moetwilligheijt van seer quaden gevolgen ende turberende²⁹⁰ de gemeene ruste, dat in een stadt van ordre en daer men de justitie hanthaeft, niet ongestraft en kan worden gepasseert, maer daerentegen anderen ten exempel behoort te werden versien, soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaer, gehoort den aanklaghte, criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Sijmon van Veen amptshalven op den gevangen gedaen en genoomen, ende verder gelet op al hetgunt in dese te considereren stont, doende recht uit de naem ende vanwegen de hooge overicheijt des graeffelijckheijt van Hollandt en West-Frieslandt condemneren den gevangen geconfineert te sijn, gelijk sij deselve confineren bij dese in den tughthuijse van dese stadt voor den tijdt van ses eerstkoomende en aghtereenvolgende maenten, mits hetselve te mogen redimeren met een somma van hondertenvijftigh gulden, en condemneren hem wijders in de kosten en missen van de justitie. *Actum* en gepronuntieert *in judicio*, den 16 september 1688.

Geapprehendeert ut supra.

Correctie
Jan Spiegel

Alsoo Jan Spiegel, iegenwoordigh gevangen, vrijwilligh heeft bekent dat hij sig niet en heeft ontsien, tot vilipendie van allen borgerlijcken zeden en politicquen wetten ende ter contrarie de

²⁸⁸ keuren = verordeningen

²⁸⁹ suffisanter mes = een meer geschikt mes

²⁹⁰ turberen = storen; verontrusten, verstoren

dispositie van de keuren deser stadt, niet alleene quaestie te moveren met eenen Jelis Robbersen, maer oock selfs sigh soo verre te laeten vervoeren dat hij met een obstinaete en voorbedagte boose wil de voornoemde Jelis Robbersen (terwijl die was gegaen om een grooter mes als hij reets bij sigh hadde omme hetselve tegens hem, gevange, te gebruijcken) stoutelijck aff te wagten, daerop met deselve niet alleen hantgemeen te werden, maer deselve oock met sijn mes te grieven ende te quetsen. Ende alsoo etc.; voorts *in omnibus ut supra*.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren dese twee nevenstaande gevanges niet gegoet te sijn om de koste ende mise van justitie te cunnen voldoen. Cornelis van Egmont van de Nijenburgh, Jacob van Oudensteijn]

98

Geapprehendeert den 10^e september [1688]²⁹¹

Correctie

Marij Mauwrits van Amsterdam

Alsoo Marij Mauwris, woonende alhier en iegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle vreese Godes, haer niet en heeft ontsien sigh te begeven tot een seer ergerlijck en dissoluijt leven met haer daegelijcks vol en sat te drincken, veel onordentelijckheden en vileijniën alsdan te plegen, haar met een ander geduurende de uijtlandigheijt ende absentie van haer man (die sij vermeende - soo sij seijde - overleden te sijn) in een schandelijck overspel te verlopen en haer kinderen allesints in alle onregeltheijt en ontught voor te gaen, tot soo verre dat selfs haeren outsten soontie, sijnde nogh maer ontrent 10 jaeren oudt, door haere quade opvoedinghe ende vuijle exempel reets in hande van de justitie is geweest. Dat sij, gevangen, het daerbij nogh niet laetende, maer van quaet tot erger gaende, haer oock heeft begeven tot dieverije ende niet ontsien te steelen in een linnwinckel op het Dronckenoort een web linnen, en op diversen plaetsen nogh verscheijden kousen. Ende alsoo al hetselve saecken sijn die in een landt van ordre en daer men de justitie handthaeft niet onge- straft en kan werden gepasseert, maer anderen ten exempel

²⁹¹ het jaartal ontbreekt

ten hoogste straffbaer, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, gehoort den aanklaghte, criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Sijmon van Veen amptshalven op haer, gevange, gedaen en genoomen en verder gelet op al hetgunt in dese te considereren stont, doende recht uijt de naem ende vanwege de hooge overigheijt des graeffelijckheijts van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren haer, gevange, gebannen te sijn, gelijk sij deselve bannen bij dese uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van vijftien eerstkoomende en aghtereenvolgende jaeren sonder middelerwijle daer wederom binnen te mogen koomen op poene van swaerder straffe en condemneren haer wijders in de kosten en misen van de justitie. *Actum* en gepronuntieert *in judicio* den 5^e october 1688.

*Ut supra*²⁹²

Correctie

Sara Jans

Alsoo Sara Jans, jegenwoordigh gevangen ende voor desen bij desen edelaghtbare gereghte in den iaere 1685 wegens haeren quaden comportementen, vuylen actiën en daegelijksen insolentiën gebannen voor den tijdt van tien eerstkoomende en aghtereenvolgenden jaeren uijt de stadt en de jurisdictie van dien, haer niet en heeft ontsien - nietjegenstaende het voornoemde bannissement, daervan sij nogh wel goede geheugnisse hadde ende het haer niet en konde vergeten sijn - haer wederom te begeven ende continueel te onthouden niet alleene in de jurisdictie maer selfs binnen de muuren van dese stadt, violerende soo met voorenbedaghte raede haere voors. bannissement en vilipenderende het schuldigh respect van de justitie, soo is 't dat schepenen *etcetera in omnibus ut supra*.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren dese twee gevangenen niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van de justitie te cunnen voldoen. Cornelis van Egmont van de Nijenburgh, Jacob van Oudensteijn]

²⁹² *Ut supra* = verwijzing naar de datum van arrestatie van Marij Mauwrits: *Geapprehendeert op den 10^e september 1688*.

Geapprehendeert den 15^e maert 1689

Correctie

**Aelbert Klaessen, geboortigh
uijt Vrieselandt**

Alsoo Aelbert Klaessen uijt Vrieselandt, iegenwoordigh gevangen, te rugghe stellende alle vreesse Godts ende het ontsagh van de heijlighe justitie, sigh niet en heeft ontsien daegelijcks rontomme te gaan bedelen en onder beneficie van hetselve de tuijnen en tuijnhujsen ontrent dese stadt mitsgaeders de hoffsteden en boerenhujsen landtwaerts aff te speculeren²⁹³ omme naermaels aldaar door dieverije sijn avantagie te soeken; gelijk hij, gevangen, nu ontrent drie weecken geleden bij naght vooraan in de Heer Huijgenwaert uijt de boet off bergh van Maritie Olbrandts benevens sijn swaeger Koenraet Koenraetsen, sijnen medegevangen, heeft gestoolen verscheijden hoenderen en die tot sijnen gebruijcke geappliceert; dat hij, gevangen, daarbeneffens ontrent denselven tijdt op de hoffstede van de heer Wijntges vooraan in de Schermer beneffens ende met hulp van sijn voornoemde swaeger Koenraet heeft gestoolen agh t 9 hennen waervan hij eenighen voor sijn aangedeelte in seeckere sack die sij ten dien fine²⁹⁴ hadden medegenoomen, heeft gestoocken en thuijs gebraght; mede helpende breecken ten dien eijnde beneffens sijn voornoemde swaeger Koenraet 't waegenhujs met sijn hackmes ende anderen instrumenten open en alsoo de voornoemden hoenderen daaruijt steelende; dat mede hij, gevangen, ten huijse van Gerret Cornelisz., woonaghtig in de voors. Waert, insgelijck beneffens en met hulpe als vooren, tusschen den 13 en 14^e deser des naghts uijt de schuur ses hennen met een haan heeft gestoolen; vorders dat hij, gevangen, met en beneffens sijn voornoemde swaeger tusschen den 11^e en 12^e deser des naghts offe des avonts laet is geklommen in de thuijn van Sijmon Cornelisz. Decker, woonende alhier, ende aldaar het venster mitsgaeders de deur van het tuijnhujs te hebben als vooren

²⁹³ aff te speculeren = te verkennen (tijdens het bedelen), met het oog op een latere bezoek om te stelen

²⁹⁴ ten dien fine = ten dien einde (uit Lat. *finis*)

helpen opbreecken met een hackmes en anderen
jnstrumenten als boven ende daaruijt stelende een
gladt vertint paardetoom, twee kooperen spooren, een
beslaegen schop, een zaegh, twee booren, twee brieven
met spijckers, een ijser haemertie en een kettingh;
dat hij, gevangen, met hulpe en benefens als vooren,
dienselfden avont offe naght uijt de voornoemde thuijn
over de heijningh is geklommen in de tuijn van
de wijnkooper Boom, daar besijden leggende ende aldaar

99

uijt het eerste thuijnhuijs te steelen een ijsere haemer, een
drinckenskan met een tinne lidt, een korff met eijeren
en meer diergelijcks en uijt het tweede, twee hoenderen;
gelijck mede van Pieter Gerritsz., woonende in de
volmolen²⁹⁵ buijttende dese stadts Vriesepoort, drie en van de
de scheepmaeckerije aan den Huijgendijck met het open-
breecken en medenemen van het slot van de boet,
verscheijden diergelijcken hennen. Van allen welcken hennen
hem, gevangen, diversen *in judicio* sijn verthoont en uijt de
huijsinghe en van 't erff van hem, gevangen, gehaelt en in sijn
presentie van de eijgenaers gereclameert ende voor de haere
bekent. Dat mede hij, gevangen, met hulpe als vooren
seecker huijsje tot gerieff van de passagiers op Hoorn opge-
reght, toebehoorende Maritie Cornelis, tusschen den 11 en 12
deser des naghts met voornoemde hackmes en andere jnstru-
menten open te breecken, affslaande tot dien eijnde de
hengsels waarmede de vensters van het voornoemde huijsie waren
geslooten, en alsoo daardoor deselven vensters niet willende
opengaan, met groote force en geweld de krammen daar
de grendels in slooten daar aff gekregen en sulx uijt het-
selfde huijsje te stelen: een mande met appelen, een mande
met grooten en kleijnen nooten, een fles met brandewijn,
eenighen Deventer en anderen koecken, een tinne wijn-
en bierkan, een mutsie, een halffmutsje en een kroesje
neffens een tinne kop en -lepel mitsgaeders vijftien stuijvers
aan geldt met twee linnen treckmutsen waervan
nogh verscheijden noten, neffens het voornoemde paerdebit,

²⁹⁵ volmolen = ook voldersmolen; werd gebruikt om wol te 'vullen', een bewerking van geweven wollen stof
waardoor de kwaliteit sterk verbeterde

spooren etc. ten sijn, gevangens, offe medegevangens huijse in seeckere wieghe gevonden ende vandaar gehaalt sijn. Dat oock mede hij, gevangen, op denselven tijdt offe daarontrent beneffens eenen Jan de Kuijper, de man van Schaegerwit²⁹⁶, des naghts door het venster van de huijsinghe van eenen Grietie woonende buijten het Waeterpoortie deser stadt, de welcke als doen van huijs was, te steelen een bedt, een deecken en een jack ende hetselve te verkoopen over de Geest voor 28 stuivers, de helft daarvan voor hem te behouden ende in sijn sack te stecken. Dat vorders hij, gevangen, van quaet tot erger koomende, sigh mede niet en heeft ontsien met en beneffens de voornoemde Jan de Kuijper tusschen den 14 en 15 deser des avonts offe ‘s naghts van de bleeckerije van Aeghie Pieters buijten het gemelte Waterpoortie te steelen vijff slaepplaeckens, twee vrouwenhembden, vier kinderenhembden, tien servetten, twee

[99v]

taeffelaeckens, twee schoort, een kleeden, een peuleuwlaecken, neffens een sloop en alle hetselve beneffens Jan de Kuijper voornoemt te begraeven in seeckere mesthoop op het landt gelegen buijten aan de stadscingel tusschen de Koornlaen ende de tuijnen tegenover het Kennemerbolwerk, uijt welcke mesthoop nogh verscheijden van het voornoemden tinnerwerck gevonden is, hoewel hij, gevangen, tegens sijn gewisse en beter weten alle hetselve in het eerste hertneckigh was ontkennende, traghtende soo op allerhanden middelen den reghter te abuseren. Ende alsoo alle de voornoemde dieverijen soo ten aansien van haare menighvuldigheijt als de force, geweld en opbreekinghe van deuren, vensters, etc., alsmede den tijdt wanneer deselven sijn gepleegt ende oock wel insonderheijt door het besteelen van publique bleeckerije ten hoogsten en anderen ten exempel sijn straffbaer, soo is ‘t dat schepenen der stadt Alckmaar, hebbende gehoort den aanklagte, crinelen eisch en conclusie bij den heer officier Sijmon

²⁹⁶ Schaegerwit = alias van Trijn Lievens van Hoorn; zie bladzijde 81 van het correctieboek

van Veen amptshalven op den gevange gedaan en
genoomen, mitsgaeders de vrijwillighe confessie bujttē
pijne en bande van ijsere gedaan en verder gelet
op hetgunt in dese gebleeken is ende te considereren
stont doende recht uijt de naam ende vanwege
de hooge overigheijt des graefelijckheijts van Hollandt
~~Zeelandt~~ en West-Frieslandt, condemneren den
gevangē gebraght te werden, daar men gewoon is
alhier openbaere ende criminele justitie te doen
ende aldaar strengelijck met roeden te werden
gegeesselt datter het bloet naevolght, en bannen
hem voorts uijt den lande van Hollandt, Zeelandt
ende West-Frieslandt voor de tijdt van 10 eerstkoomenden
en aghtereenvolgenden jaeren sonder middelerwijle
daer wederomme binnen te mogen koomen op pōne
van swaerder straffe, ontseggende de heer eijser sijnen
verderen eijsch op den gevangen gedaan en genoomen;
en condemneren hem wijders in de kosten en
misen van de justitie. Gepronuntiēert in de openbaere
vierschaar den 2 april 1689.

100

Geapprehendeert den 15^e maart 1689

Correctie

Koenraat Koenen van Brunswijck

Alsoo Koenraat Koenraadtsz., geboortigh van Brunswijck,
iegenwoordigh gevangen, nu ontrent 1½ jaeren geleden,
bēeffens Dirck Pietersen, meelmolenaerskneght, ter oor-
saecke van verscheijden dieverijen sijnde geapprehendeert
ende sijne voorseijde compagnon daerover alhier publijckelijck
voor een geruijmen tijdt uijtgebannen en hij, gevangen, bij
manquement van behoorlijck off suffisant bewijs is gedimiteert
en hij, gevangen, oversulcks wel behoort hadt sigh te beteren
ende ter deughde te schicken, hij, gevangen, eghter bujttē
alle ontsagh van de justitie en vrese Godes, sigh niet en
heeft ontsien nu ontrent drie weecken geleden bij nacht
vooraan in de Heer Huijgenwaert uijt de boet off bergh van
Maritie Olbrandts bēeffens sijn swaeger Aelbert
Klaessen, sijne medegevangen, heeft gestoolen verscheijden

hoenderen en die tot sijnen gebruijcke geappliceert.
Dat hij, gevangen, daar beneffens ontrent denselven tijdt
op de hoffstede van de heer Wijntges vooraan in de Scher-
mer beneffens ende met hulp van sijnen voornoemde swaeger
heeft gestoolen aght à negen hennen ende die thuijs
gebraght, brekende ten dien eijnde beneffens sijn voorseijde
swaeger 't waegenhuijs met een hackmes en anderen
instrumenten open ende alsoo de voornoemden hoenderen
daar uijt haelende. Dat mede hij, gevangen, ten huijse
Gerret Cornelisz., woonaghtigh in de voors. Waert, insgelijks
beneffens en met hulpe als vooren, tusschen den 13 en 14
deser des naghts uijt de schuur ses hennen met een
haan heeft gestoolen. Vorder dat hij, gevanghen,
met en beneffens sijn voornoemde swaeger tusschen den
xi en xii deser des naghts offe des avonts laet is geklom-
men in de tuijn van Sijmon Cornelisz. Decker, woonende
alhier, en aldaar het venster mitsgaeders den deur van
het tuijnhuijs met een hackmes ende anderen jnstrumenten
als vooren en daer uijt stelende een gladt vertint paerde-
toom, twee kooperen spooren, een beslaegen schop,
een zaegh, twee booren, twee brieven met spijckers,
een ijser haemertie en een kettingh. Dat hij, gevangen,
beneffens en met hulpe als vooren dien selfden

[100v]

avont offe naght uijt de voornoemde thuijn over de
heijningh is geklommen in de tuijn van de wijnkooper
Boom, daar besijden leggende, ende aldaar uijt het
eerste te stelen een ijsere haemer, een drinckenskan
met een tinne lidt, een korff met eijeren en meer
diergelijcks ende uijt het andere tuijnhuijs van deselve
tuijn twee hoenderen, gelijk mede van Pieter Gerritsz.,
woonende in de volmolen buijten dese stadts Vriese-
poort drie ende van de scheepemaeckerije aan
de Huijgendijck met het openbreecken ende mede-
nemen van 't slot van de boet, verscheijden diergelijken
hennen, van allen welcken hennen hem, gevangen,
diverschen *in judicio* vertoont ende uijt het huijs ende van 't
erff van sijn voornoemde swaeger gehaelt ende in sijn,
gevangens, presentie van de eijgenaers gereclameert

ende voor de haere bekennt. Dat mede hij, gevange, met hulpe als vooren seeckere huijsje tot gerieff van de passagiers buijtten de Vriesepoort vooraan van de treckvaert op Hoorn opgereght, toebehorende Maritie Cornelis, tusschen den 11 en 12 deser des naghts met het voornoemde hackmes en anderen instrumenten open te breecken, affslaande tot dien eijnde de henghsels waermede de vensters van 't voornoemde huijsje waeren geslooten en alsoo daardoor deselven vensters niet willende opengaan, met groote force en geweld de krammen daar de grendels inslooten daaraff gekregen ende sulx uijt het selfde huijsje te stelen een mande met appelen, een mande met grooten en kleijnen noten, een fles met brandewijn, eenighen Deventer en anderen koecken, een tinnewijn- en bierkan, een mutsje, een halfmutsie en een kroesie neffens een tinnekop- en lepel, mitsgaeders vijftien stuijvers aan geldt, met twee linnen treckmutsen, wat van nogh verscheijden van de voorseijden nooten neffens 4 voornoemde paerdebidt, spooren etc. ten sijn voornoemde offe sijne medegevangens huijse in seeckere wiege gevonden ende van daar gehaelt sijn. Alle het welcke hij, gevangen, tegens sijn beter weten en gewisse in het eerste

101

hertneckigh niet alleen was ontkennende, op hoope van den reghter gelijk als de eerste mael daardoor te misleijden, maar beschuldigende daarenboven (omme waar het mogelijk sigh selven te ontlasten) eenen Jan de Kuijper die nochtans bij sijnen gepleeghde dieverije niet præsent en is geweest. Ende alsoo allen de voornoemden dieverijen en 'tgunt voors. is soo ten aansien van haare menighvuldigheijt, als de force, geweld en opbreeckinge van deuren, vensters etc., alsmede de tijdt wanneer deselven sijn geschiet, ten hoogsten ende anderen ten exempel sijn straffbaer, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaar,

hebbende gehoort den aanklaghte, criminelen eijsch ende conclusie bij den heer officier Sijmon van Veen amptshalven op den gevange gedaan en genoomen, mitsgaeders de vrijwillighe confessie buijten pijn en bande van ijsere gedaan en verder gelet op hetgunt in dese gebleecken is en te considereren stont, doende reght uijt de naem ende vanwege de hooge overheijt des graefelijckheijts van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren den gevange gebraght te werden ter plaetse daar men gewoon is alhier openbaere en criminele justitie te doen ende aldaar strengelijck met roeden te werden gegeesselt datter het bloet naevolght, en bannen hem voorts uijt den lande van Hollandt, Zeelandt en West-Frieslandt voor de tijdt van de eerst 10 koomende en agtereenvolgenden jaeren sonder middelerwijle daar wederom binnen te mogen koomen op pœne van swaerder straffe, ontseggende den heer eijser sijnen verderen eijsch op den gevangen gedaan en genoomen, en condemneren hem wijders in de kosten en misen van de justitie. Gepronuntiëert den 2 april in de openbaere vierschaar 1689.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de twee voorenstaende gevangens niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van justitie te cunnen voldoen.

Pieter Baert Nicolaas Vrijburgh

[101v]

Geapprehendeert den 10^e april 1689

Correctie

Judith Daniëls

Alsoo Judith Daniëls, jegenwoordig gevangen, te rugge stellende alle eere en vrese Gods, mitsgaders het ontsag van de heijlige justitie, haer niet ende heeft ontsien sig te begeven niet alleen tot een ontugtig ende ergerlijck leven, maer oock tot een verkeringe met fameuse dieven ende diveggen en diergelijcke schuijm van menschen, deselve aanhoudende, herbergende

ende derselver gestoolen goederen vercoopende, ja met deselve dieverijen begaande, waar sij voor desen tot Amsterdam publicq gegeselt, tweemaal twee jaaren in 't spinhuijs aldaer geconfineert, tot Haarlem op 't schavot ten toon ende pronck gestelt, alsmede ~~haer, gevangen,~~ tot Leijden in het spinhuijs geconfineert, en oock haar, gevangen, in den jare 1684 dese stad ende de jurisdictie van dien voor altoos is ontseijt, alle welcke voornoemde correctiën haar wel hadden behooren te brengen tot een geregelder en deughtsamer leven en comportement; soo is sij nochtans ter contrarie in haar quaat en ontugtig leven volherdende gebleven en heeft sig niet ontsien, in vilipendie en kleijnging van de justitie, niet jegentaande haer voorgenoemde bannissement, binnen dese stad te comen en sig aldaar met bedelen te generen ende ~~haeren~~ ~~luijen~~ lichaam met een anders sweet te onderhouden, de regte armen alsoo haere aelmoesen ontrovende; alle welcke saacken nadien in een welgestelde republicq niet moeten nog connen geleden werden maer anderen te exempel werden gestraft. Soo is 't dat schepenen der stad Alckmaer, gehooft de aanclagte en criminelen eijsch van de heer Sijmon van Veen, officier deser stad, amptshalven op haer, gevangen, gedaen ende genomen, mitsgaders haere eijgene confessie, doende regt, bannen haer uijt den lande van Holland, Zeeland en West-Vriesland voor den tijt van tien eerstcomende en agtereenvolgende jaeren sonder middelerwijle daer weder in te mogen comen op pøene van swaarder straffe, en condemneren haer verder in de costen ende misen van justitie. *Actum* en gepronuntieert den 22^e april 1689.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de bovenstaande gevange niet gegoet te sijn om de costen en misen van justitie te cunnen voldoen. Pieter Baert, Nicolaas Vrijburgh]

Geappreheenderdt den 9 november 1689

Louweris Blom

Alsoo Louweris Blom, jegenwoordigh gedetineerde, ter sijde stellende alle eere ende vreesse Godts mitsgaeders het ontsagh voor de heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien te begeven tot een ergerlijck, dissoluijt en ongebonden leven, jae selfs tot sooverre sigh te laeten vervoeren dat hij genootsaect is geweest over eenigen gepleegden moetwilligheden ende seeckere schendelijcke actie sigh een geruijmen tijdt te absenteren ende verborgen te houden, 't welcke alhoewel hem tot jnkeer ordentelijcker en vreediger leven hadde behooren te brengen, hij eghter ende ter contrarie van quaet tot erger voortgaende sigh niet en heeft ontsien op den 9^e november laestleden des avonts ontrent 10 off halff 11 uuren met sijn kneght genaemt Harmen Jansen op de Lange-Nieuwesloot ontrent de wooninghe van de heer Pieter Elias seeckere Trijntie Cornelis ende Trijntie Jans, desselfs doghter woonende alhier, feijtelijck aan te vallen, loopende hij, gedetineerde, tegens de moeder ende de knegt tegens de doghter met sulck een force aan, alsoff sij deselve beijde onder de voet souden stooten, dat de voors. vrouwspersonen voortgaende, hij, gedetineerde, deselve heeft vervolght, de voors. Trijntie Jans aangrijpende ende die stootende tegens de muur van het huijs van den rector Mobachius soodaenigh dat sij daervan twee grooten buijlen op het hoofd ontving, oock Trijntie Cornelis wanneer sij hem tot affstant en reden soghte te brengen aanvallende, werpende haer onder de voet en roepende: “jou, beest, ick sal u vermoorden” en dit en dat doen, dogh door haer krijtten en kermen eenighsints schijnende gediverteert: “ick sal u dan de beck opsnijden”, steeckende daerop sijn handen in sijn sack, terwijlle sijn knegt hem toeriep: “snij dat jou duijvel hael snij”. Dat sij, Trijntie Jans, door onsteltenis in onmagt sijnde geraeckt, hij, gedetineerde, haer heeft willen dwingen

[102v]

op te staen, dogh niet konnende, opgeholpen ende thuijs gebraght, met bedreijginge van het op haer en haer moeder te sullen verhaelen soo sijlieden hem aenklaeghden ende bekent maeckten. Dat hij, gedetineerde, daermede nogh niet tevreden, op denselven avont met deselve sijnen kneght een weijnigh tijds daernae op de bovengemelte Nieuwesloot - in spijt van alle eer, vrede ende respect waermede borgeren en jnwoonderen van eene stadt malkanderen ende voornaementlijck de minderen sijn meerderen behoorden te ontmoeten - heeft geaggrediëert²⁹⁷ de persoonen van de heren Leonardt Ras, raedt en oudt schepen deser stadt, Nicolaes Laeckeman met desselfs huijsvrouw, Anna Vierheemskinderen, Pieter van der Hoolck met desselfs huijsvrouw ~~Anna Vierheemskinderen~~ Adriana Jndijck ende Susanna Rolwaegen, deselven niet alleen met woorden en vuijlen bejegeningen maer oock met slaen en stooten soodaenigh mishandelende dat de gemelte heer Ras, Van der Holck ende sijn huijsvrouw niet alleen onder de voet geraeckte - jae de laeste in groot perikel stont om van de wal aff jn 't waeter te vallen - maer de twee eerste in der voegen jn het aengesichte slaende dat de heer Ras een blaew en dickgeswollen oogh en heer Hoolck van gelijcken maer daerenboven een dicke neus met soo swaeren uijtstortinghe van bloede dat deselve genootsaeckt was sigh onder cure en handen van chirurghijs te begeven; poucherende²⁹⁸ en vervolgende wijders hij, gedetineerde, de voors. Laeckeman en desselfs huijsvrouw tot in het huijs van Jan Klerck, hospes in het coffehuijs, met sijn kneght tegens deselve aldaer mede jndringende en opnieuws denselven Laeckeman - die hem met een stokje van sijn lijff soght aff te keeren - in huijs aanvallende; dat hij, gedetineerde, sijnde daerin verhindert en buijttendeur geweert, mitsgaeders de voors. persoonen daer vandaen geraeckt en gekoomen ten huijse van de heer Nic(o)laes Vrijburgh, regerende schepen der stadt, deselve personen heeft vervolght en niet jegenstaende de præsentie van deselve heer Vrijburgh, in desselfs huijs met geweld getraght in te dringen, dogh hem die pas affgesneden

²⁹⁷ geaggrediëert = geagresseert.

²⁹⁸ poucherende = pousserende; pousseren = duwen, stooten, voortdrijven

sijnde, geroepen: “komt er jou duijvels,” sweerende dat hij de deur anders aan spaenderen off onder de voet soude loopen. Alle het welcke saecken sijn van de grootste consequentie van de werelt, stoornisse van de gemeene en particuliere rust en veijligheijt ende openbaere straetschenderije en geweld, die in een

103

landt en stadt daer justitie geadministreert wert niet geleden en konnen werden, nemaer²⁹⁹ tot afschrick en exempel van anderen ten hoogsten straffbaer sijn. Ende alsoo al hetselve mijnen heeren van den gereghte ten vollen ende den reghte genoegh (soo uijt de verklaringhen van de respectiven bovengenoemden persoonen alsmede uijt de confessie vrijwilligh ende buijtten ijseren banden en pijnen ~~gedaen~~ bij den gedetineerde gedaen) is gebleecken ende verder gehoort den criminelen eijsch ende conclusie bij den heer Sijmon van Veen amptshalven op den gedetineerde gedaen en genoomen, mitsgaeders gelet op al hetgunt in dese verder te considereren stont, regt doende uijt de naem ende vanwege de hooge overigheijt des graeffelijckheijts van Hollant en West-Frieselant, hebben den gedetineerde gecondemneert, gelijk sij deselve condemneren bij dese in een amende³⁰⁰ van tweehondert silveren ducats ofte specie³⁰¹ van dien; bannen hem voorts uijt den lande van Hollant en West-Frieselant voor de tijdt van vijftien eerstkoomende en aghtereenvolgende jaeren, sonder middelerwijlen daer wederom binnen te mogen koomen op pøene van swaerder straffe en condemneren hem wijders in de kosten en missen van de justitie. Gepronuntiëert op de rol den 29^e november 1689.

²⁹⁹ nemaer = maar

³⁰⁰ amende = boete

³⁰¹ specie van dien = munt- of geldsoort van gelijke waarde

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de voorenstaende gevangen niet gegoet te sijn om de costen en mise van justitie te cunnen voldoen.

Pieter Baert Nicolaas Vrijburgh.

Gelight van sijn bedt den 6 april 1690

**Daniël Hendericksen van
Alckmaer**

Alsoo Daniël Hendericksen, iegenwoordigh gedetineerde, ter sijde stellende alle eere ende vreesse Godts mits-gaeders het ontsagh van de heilige justitie, sigh niet en heeft ontsien te begeven tot een ergerlijck, dissoluijt ende ongebonden leven, jae selfs sigh tot sooverre te laeten vervoeren dat hij hem overtuight en genootsaekt heeft gevonden over eenigen gepleegden moetwilligheden ende wel specialijck over het geweldigh affsetten ende naer hem nemen van den mantel van Pieter

[103v]

Jansen, schoenmaecker, de stadt te quiteren ende hem een geruijmen tijdt verborgen ende tot Delft op te houden, alwaer hij, continuerende in sijn voorgaande onordentelijck en ergerlijck leven, over seeckere schandelijcke actie in handen van de justitie is vervallen ende gecondemneert geworden eenigen tijdt in de dieveput³⁰² aldaer te moeten sitten; dat hij, alhoewel al hetselve hem (soo daer eenigen deught in hem was geweest) tot inkeer, vreediger en deughtsaemer leven hadde behooren te brengen, eghter sig niet en heeft ontsien niet alleene hem wederomme binnen dese stadt (even alsoff door sijnen absentie de bovengenoemde actie en straetschenderije was vergeten ende hij de reghtveerdige gevreesde straffe ontkoomen) te begeven, maer selfs alhier, met een seer boos opset ende voorbedagte goddeloos voornemen omme sijnen ouden straetschenderijen te plegen, te koomen, hebbende specialijck

³⁰² dievenput = “Onder de groote Raadkamer [*in het stadhuis van Delft*] is een donkere kelder, voorzien van een aantal gevangeniszen, uitkomende aan een kleine binnenplaats, achter de Vierschaar. Dezelve werd doorgaans de Dievenput genaamd,” B. Bruins, *Korte beschrijving der stad Delft*, 1828.

geswooren dat hij de man van seeckere vrouw tot Delft, staende nu alhier met haer kraem, het hert in sijnen hande geven soude, ende tegens sijnen medegedetineerdens gesecht die vrouw een pots te sullen speelen³⁰³, haer met eene tot sijnen assistentie met aanwijssing van hare kraem animerende³⁰⁴; ende soo van quaet tot erger voortgaende dat hij oock effective in laestleden Paesmarckt op saeterdagh den i^e april 's naghts tusschen 11 en 12 uren, gaande door de Langestraet, aldaer het seijl van seeckere koekraem heeft geforceert en opengeruckt, daer binnengetreden ende tegens sijnen compagnons gesecht: 'Indien ick een spijcker hadt, ick wiste de kist daermede wel op te breecken'; dat hij het daerbij nogh niet laetende, van daer is geavanceert tot op de Oude Vest alwaer de kraem van de voornoemde vrouw met Delfse aerde- werck geplaest³⁰⁵ was ende deselve jnsgelijcks hebbende opengescheurt, het aerdewerck tegens de aerde heeft stucken gesmeten en overhoop geworpen, en alsoff dat nogh niet genoegh en was en opdat het tot eenigen dienst ten eenemaele onbequaem moghte sijn, daerinne met sijnen voeten trappende ende soo tot niet vergruijssende, loopende daerenbooven nog wegh met een groot stuck seijldoek dat hij van die kraem hadde affgetrocken, vertoonende dat sijnen meergenoemden medegeselschap als een teecken van sijnen saecken wel gedaen te hebben, waer-nae hij het bewuste stuck seijldoeck in het waeter

104

heeft gesmeten. Ende alsoo al hetselve sijn saecken van de grootste consequentie van de werelt - stoornisse van de gemeene en particuliere rust en veijligheijt, openbaere straetschenderije en geweldt - die in een landt en stadt daer men justitie administreert niet geleden ende kunnen werden maer anderen tot afschrick ten hoogsten straffbaer, soo is 't dat schepenen der

³⁰³ iemand een pots spelen = Pots is een oude vorm van poets, dus met iemand een grap uithalen; iemand beetnemen.

³⁰⁴ haar ... met aanwijssing van haar kraem animerende = haar boosmaken met opmerkingen over haar kraem

³⁰⁵ Verschrijving: geplaest ➤ geplaetst.

stadt Alckmaer, gehoort den criminelen eijsch en conclusie bij den heer præſident Sijms *ratione officii* op den gedetineerde gedaen en genoomen ende op alles verder hebbende gelet ende specialijck op de vrijwillige confessie bij den gedetineerde buijten eenigh bedwangh gedaen, doende recht uijt de naem ende vanwegen de hooge overigheid des graeffelijckheijts van Hollandt ende West-Frieslandt, condemneren den gevangen gebannen te sijn, gelijk hij gebannen wert bij desen uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt voor den tijdt van tien aghtereenvolgende jaeren, sonder middelerwijle daer wederom binnen te mogen koomen op pøene van swaerder straffe, en condemneren hem wijders in de kosten van desen processe. Gepronuntiëert *stante rota* den 25 april 1690.

Geapprehendeert den 23 september 1690

Grietie Tijmons van Embden

Alsoo Grietie Tijmons, geboortigh van Embden, jegenwoordigh gedetineerde alhier ende voor dese tot twee distincten reijſen over haeren vagebonderijen ende gepleegden diefstallen in de bailjuwage³⁰⁶ van Bloijs gevangen ende in de stede Beverwijck naer eenige tijdt met de roede om den hals aan de kaack te hebben gestaen, aldaer uijt den lande van Bloijs voornoemt voor den tijdt van 12 jaeren gebannen ('t welcke haer tot inkeer en betearinghe haeres levens hadde behooren te brengen) sigh eghter niet en heeft ontsien haer wederomme tot haer voorighe manier van leven te begeven,

[104v]

haer continuelijcken in den stercken drancke te verlopen ende daerdoor dan aangedreven allen buijttensporigheden te plegen, tot sooverre selfs dat sij de persoon van Wullem Klaessen, die haer seijde sijn gaeren gestoolen te hebben ende waervan sij bekennen moest brandewijn te hebben helpen drincken van het geldt daervan geprocedeert,

³⁰⁶ baljuwage = het ambt en het rechtsgebied waarin een baljuw als vertegenwoordiger van de landsheer optreedt.

soodaenigh aan te vallen dat sij deselve met een lecksteen³⁰⁷ op sijn hoofd in sulcker voegen troff dat daer aanstonts bloet uijtvloeyde ende hij daervan een diepe wonde ontfingh; dat sij, gevangen, het daerbij niet laetende haer, gevangen, wederomme heeft begeven in het geselschap van dieveggen ende haeren voorigen dieverijen daegelijcks te practiseren, hebbende op saeterdagh laestleden, den 23 september, met eenen Truijtie van Delft ten huijse van Gerret Dircksen buijtten de Vriese-poort gestoolen een koperen aeckerfeijl³⁰⁸ en verderen kleijnigheden daer diestijts ontrent. Ende alsoo al hetselve sijn saecken van seer quaden gevolge, jn een landt daer men justitie administreert niet tolerabel maer anderen ten exempel straffbaer, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, hebbende gesien den aanklaghte, criminelen eisch en conclusie bij den heer officier Cornelis Schaegen amptshalven op den gedetineerde gedaen en genoomen ende specialijck gelet op de vrijwillige confessie van al hetgunt voors. is, bij deselve gedaen ende rijpelijk overwogen hetgeene waerop in dese te consider[er]en stont, doende recht uijt de naem ende vanwegens de hooge overigheijt des graeffelijckheijts van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren den gevangen gebannen te sijn, gelijk sij deselve bannen bij desen voor den tijdt van al haer leven uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt sonder daer oijt wederomme binnen te mogen koomen op pœne van swaerder straffe, en condemneren haer wijders in de kosten en misen van de justitie. Gepronuntiëert op schepenenkaemer den 10 september (october³⁰⁹) 1690.

³⁰⁷ leksteen = poreus steensoort, zandsteen; een bak van zandsteen om water mee te zuiveren

³⁰⁸ aeckerfeijl = niet gevonden; mogelijk verbasterd Duits (eck = hoek; feil = vijl), een soort vijl of rasp

³⁰⁹ Het woord 'october' staat boven het woord 'september' geschreven.

Wij, ondergeschreven schepenen der stad Alkmaar, verclaren de voorenstaande gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te kunnen voldoen.

Pieter Baert Nicolaas Vrijburgh
1694

105

Geapprehendeert den 5^e maart [1691]

**Jan Pietersen van Woerden,
oudt 13 jaeren**

Alsoo Jan Pietersen, geboortigh tot Woerden, oudt ontrent 13 jaeren, jegenwoordigh gevangen, sigh niet en heeft ont-sien van jongs aff aen te begeven tot verscheijden menigh-vuldigen dieverijen, tot soo verre dat hij, gevangen, in den jaere 1689 tot Rotterdam niet alleene in handen van de justitie is geraeckt benefens sijnen broeder Jacob Pietersen, maer oock gecondemneert is geworden omme met roeden om sijn hals door den scherpregter op het schavot te werden gestelt, de publicke justitie diestijds geoeffent aen te sien ende daernae (sijnde om sijnen jongen jaeren verschoont) binnenskaemers gegeesselt te werden ende voorts geconfineert in den tughthuijse voor den tijdt van 10 jaeren en naer de expiratie van dien gebannen voor gelijcken 10 jaeren uijt den lande van Hollandt en West-Frieselandt; dat hij, gevangen, in plaetse van door die castigatie³¹⁰ verbeteret ende tot een geschickter en ordentelijcker leven gebraght te werden, eghter naedat hij uijt sijne gevanckenisse (die bij de laeste seditie³¹¹ tot Rotterdam wiert geforceert) was geëschappeert, in sijn voorigen manier van leven ende dieverijen is voortgevaeren ende alhier uijt een komenije³¹² in de Backestraet te steelen vier koppen boter met vijff eijeren ende ten huijse van een koeckebacker op het Dronckenoot twee fijnen koecken, ten huijse van Aeriaentie op de Oude Vesten twee

³¹⁰ castigatie = bestraffing

³¹¹ seditie = opstand, oproer

³¹² komenij = winkel met etenswaren en huishoudelijke artikelen

Deventer koecken, nogh ten huijse van de koecke-
backer over de Steenenbrugh uijt de lade een
packie met duijten daer 12 stuijvers aen geldt in was,
nogh in verscheijden huijsen en op verscheijden tijden
diversen flessen brandewijn en koelewijn, alsmede
van seeckere toonbanck een mes met twee silveren
ringetiëns beslaegen en deselven voor 11 stuijvers te verkoo-
pen, gelijk oock een silveren gesp ende daer
insgelijcks bij verkoopinghe van te profiteren een
somme van elff stuijvers, alsmede nogh bij Heiloo van
een veldt drie hembden (daer deselven waeren te
bleecken geleijdt) te nemen ende als vooren ten
sijnen profijte te gelde te maecken ende tot i stuiver
8 penningen het pont (wegende tesaemen 3 lb.) te
verkoopen, gelijk nogh verder in een seeckere winckel

[105v]

te steelen op het Dronckenoort eenigh bondt
lijnwaet waarvan sijn moeder hem een hembt
soude hebben gemaect; traghtende (nietjegen-
staende hij alles naederhandt buijten banden
van ijser en pijnen vrijwilligh heeft geconfesseert)
alles in het eerste hartneckigh te ontkennen
ende den reghter indien het mogelijk waere
geweest door sijnen infaemen leugenen te abuseeren
ende te misleijden, ende alsoo allen soodaenighen
ende meenighvuldigen dieverijen ende violeren van
des hooge overigheijts bannissement ten hoogsten
tot voorstandt van de justitie ende tot afschrick
anderen ten exempel sijn straffbaer, soo is 't dat
schepenen der stadt Alckmaer, hebbende gesien
den aanklaghte, criminelen eijsch en conclusie
bij den heer officier Cornelis Schaegen ampts-
halven op den gevangen gedaen en genoomen,
ende specialijck gelet op de vrijwillighe confessie
van hetgeene voors. is bij hem gedaen, ende rijpelijk
gelet op al hetgeene in dese te considereren stont,
doende reght uijt den naem ende vanwege
de hooge overigheijt des graeffelijckheijts van
Hollandt en West-Frieselandt, condemneren

den gevangen gebraght te werde te plaetsen daer men alhier gewoon is heijmelijcke justitie te doen ende aldaer met roeden strengelijck gegeesselt te werden, bannen hem voorts voor den tijdt boven sijnen voorgaende bannissement van nogh 10 jaeren uijt den lande van Hollandt ende West-Frieslandt sonder middelerwijle daer wederom binnen te mogen koomen op pøene van swaerder straffe en condemneren hem wijders in de kosten en misen van de justitie. Gepronuntieert ende geëxecuteert op den 13 maert 1691.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de voorenstaende gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te voldoen.

Jacob Bosch Jacob van Oudensteijn
1691

106

Geapprehendeert den 6 maert 1691

**Jacob Pietersen van Woerden,
out 21 jaeren**

Alsoo Jacob Pietersen, geboortigh tot Woerden, oudt ontrent 21 jaeren, vrijwilligh ende buijttten eenige constraincte³¹³ geconfesseert ende heeft beleden dat hij in den verledene jaere 1689 over eenigen gepleegghden dieverijen publicquelijck tot Rotterdam door den scherpreghter is gegeesselt, voor 10 jaeren in den tughthuijse geconfineert ende naer de expiratie van dien voor gelijcken jaeren uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt sonder middelerwijle wederom binnen deselven te mogen koomen, gebannen geworden, ende desnietjegenstaende (als hij uijt sijne gevanckenisse die bij de laeste seditie tot Rotterdam wiert geforceert, was geëschappeert) sijn verblijff in spijt van sijn bannissement alhier te lande te houden ende selfs hier tot Alckmaer met een vrouwe te trouwe, sijn vaste woonplaetse staet maect te nemen, alsoo vilipenderende niet alleen met voorbedaghten rade sijne voors. bannissement, maer versmaedende soo het schuldighe ontsagh van de heijlige

³¹³ contrainte = dwang, gebod of bevel van hogerhand

justitie. Ende alsoo al hetselve sijn saecken streckende tot groote veraghtinghe van de justitie ende tot het uijtterste disrespect van den reghter ende vervolgens opdat de justitie behoorlijck magh werden gereverreert³¹⁴, anderen anderen³¹⁵ ten exempel, sijn straffbaer, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaer, hebbende gesien den aenklaghte, criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Cornelis Schaegen amptshalven op den gevangen gedaen en genoomen ende specialijck op de vrijwillige confessie bij den gevangen gedaen gelet, doende recht uijt de naem ende vanwegen de hooge overighheit des graeffelijckheit van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren den gevangen gebannen te sijn, gelijk deselve gebannen wert bij desen boven sijnen voorgaende bannissement voor den tijdt van nogh vijff dan eerstkoomenden en aghtereenvolgende jaeren uijt den lande van Hollandt en West-Frieslandt, sonder middelerwijle daer wederomme binnen te mogen koomen op poene van swaerder straffe en condemneren hem wijders in de kosten en misen van de justitie. Gepronuntiëert den 13^e maert 1691.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de bovenstaande gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te voldoen.

Jacob Bosch Jacob van Oudensteijn
1691

[106v]

Geapprehendeert den 3^e maert 1693

**Jan Cabyts van Brugge,
out 44 jaren**

Alsoo Jan Cabyts, jegenwoordigh gedetineerde, vrywilligh buyten banden van eyser ende pyn heeft bekent dat hy sikh niet ende heeft ontsien, tot vilipendie van allen burgerlyke zeden en politieke wetten ende ter contrarie de placcate van de souverayne deser landen, niet alleen gesonts lichaems alomme ende te plattelanden te gaen bedelen, maer ook syn buyrvrouw, Marij ge-

³¹⁴ revereren = eerbiedigen

³¹⁵ Verschrijving: 2 x het woord "anderen".

naemt, te slaen, sonder sy hem daer de minste reden toe gaff, op den 17^e maert deses jaers 1693 ende daerenboven op die selfden tyt met voeten op de deur van syn buyrvrouw Marytje Willems te loopen ende met een beusemstock³¹⁶ haer glasen in te slaen, alsmede met denselve haer een wondt winkelhaeksgewijs in 't voorhoofd te geven ende een in de rechterarm, soodat sy haer onder de cure van een chirurgyn heeft moeten begeven. En alsoo al hetselve syn saken van puere moetwillighyt, van seer quade gevolgen ende turberende de gemene ruste, dat in een stadt van ordre ende daer men de justitie hanthaeft, niet ongestraft ende kan werden gepasseert, maer daerentegen andren ten exempel behoort te werden voorsien. Soo is 't dat de heren schepenen der stadt Alckmaer, gehoort de aenklachte, criminelen eysch en conclusie by den heer officier Cornelis Schaghen *ratione officii* op hem, gevange, gedaen ende genomen ende verder gelet op hetgunt in dese te considereren stont, doende recht uyt de name ende vanwege de hoge overighijt des graefflykhyts van Hollant ende West-Frieslant, condemnere hem, gevange, aght dagen te sitten op

107

water ende broot ende gebanne te syn, ghelyk hy gebanne wert by desen uyt de landen van Hollant ende West-Frieslant voor de tyt van veyffentwintigh aghtereenvolgende jaren, sonder midlerweyle daer wederom binnen te mogen koomen, op pøene van swaerder straffe, ende condemnere hem weyders in de kosten ende misen van de justitie. *Actum* ende gepronuncieert *in judicio*, den 24^e maert 1693.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de bovenstaande gevangen niet gegoet te sijn omme de kosten en misen van de justitie te kunnen voldoen. N. Geesteranus, Philips Kien]

Geapprehendeert den 9^e juny 1693

Jan Claesse van Bommel,
out 51 jaren

Alsoo Jan Claesse van Bommel, jegenwoordig gedetineerde, vrywilligh buyten banden van eyser en pyn heeft bekent dat hy, ter syde stellende alle eere ende vrese Godts ende den heylige justitie, sigh niet

³¹⁶ beusemstock = bezemsteel

en heeft ontsien, naerdat hy nu ontrent vier jaren geleden om syn dronke drincken ende seer ongebonden leven, de tyt van dartigh weken alhier in detentie hadde geseten, syn eghte vrouw met vier onnosele kinderen alhier ter stede te verlaten ende sulks de voors. syne huysvrouw en kinderen te destitueeren³¹⁷ van alle hulp ende adsistentie die een eerlyk man ende getrouw vader aen syn vrouw ende kinderen is verschuldight; dat wyders hy, gedetineerde, hetselve daerby niet latende, maer van quaet tot erger voortgaende, sigh niet ende heeft ontsien gedurende de tyt van ontrent ~~de tyt van~~ twee jaren met sekere vrouwspersoon genaemt Aertje Barens, medegedetineerde, continueel vleschelyke conversatie te plegen, haer onderhoudende ende met haer levende als syn egte vrouw, [107v]

tot soo verre dat de voors. Aertje Barens by hem, gedetineerde, is beswangeret geworden ende nu ontrent veyff vierendeeljaers geleden verlost van een jonge doghter; dat hy, gedetineerde, oock de stoutighyt heeft derven nemen van het voors. speelkindt in de gereformeerde kerke ten doop te præsenteren ende sigh selven daervan als vader te verklaren, vresende nogh ontsiende alsoo Godt nogh syn gebodt. En alsoo al hetselve saken syn strydigh tegens de godlyke en wereltlyke reghten en die in een stadt van justitie en goede policie niet tolerabel maer anderen ten exempel ten hooghste straffbaer syn, soo is 't dat de heren schepenen der stadt Alcmaer, gehoort de aenclaghte, crimineel eysch en conclusie by de heer officier Cornelis Schaghen *ratione officii* op hem, gevange, gedaen en genomen, en verder gelet op 'tgunt in dese te considereren stont en moveren moghte, doende recht uyt de name en vanwegen de hoogh overighyt des graeflykhyts van Hollandt en West-Frieslant, condemneren de gevange gebraght te werden ter plaetse daer men alhier gewoon is heymelyke justitie te doen en aldaer met roeden strengelyk gegeselt te werden, bannen hem voorts voor de tyt van veyffentwintigh aghtereenvolgende jaren uyt de lande van Hollant en West-Frieslandt, sonder midlerwylen daer wederom binnen te koomen, op pøene van swaerder straffe, en condemneren hem weyders in de koste en mise van de justitie.

Actum, gepronuntieert en geëxecuteert den 16^e juny 1693.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de bovenstaande gevangen niet goet te sijn om de kosten en misen

³¹⁷ destitueren = iemand iets onthouden of ontnemen

van de justitie te kunnen voldoen.
N. Geesteranus Philips Kien

108

Geapprehendeert den 9^e juny 1693

**Aertje Barens, gebooren tot
Nieuwkerken in Gelderlandt**

Alsoo Aertje Barens, weduwe, jegenwoordig gedetineerde, buyte banden van eyser en pyn vrywilligh heeft bekent dat sy, ter syds stellende alle eere en vrese Godts, sigh niet en heeft ontsien met seker getrouwt man, genaemt Jan Claesse van Bommel, medegedetineerde, en die sy, gevange, van den beginne aff aen wel wist dat een getroude vrouw in 't leven hadt, de tyt van ontrent twee jaren continueel vleeschelyke conversatie te plegen, tot sooverre dat sy, gedetineerde, van deselve is beswangert geworden en ontrent veyff vierendeeljaers geleden verlost van een jonge doghter; dat sy, gedetineerde, haerselve door gemelte Jan van Bommel gedurende de voors. tyt de kost heeft laten gewinnen en voorts met deselve geleeft als eghte man en vrouw met malcanderen soude kunnen oft mogen doen, berovende alsoo de eghte vrouw en kinderen van de gemelte Jan van Bommel van haerlieden dagelyks onderhout en goede voorsorge; en alsoo al hetselve saken syn strydigh tegens de godlyke en wereltlyke reghten en die in een landt van justitie en goede policie niet tolerabel maer andere ten exempel ten hooghste strafbaer, soo is 't dat de heeren scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort de aenclagte, crimineelen eysch en conclusie by den heer officier Cornelis Schaghen *ratione officii* op haer, gevange, gedaen en genomen, en verder gelet op 'tgunt in dese te considereren stont en moveren moghte, doende recht uyt de name en vanwegen de hoogh overighyt des graeflykhyts van Hollandt en West-Frieslant, condemneren haer, gevange, aght dagen te sitten op water en broot, præsent te syn als Jan Claesse van Bommel int heymelyk gestraft wert, en gebannen te syn, gelyk sy gebanne wert by desen uyt de lande ~~hø~~ van Hollant en West-Frieslandt voor de tyt van veyffentwintigh aghtereenvolgende jaren, sonder midlerwyle daer wederom binnen te mogen ~~køø~~ koomen op pøene van swaerder straffe, en condemneren haer wyders in de kosten ende misen van de justitie.

Actum, ~~en~~ gepronuntieert en geëxecuteert
den 16^e juny 1693.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de nevenstaande gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te kunnen voldoen. N. Geesteranus, Phlips Kien]

[108v]

Geapprehendeert den 1e september [1693]

Correctie

Hendrik Meijer van Osnabrugge

Alsoo Hendrick Meijer, geboortigh van Osnabrugge, out 34 à 35 jaren, jegenwoordig gedetineerde alhier, te rugge stellende alle eere en vreesse Godts en 't ontsagh der heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien eenigen tijt herwaarts contrarie de placaten van de hooge overigheijt langhs de huijsen te gaan bedelen en onder het prætext van bedelen dieverije te plegen, steelende uijt de lade van die winckeliers met een houtje daar hij teer of ander sterck klevend goed aan strijckt, soo veel gelt als de tijt en occasie hem toelaat, waarover hij tot Amsterdam in 't heijmelijck is gegeesselt en voorts gebannen voor den tijt van ses jaren uijt de lande van Hollant en West-Vrieslant, welcke straffe hem, gedetineerde, wel had behooren af te schricken van sijn quaad en ergerlijck leven en hem beter gedaghten doen krijgen, maar van quaad tot erger voortvarende, en sijn snoode practijken noch niet konnende menageren³¹⁸, sigh onlangs heeft verstout alhier uijt de lade van een grutter op de voorverhaalde manier behendighlijck vijff, ses à seven schellingen te stelen en soo de goede luijden van het haare te berooven en suspect is diergelijcke saacken meerder te hebben gepleeght; 't welck sijnde

109

van een seer quaat gevolgh, notoire dieverij,

³¹⁸ menageren = beheersen, zich inhouden

en consequentelijck in een lant alwaar men de justitie gewoon is te administreren, intolerabel en anderen ten exempel ten hoogsten strafbaar. Soo is het dat schepenen der stadt Alkmaar, gehoort hebbende den criminelen eijsch en aanklaghte bij den heer Cornelis Schagen, officier deser stadt, amptshalven op den voors. gevangen gedaan en genomen, mitgaders gehoort de vrijwille confessie van den gedetineerde buijten pijn en banden van ijseren gedaan, doende recht uijt de naam en vanwege de hooge overigheijt ende graafflijckheijt van Hollant en West-Vrieslant, condemneren den gevangen gebraght te werden op de plaats van den tugthuijse om aldaar aan de paal gebonden en met roeden gegeesselt te werden; bannen hem voorts uijt de landen van Hollant en West-Vrieslant voor de tijt van tien eerstcomende en aghtereenvolgende jaren, sonder middelwijle daar wederom inne te mogen komen op pœne van swaarder straffe, en codemneren hem wijders in de kosten en misen van de justitie. *Actum* en gepronuntieert den 15^e september 1693.

Wij, ondergeschreven schepenen der sttadt Alkmaar verclaren de bovenstaande gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te kunnen voldoen.

N. Geesteranus Philips Kien

[109v]

Geapprehendeert den 6 october 1693

Correctie

Deliaantje Francken, out 20 jaaren

Alsoo Deliaantje Francken, out 20 jaaren en geboortigh in de Diemermeer, jegenwoordigh gedetineerde alhier, te rugge stellende alle eere ende vreesse Godts en 't ontsagh der heijlige justitie,

sigh niet en heeft ontsien haar eenigen tijt
herwaarts met veele dieverijen en snoode prac-
tijcken, soo hier als elders gepleeght, te behel-
pen en onder een valschen schijn degene in
wiens dienst sij was en daar sij familiaarlijk
dagelijks converseerde, troulooslijck te bestelen;
hebbende eenigen tijt geleden tot Amsterdam uijt
een kelder in de Kerckstraat alwaar sij veel quam
een silvere bel gestolen, de welcke sij naderhant
tot Amsterdam voornoemt wederom aan een silver-
smit in de Calverstraat heeft verkoght; als-
mede nogh uijt een sluijtmantje³¹⁹ ten huijse
van een seeckere vrouw wonende tot Amsterdam
voornoemt in de Reguliersdwarsstraat, een neerstick³²⁰
met een paar mouwtjes; doch het daarbij
niet latend, maar onder anderen hier ter stede,
mede als preuves³²¹ van haar gantsch onbetame-
lijck en dieffaghtigh leven gevende, haar
heeft verstout te stelen uijt een reijssack
van iemand die logeerde ten huijse van eenen
Hendrick de Bruijn, hospes in de Roode Leeuw
alhier, alwaar sij, gedetineerde, voor dienstmaagt
was woonende, een das met kant alsmede

110

nogh ten selven huijse van een bedt een regenkleet
toebehoorende een seeckere predicantsvrouw, welck
regenkleet sij, gedetineerde, tot voeringh in haar
bratte³²² jack heeft geëmploijeert; wijders nogh
op de naam van meergemelte Hendrick de
Bruijn een calaminck³²³ keurslijff ten huij-
se van Engel van der Meer alhier te koopen en
hetselve voor vijff gulden en tien stuivers te bedingen,
met welk keurslijff sij, gedetineerde, tegenwoor-
digh is aangedaan en waarvan sij haar
heeft bedient sonder oijt hetselvige te heb-

³¹⁹ sluitmandje = mand met een afsluitbaar deksel

³²⁰ neerstick = neerstuk, een linnen borststuk of bef dat onder of beneden iets anders wordt gedragen

³²¹ preuves = bewijzen

³²² brat = borat, een grove wollen stof

³²³ kalamink = wollen stof, aan een kant geglansd als satijn

ben betaalt; en nogh, al voortvarende met haar boos en ergerlijck leven, nu onlanghs ten huijse van de procureur Indijck, alwaar sij diestijts als schoonmaackster in dienst was, haar niet ontsien heeft een quantiteitje sout uijt een vaatje staande boven op de solder te stelen; ja, dat meer is, alhier op de naam van Steenhuijsen een kopere ketel te huuren en deselve op een bedrieghlijcke manier, ðf sonder oijt aan de verhuurder of verhuurster daarvan eenige kennisse te geven, aan een uijtdraaghster voor een somme van vijff gulden te verkopen. Alle welcke saacken sijnde van een seer quaat gevolgh en in een stadt van goede ordre en daar men gewoon is behoorlijke justitie te administreren, niet alleen into-lerabel maar anderen ten hoogsten ten exempel strafbaar. Soo is 't dat schepenen der stadt Alkmaar, gehoort de aanlaghte, criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Cornelis Schagen ampts-
*verte*³²⁴

[110v]

halven op den gevangen gedaan en genomen, mitsgaders de vrijwillige confessie van den gedetineerde buijten pijn en banden van ijseren gedaan, en wijders geleth op al 'tgunt in desen te considereren stont en moveren moghte, doende recht uijt de naam en vanwege de hooge overheijt ende graafflijckheijt van Hollandt en West-Frieslandt, condemneren haar, gevangen, gebraght te werden op de plaatse van den tughthuijse alhier, omme aldaar aan de paal gebonden en met roeden gegeesselt te werden; bannen haar voorts uijt de landen van Hollandt en West-Vrieslandt voor de tijt van tien eerstcomende en aghtereenvolgende jaaren, sonder middelerwijle daar wederom inne te mogen komen op pøene van swaarder straffe en condemneren haar wijders in de kosten en misen van de justitie,

³²⁴ *verte* = Lat., omdraaien

ontseggende den heer eijscher sijnen verderen eijsch ende conclusie op de gevangen gedaan ende genomen. *Actum* en geëxecuteert den 4 november 1693.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de bovenstaande gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te kunnen voldoen.

Pieter Baert Philips Kien
1696

111

Geapprehendeert als voren [6 oktober 1693]

Correctie

Ariaantje Zegers van Alkmaar

Alsoo Ariaantje Zegers, out 33 jaren en wonagh-tigh hier ter stede, jegenwoordigh gedetineerde, haar niet en heeft ontsien alhier ten huijse van eenen juffrouw De la Croix, alwaar sij, gedetineerde, diestijts als schoonmaackster of hulp in dienst was, eenige porceleijne kopjens of schoteltjens alsmede een servet behendighlijck en stillekens met sigh te nemen, diefaghtigh te stelen en de voornoemde juffrouw De la Croix alsoo op een eerlose manier het hare te ontvreemden, welk feijt en enorme trouloosheijt van een seer dangereus en schadelijck gevolgh sijnde en in een stadt van politie en daar men justitie administreert niet alleen intolerabel maar oock anderen ten hooghsten ten voorbeelden strafbaar. Soo is 't dat schepenen der stadt Alkmaar, gehoort den criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Cornelis Schagen amptshalven op den gedetineerde gedaan en genomen, mitsgaders de vrijwillige confessie van haar, gevangen, buijten pijn en banden van ijseren gedaan en vorders geletth op al 'tgunt te considereren stont en moveren moghte, doende reght uijt de naam en vanwegen de hooge overheijt en graafflijckheijt van Hollandt

en West-Vrieslandt, condemneren haar, gevangen, gebannen te sijn, gelijck sij deselve bannen bij desen uijt de lande van Hollandt en West-Vrieslandt voor de tijt van aght eerstcomende en aghtereenvolgende jaaren sonder *etcetera, in omnibus ut supra. Actum* en gepronuntieert den 4^e november 1693.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren *ut supra*. Pieter Baert (169?), Philips Kien]

[111v]

Geapprehendeert den 1^e april 1694

**Reijnier Willemsen van Alcmaer,
out 24 jaren**

Alsoo Rynier Willemse, jegenwoordig gedetineerde, vrywilligh buyten banden van yser ende pyn heeft bekent dat hy sigh niet ende heeft ontsien 't zedert eenige tijt een seer ergerlyk ende ongebonden leven te lyden, tot sooverre dat hy daerover negen weeken tot Hoorn vastgeseten heeft ende wyders, van quaet tot erger voortgaende, zigh niet ende heeft ontsien op den 23 maart laestleden in seer gramme³²⁵ gemoede syn mesch te trecken tegens zyn huysvrouw ende de vrouwe van Cornelis de vleeshouwer, alsmede Hendrick Winder, meester chirurgijn alhier, met bedryginge van haer te snyden ende tegens hem Winder (als wanneer hy, gedetineerde, seer heevigh op zyn deur klopte) met het voors. getrocken mesch te willen veghten indien hy voor de deur wilde koomen, traghtende daerdoor 's Heerenstraten onvyligh ende niet bruykbaer te maken; maer het daerby niet latende, heeft ten voors. daage ten huysen van eenen Grietje Koenen alhier sonder eenige de minste redenen in groote obstinaet haere de glaasen ingeslagen ende de deur in stucken gestooten ende ander diergelyke ergelyke zaaken aldaer gedaen, alsmede in zyn eygen huysch, 't welke in sigh behelst een notoire straetschendery, maer hy, gedetineerde, zyn grouwelyke boosheden nogh niet kunnende bedwingen, is op den 24^e derselver maent gekoomen in het huysch van Lambert Pietersen ende aldaer wederom seer veel insolentiën gepleeght, eyndelyk zyn mesch treckende tegens eenen Annitje Pieters, dien hy, gedetineerde, het huysch van de voors. Lambert Pietersen uyt dreef, kloppende, rasende ende makende veel insolentiën ten selven dage wederom aen het huysch van de voors. meester

³²⁵ game, gram = boosheid, woede

Winder.

En alsoo al 'tselve zaaken zyn die in een ~~stadt van~~ landt van goede policie intolerabel zyn ende anderen ten exempel, behoorde gestraft te werden, soo is 't dat de heeren schepenen der stadt Alcmaer, ~~hebbende~~ behoort de aenclaghte, criminelen eysch ende conclusie by den heer Cornelis Schaghen, officier deser stadt, *ratione officii* op hem, gevange, gedaen ende genomen, ende verder gelet op 'tgunt in deesen te considereren stont ende moveren moghte, doende recht uyt de naem ende vanweegen de hoge overighijt des graefflykhyts van Hollandt ende West-Frieslandt, condemneren de gevange gebannen te zyn, gelyk deselve gebannen wert by deesen uytt de lande van Hollant ende West-Frieslant voor de tijt van twaelf eerstcomende ende aghtereenvolgende jaren sonder midlerwyle daer wederom binnen te mogen koomen op pøene van swaerder straffe ende condemneren hem wyders in de kosten ende miesen van de justitie, ontseggende den heer eyscher zyn verdre eysch ende conclusie op ende jegens den gedetineerde gedaen ende genoomen. *Actum* den 5^e april 1694.

[in marge: Wy, ondergeschreven schepenen, verclaeren als vooren. Pieter Baert (169?), Philips Kien]

Geapprehendeert den 19^e julij 1694

**Marij van Diemen van Amsterdam,
out 23 jaren**

Alsoo Marij van Diemen geboortigh tot Amsterdam en out 23 jaren, te rugge stellende alle eere ende vreesse Godts en 't ontsagh der heijlige justitie, haar niet en heeft ontsien de goede lieden op een diefaghtige maniere van het hare te beroven en alsoo met een anders schade haar eijgen voordeel gantsch frauduleuselijck te soecken, stelende ten dien eijnde twee paternosters³²⁶, als een van Dirck in de aghtkante molen en een van Aafje Roos met een groot silver kruijs daar aan, alsmede nogh van haar slaapvrouw³²⁷ een hembd en van haar slaapvrouws doghter een neerstick met kant, alle 't welc-

³²⁶ paternoster = rozenkrans

³²⁷ slaapvrouw = vrouw bij wie iemand zijn nachtverblijf heeft gehoord, hospita

ke haar, bemerckende haar grote fout en mis-
slagh in desen, wel had behoren tot inkeer
en beter gedaghten te brengen, maar gaande
nogh van quaat tot erger, haar oock heeft
verstout van een ~~h~~ horologiemaacker,
alhier wonende reghtover het stadthujs, te
stelen twee silvere horologiekassen en een blau

[112v]

voorschoot, alle het welcke saacken sijnde
van notoire dieverije en die in een stadt
daar men gewoon is behoorlijcke justitie
te administreren, gantsch niet tolerabel
sijn, maar anderen ten hooghsten ten
exempel strafbaar. Soo is 't dat
schepenen der stadt Alckmaar, ge-
hoort hebbende de aanclaghte, criminelen
eijsch en conclusie bij de heer officier Cornelis
Schagen amptshalven jegens haar, gede-
tineerde, gedaan en genomen, mitsgaders de
confessie van haar, gevangen, buijten pijn
ende banden van ijsere gedaan en vorder
hebbende geleth op 'tgunt in desen heeft
mogen moveren, doende reght uijt de naam
en vanwege den hooge overigheijt des graaf-
lijkheijts van Hollandt en West-Vrieslandt, condem-
neren haar, gevangen, gebraght te werden
alhier op de plaatse van den tughthuijse
omme aldaar aan de paal gebonden en
met roeden gegeeselt te werden; bannen
haar voorts uijt den lande van Hollandt
en West-Vrieslandt voor den tijdt van tien eerst-
comende of aghtereenvolgende jaren, sonder
middelerwijlen daar wederom inne te mogen
komen op pøene van swaarder straffe; ont-
seggende den heer officier sijnen verderen eijsch
en conclusie op ~~de~~haar, gevangen, gedaan en ge-
nomen, deselven daarvan absolverende;
en condemneren haar in de kosten en misen
van de justitie. *Actum* en gepronuntieert den

27^e julij 1694.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaeren als vooren. Pieter Baert (1696), Wilhem Cromhout]

113

Geapprehendeert den 18^e meij 1695

Catharina Pepers

Alsoo Catharina Pepers, geboortigh van Oostende, out 45 jaeren, jegenwoordigh gedetineerde [*onleesbaar doorhalingen*] [*onleesbaar doorhalingen*] postponerende³²⁸ ende te rugge stellende alle eere ende vreesse Godts ende het ontsagh der heylige justitie, onaengesien haere menighvuldige gepleegde dievereyen op diverse plaetsen ende ter welken saeken zij, gedetineerde, oock dickwils ende op verscheyde plaetsen in hegtenis is geweest, als namentlyck tot Amsterdam veijff maelen, tot Rotterdam, Delft ende Leyden twee maelen, in 's Gravenhage vier maelen, mitsgaders tot Haerlem insgelyks twee maelen, op welke respective plaetsen zy, gedetineerde, op voorgeeven van beswangert te zyn, haere verdiende straffe dickmaels is ontgaen, uijtgesondert dat zy tot Leyden publickelyk met roeden strengelyk is gegeyselt, voorts gebannen uijt deesen lande voor de tyt van twintigh jaeren, gelyck mede tot Haerlem strengelyk gegeyselt ende gebrandttekent, mitsgaders haer leevenlangh geduijrende uijt desen landen gebannen. En zoo telkens van quaet tot erger voortgaende zigh wederom niet heeft ontsien ~~sigh~~ haer te begeven tot notoire dieverije binnen deesen stadt, als hebbende zy, gedetineerde, nu onlangs in het Fnidsen alhier gestoolen twee gros knopen ende ten huysen van Louris Jansen de Wael een paer mans- ende vrouwekousen ende deselve verkogt in het Huys van Gemack³²⁹ voor een somma van drie gulden ende vier stuivers, mitsgaders nogh ten huysen van Hoogboom een paer vrouwekousen, alle welke voors. feyten zyn zaeken van de uystersten horreur ende notoire diverije waertoe zy, gedetineerde, haer onophoudelyck comt te begeven ende vervolgens in een landt van justitie niet tolerabel, maer andren ten exempel ten hoogsten strafbaer, soo is 't dat ~~de heere~~ scheepenen der stadt Alcmaer, gehoort

³²⁸ postponeren = achterstellen, acheraan zetten

³²⁹ Het Huis van Gemak = herberg op de Dijk in Alkmaar

de aenclaghte, criminelen eijsch ende conclusie by den heer Cornelis Schaghen, hooftofficier deeser stadt, *ratione officii* op ende jegens haer, gedetineerde, gedaen ende genoomen, mitsgaders de confessie by haer buyten banden van eijser ende pijn gedaen, en wijders hebbende geleth op 'tgunt in deesen ter materie dienende was ende moveren moghte, doende recht uijt de naem ende vanwege de hooge overigheyt des graefflijckheysts van Hollandt ende West-Frieslandt, condemneren haer, gedetineerde,

verte

[113v]

gebraght te werden ter plaetse daer men gewoon is openbaere ende criminele justitie te doen ende aldaer met roeden strengelijck gegeijselt te werden, datter het bloet navolght, daerna met het waepen deeser stadt gebrandttekent te werden, bannende haer voorts uijt de landen van Hollandt ende West-Frieslandt voor de tijt van veyffthigh eerstkoomende ende achtereenvolgende jaeren, sonder midlerwijle daer wederom binnen te moogen koomen op pœne van swaerder straffe, ontseggende den voornoemde heer officier zijn verdre eijsch ende conclusie op haer, gedetineerde, gedaen ende genoomen, denselven daarvan absolverende ende condemneren haer weyders in de costen ende misen van justitie.

Actum ende gepronuntieert in de vierschaer deeser stede op den 11^e junij 1695.

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alcmaer, verclaeren bij deesen den boovenstaende gedetineerde niet gegoet noch in staet te zijn om de kosten en misen van justitie te kunnen voldoen. Dato *ut supra*.
Jacob Bosch Gerardt van Vladeracken

114

Barent Teecke

Alsoo Barent Teecke, wonende in 't carspel³³⁰ Haslage onder Haselune³³¹ in Westphalen, ingedaegde bij edicte, clockgeslagh en affixie van biljetten althans voorvlugtigh en latinerende³³², sigh

³³⁰ kerspel = parochie, kerkdorp

³³¹ Haselünne = stad in Duitsland

niet en heeft ontsien onder het maijen van het gras staande op het velt van eenen Hogeboom buiten den boompoort in de juridictie deser stadt tegen eenen Harmen Jansz., sijnen gebuur en mede aldaar gras maijende, questie te voeren en sigh door sijnen gramschap en toorn soo verre te laten vervoeren dat den voornoemde Harmen Jansz. met sijn seijn³³³ een soo hevige en horrible wonde van voren in desselfs reghterborst heeft toegebracht, dat deselve - na omtrent een half quartier uurs daarna te hebben geleeft - op het voornoemde velt den geest heeft gegeven en gestorven is, 't welcke saken sijnde de welcke ten exempel van anderen ten hoogsten strafbaar en in een lant van justitie in genen deelen tolerabel sijn. Soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaar, gehoort hebbende den criminelen eijsch en conclusie bij de heer Cornelis Schagen, hooftofficier derselver stadt, *ratione officii* op en jegens den voornoemde ingedaegde gedaan en genomen, en wijders geleth hebbende op 'tgunt ter materie dienende was en heeft mogen moveren, doende recht uijt de name en van-

verte

[114v]

wegen de hoge overigheijt des graaflijckheijts van Hollant en West-Vrieslant bannen den ingedaegde, sijn leven langh gedurende, uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant sonder oijt wederom daarinne te mogen komen op poene van swaarder straffe, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op en jegens den voornoemde ingedaegde gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende, en condemnere hem, ingedaegde, wijders in de costen en misen van de justitie. *Actum* en gepro-

³³² latiteren = (zich) verbergen, schuilhouden

³³³ Verschrijving: seijn > seijs.

nuntieert op de rolle deser stadt den
30^e julij 1695.

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alcmaar,
verclaren den voorenstaande ingedaegde niet gegoet
te sijn om de kosten en misen van de jus-
titie te kunnen voldoen. *Actum ut supra.*
Jacob Bosch Dirck Schagen

115

Geapprehendeert den 30^e october [1695]

Correctie

Cornelis Hendricksz. van Alckmaar

Alsoo Cornelis Hendricksz. van Alckmaar, jegenwoordigh
gedetineerde alhier, ter sijde stellende alle eere
ende vreesse Godts en 't ontslagh voor de heilijge justi-
tie, sijn niet en heeft ontsien op den 22^e october
1695, sijnde saturday, des avonts tusschen elf
ende halfelf uren, de persoon van de procureur
Winder, soals deselve goetsmoets quam gaan
langhs het Dronckenoord alhier, aan te randen
ende met desselfs rottingh³³⁴ dien hij onder arm
was hebbende ende welcken hij tegens wil en
danck van de voornoemde Winder had afgenomen,
hem voor de eerstemaal een slag te geven
en daarna, weder bij deselve komende, nogh twee,
mitsgaders denselven een pijp toeback af te vor-
deren en daarop, desselfs doos krijgende, met
de doos en rottingh (de welke hij onder de deur
van de vader van de voornoemde Winder had doorge-
stoocken, nadat alvorens de knop van deselve
was in stucken geslagen) weg te gaan. 't Welcke
saken sijnde die in een lant en stadt van jus-
titie geensints tolerabel maar anderen ten
exempel ten hoogsten strafbaar sijn. Soo
is 't dat schepenen der stadt Alckmaar, ge-
hoort hebbende den criminelen eijsch en conclusie
bij den heer Cornelis Schagen, hooftofficier derselver

³³⁴ rottingh = wandelstok van rotan (rotting)

stadt, amptshalven op en jegens denselven gedetineerden gedaan en genomen, mitsgaders de confessie bij denselven buijten pijn en banden van ijsere gedaan en verders geleth op 'tgunt in desen te considereren stont en heeft mogen moveren, doende recht uijt de name en vanwege de hoge overigheijt en graafflijckheijt van

[115v]

Hollant en West-Frieslant, condemneren hem, gevangen, gebraght te werden op de plaatse van den tughthuijse alhier, omme aldaar aan de paal gebonden en met roeden gegeeselt te werden, bannen hem voorts uijt Hollant en West-Frieslant voor den tijdt van vijffthigh eerstcomende en aghtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daar wederom inne te mogen komen op pøene van swaarder straffe, en condemneren hem, gedetineerde, in de kosten en misen van de justitie, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op en jegens hem, gevangen, gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende. *Actum* en gepronuntieert den 4^e november 1695.

Is op dato als boven bij desen edele achtbare gerechte, nadat alvorens alle gerequireerde præparatiën³³⁵ tot een geeselingh waren gemaackt en selfs de patient al naackt aan de paal was gebonden, om redenen den gedetineerde de vorenverhaalde geeselingh geremitteert³³⁶.

NB De bovenstaende Cornelis Hendricksz. heeft sijn costen en misen van justitie voldaan.

De voorenstaende gevangen, wederom over eenige begane foulie³³⁷ geap-

³³⁵ præparatiën = voorbereidingen

³³⁶ remitteren = hier: kwijtschelden

³³⁷ foulie = folie, dwaze handeling of uiting; zothed

præhendeert en den 14^e november 1705 *in judicio* ter examen gebraght, is deselve aangesezt sijn aanstonts uijt dese stadt te verwoegen en sijn niet binnen den tijdt van sijn bannissement wederom daar binnen te begeven op poene van gegeesselt te werden.

116

Correctie Aarnout Wouters

Alsoo Aarnout Wouters, laatst gewoonst hebben-
de binnen dese stadt op de Breedestraat tegen-
over het Vlaanderhof, ingedaegde bij edicte, clockge-
slagh en affixie van biljetten, althans voor-
vlugtigh en latirerende, sijn niet en heeft
ontsien, ter sijde stellende alle eer en vreesse
Godts en 't ontsagh voor de heijlige justitie, op
den 11^e september 1695, wesende sondagh, des mor-
gens als wanneer seeckere Claas Arentsz., wo-
nagtigh tot Hoorn, na de kerck was gegaan,
aldaar tenselven huijse een ruijtglass uijt de
raam te breecken en alsoo buijten kennisse
van de voors. Claas Arentsz. in desselvs huijs
te gaan en aldaar de deur van sijn kas open
te slaan en diefagtigh daaruijt en mede
te nemen alle desselvs silverwerck, mitsgaders
sijne beste goederen en kleederen, alsoock nogh
een laken met een sloop van desselvs bed, het
welcke saken sijnde van notoire dieverije en
in een lant en stadt van justitie geensints
tolerabel maar anderen ten voorbeelt ten
hoogsten strafbaar. Soo is 't dat schepe-
nen der stadt Alckmaar, gehoort hebbende den
criminelen eijsch en conclusie bij de heer Cornelis
Schagen, hooftofficier derselver stadt, *ratione officii*
op en jegens den voornoemde ingedaegde gedaan en geno-
men, mitsgaders gesien de verclaringen en bewijs-
stukken daarvan bij de voornoemde heer officier over-
geleijt en verders gelet op al hetgunt ter
materie dienende was en heeft mogen moveren,

verte

[116v]

doende regt uijt de name van vanwegen de hoge overigheijt en graafflijkheijt van Holland en West-Vrieslant, bannen den ingedaegde den tijdt van veertien eerstcomende en aghtereenvolgende jaren uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant, sonder inmiddels daar wederom inne te mogen komen op pøene van swaarder straffe, en condemneren hem, ingedaegde, in de kosten en misen van de justitie, verclarende de goederen bij den ingedaegde agtergelaten en bij den heer officier aangehaalt, daar voren verbonden en executabel, ontseggende de heer officier sijnen verdren eijsch en conclusie op en jegens den ingedaegde gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende. *Actum* en gepronuntieert op de rolle van deses stadts vierschare op den 1^e december 1695.

~~NB de bovenstaende Arnout Wouters heeft sijn costen betaelt.~~

Dat de vorenstaende gedetineerde niet gegoet is om de kosten en misen van de justitie te voldoen, verclaren wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alckmaar.

Jacob Bosch

Anthonij van der Lyn

Geapprehendeert den 19^e maij [1696]

Frans Ariensen uyt de Ryp, out ontrent 30 jaeren

Alsoo Frans Ariensen uyt de Ryp, jegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle eere ende vreesse Godts ende het ontsagh van de heylige justitie, sigh niet ende heeft ontsien niet alleen verscheyden jaeren herwaerts een los ende vagabonderent leeven te leyden met het plegen van veele insolentiën maer oock sighselven te begeven tot openbare dieverrije, als hebbende hy, gedetineerde, ontrent drie

à vier jaeren geleden in Groningerlandt in seekeren herberge aldaer

117

veel insolentiën ende moetwilligheden gepleeght, met het plattreden van des hospes kannen; maer van quaet tot erger voortgaende, sigh heeft vervordert nu ontrent drie jaeren geleden aen het Wormersluysjen in seekere huys aldaer uijt een bootsgeselskist dieffaghtigh te steelen vier à veijff gulden aen gelt; item in de voorleden herffst binnen deesen stadt ten huysen van Aeght Gerrits by de Boompoort een bedtlaaken en eenigh koperwerck; nogh ontrent deselve teijt in de herberge De Posthoorn op den deyck alhier een beddecleet ende al het-selve aen verscheyde menschen te verkoopen; mitsgaders tot Crommenije aghter een boerenhuys van het veldt een parthy nat lynwaet, benefens een schuytjen daer hy, gedetineerde, hetselve lynwaet mede heeft gebraght naar Westgraffdyck; gelyck hy, gedetineerde, sigh mede niet [*ende*] heeft ontsien op St. Niklaesavont laestleden binnen deesen stadt ten huysen van eenen Simon Schoon te steelen ende vandaer dieffaghtigh wegh te nemen twee bedlakens, een koopere tangh, een koperen asbeusem, twee theecopjens ende een hairborstel ende ‘tselve aen een uytdraeghster te verkoopen; ende eyndelyck nogh op den v^e mej deeses jaers 1696 tot Egmont op Zee ten huysen van eenen Aris Crab de Oude uijt seekere uythael³³⁸ van een cas³³⁹ aldaer twee goude ringen, synde het eene met valsche stenen ende het andre een hoepringetjen, waervan hy het eene heeft verkoght aen een silversmit voor de somma van vier gulden ende veyffhien stuyvers. Alle het welke zaeken zyn van notoire diverije, streydende met het placacet van haer edele grootmogende heeren Staten van Hollandt ende West-Frieslandt (in dato den 19^e maert 1614³⁴⁰), in een landt van goede politie ende daer de justitie geadministreert wert niet tolerabel maer tot affschrick ende exempel van andren ten hoogsten straffbaer. En alsoo al het-selve myn heeren van de gerechte ten vollen ende den reghte genoegh uijt de confessie vrywilligh ende buyten yseren banden ende peynen by den gedetineerde gedaen is gebleken, ende verder, gehoort den criminelen eysch ende conclusie by den heer Cornelis Schaghen, ~~amptshalven~~ hooftofficier deeser stadt, amptshalven op ende

³³⁸ uithaal = iets dat uitgetrokken of uitgeschoven kan worden

³³⁹ kas = beschermende omhulsel voor iets waardevols

³⁴⁰ Kennelijk de datum waarop het plakkaat werd gepubliceerd.

jegens den gedetineerde gedaen ende genoomen, mitsgaders geleth op al hetgunt in deesen verder te considereren stont ende moveren moghte, recht doende uyt den naeme ende vanwegen

[117v]

de hooge overighijt des graefflyckhyts van Hollandt ende West-Frieslandt, condemneren den gevange gebraght te werden ter plaetse daer men gewoon is alhier publicque ende criminele justitie te doen ende aldaer strengelyck met roeden gegeselt te werden datter het bloet navolght, ende bannen hem voorts uyt de landen van Hollandt ende West-Frieslandt voor de teijt van twintigh eerstkoomende ende aghtereenvolgende jaeren, sonder midlerwyle daer wederom binnen te moogen koomen op poene van swaerder straffe, ontseggende den heer eyscher syn verdre eysch ende conclusie op en jegens den gedetineerde gedaen ende genoomen, ende condemneren hem, gedetineerde, weyders in de costen ende misen van de justitie. *Actum* ende gepronuntieert in de openbare vierschare op den 2^e junij 1696.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren de vorenstaende gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te voldoen.

Jacob Bosch Wilhem Cromhout

Geapprehendeert den 20^e december 1696

Jan Pietersz. van

Woerden, out ontrent 18 jaren

Alsoo Jan Pietersz., geboortigh tot Woerden, out ontrent 18 jaren, jegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle eere en vreesse Godts en het ontsagh van de heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien niet alleen verscheijde jaren herwaerts een los en vagebonderent leven te leijden met het plegen van insolentiën maar oock sighselve te begeven tot diverijen, tot soo verre dat hij, gevangen, in den jare 1689 tot Rotterdam niet alleen in handen van de justitie is geraect maar oock gecondemneert is geworden omme met roeden om sijn hals door de scherprechter op het schavot te werden gestelt, de publicque justitie diestijts geoeffent aen te sien en daarna (sijnde om sijn jonge jaren verschoont) binnenskamers gegeeselt te werden en voorts geconfineert in den tugthuijse voor den tijt van tien jaren, en na de expiratie van-

dien gebannen voor gelijke tien jaren uijt de lande van Hollandt en West-Vrieslandt; uijt welke gevanckenisse de gevangene in de laeste seditie tot Rotterdam geescapeert zijnde, sigh weder tot sijn voorgaende leven heeft begeven tot ter tijt dat hij, gedetineerde, over het plegen van verscheijden

118

diverijen alhier ter stede geapprehendeert zijnde op den 13^e maart 1691, in het heimelijck met roeden is gegeesselt en gebannen voor den tijt van tien jaren uijt den lande ~~van~~ als boven; dat hij, gevange, in plaetse van door die castigatie verbetert en tot een geschickter en ordentelijker leven gebragt te werden, in sijn voorige manier van leven en dieverijen is voortgevaren en na uijt den tugthuijse tot Haerlem (alwaer sijn confinement van vier jaren was geëxpireert) gecomen zijnde, sigh verder heeft verstout ontrent 7 à 8 weeken geleden in de Beverwijk van een stoepen te steelen een hemtrocq met silveren knoopen en deselve voor 4 gulden te vercoopen, alsmede binnen dese stede op het Lutticq Oudorp ten huijse van de sluijsevisvercooper uijt de winkel twee stucken linnen en bij vercopinge daarvan te profiteren 4 gulden; mitsgaders voor 8 à 10 dagen buijten deser stede Kennerpoort twee Deventer koecken alsmede ontrent deselve tijt twee stuckjes catoen en deselve door eenen Jannittie Gaens het ene voor 3 en het ander voor 8 stuivers te vercoopen. En dewijl alle sodanigen en menighvuldigen diverijen en violeren van des hooge overigheijts bannissementen ten hoogsten tot voorstant van de justitie en tot afschrik anderen ten exempel sijn straffbaer, en alsoo alle hetselve mijn heeren van den geregte ten vollen en den regten genoegh uijt de confessie, vrijwilligh en buijten eijseren banden en pijnen bij den gedetineerde gedaan, is gebleken en verder gehoort den criminelen eijsch en conclusie bij den heer Cornelis Schaghen, hooftofficier deser stadt, amptshalven op en jegens den getetineerde gedaen en genomen, mitsgaders geleth op al hetgunt in desen verder te considereren stont en moveren mogte, doende regt uijt den name en vanwege de hooge overigheijt des graef-felijkheijts van Hollant en West-Vrieslant, condemneren den gevange gebragt te werden ter plaetse daer men gewoon is alhier heimelijck justitie te doen en aldaer met roeden strengelijck gegeeselt te werden, bannen hem voorts voor de tijt van vijffentwintigh eerstcomende en achtereenvolgende jaren uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant, sonder middelerwijle daer wederom binnen te mogen comen op pøene van swaerder straffe, en condemneren hem wijders in de costen en misen van de justitie. Gepronuncieert ende geordonneert op den 28^e december 1696.

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alcmaer, verclaren de vorenstaende gedetineerde niet gegoet te sijn om de costen ende misen van de justitie te kunnen voldoen.

Pieter Baert C. Schaghen

1697

[118v]

Geapprehendeert den 2^e april 1699-1697

**Steyntjen Claes van Blockzijl,
out ontrent 29 jaeren**

Alsoo Steyntjen Claes, jegenwoordigh gedetineerde, ter zeyde stellende alle eere ende vreesse Godts ende het ontsagh der heylige justitie, sigh niet ende heeft ontsien, nu ontrent drie weeken geleden ten huijse van eenen Lysbeth Jans, wonagtigh op het Vlaenderhoff binnen deese stadt, synde haer, gedetineerdens, slaepplaetse, uijt sekere koffer, waervan de sleutel diestijts aldaer was liggende op den taeffel, seer dieffaghtigh te steelen achthien stucken groot gelt, waervan het meeste gedeelte waeren silvere ducatonen, bedragende tesamen ontrent een somma van veijfftig gulden; dat sy, gedetineerde, daerop gemelte koffer wederom hebbende toegesloten, de sleutel daarvan in de burgwal de Laet³⁴¹ heeft gegooijt. Ende dewyl soodanigen dieverij anderen ten exempel ende afschricke ten hoogsten is straffbaer ende alle hetselve myn heeren van den gerechte ten vollen ende den reghten genoegh synde is gebleken, uijt de confessie vrywilligh ende buyten banden van eyser ende pyn by de gedetineerde gedaen; ende verder gehoort den criminelen eysch ende conclusie by de heer Cornelis Schaghen, hoofftofficier deeser stadt, amptshalven op den gedetineerde gedaen ende genomen, mitsgaders geleth op 'tgunt verder in deesen te consederen stont ende moveren moghte, doende reght uijt de name ende vanwege de hooghe overighijt des graefflykhyts van Hollandt ende West-Frieslandt, condemneren de gedetineerde acht daegen in den tuchthuyse alhier te sitten op water ende droogh broot, bannen haer voorts voor de tijt van thien eerstkoomende ende aghtereenvolgende jaeren uijt de lande van Hollant ende West-Frieslandt sonder midlerwyle daer wederom binnen te mogen koomen op pøene van swaerder straffe, ende condemneren haer weyders in de kosten ende misen van de justitie, ontseggende den heer officier syn verdre eysch ende conclusie op ende jegens haer, gedetineerde, gedaen ende genomen,

³⁴¹ burgwal de Laet = De huidige Laet in Alkmaar was vroeger een gracht (burgwal).

deselve daervan absolverende. *Actum* ende gepronuntieert op
schepenencaemere den 5^e april 1697.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren den vorenstaen-
de gevangen niet gegoet te sijn om de kosten
en misen van justitie te voldoen.
Wilhem Cromhout H. Daeij

119

22^e april 1697

**David Harmansen Wentselaer,
out ontrent 27 jaeren**

Alsoo David Harmansen Wentselaer, ter syde stellende alle
vrese Godts ende der heylige justitie, sigh niet ende heeft ontsien
maer ter contrarie verstout op den 19 april deeses jaers 1697,
seynde vrydagh, des naghts met ende benefens eenen Cornelis Gerritsen,
alias Keesjen Bocken, te klimmen over de heyningh ende in de tuijn
van Symon Heertjens, gelegen bujten deeser stede Kennemerpoorte
ende aldaer van het tuynhuijs het slot te forceren ende te breken, mitsgaders
uijt hetselve tuynhuijs dieftaghtigh te stelen ende wegh te nemen
een koopere theekeeteltje, een tinne treckpotjen, eenige
kopjens ende andere ~~bank~~ meubeltjens ende die te verkoopen ofte doen
verkoopen aen verscheyde personen ende alsoo tot gelde te maken. Ende dewijl
‘tselve saeken seijn van notoire dieverije ende veltroverije, strydigh
met de placcaten deeser landen ende wel speciael met de waerschou-
winge van de heeren schout, burgemeesteren ende schepenen deeser stadt
daertegens gedaen emaneren³⁴², in dato den 10 december 1695, ende
andren ten exempel ten hoogsten straffbaer, ende myn heeren van den
gerechten ten vollen is gebleken uijt de vrywillege confessie van
den gedetineerde buyten eyseren bande ende peyne gedaen, ende weyders
gehoort den criminelen eysch ende conclusie by den hooftofficier
Cornelis Schaghen *ratione officii* op en jegens den gedetineerde gedaen ende genomen,
mitsgaders
gelet op ’tgunt in deesen verder te considereren stont ende
moveren moghte, doende recht uijt den name ende vanwege
de hoge overighijt des graefflykhyts van Hollant ende West-Frieslant,
condemneren den gedetineerde in den coste van hondert gulden, mitsgaders
in de kosten ende misen van de justitie, ontseggende den heer

³⁴² emaneren = met gezag of kracht van voorschrift van zich laten uitgaan; uitvaardigen, verordenen

officier syn verdre eysch ende conclusie op en jegens den gedetineerde gedaen ende genomen, denselven daervan absolverende. *Actum* ende gepronuntieert op schepencaemere den 25 april 1697.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren als ter sijden.
Wilhem Cromhout Isaac van Veen

[119v]

Geapprehendeert den 3^e junij 1697

Correctie

**Pieter Tomasz. van Bodegrave,
out 65 jaren**

Alsoo Pieter Tomasz. van Bodegrave, jegenwoordig gedetineerde, te rugge stellende alle eere ende vreesse Gods alsmeede 't ontsagh voor de heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien alhier ter stede (schoon hem door 4 geregte eenige tijt herwaarts de stad ende jurisdictie van dien was ontseijt), contrarie de placate van de hooge overigheijt, gesonts lighaams langs de huijsen te gaan bedelen, en daarenboven met eenen Marij Jans, medegedetineerde, welke hij wel wiste dat een getrouwde vrouw was, in ontugtigheijt te boeleren, tot sooverre dat bij deselve een dood kind heeft verweect, alle 't welcq saken sijn jn een stad daar de justitie gehanthaaft wert niet tolerabel maar anderen ten exempel straffbaar. Soo is 't dat de heeren schepenen der stat Alcmaer, gehoort den crimineelen eysch ende conclusie bij den heer Cornelis Schaghen, officier deser stad, *ratione officii* op hem, gedetineerde, gedaan ende genomen ende gelet op al 'tgunt te considereren stond, doende regt uijt de naam van de hooge overigheijt des grafelijkheits van Hollant ende West-Vriesland, condemneren den gedetineerde gebannen te sijn, gelijkcq haar Ed. Agtb. denselven bannen bij desen uijt den landen van Holland ende West-Vriesland voor den tijt van vijffentwintigh eerstkomende ende agtereenvolgende jaren, sonder middelerwijlen daar weder jnne te mogen komen op pøene van swaarder straffe; en condemneren denselven wijders jn de costen en misen van justitie. Den 16^e junij 1697.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren den bovenstaande gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van justitie te voldoen.

Wilhem Cromhout Isaac van Veen

120

*Als voren*³⁴³

Correctie

**Marij Jans agter de kerk
uijt Zeeland**

Alsoo Marij Jans uijt Zeeland, jegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle eere ende vreesse Gods mitsgaders 't ontsagh voor de heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien niet alleen tegens de bevelen van de hooge overigheijt gesonts lighaams alhier te gaan bedelen maar daarenboven (schoon een getrouwde vrouwe is) met eenen Pieter Tomasz., haar medegevangene, lange jaren herwaarts te hebben geboeleert, ja tot soo verre dat, volgens haar confessie, bij denselven een kind heeft geteelt, 't welcq dood ter werelt is gekomen. Alle 't welke en voorts *in omnibus* als jn de correctie van de voornoemde Pieter Tomasz. *ut supra*.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaren *ut supra*. Wilhem Cromhout, Isaac van Veen]

Geapprehendeert den 26 julij 1697

**Teunis Philipsen de Vos van Alcmaer,
out 27 jaren**

Alsoo Teunis Philipsen de Vos, jegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle eere ende vrese Godts ende het ontsagh van de heijlige justitie, sigh niet ende heeft ontsien eenige jaren herwaerts een los ende vagabonderent leven te leijden, niet alleen dissolut ende ergerlijk maer oock sigh te begeven tot veele vegterijen ende querellen, tot sooverre dat hij, gedetineerde, voor drie jaren tot Bergen op de cermis tegens eenen Jan Smit syn mesch heeft getrocken, voor

³⁴³ als voren = geapprehendeert den 3^e junij 1697

rijm twee jaren geleden eenen Jan de Ridder, hem ontmoetende in de Heer Hugowaert, met syn mes de rock geheel in stucken te snyden, ende nogh ontrent deselve tijt eenen Jan uyt de Kaegh in de herberge De Druijft binnen dese stadt met syn mes in de schouder te quetsen; dogh bij al ditselven, het niet laetende maer van quaet tot erger voortgaende, sigh mede niet heeft ontsien op den 26 julij laestleden buyten deeser stede Geesterpoorte ten huijse van eenen Aeff Jans seer vehement met scheltwoorden uyt te varen ende te aborderen³⁴⁴ ~~tegens~~ eenen[naam ontbreekt], tuynman van de heer Fredrick Ramp, hem buyten de deur dagende ende daerop, om syn verdre insolentiën te præveniëren ende voor te koomen,

[120v]

door gemelte Aeff Jans buytens huys gestoten synde, heeft ~~op~~ sigh niet ontsien op 'tselve groot geweld te doen, met het forceren van de vensters ende anders, in sooverre dat meergemelte Aeff Jans genecessiteert³⁴⁵ is geworden de deur wederom te openen, waerop gemelte tuynman, seer beschonken synde, is buyten gekomen ende door hem, gedetineerde, genoeghsaem nughteren ende van den dranck niet geïnfecteert synde, in de borst gevat ende by 't haer langs de wegh tot aghter 't huys van meergemelten Aeff Jans gesleept, daerop met de vuyst sterck geslagen ende naderhant met de voet geschopt ende getreden, alles soo vehement dat meergenoemde tuynman de tijt van ontrent een halffuur genoeghsaem voor doot - sonder eenige de minste beweginge - heeft gelegen, ende na dit alles gesien, gedaen ende geperpetreert³⁴⁶ te hebben, daerop seyde: Laet nu den hont leggen. Ende alsoo alle soodanige saeken ende 't violeren van 's heeren wegen ten hoogste tot voorstandt van de justitie ende tot afschrick, anderen ten exempel syn straffbaer; ende alsoo alle hetselve mynheeren van de gerechten ten vollen ende den reghten genoegh synde uyt de confessie, vrywilligh ende buyten eyseren banden ende peynen by den gedetineerde gedaen, is gebleken ende verder gehoort den criminelen eysch ende conclusie by de heer Cornelisz. Schagen, hooftofficier deser stadt *ratione officii* op hem

³⁴⁴ aborderen = bij schepen: enteren; hier waarschijnlijk aanklampen, vastpakken

³⁴⁵ necessiteren = dwingen, noodzaken

³⁴⁶ perpetreren = verrichten, begaan; vooral gezegd van misdaden

jegens den gedetineerde gedaen ende genomen, ende weyders geleth op al 'tgunt in deesen verder te considereren stont ende moveren moghte, doende recht uyt den name ende vanwegen de hoge overigheyt des graefflykhyts van Hollant ende West-Frieslant, condemneren den gevange gebraght te werden ter plaetse daer men gewoon is alhier heymelyke justitie te doen ende aldaer met roeden strengelyck gegeselt te werden, bannende hem voorts voor de tijt van ses jaren eerstkomende ende aghtereenvolgende jaren uijt de landen van Hollant ende West-Frieslant sonder inmiddels daer wederom binnen te mogen komen op pœne van swaerder straffe, ende condemneren hem, gedetineerde, weyders in de costen ende misen van de justitie, ontseggende den heer officier syn verdere eysch ende conclusie op ende jegens hem, gevange, gedaen ende genomen, desselve daervan absolverende. *Actum* ende gepronuntieert in den tughthuysen der stadt Alckmaer ende aldaer geëxecuteert den 13^e augustij 1697.

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alckmaer, verclaren den vorenstaende gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en misen van de justitie te voldoen.
Wilhem Cromhout Isaac van Veen

121

Geapprehendeert den 14^e september 1697

Baan Cornelisz. van Amstelveen, out omtrent negenentwintigh jaren

Alsoo Baan Cornelisz. van Amstelveen, jegenwoordigh gedetineerde alhier, ter syde stellende alle vreesse Godts en der heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien met eenen Thijmon Maertensz., sijn swager ende medegedetineerde alhier, op den 23^e october jonghstleden tot Crommenie ten huijsen van Pieter Woutersz. Meijsen, herbergier agter de kerck aldaar, dief-aghtigh te stelen tien huijven, een

voorspeltel en een testamentboeckje³⁴⁷
met silvere slootjes, en het daarbij niet
latende maar van quaat tot erger
voortgaande, de stoutheijt heeft gehad
van op verscheijde tijden valsche actens
te fingeren en te doen schrijven, en
uijt craghte derselver op diversche val-
sche præsuppoosten³⁴⁸ de goede luijden gelt
af te knevelen, als hebbende omtrent
twee à drie weecken geleden tot Amster-
dam laten schrijven een briefje omme
daarmede om te gaan voor een out man
wiens huijs verbrant was; hebbende oock
nogh met soodanigh een acte, door sijn
swager Thijmon Maartensz. geschreven
op een cleijn segel van drie stuijvers,

verte

[121v]

in het Stigt van Uijtrecht³⁴⁹ omgegaan
en daarop eenigh gelt gecollecteert;
't welck nogh niet genoegh sijnde, tot
die onbeschaamtheijt is gekomen dat
seer kortelingh geleden den meergeseijde
Thijmon Maartensz. heeft gedichteert en
door denselven op een cleijn segel van
drie stuijvers laten schrijven seecker
briefje op de naam van een prædicant
en schout, die langen tijt is overleden
geweest, omme daarmede de eerlijcke
luijden te abuseren, en tot het geven
van een aalmoes tot opbouw van een
afgebrande kerck des te meer te be-
wegen, gelijk reets daarop een somme
gelts in de bedijckte Schermer, en tot
West-Sanen gecollecteert heeft; alle 't

³⁴⁷ huif = hoofddekseel voor mannen, kap, muts; in het bijzonder: een priesterlijk hoofddekseel; voorspeltel = mogelijk een speld om kledingstukken bij elkaar te houden, testamentboeckje = niet duidelijk of het wilsverklaring is of een religieus boek

³⁴⁸ præsuppoost = onderstelling van te voren, vóóronderstelling.

³⁴⁹ Het Sticht Utrecht (ook bekend als Het Sticht) was het territorium waarover de bisschoppen van Utrecht in de middeleeuwen als vorst de landsheerlijkheid uitoefenden. Een sticht was een gebied waar een abt of bisschop over regeerde.

welcke saken sijnde van openbare dieverije en enorme falsiteijt, en gevolgelijck in een lant en stadt daar men behoorlijck de justitie hanthaaft intolerabel en anderen ten voorbeelde ten hoogsten strafbaar, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaar, gesien hebbende den criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Cornelis Schagen amptshalven op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, en gehoort de vrijwillige confessie van den gedetineerde buijten pijn en bande van ijsere gedaan, mitsgaders

122

verders gelet op 'tgunt in desen te consideren was en moghte moveren, doende regt uijt de name en vanwegen de hoge overigheijt en graaflijckheijt van Hollant ende West-Vrieslant, condemneren den gevangen gebragt te werden ter plaatse daar men gewoon is publijcke en criminale justitie te doen, en aldaar met roeden gegeesselt te werden; bannen hem voorts voor den tijdt van ses eerst comende en aghtereenvolgende jaren uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant, sonder inmiddels daar wederom inne te mogen komen op pœne van swaarder straffe, en condemneren hem wijders in de kosten en misen van justitie, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende. *Actum* en gepronuntieert in de openbare vierschaar den 2^e november 1697.

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alckmaer verclaren vorenstaande gevangen niet gegoet te

sijn om de kosten en misen van de justitie te vol-
doen.

Wilhem Cromhout

H. Daeij

[122v]

Geapprehendeert als vooren

**Thijmon Maartensz., van
Amstelveen, out 21 jaren**

Alsoo Thijmon Maartensz. van Amstel-
veen, jegenwoordigh gedetineerde alhier,
ter sijde stellende alle vreesse Godts en
der heijlige justitie, sigh niet en heeft
ontsien met eenen Baan Cornelisz., sijn
swager en medegedetineerde alhier, op
den 23^e october jongstleden tot Crom-
menie ten huijsen van Pieter Woutersz.
Meijsen, herbergier aghter de kerck al-
daar, diefaghtigh te stelen tien huij-
ven, een voerspeltel en een testament-
boeckje met silvere slotjes; en het daar-
bij niet latende maar van quaat tot er-
ger voortgaande, de stoutheijt heeft ge-
hadt van op verscheijde tijden valsche
actens te fingeren, te schrijven ofte
te doen schrijven en uijt cragte dersel-
ver op diverssche valsche præsuppoosten
de goede luijden gelt af te knevelen, als
hebbende omtrent 2 à 3 weecken geleden
tot Amsterdam laten schrijven een
briefje, omme daarmede om te gaan voor
een out man wiens huijs verbrant was;
hebbende oock nogh met soodanigen acte,
door hem, gedetineerde, selfs geschreven
op een zegel van drie stuijvers, in het
Stigt van Uijtrecht omgegaan en daar-
op eenigh gelt gecollecteert; 't welck

nogh niet genoegh sijnde, tot die onbeschaamtheit is gekomen dat seer kortelingh geleden op het dicteren van Baan Cornelisz. voornoemt heeft geschreven op een cleijn segel van drie stuijvers seecker briefje op de naam van een prædicant en schout, die langen tijdt is overleden geweest, omme daarmede de eerlijcke luijden te abuseren en tot het geven van een aalmoes tot opbouw van een afgebrande kerck des te meer te bewegen, gelijk reets daarop een somme gelts in de bedijckte Schermeer en tot West-Sanen heeft gecollecteert; alle 't welcke saken sijnde van openbare dieverije en enorme falsiteit, etc. etc. *in omnibus ad finem usque ut supra.* Actum en gepronuntieert *ut supra.*

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alckmaer verclaren den vorenstaende gevangen niet ge-goet te sijn om de kosten en misen van de justitie te kunnen voldoen.
Wilhem Cromhout H. Daeij

[123v]

Geapprehendeert den 5^e juny 1698

**Cristoffel Barentsz. van Munster,
out 44 jaeren**

Alsoo Cristoffel Barentsz., jegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle eere ende vreesse Godts, alsmede het ontsagh van de heylige justitie, sikh niet ende heeft ontsien syn wettige vrouw ende kindt, wonende tot Middelburgh in Zelandt, te verlaeten ende met een ander vrouwspersoon van Hoorn huys te houden. Voorts gesonts lyffs te gaen bedelen ende op een vals voorgeven van een verloren reys gedaen ende een sieke vrouw met drie kinderen te hebben, de goede luyden veel gelt aff te perssen. Oock by

verscheyde menschen door syn querellentent aerdts veel moeyelykheyt
aen te reghten, gelyck hy onder andren op den 5 juny 1698 met
opset ende boosht een vrouwspersoon genaemt Saertjen
met een groote steen heeft aen haer hoofft gegooijt, waardoor
deselve een sware contusie³⁵⁰ bekomen hebbende, een lange
tijt buyten verstant ende gevoelen heeft gelegen, alle 't welke
zaeke zynde strydende tegens de gemene rusten ende placaten dezer
landen ende oversulks in geenen deelen tolerabel, maer ten exemple
van andren op 't hoogste straffbaer. Soo is 't dat de heren schepenen
der stadt Alcmaer, gehoort den criminelen eysch ende conclusie
by den heer Cornelis Schaghen, hooftofficier der gemelt stadt *ratione officii*
op hem, gedetineerde, gedaen ende genomen, ende wyders geleth op 'tgunt
in deesen te considereren stont ende moghte moveren, doende recht uijt
den name ende vanwegen de hoge overighyt des graefflykhyts van
Hollandt ende West-Frieslandt, condemneren den gevange gebannen
te syn, gelyk hy wert gebannen by deesen uyt de landen van Hollandt
ende West-Frieslandt voor den teyt van ses eerstcomende ende aghtereen-
volgende jaeren, sonder inmiddels daer wederomme in te mogen
komen op pœne van swaerder straffe, ende condemneren hem, gedetineerde, wyders
in de costen ende mise van de justitie, ontseggende den heer officier
syn verdre eysch ende conclusie op ende jegens deselve gedaen ende genomen,
hem, gedetineerde, daarvan absolverende. *Actum* ende gepronuntieert
op schepenencaemere den 17 juny 1698

[in marge: Isaac van Veen, J. Schaghen]

124

Geapprehendeert den 14 december 1698

**Pieter Jansz. Meysenagh van
den Bergh, out 26 jaeren**

Alsoo Pieter Jansz. Meysenagh, jegenwoordigh gedetineerde alhier,
te rugge stellende alle eere ende vrese Godts, alsmede het ontsagh
van de heylige justitie, sigh niet ende heeft ontsien hem
te begeven tot openbare diverije, als hebbende hy, gedetineerde, op den
13 december 1698, seynde saturday, des avonts op de hoeck van het
Silverstraetje alhier, met ende benefens eenen Jannitje Schoonvel, onder
prætext van het coopen van bockingh, van de huysvrouw aldaer
dieffaghtigh te stelen drie enckelde guldens ende een daelder, alsmede

³⁵⁰ contusie = kneuzing

op denselven dagh des morgens, met ende beneffens seker vrouwspersoon genaemt Cornelia, ten huysse van Johannes Havenbergh, woonende mede alhier, onder voorgeven van boontjens te koop, uijt desselffs dogters tas te stelen vier schellingen, niet tegenstaende deselve gedetineerde dien dagh ende avont in verscheyde andre winckels was geweest ende alsoo meer diergeleyke dieverijen ~~gepleegt~~ heeft gepleegt ende helpen plegen, alle 't welke zaeken zynde strydende tegens de placaten deeser landen ende oversulks in geen deelen tolerabel, maer anderen ten exempel op 't hoogste straffbaer. Soo is 't dat de heren schepenen der stadt Alcmaer, gehoort den criminelen eysch ende conclusie by den heer Cornelis Schaghen, hooftofficier der gemelte stadt, *ratione officii* op hem, gedetineerde, gedaen ende genomen, ende wyders gelet op 'tgunt in deesen te considereren stont ende mogte moveren, doende regt uyt de naem ende vanwegen de hoge overigheit des graefflykhyts van Hollant ende West-Frieslant, condemneren den gevange gebraght te werden ter plaetse, daer men alhier gewoon is heymelyke justitie te doen ende aldaer met roeden strengelyk gegeselt te werden, weyders gebannen uijt de landen van Hollant ende West-Frieslant voor den teijt van twintigh eerstcomende ende agtereenvolgende jaeren, sonder inmiddels daer wederom inne te mogen koomen op poene van swaerder straffe, ende condemneren hem wyders in de costen ende misen van de justitie, ontseggende den heer officier syn verdre eysch ende conclusie op ende jegens deselve gedaen ende genomen, hem, gedetineerde, daarvan alsolverende. *Actum* ende gepronuntieert den 23 december 1698. Isaac van Veen, Cornelis Sevenhuys

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenen, verclaeren de bovenstaende gevange niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van de justitie te kunnen voldoen. *Actum* den ...]

[124v]

Geapprehendeert den 14^e december 1698

**Jannitje Schoonvel van Amsterdam,
out 19 jaeren**

Alsoo Jannitje Schoonvel, jegenwoordigh gedetineerde, te rugge stellende alle eere ende vreesse Godts ende het ontsagh van de heylige justitie, sigh niet ende heeft ontsien met ende beneffens haer suster Cornelia op saturday laestleden, synde geweest den []³⁵¹ december 1698 op de

³⁵¹ [] = ruimte opengelaten voor het invullen van de datum

hoeck van de Silverstraet uyt de tas van de huysvrouw
aldaer dieffagtigh te stelen drie enkele guldens ende een
daelder, alsmede voor de deur van Mies Jansz. Quartel
gestaen te hebben als wanneer de voornoemde, haer gedetineerdens,
suster uyt de tas van de vrouw van Mies Jansz. Quartel
voors. eenigh gelt stelde als synde meede den complice van
gemelte dieverije, buyten andre menigvuldige dieveryen
op soodanigen manier ter teyde voors. alhier gepleegt.
Alle 't welke zaeken synde *etcetera* ende voorts *in omnibus ut supra*.

Wij, ondergeschreven schepenen der stadt Alcmaer, verclaeren
de bovenstaende gevange niet gegoet te syn om
de costen ende misen van de justitie te kunnen voldoen.
Isaac van Veen C. Sevenhuysen

125

Geapprehendeert den 3 februari 1699

**Femmetje Claas van Ber-
gen, out 44 jaaren**

Allsoo de bovengenoemde gedetineerde haar
niet en heeft ontsien op verscheijde tijden
van drie bijzondere weeskinderen alhier
vier goede slaaplakens en twee peuludoec-
ken³⁵², alsmede nogh een out laken en
een half laken voor een seer geringe
somma te kopen en nogh daarenboven
van Geertruij, de naeijster van 'tselve weeshuijs
insgelijcks mede te kopen verscheijde goe-
de lakens, peuluwen en ander lijnwaat,
alle het voornoemde huijs toebehoorende en 'tselve op een onbehoorlijke wijze ontduijstert en
ontstolen, 't welc-
ke saacken sijnde, streckende tot mercke-
lijke schade van 't gemelte Godtshuijs
ende tot bederf en debaucheringe van de
jonge ouderloose kinderen, vervolgens in
een landt en stadt daar men gewoon is
behoorlijke justitie te administreren,
intolerabel en anderen ten voorbeelde

³⁵² peuludoecken = kussenslopen

strafbaar, soo is 't, dat schepenen der stadt Alckmaar, gehoord de criminelen eijsch en aanclagte bij den heer officier Cornelis Schaghen amptshalven op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, en gelet op hetgunt ter materie dienende was en heeft mogen moveren, doende regt uijt den naam en vanwege de hooge overigheijt en graaflijckheijt van Hollant en West-Vrieslant, condemneren

verte

[125v]

haar, gevangen, gebannen te sijn, gelijk sij deselve bannen bij desen uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant voor den tijdt van twintigh eerstcomende ende aghtereenvolgende jaren sonder inmid- dels daar wederom inne te mogen komen op pœne van swaarder straffe; en condemneren haar in de costen en misen van de justitie, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende.

Actum en gepronuntieert *stante rota* den 14^e februari 1699.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaeren de voorenstaende gevange niet gegoet te syn om de costen ende misen van de justitie te kunnen voldoen

Isaac van Veen C. Sevenhuijsen

126

Geapprehendeert den 6 februari 1699
Adriaan Abrahamsz. van der Toght, alias
Kleijn Aijen, van Muijder-
bergh, out 33 jaar

Alsoo Adriaan Abrahamsz., alias Kleijn Aij-

en, van Muijderbergh, out 33 jaar, jegenwoor-
digh gedetineerde alhier, ter sijde stellende
alle eere ende vrese Godts en 't ontsagh der
heijlige justitie, hem niet en heeft ontsien
't sedert ontrent een jaar herwaarts met
eenen Geertruij Cornelis van der []³⁵³,
sijnde een getroude vrouwe en wiens man is
vertoevende aan de Caap de Bonna Esperance³⁵⁴,
als geëghete man ende vrou huijs te houden
ende met deselve in overspel te leven en
vleeschelijck te converseren, in sooverre dat
deselve door hem beswangert is geworden en
binnen korten tijdt staat te verlossen; en
van quaat tot arger voortgaande sikh wijders
niet en heeft ontsien met eenen Harma-
nus Alberts, van Hagen³⁵⁵, medegedetineerde
alhier, tesamen en in compagnie op ~~ver-~~
~~leden~~ saturday den 7^e februarij deses jaars
1699 des avonts uijt de boet van seecker boerenhuijs,
staande in de Vernebroeck³⁵⁶ aghter deses stadts
houten, te stelen twee schapen ofte lam-
meren, deselve met de hant te wurgen, in
een sack te steecken, en daarmede des
nagts met een schuijtje over de stadtsgragt
te varen en alsoo behendighlijck daar bin-

[126v]

nen te komen, deselve schapen ofte lamme-
ren te villen en de huijt ofte vagt
te verkoopen, en ieder een van deselve
na sikh te nemen en te consumeren.
Alle 't welcke saken sijnde strijdigh met
de goddelijcke en weereltlijcke reghten en
policie deser landen als sijnde notoire die-
verije, ja genoeghsaam te considereren als

³⁵³ [] = ruimte opengelaten voor de achternaam van de vrouw; de naam is echter niet ingevuld; ook niet in het register achterin.

³⁵⁴ Caap de Bonna Esperance = Kaap de Goede Hoop, gelegen in Zuid-Afrika

³⁵⁵ Hagen = kreisfreie Stadt in het Ruhrgebied in de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen

³⁵⁶ Varnebroek = een buurtschap bij Alkmaar en Heiloo, een gebied ten westen van de Westeweg rond de Kalkovensweg (volgens F. Bakkum, *Het Varnebroek in Alkmaar in historisch verantwoord, veranderend en onverantwoord perspectief*, <https://ijpelaan.nl/Archief/Pictures/Plaats-Alkmaar-Varnebroek.pdf>).

huijsbrake en veltroverije, vervolgens in een stadt daar men behoorlijcke justitie administreert gantsch intolerabel en anderen ten voorbeelden ten hoogsten strafbaar. Soo is 't dat schepenen der stadt Alcmaar, gesien hebbende den criminel en eijch en conclusie bij den heer officier Cornelis Schagen amptshalven op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen en gehoord de vrijwillige confessie van denselven gedetineerde, buijten pijn en banden van ijsere gedaan, mitsgaders verders gelet op hetgunt in desen te considereren stont en mogte moveren, doende regt uijt de naam en vanwegen de hoge overigheijt en graaflijckheijt van Hollant en West-Vrieslant, hebben den voornoemde gevangen gecondemneert, gelijk sij hem condemneren bij desen gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is openbare en criminele justitie te doen, en aldaar door den scherpreghter, met

127

een schaapsvel ~~om het lijf gebonden, door~~ boven het hoofd, met roeden strengelijck gegeesselt en met het wapen deser steede gebrantteeckent te werden, bannen hem voorts uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant voor den tijdt van vijftwintigh eerstcomende en aghtereenvolgende jaren, sonder inmiddels daar wederom inne te mogen komen op pœne van swaarder straffe, en condemneren hem in de kosten en misen van de justitie, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijch en conclusie op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, denselve daarvan absolverende.
Actum en gepronuntieert in openbare vierchare den 21^e februarij 1699.

Wij, ondergeschreven schepenen der stad Alckmaar verclaren den
voorenstaende gevangen niet gegoet te sijn om de kosten
en misen van de justitie te kunnen voldoen.

Wilhem Cromhout Isaac van Veen
C. Sevenhuysen

[127v]

Geapprehendeert den 6 februarij 1699

**Harmanus Alberts, van Hagen in Duijtslant, out
24 à 25 jaaren**

Alsoo Harmanus Alberts, van Hagen
in Duijtslant, out 24 à 25 jaaren, jegen-
woordigh gedetineerde alhier, ter sijde stel-
lende alle eere en vreesse Godts en der heij-
lige justitie, sigh niet en heeft ontsien met
eenen Adriaan Abrahamsz., *alias* Kleijn Aij-
en, medegedetineerde alhier, tesamen en
in compagnie op saturday den 7e februarij
deses jaars 1699, des avonts uijt de boet
van seecker boerenhuijs, staande in de
Vernebroeck aghter deses stadts houten, te
stelen twee schapen ofte lammeren, deselve
met de hant te wurgen, in een sack te
steecken en daarmede des nagts met een
schuijtje over de stadtsgragt te varen en
alsoo behendighlijck daar binnen te komen,
deselve schapen ofte lammeren te villen
en de huijt ofte vagt te verkoopen en ieder
een van deselve na sigh te nemen en te
consumeren, alle 't welcke saken sijnde etc.
etcetera in omnibus ad finem usque als de even
voorgaande. *Actum* en gepronuntieert *ut supra*.

Wij, ondergeschreven schepenen der stad Alckmaar, verclaren de voren-
staende gevangen niet gegoet te sijn om de kosten en mi-
sen van de justitie te kunnen voldoen.

Wilhem Cromhout C. Sevenhuysen

Geapprehendeert ut supra³⁵⁷

**Geertruijd Cornelis van der,
van Leijden, out 36 jaaren**

Alsoo Geertruijd Cornelis bovengenoemt, jegenwoordigh gedetineerde alhier, ter sijde stellende alle eere ende vreesse Godts en der heijlige justitie, haar niet en heeft ontsien 't se-dert omtrent een jaar herwaarts met eenen Adriaan Abrahamsz., *alias* Kleijn Aijen, mede alhier gedetineerde, niet jegenstaande sij is een getroude vrouwe en haer man vertoevende aan de Kaap de Bonna Esperance, als geëgte man ende vrou huijs te houden en met deselve in overspel te leven en vleeschelijck te converseren in sooverre dat sij door hem beswangert is geworden en binnen korten tijdt staat te verlossen; en van quaat tot erger voortgaande sij, gedetineerde, haar heeft getoont een complice en medestanderse van de diefstal van de twee lammeren ofte schapen, als hebbende de voornoemde Adriaan Abrahamsz. en Harmanus Alberts, beijde alhier medege-detineerdens, met kennisse en voorweten van haar, gevangen, op saturday den 7^e februarij 1699 des avonts uijt een boet van secker boerenhuijs, staande in de Vernebroeck aghter deses stadts houten, deselve twee lammeren ofte schapen gestolen ende het eene

[128v]

daarvan door de voornoemde Adriaan Abrahamsz. ten haren huijse gebragt, geconsumeert en het vel daarvan verkogt; hebbende sij, gedetineerde, nogh daarenboven op een exhorterende³⁵⁸ en aanradende manier des

³⁵⁷ 6 februarij 1699

sondaaghs daeraan volgende, sijnde geweest den 8^e deser lopende maant, tegen de voornoemde Adriaan Abrahamsz. en Harmanus Alberts, bij den anderen ten haren huijse sijnde, gesegt dat sij een hock met varckentjes wiste tot Heijloo en dat sij daer een togt op moesten doen. Alle 't welke saacken sijnde strijdigh met de goddelijcke en weereltlijcke reghten en policie deser landen, vervolgens in een stadt daer men behoorlijcke justitie administreert intolerabel en anderen ten voorbeelden strafbaart. Soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaar, *ut supra* ******** gesien de criminelen eijsch en conclusie bij de heer officier Cornelis Schagen amptshalven op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, gehoort hare vrijwillige confessie en verders gelet op hetgunt te considereren stont en moghte moveren, dogh wel speciaal ingesien de grove swangerheijt van haar, gevangen, doende regt uijt de naem etc., condemneren deselve gebannen te sijn, gelijk sij haar bannen mits desen uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant voor den tijt van vijftwintigh eerstcomende en aghtereenvolgende jaren, sonder inmiddels daar wederom inne te mogen komen op pœne van swaarder straffe; en condemneren haer in de kosten en misen van de justitie, ontseggende etc.

[in marge: N.B. de nevenstaande gevangen heeft de kosten en misen van de justitie voldaan.]

[in marge: gepronuncieert]

129

Geapprehendeert 3^e maart 1699

**Arien Dircksz, gebooren tot
Egmont op Zee, out 21 jaar**

Alsoo de voornoemde gedetineerde, ter sijde stelleden alle eere ende vreesse Godts ende 't ontsagh

³⁵⁸ exhorteren = aanmanen, aansporen

der heijlighe justitie, sigh niet en heeft ontsien omme te plegen openbare dieverije, als hebbende hij, gedetineerde, in de maant van februarij jongstleden ten hujsen van eenen Sijmon Cornelisz., woonende tot Breesaap³⁵⁹ (nadat hij, gedetineerde, aldaar in het verckenshock gecomen sijnde, een planck ofte deel hadde afgestoten met sijn hant boven de deur en alsdoen de wervel³⁶⁰ van dien afgedaan en alsoo in het-selve hujs was gecomen) diefaghtigh gestolen uijt een kist van de kneght Jan Harmensz. een rock, hemtrock, sargiebroeck³⁶¹, twee paar kousen ende een paar schoenen met silvere gespen; dat wijders hij, gedetineerde, nu omtrent vijf weecken geleden uijt een tasje van eenen Cornelis Laurisz., wonende aan de Heemskercker duijn, heeft gestolen vier gulden en een stuiver aan gelt, item eenen hoorn tabacksdoos en twee kammen, mitsgaders een paar schoenen van de meijt; dat nogh hij, gedetineerde, sigh hebbende verhuurt in de voorleden somer als dienstknegt bij seecker hujsman in de Zijpe, aldaar ten hujsen heeft gestolen een paar kousen; dat eijndelijck hij, gedetineerde, van seecker vrouspersoon, gaende met eenigh tinnegoet te koop in het lant, heeft gestolen omtrent agt à negen tinne lepels, deselve gesmolten en alhier in de stadt vercocht. Alle het welcken saken sijnde van notoire dieverije,

verte

[129v]

strijdigh met de gemene dispositie van reghten en de placaten deser landen en oversulks in een stadt of landt van goede policie en justitie niet tolerabel maar anderen ten voorbeelden ten hoogsten strafbaar. Soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaar, gesien de criminelen eijsch en conclusie bij de heer officier

³⁵⁹ Breesaap = niet meer bestaande buurtschap in de duinen in de huidige gemeente Velsen

³⁶⁰ wervel = eenvoudig, draaiend sluit- of klemmiddel voor deuren, ramen, enz.

³⁶¹ sargiebroeck = broek gemaakt van sarge oftewel serge, een gekeperde wollen stof

Cornelis Schaghen amptshalven op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, gehoort desselfs vrijwillige confessie, buijten pijn en banden van ijsere gedaan, mitsgaders verders gelet op 'tgunt in desen te considereren stont en mogte moveren, doende regt uijt de naam en vanwege de hooge overigheijt en graaffelijckheijt van Hollant en West-Vrieslant, hebben de voornoemde gevangen gecondemneert, gelijk sij hem condemneren bij desen omme gebragt te werden alhier op de plaatse van den tugthuijse, aldaar aan de paal gebonden en met roeden gegeesselt te werden; bannen hem voorts uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant voor den tijdt van vijftien eerstcomende en aghtereenvolgende jaren, sonder inmiddels daar wederom inne te mogen komen op poene van swaarder straffe, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op ende jegens den gevangen gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende en condemneren hem in de kosten en misen van de justitie. *Actum* en gepronuntieert den 21^e maart 1699.

Wij, ondergeschreven schepenen, verclaeren de bovenstaende gevange niet gegoet te sijn om de kosten ende misen van de justitie te kunnen voldoen.

C. Sevenhuysen P. Schagen

Geapprehendeert

Niet te extraheren³⁶²

**Crimineel vonnisse tegen het
lijck van Geertruijd Haacks
van Alckmaar, out 46 jaaren,
sighselven in de boeregij-
selkamer³⁶³ alhier tusschen den
26 en 27^e maart 1699 ver-
wurgt hebbende**

Alsoo de voornoemde Geertruijd Haacks, in haar leven hebbende geweest naeijster in 't weeshuijs alhier en oversulks in haar bewaringe en onder haar administratie hebbende gehad al het dagelijks linden in 'tselve huijs werdende gebruikt, is beschuldigt geworden van daar omtrent ter quader trouwe te hebben gehandelt en 'tselve huijs een considerable³⁶⁴ quantiteit lijwaat te hebben ontstolen en ontvreemt; waarop sij, in handen van de justitie sijnde geraact en haar sulks wesende voorgehouden en wel scherpelijck iterative malen afgevraagt, wel hadde behoort hare schult rondement³⁶⁵ te confesseren en van den geregte gratie af te bidden, eghter, ter sijde stellende alle eere ende vreesse Godts ende 't ontsagh der heijlighe justitie, die stoutheijt heeft gehad van tot ses distincte reijzen seer assurant³⁶⁶ en hartnackigh te blijven ontkennen dat sij oijt of te oijt het voornoemde weeshuijs eenigh linden noch het een noch het ander, hadde ontstolen en niet en wist wie hetselve soude mogen hebben gedaan, ja selfs onder aanroepinge van Godt tot getuijge

³⁶² extraheren = een vonnis lichten

³⁶³ (boeren)gijzelkamer = ruimte in of onder het stadhuis, waarin mensen tijdelijk gevangen kunnen worden gezet

³⁶⁴ considerabel = aanzienlijk

³⁶⁵ rondement = zonder omwegen, ronduit

³⁶⁶ assurant = brutaal

[130v]

van haar onschult en diere vervloeking van sighselfs, betuijgende daarvan soo vrij te sijn als Godt van sonden, niet jegenstaande sij in haar gemoet van het tegendeel volkomen was bewust en den reghter door kragtige en stercke præsumtiën³⁶⁷ insgelijcks daarvan genoeghsaam was verseeckert, misbruijkende alsoo de alderheijlighste naam Godes ende trag-tende den reghter te abuseren, omme door dat middel de straffe, bij haar verdient, te ontgaan, totdat sij eijndelijck, siende dat sij daarmede niet en konde effectueren ende dat den reghter grondige kennisse van saken hadde, op den 25^e maart 1699, als wanneer sij voor de sevende reijse is geëxamineert geworden, heeft geconfesseert en beleden dat sij vijftigh halveslete lakens van 't weeshuijs gestolen en deselve aan Femmetje Claas, huijs-vrouw van Arnoldus Mispelkorf, voor een gulden het stuck heeft verkogt. Waardoor sij van haar begane misdaat, soo halsterrigh ontkent, wesende overtuijgt en wel insonderheijt, dat sij soo valschelijck en verkeerdelijck de name Godts hadde gebruijct en gelastert, hebbende buijten bedencken daarover een kna-ginge in haar gewisse en na alle apparentie³⁶⁸ bevreesst voor de straffe, die haar daarover regt-veerdighlijck soude werden aangedaan, gaande van quaat tot erger, sighselven uijt vreesse en anghste en omme die straffe te ontgaan tus-schen den 26^e en 27^e deser in de boeregijselkamer

131

alhier onder 't stadhuijs met haar kousebant heeft verwurgt en alsoo om 't leven gebragt.

³⁶⁷ præsumptie = vermoeden, veronderstelling, gissing, verdenking

³⁶⁸ apparentie = aanwijzing of vooruitzicht dat iets zal gebeuren, zeker verloop of zekere afloop hebben; waarschijnlijkheid

't Welcke een sake ~~deser~~-sijnde van seer ergerlijcke ende pernicieusen gevolge, strijdigh met de goddelijcke ende weereltlijcke regten en policie deser landen, dienthalven anderen ten afschrick ten hooghsten strafbaar, soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaar, gehoort den criminelen eijsch en conclusie bij den heer officier Cornelis Schagen amptshalven op en jegens het voornoemde lijck gedaan en genomen, mitsgaders gesien de confessie van de begane diefstal en verders rijpe-lijck hebbende gelet op 'tgunt in desen te considereren was en heeft mogen moveren, doende regt uijt de naam en vanwegen de hooge overigheijt en graaffelijckheijt van Hollant en West-Vrieslant, condemneren het meerge-seijde lijck op een horde gelegd, alsoo door de stadt gevoert en na 't galgevelt gebragt ende aldaar in een mick³⁶⁹ opgehangen te werden, verclaarende voorts de goederen van de meerge-melte Geertruijd Haacks verbeurt ende confiscabel ten behoeven van de graaffelijckheijt. *Actum* den 28^e maart 1699, præsent alle de heeren schepenen.

[131v]

Geapprehendeert 19e april 1699

**Abigail Jans van der Plas,
van Noortwijck, out 30 jaar**

Alsoo de voornoemde gedetineerde, ter sijde stellende alle eere ende vreesse Godts ende 't ontsagh der heijlige justitie, haar heeft begeven tot openbare dieverije, als hebbende sij, gedetineerde, nu omtrent 16 à 17 jaren geleden tot Noordwijck van eenen Marij Boeckes gestolen een goud ringetje en in hare dieverije voortgaande, haar andermaal niet en heeft ontsien, nu omtrent vier jaaren geleden in de Beverwijck

³⁶⁹ mick = op een galgenveld een staande houten vork waarin hoofd of bovenlichaam van een geëxecuteerd persoon of zelfmoordenaar werd geklemd.

ten huijsen van eenen Ytje³⁷⁰ uijt
seecker kisje te stelen twee gulden aan duijten
ende in seeckere herberge alhier, daar de granaatappel³⁷¹ uijthangt, twee silvere gespen
uijt schoenen. Ende het hierbij niet latende
maar van quaad tot erger voortgaande, sijn
heeft vervordert op den 18^e april deses jaars
1699 met een blauw laddertje uijt haar huijs
te klimmen tot op de plaatse van haar buurman
Joost Hendricksz. ende aldaar door de
aghterdeur in desselfs huijs te gaan ende
van seeckere kas, staande aldaar in de keuken
aghter een planck, af te breecken ende
alsoo seer diefaghtigh daaruijt te stelen een
silvere beugeltas, een silver heftmes, een
silvere penningh, een cleijn silver kerckkroontje³⁷²,
een schaartje met een kettingh, twee silvere
gespen, een riempje met een silvere gesp, een
paar silvere broeckknoopen, een silvere lepel,

132

twee silvere losse kettingen, een doosje, twee
silvere knoopjes, een haackje, een oude silvere
ducaton, een tonteldoosje³⁷³ met silver
beslagh en nogh een goede quantiteit
lijwaat, bestaande in nieuwe manshembden,
peululakens ende anders. Alle het welcke
saken sijnde van notoire dieverije, strijdigh
tegens de goddelijcke en weereltlijcke regh-
ten ende oversulks in een land of stadt
van goede policie en justitie niet tolerabel,
maar anderen tot een exempel ten hoogh-
sten strafbaar. Soo is 't dat schepenen
der stadt Alckmaar, gesien de criminelen
eijsch en conclusie bij de heer officier Cornelis
Schagen amptshalven op en jegens den voornoemde

³⁷⁰ [...] = ruimte opengelaten voor de achternaam van de bestolene; de naam is echter niet ingevuld

³⁷¹ herberg De Granaatappel (hoek Paternostersteeg en Dubbele Buurt)

³⁷² kerkkroontje = kleine bolkroon ter verlichting van kamers en zalen

³⁷³ tondeldoos = doosje met een vuursteentje, vuurslag (metalen ring) en tondel (licht ontvlambaar materiaal) om vuur te maken

gedetineerde gedaan en genomen ende gehoort desselfs vrijwillige confessie, buijten pijn en banden van ijsere gedaan, mitsgaders verders gelet op 'tgunt in desen te consideren was en moghte moveren, doende regt uijt den naam en vanwegen de hooge overigheid en graaffelijckheit van Hollant ende West-Vrieslant, hebben den voornoemde gevangen gecondemneert, gelijk sij haar condemnereen bij desen gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is openbare en criminele justitie te doen en aldaar door den scherpreghter met roeden strengelijck te werden gegeesselt, bannen haar voorts uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant voor den tijdt van veertien eerstcomende ende aghtereenvolgende jaaren, sonder inmiddels daar wederom inne te mogen komen op pøene van swaarder straffe, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende en

[132v]

condemneren haar in de kosten en misen van de justitie. *Actum* ende gepronuntieert in de openbare vierschare den 2^e mej 1699.

N.B. De costen en misen van de justitie sijn voldaan.

Geapprehendeert

Anthonij Vlotman, van Amsterdam, out 29 jaaren, meester-cleermaker

Alsoo de voornoemde gedetineerde, ter sijde stellende alle eere ende vreesse Godts en der heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien te plegen notoire falsiteijt en troulooslijck met de goederen van verscheijde menschen te handelen, als hebbende

hij, gedetineerde, seeckere twee tabbaarden³⁷⁴, die hem ter goeder trouwe van menschen alhier ter hande waren gestelt omme daaraan te wercken, in de banck van leeninge alhier gebragt en verpandt, mitsgaders daarop getrocken een somma van negen gulden. En het hierbij niet latende, maar van quaat tot erger voortgaande, sigh verder niet heeft ontsien op den 13^e februarij deses jaars 1699 ten huijsen van Neeltje Hensbroeck, winckliester alhier, buijten ordre op de name en voor reeckeningh van ds.³⁷⁵ Takel, prædicant tot Egmont op Zee, te koopen en te halen elf-en-een-half ellen

133

stemine³⁷⁶, alsmede ten huijsen van Hooghland, winckelier alhier, insgelijcks buijten ordre op den name en voor reeckeningh als vooren, te koopen eenige winckelwaren ter somma van sestien gulden, twee stuivers en deselve als vooren te verpanden en daar op te halen negen gulden. En nogh al³⁷⁷ in sijn quaaddoen verder voortgaande, op den 9^e maart daaraanvolgende ten huijsen van de voors. Neeltje Hensbroeck, wederom buijten ordre op den name en voor reeckeningh van juffer Amaranta Vrijburgh, oftewel het sterfhuijs van desselfs vrouwe moeder saliger, te kopen en te halen dertien ellen swart crip³⁷⁸ met intentie van hetselve mede te verpanden; gelijk oock ten huijsen van juffer Van der Heem op den 16^e dito, mede buijten ordre op den name en voor reeckeningh van mevrouwe Diepenbroeck, te koopen en te halen eenigh toebe-reijtsel tot een keurslijf. Alle het welcke saken sijnde van notoire falsiteijt, strijdigh tegens de dispositiën van reghten, in een land en stadt van goede politie en justitie niet tolerabel, maer anderen ten voorbeelde strafbaar. Soo is 't

³⁷⁴ tabbaard = wijd, lang neerhangend mannenkledingstuk, toga

³⁷⁵ In het handschrift staat: D^{us}, de afkorting voor *dominus*; ds. is de moderne versie.

³⁷⁶ stamijn = zeefdoek, gaas

³⁷⁷ nog al = hier in de zin van *nog wel*, om aan te geven dat de zaak nog erger wordt

³⁷⁸ krip = crêpe; dunne, meestal gekroesde stof, uit wol of zijde vervaardigd

dat schepenen der stadt Alckmaar, gesien de criminelen eijsch en conclusie bij de heer officier Cornelis Schagen amptshalven op en jegens den voornoemde gedetineerde gedaan en genomen, ende gehoort desselfs vrijwillige confessie, buijten pijn en banden van ijsere gedaan, mitsgaders verders geliet op 'tgunt in desen te considereren stont en mogte moveren, doende regt uijt den naem ende vanwegen de hoge overigheijt en graaffelijckheijt van Hollant en West-Vrieslant, hebben den voornoemde gevangen gecondemneert, gelijk sij hem condemneren bij desen gebannen te sijn uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant voor

verte

[133v]

den tijt van twintigh eerstcomende en aghtereenvolgende jaaren, sonder inmiddels daar wederom inne te mogen komen op pøene van swaarder straffe, en condemneren hem in de kosten en misen van de justitie, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op en jegens den gedetineerde gedaan en genomen, denselven daarvan absolverende. *Actum* en gepronuntieert den 25^e junij 1699.

[in marge: Wij, ondergeschreven schepen, verclaeren de bovenstaende gevange niet gegoet te sijn, om de kosten ende misen van de justitie te kunnen voldoen. C. Sevenhuysen, P. Schagen]

Geapprehendeert den 21^e september 1699

**Gelij Jans van Amsterdam,
out 28 jaar**

Alsoo de voornoemde gedetineerde, ter sijde stellende alle eere ende vreesse Godts en der heijlige justitie, sigh niet en heeft ontsien haar te begeven tot een goddeloos, ergerlijck ende ongebonden leven, als hebbende sij, gedetineerde, nu sedert anderhalf jaar herwaarts buijten egt bijwoningh gehouden en vleeschelijck geconverseert met eenen Roelof Jansz., mede alhier

jegenwoordigh gevangen, wesende een openbare dief, huijsbreecker en vagabond en de welcke ter sake van geperpetreerde huijsbrake tot Heemstede reets in den jare 1694 tot Haarlem publijck is gegeesselt en gebrantteeckent, mitsgaders in het werckhuijs aldaar geconfineert voor den tijdt van twintigh jaren en na expiratie van dien voor eeuwig[h] gebannen uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant; uijt welcke bijwoninge en conversatie sij, gedetineerde, jegenwoordigh voor omtrent drie maanden bij denselve swanger ende bevrugt is geworden; hebbende oock goede kennisse gehad ende wel gehoort dat de voornoemde Roelof Jansz. oock tot Amsterdam in het rasphuijs hadde geseten. Door al het welcke sij,

[134] (*niet genummerd*)

gevangen, wel was verpligt soodanigh quaat geselschap en leven af te snijden, dogh in tegendeel daarinne volhardende en oversulks van quaat tot erger voortgaande, haar heeft verstout den voornoemde Roelof Jansz. in sijne dieverijen te voeden ende heelen, als hebbende sij, gedetineerde, denselven Roelof Jansz. op den 21^e september laastleden bij haar t' huijs ontfangen, als wanneer hij bij sigh had een pack goets, waarin waren een stuck wit linden, een lap ruw linden, een sargierock en twee bedlakens, alle bij denselven volgens sijne eijgene confessie diefaghtigh gestolen; wesende nogh daarenboven sij, gedetineerde, met Roelof Jansz. voornoemt nu omtrent 6 à 7 weecken geleden na Amsterdam gegaan, omme aldaar eenige stuckjes ende lapjes inlantsch catoen³⁷⁹, bij de meergenoemde Roelof Jansz. een dagh 3 à 4 te vooren mede bij haar, gevangen, t' huijs gebragt, en gestolen, te verkopen, gelijk sij deselve oock effective verkogt hebben voor omtrent veertien guldens; gelijk sij, gedetineerde, oock nogh daarenboven met

³⁷⁹ inlands katoen = Daar katoen niet in Nederland werd verbouwd, word hier waarschijnlijk katoen uit Nederlands Indië bedoeld.

Geert Jans, bij wien sij benefens gemelte Roelof Jansz. alhier in 't Spaanslegersteeghje³⁸⁰ inwoonde, en welcke jegenwoordigh mede alhier gevangen sit, insgelijcks na Amsterdam is geweest nu omtrent 7 à 8 weecken geleden en aldaar heeft vercocht eenigh lindegoet als schortel-doecken, oude hembden etc. voor de somma van negen gulden, tien stuivers; mede haar, gedetineerde, door de voornoemde Roelof Jansz. ter hande gestelt ende bij denselven gestolen. Al het welcke saken sijnde van notoire goddeloosheijt ende dieverije, immers ten minsten heelinghe ende aanhoudinge van dien, direct strijdende met de placaten en de politie deser landen, vervolgens intolerabel en anderen ter exempel ten hoogsten strafbaar. Soo is 't dat schepenen der stadt Alckmaar, gesien de criminelen

verte

[134v] (*niet genummerd*)

eijsch en conclusie bij de heer officier Cornelis Schagen amptshalven op en jegens den voornoemde gevangen gedaan en genomen, gehoort desselfs vrijwillige confessie en verders gelet op hetgunt te consideren stont en mogte moveren, dogh in desen speciaal reguard genomen hebbende op desselfs bevrugt sijn, hebben haar, gedetineerde, gecondemneert, gelijk sij deselve condemneren bij desen voor den tijt van vijftwintigh eerstcomende en aghtereenvolgende jaren uijt den lande van Hollant en West-Vrieslant gebannen te sijn, sonder in-middels daar wederom inne te mogen komen op pøene van swaarder straffe, ontseggende den heer officier sijnen verderen eijsch en conclusie op en jegens haer, gevangen, gedaan en genomen, haar daarvan absolverende; en condemneren denselven in de kosten en misen van de justitie. *Actum* den 29^e september ende gepronuntieert op de rolle den 1^e october 1699.

³⁸⁰ Spaanslegersteeg = zijstraatje van het Verdronkenoord

[in marge: Wij, ondergeschreven schepenenen, verclaeren de vorenstaende gevange niet gegoet te sijn, om de costen ende misen van de justitie te kunnen voldoen. C. Sevenhuysen, P. Schagen]

De sententiën ofte correctiën van Roelof Jansz. en Geert³⁸¹ Jans, beijde in dese voorenstaende correctie gemelt, sijn te vinden in het volgende correctieboeck fol. 1 en 2.

[135] & [135v] (niet genummerd)
Lege bladzijden

³⁸¹ Geert = mogelijke schrijffout; de vrouw heette Gelis

Register 1665³⁸²

Geurtie Claes	1	Jelis Jansz. van Alkmaer	23
Matijs Leijpsen, quacksalver	2	Maritje Dirks van Alkmaer	23v
Johannis Binardus [van] Kerpen	4	Elisabet Stuart van London	24
Claes Spanjaert	5	Gabriel Jansz. van Leijden	24v
Trijn Jans van Emden ³⁸³	7	Maritje Hendriks	25
Jan Hamel, brouwersknecht	9	Lijsbet Jans	25v
Aelbert Cornelis Kegge	9	Juriaan Sieuwertsz. van Dorsten	25v
Sijmon Soet	10	Hendrikje Reijniers van Uijtrecht	26
Sweer Sweers	11	Dirk Dirksz. van Sint Maarten	26v
Henrick Pieters Groenevelt	12	Engeltje Cornelisse van Dokkum	28
Aeltie Jans	12	Helena Jans Bosch	29
Harmanus Lauris	13	Josijtje Andries van Leijden	29v
Hester Jans	13	Anna Springers	30
Cornelis Teunisz. van Steeg	13	Neeltje Teunis, weesmeijt	30v
Maritje Willems vande Zijtwint	14	Gerrit Ariensz.	31
Marij Cammen van Antwerpen	14	Cornelis Bisschop van Tongeren	31v
Margreta vander Straten van <i>ut supra</i> ³⁸⁴	15	Piter Fricquet	32
Elsje Christiaans uijt Denemarken	15	Cornelis [Jansz.] van Gorcum	32v
Louisje Philidis van Gent	15v	Maijke Pitors	33v
Griet Jacobs Focquenburg	15v	Cornelis Jansz. van Gorcum	34
Anna Paulus van Amsterdam	15v	Trijntje Ouwels	34v
Dirk Pitorsz. van Harlingen	16	Cornelisje Alberts van Castricum	35
Trijntje Bastiaans	16	Catharina Buses van Nimwegen	35v
Anna Maria	16	Anna Claas van Haarlem	36
Marij Cornelis van Oosterblokkert	16v	Lijsbet Cornelis van Berkhout	36v
Piter Claasz. van Groningen	16v	Anna Cornelis alias Anna Pitors van Oostenden	37v
Cornelisje Alberts van Castricum	16v	Jannitje Leevens van Leijden	38v
Piter Egbertsz. van Amsterdam	17	Trijntje Jacobs uijt Vrieslant	39
Johannes de Meter van Leijden	17v	Roelof Jansz. van Edam	40
Jaques Nele Jansz. van Ant- werpen, alias groote Jaacq	17v	Dirk Pitorsz. Waijop, bode ende conchergie binnen dese stad	40
Adam Jansz., harponier	18v	Reijnier Gerritsz. van Breda	42v
Jan de Poep van Osnabrugge	20	Jan de Groot	43v

³⁸² Het register begin in het jaar 1665 en loopt door tot in oktober 1699.

³⁸³ In het correctieboek staat: Trijn Jans van Edam.

³⁸⁴ *ut supra* = verwijzing naar de herkomst van Marij Cammen, t.w. Antwerpen

Maritje Gerrits van Den Helder	21	Willem Pitzersz. van Leijden	44v
Claas Pitzersz. van Amsterdam	21v	Ariaantje Joris	45v
Cornelis Claasz. Hollander	22v	Reijnier Jansz. over de Geest	46
		Claas Mandebrouwer	46v
		Aaltje Jans van Alkmaer	47v
		Catharina Mesdag van Aarnem	48
		Anna Pitzers van Vlissingen	48v

[136v] (niet genummerd)

Willempje Fredriks	49	Adam Jansz., harponier	78v
Michiel Joosten	50	Trijn Lieve[n]s (alias Schager- wit)	81
Jannitje IJsbrants van Schellinghout	50v	Trijn Blaaugaren	81v
Joost Jansz. Bruijn van Dordregt	51	Gerrit Dirksz. Straatsvaarder van Sint Pancras	82
Jan Jacobsz. van Kwakenbrugge	51v	Jan Jansz. van Rees alias Jan de Wasser of Jan Horrel	83
Hendrik Sluijter	52v	Thomas van Aras	84
Reijnier Hendriksz. van Haarlem	52v	Franciscus Kreijtsen	86
Jan Pitzersz. van Uijtrecht	52v	Sara Jans	87
Fredrik Jansz. uijt de Schermeer	53	Jan Hamel	88
Jan Jansz. van Emden	53v	Andries Vliet	89
Grietje Maurits van Hoorn	54v	Neeltje Hendricks alias Pitertje Jans	90
Jeuriaan Pitzersz. Sieuwertsz. van Dorsten	55	Ysbrandt Centen	91
Jan Gerritsz.	56v	Jan Jansz.	92
Anthonij Luloffsz. van Campen	57	Jannitje Pieters	93
Francijntje Barents van Enkhuijsen	58v	Johannes Bruij[n]stee	94
Lijsbet Lucas van Amsterdam	59v	Jan Cornelissen Taenman	94v
Claas Gerritsz. van Hoorn	60v	Susanna Adriaans	95v
Geesje Willems van Zwol	61v	Harmen Harmensz.	96v
Adam Jansz., harponier	62	Dirck Pietersz.	97
Willempje Fredriks	63v	Jelis Robbersz.	97v
Teunis Jacobsz.	65	Jan Spiegel	97v
Jan Sluijsenaar	65v	Marij Mauwrits	98
Aagje Hendriks van Amsterdam	67v	Sara Jans	98
Magtelt de Ridder van Amers- foort	68	Aelbert Klaessen	98v
Vroutje Hendriks	68v	Koenraat Koenen	100
Abraham Baasjan	69	Judith Daniëls	101v
Piter Ysaaksz.	69v	Louweris Blom	102
Francois Ferras	69v		
Willempje Goossen	70		

Trijn Lieve[n]s.	70	Daniël Hendriksz.	103
Adam Dirksz. van Radensteijn	70v	Grietje Tijmons	104
Cornelis Adamsz.	71	Jan Pietersen van Woerden	105
Jan Pitersz. Leertouwer	71	Jacob Pieterse van Woerden	106
Daniël Stevensz. van Amsterdam	72	Jan Cabijts	106v
Abraham Jansz. van Leijden	73	Jan Claesse van Bommel	107
Fredrik Fok van Hamburg	74	Aertje Barens	108
Jan Schouten van Alkmaer	74v	Cornelis Hendriksz. van Alck-	
Willem Reijniersz. alhier	75v	maer	115
Hendrik Anthonisz. van Antwerpen	76v	Hendrick Meijer van Osnabrugge	108v
Anna Marij van der Meulen	77v	Deliaantje Francken	109v
		Ariaantje Zeegers van Alckmaer	111

[137] (niet genummerd)

Reijnier Willemsz. van Alckmaer	f. 111v
Marij van Diemen	f. 112
Catharina Pepers	f. 113
Barent Teecke	f. 114
Cornelis Hendricksen van Alckmaer	115
Arnout Wouters	116
Frans Ariensen uijt De Rijp	116v & seg.
Jan Pietersen van Woerden	117v
Stijntjen Claes van Blocksijl	118v
David Harmansen Wentselaer	119
Pieter Thomassen van Bodegraven	119v
Marij Jans uijt Zeelandt	120
Teunis Philipsz. de Vos	120 en verso
Teuntje Jans van Arnhem - <i>vide</i> ³⁸⁵ examenboeck folio 149 verso	
[Baan Cornelisz. van Amstelveen	121] ³⁸⁶
[Thijmon Maartensz. van Amstelveen	122v] ³⁸⁷
Cristoffel Barentsz. van Munster	123v
Pieter Jansz. Mesenagh	124
Jannitje Scho[o]nvel	124v
Femmetje Claas	125

³⁸⁵ *vide* = Lat., zie

³⁸⁶ Deze naam ontbreekt in het register.

³⁸⁷ Deze naam ontbreekt in het register.

Adriaan Abrahamsz. van der Togt alias Kleijn Aijen	126
Harmanus Alberts	127v
Geertruij Cornelisse van der [__] ³⁸⁸	128
Arien Dircksz. van Egmont op Zee	129
Geertruijd Haacks van Alek- maar, hebbende haarselvs ver- wurgt in de boeregijsekamer	130
Abigael Jans van der Plas	131v
Anthonij Vlotman van Amsterdam	132v
Gelij Jans	133v

Einde transcriptie

³⁸⁸ De achternaam van deze vrouw is niet ingevuld, ook niet in de tekst van de correctie.